

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ Ε/Γ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Σ. ΣΤΑΜΑΤΗ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
1352

Γεωγραφία

ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ε' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1972
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΤ 89 ΣΤΒ

ΣΤαμάτος Γιάννης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΣΤΑΔΙΟΝ

ΔΩΡΕΑ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΣΤ ΔΡ ΣΥΒ
Σταμάτης, Κιζιρίτης
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Σ. ΣΤΑΜΑΤΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ε' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1972

002
ΕΛΣ
ΣΤ2Β
Β52

ΤΕΤΡΑΦΥΛΙΑ

ΕΠΙΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ

ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ

ΣΤΑΔΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΑΣ

ΕΔΩΡΗΣΙΑΤΟ

O. E. D. B.

πλ. ἀριθ. ελεγχ. 9181

Με τὸν ὄρον ἀνθρωπογεωγραφία νοεῖται ὁ κλάδος ἐκείνος τῆς Γενικῆς Γεωγραφίας, ὁ ὁποῖος ἐξετάζει τὸν ἄνθρωπον ἐν σχέσει πρὸς τὴν γῆν. Ὁ ὄρος αὐτὸς διευτυπώθη τὸ πρῶτον κατὰ τὸ ἔτος 1842, ἔγινεν ὁμως γενικῶς παραδεκτὸς ὑπὸ τῶν γεωγράφων κατὰ τὸ 1882.

Αἱ πρῶται ἀρχαὶ τῆς ἀνθρωπογεωγραφίας ἀνάγονται ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ φυσιολογίστου G. Foechler - Hauke εἰς τὸν Ἑκαταῖον, τὸν Ἡρόδοτον καὶ τὸν Στράβωνα. Μεγάλην ἀνθησιν ἔλαβεν ἡ ἀνθρωπογεωγραφία κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μεγάλων γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων, περὶ τὸ 1500. Μετὰ τὴν πρόοδον τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν καὶ τὴν παράλληλον ἀνάπτυξιν τῆς Τεχνικῆς, ἡ ἀνθρωπογεωγραφία ὑπέστη μεγάλην ἐξέλιξιν χωρὶς ὁμως ὅλοι οἱ γεωγράφοι νὰ ἔχουν καταλήξει εἰς συμφωνίαν ἐπὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς. Οἱ περισσότεροι ἐκ τούτων ὑποδιαιροῦν τὴν Γενικὴν Γεωγραφίαν ὡς ἑξῆς:

ΓΕΝΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

- Α'. Φυσικὴ Γεωγραφία:** Γεωμορφολογία - Κλιματολογία - Ὑδρογεωγραφία.
- Β'. Βιογεωγραφία:** Φυτογεωγραφία - Ζωογεωγραφία - Φυσικὴ Ἀνθρωπογεωγραφία
- Γ'. Ἀνθρωπογεωγραφία:**
  - α. Γεωγραφία τῶν πληθυσμῶν
  - β. Γεωγραφία τῶν οἰκισμῶν
  - γ. Κοινωνικὴ Γεωγραφία
  - δ. Γεωγραφία τῶν Θρησκειῶν
  - ε. Πολιτικὴ Γεωγραφία
- Οἰκονομικὴ Γεωγραφία** {
  - στ. Γεωργικὴ Γεωγραφία
  - ζ. Βιομηχανικὴ Γεωγραφία
  - η. Γεωγραφία Συγκοινωνιῶν καὶ Ἐμπορίου

Πολλοὶ ἐρευνηταὶ ὀνομάζουσι τὴν Ἀνθρωπογεωγραφίαν καὶ Γεωγραφίαν τοῦ πολιτισμοῦ.

Α'. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

1. 'Ο προϊστορικός άνθρωπος καὶ ἡ ζωὴ του

Ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ζωὴ τῆς ἀνθρωπότητος βεβαιούται διὰ γραπτῶν μνημείων καὶ ἄλλων ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων, ὀνομάζεται ἱστορικὴ ἐποχὴ. Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς καὶ ἐντεῦθεν ὁ ἄνθρωπος ὀνομάζεται ἱστορικὸς ἄνθρωπος. Ἡ ἐποχὴ ἀπὸ τῆς ἐμφάνισεως τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς ὀνομάζεται προϊστορικὴ ἐποχὴ, ὁ δὲ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὀνομάζεται προϊστορικὸς ἄνθρωπος. Ἡ ἱστορικὴ ἐποχὴ δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ δι' ὅλους τοὺς λαοὺς.

Διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ ἐναρξίς τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς τοποθετεῖται, μετὰ τὴν εὕρεσιν τῶν ἀρχαίων τῶν διαφόρων μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων καὶ τὴν ἀποκρυπτογράφησιν τῆς μυκηναϊκῆς γραφῆς, περὶ τὸ 1400 π.Χ.

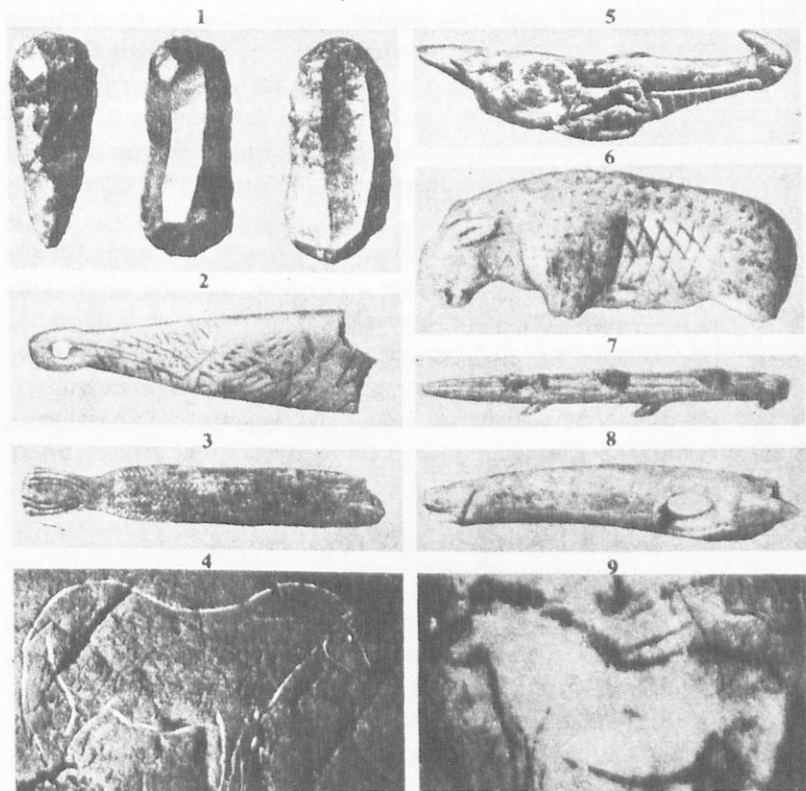
Διὰ τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον ἡ ἐναρξίς τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς ἀνάγεται εἰς τὴν τρίτην περίπτου χιλιετηρίδα π.Χ. Εἶναι εὐνόητον ὅτι τὰ ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Βοιωτίας (Ὀρχομενοῦ καὶ Χαιρωνείας) εὐρήματα εἶναι δυνατὸν νὰ μεταθέσῃ τὴν ἐναρξίν τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς τῆς Ἑλλάδος χιλιάδας τινὰς ἔτη πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς τῆς Μεσοποταμίας καὶ τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ προϊστορικὸς ἄνθρωπος διῆγε βίον ὁμοιον πρὸς τὸν βίον τῶν ζώων. Τὸ σῶμα του ἐκαλύπτετο ὑπὸ τριχῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν τὸ φυσικὸν αὐτοῦ ἔνδυμα. Ἡ τροφή του συνίστατο ἐκ καρπῶν καὶ φύλλων. Μόνιμον κατοικίαν οὗτος δὲν εἶχε. Κοινὴν ζωὴν διῆγον μόνον τὰ μέλη μιᾶς οἰκογενείας ἢ καὶ τὰ μέλη συγγενικῶν οἰκογενειῶν. Κατὰ τὴν ἀναζήτησιν τῆς τροφῆς του, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς του, ὁ προϊστορικὸς ἄνθρωπος διέτρεχε μεγάλους κινδύνους ἐκ μέρους τῶν σαρκοφάγων ζώων καὶ τῶν δηλητηριαδῶν ἔρπετων. Ὅπλα πρὸς ἀμυναν κατὰ τῶν κινδύνων τούτων διέθετε τοὺς ὀδόντας του, τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας του καὶ κλάδους δένδρων καὶ λίθους.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλους κινδύνους διέτρεχεν ὁ ἄνθρωπος, ἐκ τῶν στοιχείων τῆς φύσεως (βροχῶν, χιόνων, καυμάτων, ψύχους), ἔναντιον

τῶν ὁποίων ἡμύνετο ποικιλοτρόπως. Ἡ συνεννόησις μεταξύ τῶν πρωτογόνων ἀνθρώπων εἶναι ἄγνωστον πῶς ἐγένετο. Ὑποτίθεται ὅτι αὕτη ἐγένετο διὰ νευμάτων καὶ κραυγῶν ἐφ' ὅσον ἡ γλῶσσα ἐβράδυνε πολὺ νὰ ἐπινοηθῆ καὶ ἀναπτυχθῆ. Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ὁ πρωτόγονος ἀνθρώπος ἐγκατεστάθη εἰς διάφορα σπήλαια, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιοῦσε ὡς μόνιμον αὐτοῦ κατοικίαν ἢ κατασκεύαζεν ἐπὶ πασσάλων καλύβας εἰς τὰς ὄχθας ποταμῶν ἢ λιμνῶν ἢ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς θαλάσσης, διὰ τῶν ὁποίων ἐπροστατεύετο κατὰ τῶν διαφόρων ζώων

1. Πυρόλιθοι. 2. Ὄστέινον ἐνώτιον. 3. Ὄστέινος ἰχθύς. 4. Χάραξις ἵππου εἰς τεῖχος σπηλαίου. 5. Ἀκονιτῆρ εἰς σχῆμα πτηνοῦ. Δι' αὐτοῦ ἐβαλλον οἱ κυνηγοὶ μικρὰ ἀκόντια. 6. Λέων ἐξ ἐλεφαντοστοῦ. 7. Αἰχμὴ ἰχθυοκέντρου ἐκ κέρατος ἐλάφου (καμάκι). 8. Τμῆμα σκῆπτρου ἐκ κέρατος ἐλάφου. 9. Πρωτόγονος ζωγραφία ἵππου εἰς τεῖχος σπηλαίου.

καί τῶν καιρικῶν μεταβολῶν. Ἐκτὸς τῶν σπηλαιῶν καί τῶν παρὰ τὰς παραλίας καλυβῶν, εἶχε μόνιμον κατοικίαν ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος ἐντὸς ὀπῶν (εἰς τρώγλας), τὰς ὁποίας οὗτος διήνοιγε διὰ ξύλων καί λίθων εἰς πλαγιάς λόφων.

Οἱ ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι ἔζων εἰς τρώγλας ὠνομάσθησαν τρωγλοδύται. Ἡ διαβίωσις ἀνθρώπων εἰς τὰ σπήλαια καί τὰς τρώγλας χαρακτηρίζεται ὡς ἀφετηρία τῆς δημιουργίας τῶν πρώτων οἰκισμῶν τοῦ ἀνθρώπου καί τῶν πρώτων στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ. Περὶ τῆς διαβιώσεως τοῦ πρωτογόνου ἀνθρώπου εἰς τὰ σπήλαια πληροφοροῦμεθα ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων διαφόρων ἐρευνῶν ὑπὸ εἰδικῶν σπηλαιολόγων. Κατὰ τὰς ἐρέυνας ταύτας παρατηρήθησαν ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τοιχωμάτων σπηλαιῶν ἀπεικονίσεις ζῶων γενόμεναι διὰ χαράξεως δι' αἰχμηρῶν λίθων. Αὗται ἀνάγονται εἰς πολὺ παλαιὰν ἐποχὴν, ἡ ὁποία τοποθετεῖται δεκάδας ἢ ἑκατοντάδας τινὰς χιλιάδων ἐτῶν π.Χ.

Ἐν ᾧ πολλοὶ πρωτόγονοι ἄνθρωποι ἔζων εἰς τὰ σπήλαια καί τὰς τρώγλας, ἄλλοι ἐκ τούτων ἔζων μὴ ἔχοντες μόνιμον τόπον διαμονῆς. Οὗτοι διενυκτέρευον εἰς διαφόρους κοιλότητας τοῦ ἐδάφους, τὰς ὁποίας ἀνεύρισκον ἐν ᾧ διέτρεχον μεγάλας ἀποστάσεις πρὸς ἀναζήτησιν τῆς τροφῆς των. Ἡ τοιαύτη ζωὴ ὀνομάζεται νομαδικὴ καί οἱ οὕτω διαβιοῦντες ἄνθρωποι καλοῦνται νομάδες. Ὑπολείμματα τοιούτων νομάδων θεωροῦνται ὑπὸ ἐνίων ἀνθρωπολόγων οἱ σημερινοὶ Ἀθίγγανοι.

2. Αἱ ἡλικίαι τῆς ἀνθρωπότητος

Τὰ πολιτιστικὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἀνθρώπου κατεκτήθησαν μὲ κόπους καί ἰδρώα. Πρὸς εὐκολωτέραν σπουδὴν ἡ ἐπιστήμη ἔχει διαχωρίσει εἰς ἐποχὰς τὰ χρονικὰ διαστήματα ἐντὸς τῶν ὁποίων συνετελέσθησαν καί ἀνεπτύχθησαν ταῦτα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐργαλείων καί τῶν ὄπλων, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποίησεν ὁ ἄνθρωπος. Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι ἡ ἕκτασις τῶν χρονικῶν αὐτῶν διαστημάτων δὲν δύναται νὰ καθορισθῇ ἐπακριβῶς, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχουν τὰ πρὸς τοῦτο γραπτὰ στοιχεῖα ἢ ἐπαρκῆ ἀρχαιολογικὰ τεκμήρια. Αἱ ἐποχαὶ εἰς τὰς ὁποίας διαχωρίζεται ὁ χρόνος κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος ἐδημιούργησε τὸν πολιτισμόν, ὀνομάζονται ἡλικίαι τῆς ἀνθρωπότητος. Τοιαῦτα εἶναι :

Ἡ ἐποχὴ τοῦ λίθου. Ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος διὰ τὴν ἀμύνηται κατὰ τῶν ζώων, τὰ ὅποια κατεσπάρασσον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐπενόησε καὶ κατεσκεύασεν ἀπλᾶ ὄπλα ἐκ ξύλων καὶ λίθων. Τὸν λίθον ἐχρησιμοποίησεν ὁ ἄνθρωπος καὶ διὰ τὴν κατασκευὴν λιθίνων ἐργαλείων. Ἡ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος χρησιμοποιοῖ τὸν λίθον ὡς ὄπλον καὶ ἐργαλεῖον, ὀνομάζεται λιθικὴ ἐποχὴ. Τὰ πρῶτα λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα ἦσαν ἀτελῆ. Ἡ λιθικὴ ἐποχὴ διαχωρίζεται εἰς τρεῖς ὑποδιαιρέσεις: εἰς τὴν παλαιολιθικὴν, εἰς τὴν μεσολιθικὴν καὶ εἰς τὴν νεολιθικὴν.

Ἡ παλαιολιθικὴ ἐποχὴ. Ἡ παλαιολιθικὴ ἐποχὴ ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο τμήματα: εἰς τὴν κατωτέραν παλαιολιθικὴν καὶ εἰς τὴν ἀνωτέραν ἢ νεωτέραν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν. Ἡ ἔναρξις τῆς κατωτέρας παλαιολιθικῆς ἐποχῆς τοποθετεῖται μερικὰς ἑκατοντάδας χιλιάδων ἢ δεκάδας χιλιάδων ἐτῶν π.Χ. Τὰ εἶδη τοῦ ἀνθρώπου τῆς μακροτάτης αὐτῆς περιόδου, ἀναλόγως τῶν γνωρισμάτων, ἰδίως τοῦ κρανίου, ὀνομάζονται: ἀρχάνθρωποι, παλαιάνθρωποι, νεάνθρωποι. Κατὰ τὴν κατωτέραν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν ἐδημιουργήθησαν αἱ βάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ. Ὑποστηρίζεται ὅτι περὶ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἀνεκαλύφθη ὁ πυρόλιθος (τσακμακόπετρα) καὶ ἡ πυρὰ.

Τὴν τροφήν ἐπρομηθεύετο ὁ ἄνθρωπος ἐκ συλλογῆς καρπῶν καὶ φύλλων καὶ ἐκ τοῦ κυνηγίου.

Εἰς τὴν ἀνωτέραν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν τοποθετεῖται ὁ σοφὸς καλούμενος ἄνθρωπος (homo sapiens). Ἡ τεχνικὴ τοῦ πυρολίθου ἔχει φθάσει εἰς μεγάλο σημεῖον τελειότητος. Νέα ἐργαλεῖα κατασκευάζονται ἐξ ὀστῶν, ξύλων, λίθων καὶ κεράτων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐπενοήθη τὸ τόξον καὶ τὰ βέλη καὶ διηκολύνθη πολὺ τὸ κυνήγιον. Μερικοὶ ὑποδιαιροῦν τὴν ἀνωτέραν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν εἰς διαφόρους βαθμίδας, ὡς τὴν Ὠρινάκιον, τὴν Σολουτραίαν καὶ τὴν Μαγδαληναίαν (ἐκ γαλλικῶν τοπωνυμίων).

Τὰ χρονικὰ διαστήματα, εἰς τὰ ὅποια κατανέμεται ἐν γένει ἡ παλαιολιθικὴ ἐποχὴ καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ ζῶα τῶν χρόνων τούτων εἶναι τὰ ἑξῆς:

Πλειστόκαινος γεωλογικὴ περίοδος, μέχρι περίπου τῆς ἐποχῆς τῆς ἐνάρξεως τῶν παγετῶνων. 1.000.000 - 500.000 π.Χ.

Ἐμφάνισις τοῦ ῥινοκέρωτος τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ

ἐλέφαντος τῶν νοτίων χωρῶν

540.000 »

Ἐμφάνισις τοῦ ἐλέφαντος τῶν στεππῶν	420.000	π.Χ.
Ἐμφάνισις τῶν Μαμμουθ (ἐλέφας Primigenius)	240.000	»
Ἐμφάνισις τοῦ ἐλέφαντος τῶν δασῶν	180.000	»
Ἐμφάνισις τῆς ἄρκτου τῶν σπηλαίων	120.000	»

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 120.000 μέχρι τοῦ 12.000 π.Χ. τοποθετεῖται ἡ ἀνωτέρα ἢ νεωτέρα παλαιολιθικὴ ἐποχὴ (homo sapiens). Ὁ ἄνθρωπος ζῆ ἤδη εἰς οἰκισμοὺς καὶ ἔχει ἀρχίσει νὰ καλλιερῆ τὴν γῆν. Περὶ τὸ 25.000 π.Χ. θεωρεῖται ὅτι ἔγινεν ἡ ἐξημέρωσις τῶν κατοικιδίων ζώων, τοῦ κυνός, τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ὄνου.

Ἡ μεσολιθικὴ ἐποχὴ. Ἡ ἔναρξις τῆς ἐποχῆς ταύτης τοποθετεῖται περὶ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς τῶν παγετῶνων (περὶ τὸ 12.000 π.Χ.). Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου συνεχίζεται ὅπως καὶ κατὰ τὸ τέλος τῆς ἀνωτέρας παλαιολιθικῆς ἐποχῆς. Τὰ ἐργαλεῖα ἐκ λίθου, ὀστῶν καὶ κεράτων τελειοποιοῦνται ὡς ἐπίσης καὶ τὸ τόξον ὡς ὄπλον. Ἡ ἀπεικόνισις ζώων εἰς τὰ τειχώματα σπηλαίων, ἡ ὁποία ἤρχισε κατὰ τὴν ἀνωτέραν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν, συνεχίζεται, τελειοποιουμένη κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ κατὰ τὴν μεσολιθικὴν ἐποχὴν. Οἱ νεκροὶ θάπτονται πλησίον τῶν οἰκισμῶν εἰς νεκροταφεῖα, ἐν ᾧ τοῦτο δὲν συνέβαινε κατὰ τὴν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν. Πολλοὶ ἐπιστήμονες δὲν θεωροῦν τὴν μεσολιθικὴν ἐποχὴν ὡς ἰδιαιτέραν ἡλικίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ ὡς συνέχειαν καὶ προέκτασιν τῆς ἀνωτέρας παλαιολιθικῆς ἐποχῆς.

Ἡ νεολιθικὴ ἐποχὴ. Κατὰ ταύτην συνεχίζεται καὶ ἀναπτύσσεται ὁ τρόπος διαβιώσεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς οἰκισμοὺς. Ἐπίσης ἀναπτύσσεται ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν φυτῶν καὶ τῶν καρποφόρων δένδρων. Αἱ πρῶται μετακινήσεις πληθυσμῶν πρὸς εὐρεσίαν καλυτέρων τόπων καλλιέργειας θεωρεῖται ὅτι ἤρχισαν κατὰ τὴν νεολιθικὴν περίοδον. Αἱ ἐκ ξύλου κατασκευαζόμεναι οἰκίαι χωρίζονται εἰς διάφορα διαμερίσματα. Ἡ κεραμευτικὴ τέχνη εἶναι παντοῦ ἀνεπτυγμένη.

Τὸ ἐμπόριον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἔχει ἤδη ἀρχίσει. Τὰ μνημεῖα τῆς Χαίρωνειας καὶ τῆς Κορίνθου γέμουσι εὐρημάτων τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς τὰ ὁποῖα τοποθετοῦνται περὶ τὰ 6 - 3 χιλ. ἔτη π.Χ. Θεωρεῖται ὅμως πιθανὸν ὅτι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ 1958 τῆς Ἀργίσης (Ὀμηρικῆς πόλεως παρὰ τὴν Λάρισαν) θὰ μεταβάλουν τὰ χρονικὰ ὅρια τῆς μεσολιθικῆς καὶ νεολιθικῆς ἐποχῆς καὶ

θά μεταθέσουν τὴν ἔναρξιν ἐκάστης τῶν ἐποχῶν τούτων ἀκόμη παλαιότερον.

Ἡ ἐποχὴ τῶν μετάλλων

Ἡ ἐποχὴ τοῦ ὀρειχάλκου. Ἡ ἀνακάλυψις τῆς πυρᾶς θεωρεῖται ἡ μεγαλυτέρα κατάκτησις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Διότι ἡ χρησιμοποίησις τῆς πυρᾶς μετέβαλε τὰς πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως αὐτῆς συνθήκας τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ μεταβολὴ αὕτη δὲν ἔγινεν ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην, ἀλλὰ παρῆλθε μέγα χρονικὸν διάστημα διὰ τὴν ἀναπτύξιν ὃ ἀνθρώπος τὰς μεθόδους χρησιμοποίησεως τῆς πυρᾶς εἰς τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του. Ἡ ἐπινοήσις τοῦ τροχοῦ ἀποτελεῖ ἐπίσης σπουδαῖον σταθμὸν εἰς τὰς κατακτήσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Πότε ἔγινεν αὕτη, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθῇ.

Ἡ ἐπιτεύξις διὰ τῆς πυρᾶς πολὺ μεγάλης θερμοκρασίας ἀποτελεῖ ἐν συνεχείᾳ νέαν κατάκτησιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀποτέλεσμα τοῦ ἐπιτεύγματος τούτου εἶναι ἡ λήψις καθαρῶν μετάλλων ἐκ τῶν ὀρυκτῶν εἰς τὰ ὁποῖα ταῦτα εὐρίσκονται. Τὰ πρῶτα ληφθέντα μέταλλα ἦσαν ὁ κασσίτερος (σημεῖον τήξεως 232°C) καὶ ὁ μόλυβδος (σ. τ. 327°C), ἐν ᾧ ἡ κατασκευὴ τῆς ὑάλου καὶ ἡ ἐξαγωγή τῶν δυστήκτων μετάλλων ἐπετεύχθη βραδύτερον.

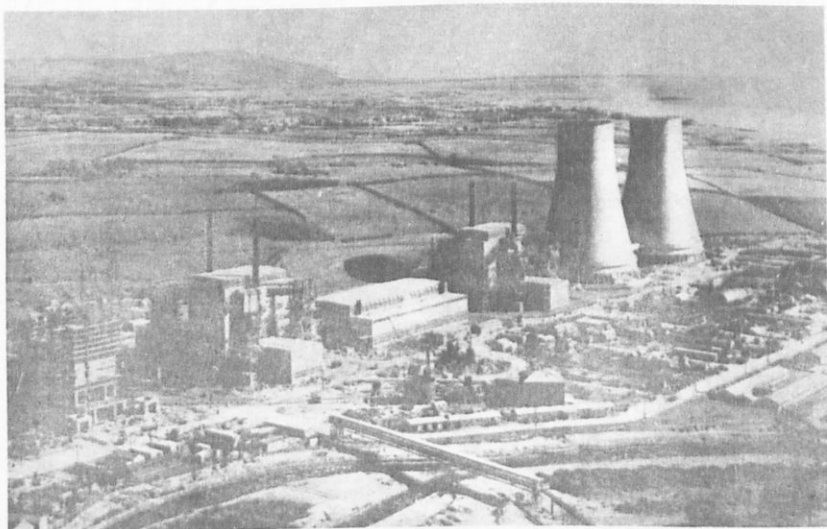
Ἀκόμη βραδύτερον ἐπετεύχθη ἡ κατασκευὴ κραμάτων ἐκ τῶν μετάλλων τούτων, τὰ ὁποῖα παρουσίασαν καλυτέρας ιδιότητας, ἰδίως σκληρότητος καὶ ἀντοχῆς, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ιδιότητας τῶν μετάλλων ἐκ τῶν ὁποίων ἀπετελέσθησαν τὰ κράματα. Περί τὴν τετάρτην χιλιετηρίδα π.Χ. κατεσκευάσθησαν λίαν ἀνθεκτικὰ ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα ἐξ ὀρειχάλκου (μπρούντζου), ὃ ὁποῖος ἦτο κράμα κασσιτέρου καὶ χαλκοῦ. Ὀλίγον βραδύτερον ἐπετεύχθη ἡ κατασκευὴ ἐργαλείων καὶ ὄπλων ἐξ ὀρειχάλκου, ὃ ὁποῖος ἦτο κράμα χαλκοῦ καὶ ψευδαργύρου.

Τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ ὄπλα ἐκ τοῦ ὀρειχάλκου τούτου ἦσαν ἀνθεκτικώτερα καὶ σκληρότερα τῶν κατασκευαζομένων ἐκ τοῦ προηγουμένου εἶδους ὀρειχάλκου. Εἰς τὴν Κύπρον καὶ τὴν Μεσοποταμίαν χώραν ἡ κατεργασία τῶν μετάλλων καὶ κραμάτων γίνεται κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν γίνεται καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἡ

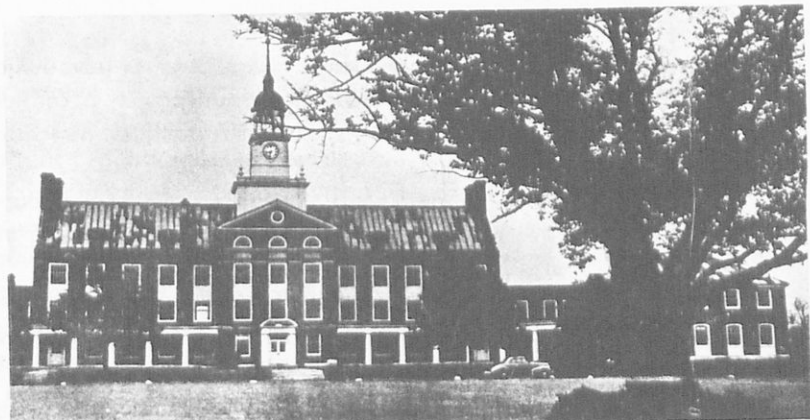
κατασκευή λέμβων και ή δια τούτων έπικοινωνία δια θαλάσσης τών παρὰ τήν Μεσόγειον θάλασσαν χωρῶν και νήσων έχει ήδη αρχίσει. Δέν είναι δυνατόν όμως να τοποθετηθῆ χρονικῶς με ακρίβειαν ή έναρξις τῆς θαλασσίας έπικοινωνίας. Θεωρεῖται πιθανόν ότι αὐτή ἤρχισε πολύ πρό τῆς πέμπτης χιλιετηρίδος π.Χ.

Εἰς τήν βόρειον Εὐρώπην και τὰς παρ' αὐτήν νήσους (Ἄγγλιαν) οἱ ἄνθρωποι ἔζων κατὰ τήν ἐποχὴν τῶν μετάλλων (ἅτινα ἐπεξεργάζοντο οἱ κάτοικοι τῶν περὶ τήν Μεσόγειον Θάλασσαν χωρῶν) ὡς τρωγλοδύται. Ἡ ἐποχὴ κατὰ τήν ὁποίαν κατασκευάζονται και χρησιμοποιοῦνται ἐργαλεῖα και ὄπλα ἐξ ὀρειχάλκου ὀνομάζεται ἐποχὴ τοῦ ὀρειχάλκου. Ἡ διάρκεια ταύτης ὑπολογίζεται εἰς ὀλίγας χιλιάδας ἔτη, περίπου ἀπὸ τοῦ 4000 - 1500 π.Χ.

Ἡ ἐποχὴ τοῦ σιδήρου και ἡ ἀτομικὴ ἐποχὴ. Διὰ τήν χρησιμοποίησιν τοῦ σιδήρου (σ.τ. 1535⁰ C) ὡς ὄπλου κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον (1194 - 1184 π.Χ.) ἔχομεν γραπτὴν μαρτυρίαν τοῦ Ὁμήρου (Ἰλιάδ. Δ. 123). Θεωρεῖται πολύ πιθανόν ότι κατὰ τήν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν (1300 π.Χ. περίπου) οἱ Ἕλληνες ἐχρησιμοποίησαν ὄπλα ἐκ σιδήρου. Τὰ ἐκ σιδήρου ὄπλα και ἐργαλεῖα

Πυρηνικὸς ἀντιδραστήρᾳ πρὸς παροχὴν ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ἐν Κάλντερ Χώλλ τῆς Ἄγγλιας (1958)

Ίδρυμα προκεχωρημένων σπουδών του Princeton Ἑνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς (ΗΠΑ)

εἶναι ἀνθεκτικώτερα καὶ σκληρότερα τῶν ἐξ ὀρειχάλκου. Ἐχρηιάσθη πολὺς χρόνος διὰ νὰ παραληφθοῦν τὰ ἐκλεκτὰ παράγωγα τοῦ σιδήρου, ὡς εἶναι τὰ διάφορα εἶδη χάλυβος, ἐκ τοῦ ὁποίου κατασκευάζονται πολὺτιμα ἐργαλεῖα καὶ ἀνθεκτικὰ ὄπλα.

Ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἐπικρατοῦν μέταλλον εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἐργαλείων καὶ τῶν ὄπλων εἶναι ὁ σίδηρος, ὀνομάζεται ἐποχὴ τοῦ σιδήρου. Αὕτη τοποθετεῖται χρονικῶς ἀπὸ τοῦ 1400 π.Χ. περίπου μέχρι τοῦ 1945, ὅτε ἐρρίφθη ἡ πρώτη ἀτομικὴ βόμβα. Ἀπὸ τοῦ 1945 ἀρχίζει ἡ ἀτομικὴ ἐποχὴ καὶ ἡ ἐποχὴ τῶν πυραύλων καὶ τεχνητῶν δορυφόρων, τὴν ὁποίαν διανύομεν. Ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια χρησιμοποιοῖται ἰδίᾳ διὰ τὴν παραγωγὴν ἠλεκτρικοῦ ρεύματος καὶ ἐν γένει δι' εἰρηνικοῦς σκοποῦς.

3. Ἡ Γεωγραφικὴ διασπορὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς

Ἡ ἀνθρωπολογία παραδέχεται ὅτι οἱ πρῶτοι ἀνθρώποι ἐπὶ τῆς γῆς ἐνεφανίσθησαν εἰς περιοχὰς κειμένας εἰς τὰς περὶ τοὺς τροπικοὺς κύκλους χώρας, ὅπου αἱ συνθῆκαι ἀναπτύξεως καὶ διαβιώσεως τούτων εἶναι εὐνοϊκώτεροι τῶν συνθηκῶν τῶν χωρῶν τῶν λοιπῶν γεωγραφικῶν πλατῶν. Ἐπὶ πλέον παραδέχεται ὅτι οἱ ἀρχικῶς ἐπὶ

τῆς γῆς ἐμφανισθέντες ἄνθρωποι ἀνῆκον εἰς μίαν φυλὴν (μονοφυλία τῶν ἀνθρώπων), ἡ ὁποία μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται σπουδαῖος βιολογικός παράγων, διεσπάρθη εἰς τὰς διαφόρους ἀνθρωπίνας φυλάς.

Περὶ τοῦ ἀπώτατου χρόνου, κατὰ τὸν ὁποῖον ἤρχισεν ἡ διασπορὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῆ τι μετ' ἀκριβείας.

Διὰ τὴν λευκὴν φυλὴν αἱ ἔρευναι τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας καταλήγουν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αὕτη ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ ἐκεῖθεν διεσπάρη εἰς τὴν λοιπὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην. Πότε ἀκριβῶς ἔγινε τοῦτο, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθῆ. Ἐμπόδια εἰς τὴν ἀρχικὴν ἐξάπλωσιν τῶν ἀνθρώπων παρέσχον αἱ θάλασσαί, οἱ μεγάλοι ποταμοὶ καὶ αἱ μεγάλαι καὶ ἀπότομοι ὄροσειραί.

Ἡ τάσις πρὸς ἐξάπλωσιν τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς ὠφέιλετο εἰς τὴν αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ περιοχῆς τινος καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς εὐρέσεως τῶν ἀναγκαίων μέσων πρὸς διατροφὴν τούτου. Ἡ ἀνάγκη αὕτη ὠδήγησε βραδύτερον εἰς τὰς κατὰ καιροὺς μεταναστεύσεις τῶν λαῶν, εἰς τὴν ἴδρυσιν ἀποικιῶν καὶ εἰς διαφόρους πολέμους.

Μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν αὐξησιν τοῦ χώρου διασπορᾶς τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς εἶχεν ἡ μεταβολὴ τοῦ κλίματος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν παγετώνων. Ὑπολογίζεται ὅτι κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀπηλλάγη ἐκ τῶν πάγων ἐπιφάνεια γῆς χρησιμοποιηθεῖσα δι' ἐποικισμόν κατέχουσα ἑκτασιν 26 ἑκατ. τετρ. χιλιομ. Ἡ Βόρειος Εὐρώπη καὶ μέρος τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἤρχισεν νὰ γίνηται κατοικήσιμος μετὰ τὴν τῆξιν τῶν πάγων (περὶ τὸ 15000 - 12000 π.Χ.). Ἡ πλησίον πρὸς τοὺς πολικοὺς κύκλους περιοχὴ κατωκίθη τὸ πρῶτον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς τρεχούσης χιλιετηρίδος (Νότιος Γροιλανδία, Σπιτσβέργη).

Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν κατωκοῦντο μόνον αἱ Κανάριοι νῆσοι, αἱ ὁποῖαι ἀπέχουν τῆς ἀφρικανικῆς ἡπείρου μόνον 150 χιλιομέτρα. Θεωρεῖται βέβαιον ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν νήσων αὐτῶν δὲν εἶναι αὐτόχθονες, ἀλλὰ προέρχονται ἐκ τῆς Ἀφρικῆς.

Ἡ ἀρχικὴ διασπορὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς φαίνεται ὅτι ἔγινε κατὰ διευθύνσεις παραλλήλους πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Μετὰ τὴν τῆξιν τῶν παγετώνων τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου ἔγινε βραδέως ὁ ἐ-

ποικισμός τῶν βορείων περιοχῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας. Ὁ ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον ἀποικισμός ἀνεπτύχθη κυρίως, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐχρησιμοποιήθη ὁ ἀτμός διὰ τὴν κίνησιν τῶν πλοίων.

Ἡ θαλασσία συγκοινωνιακὴ ζώνη τῆς γῆς ἐκτείνεται σήμερον πρὸς βορρᾶν μὲν μέχρι 70°, πρὸς νότον δὲ μέχρι 50° περίπου. Τὸ σύνολον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς (ξηρὰ καὶ θάλασσα) τὸ ὅποιον σήμερον χρησιμοποιεῖται διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, ὑπολογίζεται εἰς 425 ἑκατομ. τετρ. χιλίον., ἥτοι 5/6 τῆς ὅλικῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Εἰς τὰ βόρεια κράσπεδα τῆς οἰκουμένης γῆς (Γροιλανδία) δὲν ὑπάρχουν μόνιμοι καὶ σταθεροὶ οἰκισμοὶ ἕνεκα τοῦ μεγάλου ψύχους. Οἱ ἐκεῖ κατοικοῦντες Ἑσκιμῶοι καὶ Λάπωνες κατὰ μὲν τὸ θέρος ἀνέρχονται βορειότερον, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα κατέρχονται νοτιώτερον.

Αἱ ὄρειναι περιοχαὶ καὶ αἱ περιοχαὶ τῆς γῆς ὅπου ὑπῆρχον ἔλη καὶ δάση, κατφκίσθησαν πολὺ βραδύτερον τῶν πεδινῶν περιοχῶν καὶ ἰδίως ἐκείνων, αἱ ὅποια διερρέοντο ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν. Περιοχαί, αἱ ὅποια ἀπεκόπησαν, ἕνεκα γεωλογικῶν μεταβολῶν, τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὰς πολιτισμένας περιοχάς, ὅπως ἡ Αὐστράλια καὶ ἡ Ἀμερικὴ, ἠκολούθησαν ἴδιον δρόμον ἀναπτύξεως. Αἱ εὐνοϊκώτεραι θερμοκρασίαι διαβιώσεως τοῦ φυτικοῦ καὶ ζωϊκοῦ κόσμου ἐν γένει εἶναι αἱ ἐπικρατοῦσαι εἰς τὰς τροπικὰς χώρας. Διὰ τὸν ἄνθρωπον, εἰδικώτερον, ἡ καταλληλοτέρα θερμοκρασία διαβιώσεως εἶναι ἡ θερμοκρασία τῆς ἀκραίας περιοχῆς τῆς τροπικῆς ζώνης καὶ ἡ τῶν εὐκράτων ζωνῶν. Αἱ παραποτάμια καὶ παραθαλάσσια πεδινὰ ἐκτάσεις, ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν κατάλληλον θερμοκρασίαν, προσφέρονται περισσότερον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ φυτικοῦ καὶ ζωϊκοῦ κόσμου.

Ἐὰν παρακολουθήσωμεν τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ Κίνα, αἱ Ἰνδία, ἡ Περσία (Ἰράν) καὶ αἱ περὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χῶραι εἶναι αἱ ἀρχαῖαι κοιτίδες τῆς ἀνθρωπότητος. Σήμερον ὅμως, ὅποτε τὰ τεχνικὰ μέσα εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένα, ὁ ἄνθρωπος κατῶρθωσε νὰ δημιουργήσῃ ἀνεκτὰς συνθήκας διαβιώσεως καὶ εἰς μέρη τῆς γῆς ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι λίαν χαμηλὴ ἢ λίαν ὑψηλὴ.

Οὕτω, παρατηρεῖται διαρκὴς αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀ-

Καλύβαι ἐπὶ πασσάλων εἰς ὄχθην ποταμοῦ τῶν Ἰνδιῶν

λάσκας, εἰς τὴν ὁποίαν, ὡς γνωστὸν ἐπικρατεῖ δριμύτατον ψῦχος, καὶ τῆς Σιβηρίας.

4. Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ φύσις

Ἐπίδρασις τῆς φύσεως ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ στοιχεῖα τῆς γῆς, τὰ ὅποια ἐπιδροῦν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι τὸ ἔδαφος, τὰ ὕδατα, τὸ κλίμα, τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα.

Τὸ ἔδαφος. Ἡ μορφολογία τοῦ ἐδάφους ἀσκεῖ μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Αἱ καλλιέργειαι γενικῶς ἐξαρτῶνται καὶ ἐπηρεάζονται πολὺ ἐκ τοῦ πεδινοῦ ἢ ὄρεινου ἐδάφους. Ἀπασχολήσεις συναφεῖς πρὸς τὴν ἐξόρυξιν μεταλλευμάτων δημιουργοῦν ἰδιαίτερας συνθήκας διαβιώσεως αὐτοῦ. Καὶ ἡ διάπλασις τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνθρώπου ὑπόκειται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς μορφῆς τοῦ ἐδάφους. Τοῦτο ὁμως δὲν εἶναι ἀπόλυτον, διότι εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος ὑπεισέρχονται καὶ ἄλλοι παράγοντες, ὅπως εἶναι ἡ ἀγωγή, ἡ κληρονομικότης κ.τ.λ.

Τὰ ὕδατα. Ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ζῆι πλησίον ποταμῶν, λιμνῶν ἢ τῆς θαλάσσης, διαμορφοῦται εἰς προσωπικότητα παρουσιάζουσαν πολλὰς ψυχολογικὰς διαφορὰς ἐν σχέσει πρὸς τὸν διαβιοῦντα εἰς τὰ ὄρεινὰ ἢ πεδινὰ ἐδάφη. Ταξιδεύων διὰ θαλάσσης πρὸς κάλυψιν τῶν

βιωτικῶν αὐτοῦ ἀναγκῶν ὁ ἄνθρωπος γίνεται ῥιψοκίνδυνος, ἀποφασιστικός, πολὺ δραστήριος καὶ ἐπινοητικός. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πολιτισμοῦ ὀφείλει πολλὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς ναυσιπλοΐας.

Καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀκόμη αἱ μεγαλύτεραι πόλεις εἶχον κτισθῆ πλησίον ποταμῶν ἢ παραθαλασσίων περιοχῶν. Ἀναφέρονται ἐκ τούτων τὰς παρὰ τὸν ποταμὸν Νεῖλον πόλεις τῆς Αἰγύπτου Συήνην, Θήβας, Μέμφιδα, Ἡλιούπολιν καὶ τὰς παρὰ τὸν Εὐφράτην καὶ Τίγρητα ποταμὸν πόλεις τῆς Μεσοποταμίας Οὐρ, Οὐρούκ, Νιππούρ, Βαβυλῶνα, Νινευί. Πλησίον τῆς θαλάσσης ἐκτίσθησαν αἱ Ἀθήναι, ἡ Ῥώμη, ἡ Καρχηδών, τὸ Βυζάντιον, ἡ Σιδῶν, ἡ Τύρος, ἡ Σμύρνη, ἡ Ἀλεξάνδρεια. Ἀλλὰ καὶ σήμερον παρατηροῦμεν ὅτι αἱ περισσότεραι ἐκ τῶν μεγαλυτέρων πόλεων τοῦ κόσμου εἶναι ἐκτισμέναι εἰς παραποταμίας ἢ παραθαλασσίας περιοχάς. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ διαβίωσις μεγάλου ἀριθμοῦ ἀνθρώπων εἶναι συνδεδεμένη πρὸς τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν, τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν λιμνῶν.

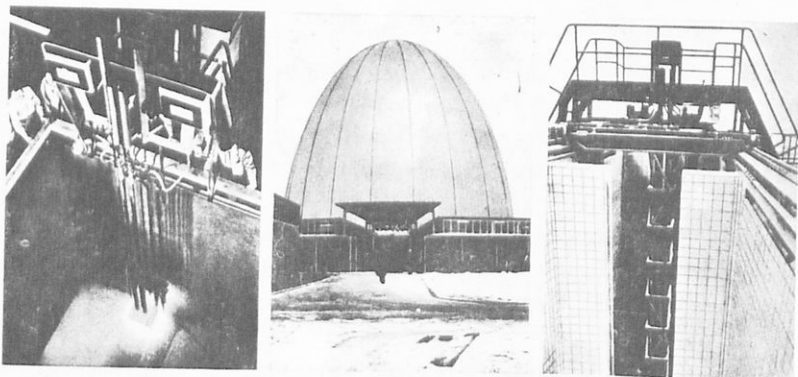
Ἡ θάλασσα παρέχει ἄφθονον καὶ εὐθνήν τροφήν καὶ διευκολύνει τὴν πυκνὴν ἐπικοινωνίαν.

Τὸ κλίμα. Τοῦτο ἀσκεῖ μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν διαβίωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀναλόγως τοῦ κλίματος ῥυθμίζεται ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ αὐτοῦ. Ὁ τρόπος τῆς κατοικίας, τῆς ἐνδυμασίας καὶ τῆς τροφῆς τοῦ ἀνθρώπου ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασιν τῶν κλιματολογικῶν ὄρων ὑπὸ τοὺς ὁποίους οὗτος διαβιοῖ. Πολὺ διάφορος εἶναι ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων τῆς τροπικῆς ζώνης συγκρινομένη πρὸς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων τῆς εὐκράτου καὶ τῆς πολικῆς ζώνης.

Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα. Ταῦτα ἐπιδροῦν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, διότι ἐξ αὐτῶν λαμβάνει τὴν τροφήν, τὴν ἐνδυμασίαν καὶ τὴν ξυλείαν διὰ τὴν στέγην καὶ ἄλλας ἀνάγκας αὐτοῦ.

Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς φύσεως

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πολιτισμοῦ ὠδήγησε τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐπιφέρει μεταβολὰς εἰς μερικὰ ἐκ τῶν φυσικῶν στοιχείων ὑπὸ τὰ ὁποῖα οὗτος διαβιοῖ. Ἡ ἀποξήρασις ἐλωδῶν ἐκτάσεων, ἡ κατασκευὴ γεφυρῶν, σηράγγων, ὕδατοφρακτῶν, διωρύχων καὶ ἄλλων μεγάλων ἔργων, καταδεικνύουν τὴν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ περιβάλλον τῆς διαβιώσεως αὐτοῦ. Ὅλα τὰ ἔργα αὐτὰ διευκολύνουν τὰς συνθήκας τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἰθαγενῆ

Πυρηνικός αντίδραστήρ εν Μονάχῳ τῆς Γερμανίας

φυτὰ ὠρισμένων περιοχῶν τῆς γῆς μετεφύτευσεν εἰς ἄλλας περιοχὰς καὶ οὕτω, τὸ μὲν ἠύξησε τὴν δυνατότητα διατροφῆς μεγάλου ἀριθμοῦ ἀνθρώπων, τὸ δὲ ἐνίσχυσε τὴν γενικὴν οἰκονομικὴν κίνησιν (σῖτος, ὄσπρια, γεώμηλα, καπνός, καφέα). Χρησιμοποιεῖ ὁ ἄνθρωπος μηχανικὰ μέσα διὰ τὰς καλλιεργείας καὶ λιπάσματα καὶ ἐκλεκτοὺς σπόρους. Εἰσέδυσεν εἰς βάθος ἐντὸς τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, ὁπόθεν λαμβάνει τὰ μεταλλεύματα, τὸν ἄνθρακα καὶ τὸ πετρέλαιον, ἀπαραίτητα μέσα τῆς συγχρόνου διαβιώσεως. Διηρένησε τὰς πολικὰς περιοχὰς καὶ ἐγκατέστησεν ἐκεῖ σταθμοὺς μετεωρολογικοὺς πρὸς σπουδὴν τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν. Ἐπιχειρεῖ ἔργα ἀρδεύσεως εἰς ἐρημικὰς περιοχὰς τῆς γῆς ἵνα καταστήσῃ ταύτας ὠφελίμους δι' αὐτόν. Ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἐνεργειῶν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καταφανῆς ἡ ἐπίδρασις αὐτοῦ ἐπὶ τὴν διαμόρφωσιν ὠρισμένων γεωγραφικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἐπιδροῦν εἰς τὴν ζωὴν του.

5. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γῆς

Ἡ κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θανάτων καὶ ἐκ τῆς μεταναστεύσεως (εἰσοικήσεως καὶ ἐξοικήσεως). Φυσικὴ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ νοεῖται τὸ πλεόνασμα τούτου, ἀφοῦ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γεννήσεων ἀφαιρεθῆ ὁ ἀριθμὸς τῶν θανάτων. Εἰς τὰς πολιτισμένας χώρας διενεργεῖται καθ' ὠρισμένα χρονικὰ διαστήματα (συνήθως ἀνά δεκαετίαν) ἀπογγραφή

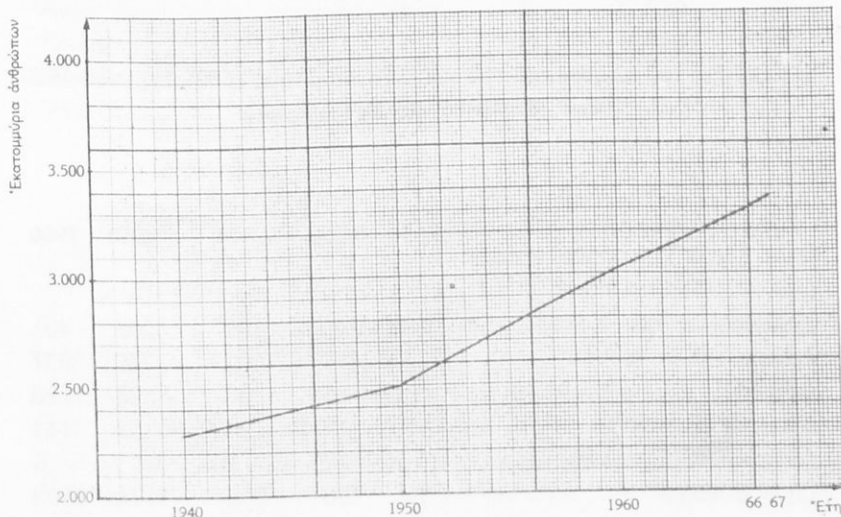
τοῦ πληθυσμοῦ καὶ παρακολουθεῖται συστηματικῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν γεννήσεων καὶ τῶν θανάτων. Ἡ ἀπογραφή τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὰς χώρας ταύτας ἤρχισε κατὰ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος.

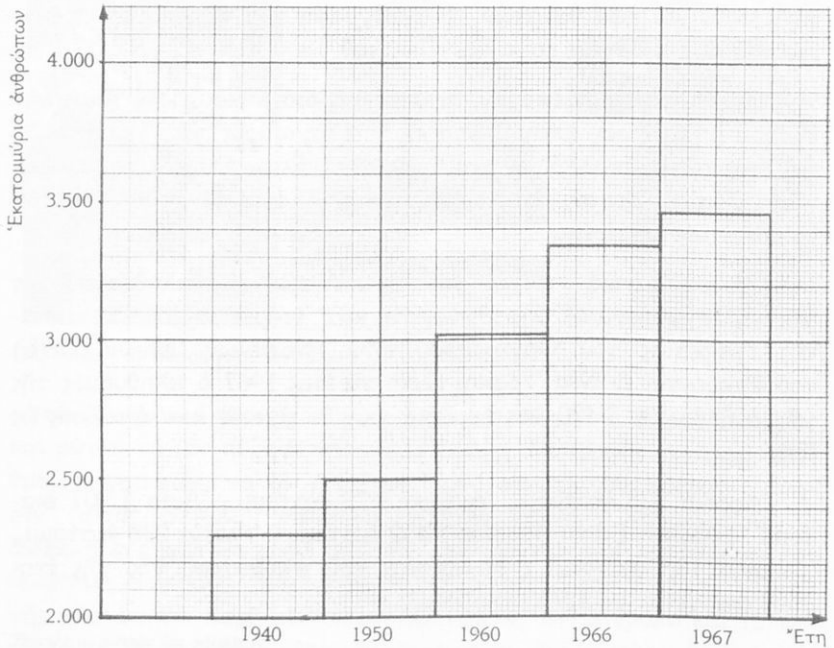
Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν τὰ στοιχεῖα διὰ τὴν κίνησιν τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας ἐστηρίζοντο εἰς ὑπολογισμοὺς τῶν διοικητικῶν καὶ ἐφοριακῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν ὑπαλλήλων ἐπὶ τῆς στρατολογίας. Εἶναι εὐνόητον, ὅτι τοιοῦτοι ὑπολογισμοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρέχουν ἀκρίβειαν.

Τὰ στατιστικὰ στοιχεῖα ἐπὶ τῆς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς συλλέγονται καὶ δημοσιεύονται κατ' ἔτος ὑπὸ τῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ὄργανισμοῦ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν (ΟΗΕ) τοῦ ἐδρεύοντος ἐν Νέα Ὑόρκη. Κατὰ τὸ ἔτος 1967 ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς ἀνῆλθεν εἰς 3.420 ἑκατομμύρια ψυχῶν εἶχε δὲ κατ' ἡπείρους ὡς ἑξῆς :

Ἀφρικὴ 328 ἑκατομμ., Ἀμερικὴ 479 ἑκατομμ., Ἀσία 1.907 ἑκατομμ., Εὐρώπη (ἄνευ Ῥωσίας) 452 ἑκατομμ., Ῥωσία 236 ἑκατομμ., Ὠκεανία 18,1 ἑκατομμ. (Ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἐτησίως ἀνέρχεται εἰς 1,9% περίπου).

Ἡ ἐξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς

Ἡ εξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1650 μέχρι τοῦ 1900, κατ' ἠπείρους εἰς ἑκατομμύρια

Περιοχαι	1650	1750	1800	1850	1900
Εὐρώπη	100	140	187	266	401
Ἀσία	330	479	602	749	937
Ἀφρική	80	85	90	96	120
Ἀμερική (B + N)	10	12,4	24,6	59	144
Αὐστραλία - Ὠκεανία	2	2	2,5	3	6
Γῆ ἐν συνόλω	545	728	906	1171	1608

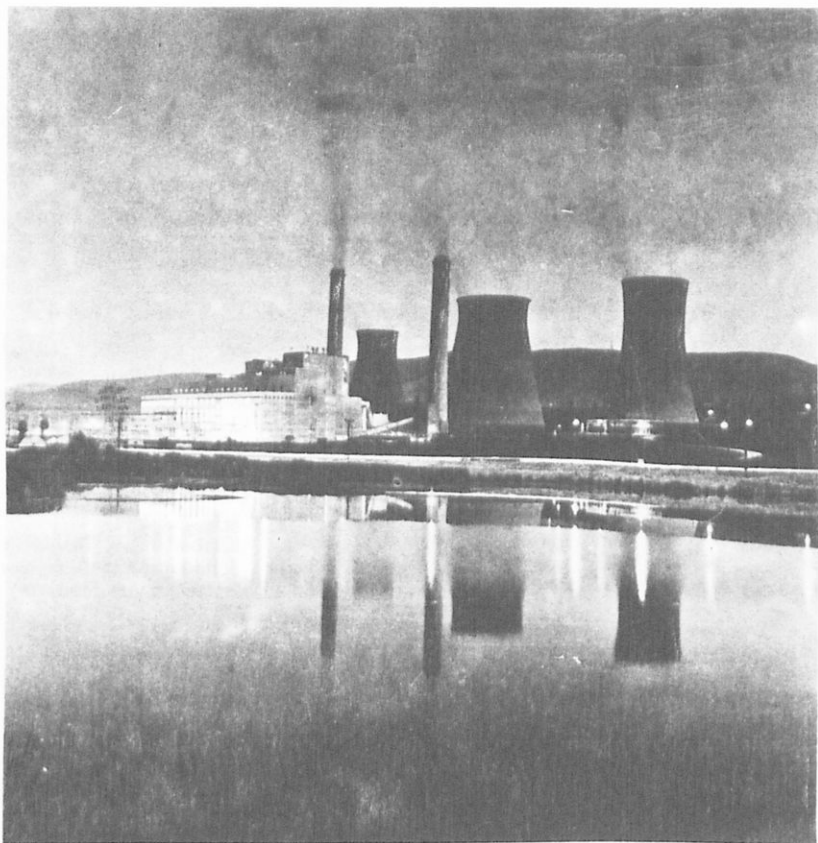
**Ἡ εξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς εἰς ἑκατομμύρια
(Στατιστικὴ ἐπετηρὶς ΟΗΕ 1967)**

*Ε τ η	1940	1950	1960	1966	1967
Σύνολον πληθυσμοῦ	2295	2517	3005	3355	3420
Ἀφρικὴ	191	222	278	320	328
Ἀμερικὴ	274	329	412	468	479
Ἀσία (ἄνευ Ῥωσίας)	1244	1381	1660	1867	1907
Εὐρώπη	380	392	425	449	452
᾽Ωκεανία	11,1	12,7	15,8	17,8	18,1
Ῥωσία	165	180	214	233	236

Ἡ κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς (ΟΗΕ 1967)

	Αὐξησης % 1960-67	Γεννήσεις % 1960-1967	Θάνατοι % 1960-67	Κατοικουμένη ἐπιφάνεια εἰς χιλιάδας χμ ²	Πυκνότης (κάτοικοι ἀνά χμ ²)
Σύνολον	1,9	34	15	135.774	25
Ἀφρικὴ	2,4	46	22	30.313	11
Ἀμερικὴ	2,2	31	10	42.089	11
Ἀσία (ἄνευ Ῥωσ.)	2	38	18	27.530	69
Εὐρώπη	0,9	19	10	4.929	92
᾽Ωκεανία	2	26	11	8.511	2
Ῥωσία	1,4	21	7	22.402	11

Ἡ ἑτησίᾳ αὐξησης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, ὑπολογίζεται εἰς 1,9%. Μετὰ πάροδον 50 ἐτῶν, μὲ ἑτησίαν αὐξησησιν 2% καὶ σταθερὸν πληθυσμὸν ἑκάστου τῶν προσεχῶν 50 ἐτῶν ἐκ 3500 ἑκατομμυρίων ψυχῶν, ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς θὰ ἔχη φθάσει (περὶ τὸ ἔτος 2010) εἰς 6 δισεκατομμ. περίπου. Κατόπιν τούτου τίθεται τὸ ἐρώτημα, ἂν οἱ πόροι τῆς γῆς ἐπαρκοῦν διὰ τὴν διατροφήν 6 δισεκατ. ἀνθρώπων. Ἐπὶ τούτου ἄλλοι μὲν εἶναι αισιόδοξοι, ἄλλοι δὲ ἀπαισιόδοξοι. Ἐλπίζεται ὅμως ὅτι θὰ ληφθοῦν κατάλληλα μέτρα ὑπὸ τῶν διαφόρων Κρατῶν διὰ νὰ περιορισθῇ ὁ ὑπερπληθυσμὸς τῆς γῆς.

Ἄτμοηλεκτρικὸς σταθμὸς Πτολεμαίδος (ΔΕΗ)

6. Δημογραφικὰ φαινόμενα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γῆς

Μετακινήσεις τοῦ πληθυσμοῦ

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, τῶν μεγάλων γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων ἔγιναν μεταναστεύσεις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τὰς ἀνακαλυφθείσας νέας χώρας. Ἡ κίνησις τῶν πλοίων δι' ἄτμοῦ συνέβαλε πολὺ εἰς τὴν αὔξησιν τῆς μεταναστεύσεως, ἡ ὁποία ἐπετάθη ἀκόμη περισσότερο κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μεγάλων διώξεων τῶν πολιτῶν ἐν Εὐρώπῃ διὰ λόγους θρησκευτικούς. Ὅτε αἱ Ἠνωμένα

Πολιτεία τῆς Ἀμερικῆς ἀπέκτησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των (1776), ἔλαβον πολλὰ νομοθετικά μέτρα διευκολύνοντα τὴν εἰς αὐτὰς μετανάστευσιν, ἰδίως ἐξ Εὐρώπης. Παρόμοια μέτρα ἔλαβον καὶ τὰ Κράτη τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, ὅταν ταῦτα ἀπέκτησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των.

Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα μετηνάστευσαν ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀμερικὴν πλέον τῶν 50 ἑκατομμ. ἀνθρώπων. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ὁμως τοῦ 20οῦ αἰῶνος ἡ μετανάστευσις διὰ τὰς διαφόρους χώρας ὑπόκειται εἰς περιορισμούς. Οἱ περιορισμοὶ οὗτοι ἐλήφθησαν κυρίως διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἐργασία εἰς τοὺς ἐντοπίους. Εἰς ἀρκετὰς ὁμως περιπτώσεις οἱ περιορισμοὶ ὀφείλονται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἐνδιαφερομένων Κρατῶν - Μητροπόλεων, ὡς εἶναι ἡ Ἀγγλία, ὅπως μὴ διαταραχθῇ ὁ ἐθνογραφικὸς χαρακτήρ τῶν νέων χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε ἦσαν ἀγγλικαὶ ἀποικίαι καὶ ἤδη συνδέονται κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον πρὸς τὴν Ἀγγλίαν. Οὕτω, π.χ., διὰ τὸν Καναδᾶν, τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὴν Νότιον Ἀφρικὴν οἱ ἐτησίως μεταναστεύοντες πρέπει νὰ εἶναι κατὰ τὰ 4/5 περίπου Ἀγγλοὶ καὶ κατὰ τὸ 1/5 ἐξ ἄλλων χωρῶν.

Εἰς πολλὰς χώρας ἔχουν ψηφισθῆ νόμοι καθορίζοντες τὸν ἐτησίως ἐπιτρεπόμενον ἀριθμὸν μεταναστῶν καὶ τοὺς ὅρους ὑπὸ τοὺς ὁποίους δύναται νὰ γίνῃ μετανάστευσις. Διὰ τῆς μεταναστεύσεως ἐδόθη ἐργασία εἰς τὸν πλεονάζοντα πληθυσμὸν τοῦ παλαιοῦ Κόσμου καὶ διηυρύνθησαν αἱ δυνατότητες τῆς παγκοσμίου οἰκονομικῆς καὶ πνευματικῆς δραστηριότητος. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους οἱ ἐντόπιοι ἐργάται τῶν βιομηχανικῶν Κρατῶν τῆς Εὐρώπης δὲν ἐπαρκοῦν πρὸς ἐπ' ἀνδρωσιν τῶν ἐργοστασίων καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εἰς τὰ Κράτη αὐτὰ (Γερμανία - Γαλλία κ.τ.λ.) εἶναι περιζήτητοι οἱ ἐργάται ἐξ ἄλλων χωρῶν (Βαλκανικῶν χωρῶν, Τουρκίας, Ἰσπανίας κ.τ.λ.).

7. Συγκέντρωσις τῶν ἀνθρώπων εἰς πόλεις

Αἷτια καὶ συνέπεια τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἀνθρώπων

Ἡ συγκέντρωσις τῶν Κρατικῶν Ὑπηρεσιῶν καὶ Ὁργανισμῶν, ὡς καὶ τῶν Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν εἰς τὰς διαφόρους πόλεις μῖας Ἐπικρατείας ἐπιδρᾷ εἰς τὴν οἰκονομικὴν κίνησιν, καὶ τὴν αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ πολλῶν πόλεων καὶ τὴν διαμόρφωσιν τῆς φυσιογνωμίας

αυτῶν. Τὰ τεχνικὰ μέσα καλλιιεργείας τοῦ ἐδάφους, θερισμοῦ καὶ ἀλωνισμοῦ, ἀφῆρεσαν τὴν ἐργασίαν ἀπὸ πολλοῦς ἐργάτας ἀγροτικῶν περιφερειῶν, οἱ ὅποιοι ἀφοῦ παρέμειναν ἄνευ ἐργασίας συγκεντρώθησαν εἰς τὰ βιομηχανικὰ κέντρα πρὸς ἀνεύρεσιν ἐργασίας.

Πολλαὶ μικραὶ βιομηχανίαι τῶν ἐπαρχιῶν ἀνέστειλαν τὴν λειτουργίαν των, λόγῳ τῆς κατὰ μεγάλας μάζας εὐθηνῆς παραγωγῆς τῶν μεγαλύτερων συναφῶν ἐργοστασίων τῶν πόλεων, εἰς τὰ ὅποια ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργαζομένων αὐξάνει συνεχῶς, ἐφ' ὅσον βεβαίως ἡ μεγάλη κατανάλωσις τῶν παραγομένων βιομηχανικῶν εἰδῶν ἀπαιτεῖ αὐξήσιν τῶν ἐργατικῶν χειρῶν τῶν ἐργοστασίων. Ὁ κάτοικος τοῦ χωρίου ἢ μικρᾶς κωμοπόλεως, ἐὰν δὲν εἶναι ἰδιοκτήτης γαιῶν, ἔστω καὶ ὀλίγων στρεμμάτων, προτιμᾷ νὰ ἐργάζεται εἰς ἐργοστάσιον μιᾶς πόλεως ὡς ἐργάτης, παρὰ νὰ εἶναι ἐργάτης εἰς ἀγροτικὰς ἐργασίας ξένης ἰδιοκτησίας.

Ἡ ἐργατικὴ ζωὴ τῶν μεγάλων πόλεων, ὅπου συνήθως εἶναι συγκεντρωμένα τὰ μεγάλα ἐργοστάσια, παρουσιάζει τὰ ἐξῆς πλεονεκτήματα ἔναντι τῆς ἐργατικῆς ἀγροτικῆς ζωῆς :

α) Ὑπάρχει σχεδὸν σταθερὸν ἐργατικὸν εἰσόδημα καὶ τὸ ἡμερομίσθιον εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεγαλύτερον τοῦ ἀγροτικοῦ ἡμερομισθίου. β) Ἡ κοινωνικὴ καὶ ὑγιεινὴ πρόνοια ἀσκεῖται εὐκολώτερον εἰς τὰς μεγάλας πόλεις ἢ τὰ χωρία (Νοσοκομεῖα κ.τ.λ.). γ) Αἱ οἰκονομικαὶ δυνατότητες ἰδρύσεως οἰκογενείας καὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων τοῦ ἐργάτου εἶναι πολὺ μεγαλύτεραι εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. δ) Ἡ ψυχαγωγία (θεάματα παντὸς εἶδους κ.τ.λ.) εἶναι μεγαλύτερα εἰς τὰς πόλεις ἢ τὰ χωρία καὶ ἡ ἐν γένει διαβίωσις τοῦ ἐργάτου εἰς τὰς πόλεις εἶναι ἀνευωτέρα τῆς διαβιώσεως τοῦ ἀγρότου.

Ὁ τεχνικὸς πολιτισμὸς ἐκδηλοῦται κατὰ πρῶτον εἰς τὰς πόλεις, πολὺ δὲ βραδύτερον καὶ εἰς μικρότερον βαθμὸν ἐκδηλοῦται εἰς τὰ χωρία καὶ τὰς κωμοπόλεις. Τὰ μειονεκτήματα τὰ ὅποια παρουσιάζει ἡ ἐργατικὴ ζωὴ τῶν πόλεων εἶναι τὰ ἐξῆς :

α) Πιθανότης στέρησεως τῆς ἐργασίας λόγῳ οἰκονομικῆς κρίσεως τοῦ ἐργοδότη ἢ γενικωτέρας τοιαύτης. β) Ἡ ζωὴ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις εἶναι ἀκριβωτέρα τῆς ζωῆς εἰς τὰ χωρία καὶ τὰς κωμοπόλεις, καὶ κατὰ συνέπειαν πολλοὶ ἐργάται διαβιοῦν ὑπὸ ὄρους ἀνθυγιεινούς, τόσον ἀπὸ ἐπόψεως κατοικίας, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐπόψεως τροφῆς καὶ ἐνδυμασίας. γ) Γενικῶς ἡ ζωὴ τῶν ἐργατῶν εἰς τὰς με-

γάλας πόλεις ἀπὸ ἐπόψεως ὑγιεινῆς ὑστερεῖ τῆς ζωῆς τοῦ ἀγρότου.

Διὰ τοῦτο οἱ ἀγροτικοὶ πληθυσμοὶ δὲν πρέπει νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς ἡσύχους καὶ ἀποδοτικὰς γεωργικὰς ἀπασχολήσεις των ἐγκαθιστάμενοι ἄνευ σοβαροῦ καὶ ἀποχρῶντος λόγου εἰς τὰς μεγαλοπόλεις ὡς ἐργάται, ὅπου αἱ συνθήκαι διαβιώσεως εἶναι δυσκολώτεραι καὶ ἀνθυγιεινότεραι τῶν συνθηκῶν τῆς ὑπαίθρου. Καὶ ἐὰν τοῦτο ἰσχύη γενικῶς διὰ τοὺς ἀγροτικούς πληθυσμούς ἄλλων χωρῶν πολὺ περισσότερον ἰσχύει διὰ τοὺς ἑλληνικούς ἀγροτικούς πληθυσμούς, οἱ ὅποιοι δὲν πρέπει νὰ συνωθοῦνται εἰς τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα, καθ' ὅσον τὸ Κράτος ἐν τῇ μερίμνῃ του ὅπως καταστήσῃ ἀνετωτέραν καὶ εὐκολωτέραν τὴν ζωὴν εἰς τὴν ὑπαίθρον, λαμβάνει πάντα τὰ δυνατὰ προστατευτικὰ μέτρα, κυριώτερα τῶν ὁποίων εἶναι καὶ τὰ ἑξῆς: Ἡ συνταξιοδότησις, ἡ παροχὴ δωρεᾶν ἱατροφαρμακευτικῆς περιθάλψεως, ἡ ἐπιχορήγησις τῶν ἀγροτικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων, ὁ ἠλεκτροφωτισμὸς καὶ ἡ συγκοινωνιακὴ σύνδεσις καὶ τῶν πλεόν δυσπροσίτων καὶ ἀπομακρυσμένων συνοικισμῶν καὶ ἄλλα.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνον οἱ ἐργάται, οἱ ὅποιοι συγκεντρῶνται εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. Εἰς πλείστας περιπτώσεις οἱ παντὸς εἶδους βιοτέχναι ἐγκαταλείπουν τὰ χωρία ἢ τὰς κωμοπόλεις καὶ συγκεντρῶνται εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τῶν νομῶν ἢ εἰς τὰς μεγάλας ἐν γένει πόλεις.

Ἡ γεωγραφικὴ θέσις μιᾶς πόλεως ἐπιδρᾷ εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς. Αἱ ἡμίσειαι περίπου τῶν μεγαλοπόλεων τῆς γῆς εἶναι ἐκτισμέναι παρὰ τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ποταμούς. Ἡ πολιτικὴ σημασία τῆς πόλεως ἐπιδρᾷ ἐπίσης εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς. Τὸ ἐν τρίτον τῶν μεγαλοπόλεων τῆς γῆς εἶναι πρωτεύουσαι Κρατῶν.

Ἡ πρωτεύουσα ἐνὸς Κράτους εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Ἐνωτάτου Ἀρχοντος, τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ Νομοθετικοῦ Σώματος, τῶν Ἐνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων καὶ Δικαστηρίων, ὡς καὶ τῶν πάσης φύσεως ὀργανισμῶν πολιτιστικῆς ἐκδηλώσεως καὶ κοινωνικῆς προνοίας. Ἐνεκεν τῶν ἰδιοτήτων τὰς ὁποίας ἔχει ἡ πρωτεύουσα ἐνὸς Κράτους, προκαλεῖται πρὸς αὐτὴν μεγάλη συγκέντρωσις ἀνθρώπων.

Ἡ συγκέντρωσις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰς μεγάλας πόλεις ἔχει ἐπηρεασθῆ εἰς τινὰς περιπτώσεις καὶ ἐξ εἰδικῶν λόγων. Οὕτω, οἱ

μετανάσται τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας μεταβαίνοντες ἐκεῖ, προετίμων νὰ ἐγκαθίστανται συνήθως εἰς τὰ παραθαλάσσια μέρη, παρὰ νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν χωρῶν τούτων. Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου πολλαὶ μεγάλαι πόλεις τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας κείνται εἰς παραθαλάσσια μέρη.

Σημείωσις. Ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ἐτησίας ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἑνὸς Κράτους γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τύπου:

$$r = \left(\sqrt[t]{\frac{P_1}{P_0}} - 1 \right) \times 100$$

ὅπου r = ἡ ἐτησία αὐξήσις %,

t = ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν μεταξὺ δύο καταγραφῶν τοῦ πληθυσμοῦ,

P_1 = ὁ ἀριθμὸς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς τελευταίας (δευτέρας) καταγραφῆς,

P_0 = ὁ ἀριθμὸς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πρώτης καταγραφῆς.

Διὰ τὰς καταγραφὰς π.χ. 1963 καὶ 1967 εἶναι $t = 4$ καὶ διὰ τὰς καταγραφὰς 1960 καὶ 1967 εἶναι $t = 7$ (Στατ. Ἐπετηρὶς ΟΗΕ 1967).

Αἱ πυκνότερον κατοικημένοι χῶροι τῆς γῆς

Χῶροι	Κάτοικοι /χμ ²	Χῶροι	Κάτοικοι /χμ ²
Ὀλλανδία	375	Ἑλβετία	147
Βέλγιον	314	Δανία	112
Νότιος Κορέα	302	Τσεχοσλοβακία	112
Βόρειος Κορέα	105	Ἰαπωνία	270
Δυτ. Γερμανία	233	Λίβανος	242
Ἀνατ. Γερμανία	148	Κεϋλάνη	179
Ἀγγλία	147	Ἐθν. Κίνα (Φορμόζα)	365
Ἰταλία	174	Πόρτο - Ρίκο	303
Λουξεμβούργον	130	Φιλιππῖναι	116
Ἰνδία	156	Πακιστάν	113

Μερικά Ευρωπαϊκά Κράτη έχοντα πυκνότητα κάτω του 100

Χῶραι	Κάτοικοι /χμ ²	Χῶραι	Κάτοικοι /χμ ²
Ἑλλάς	66	Ἰρλανδία	41
Ἀλβανία	68	Γιουγκοσλαβία	78
Ἰσπανία	64	Ῥουμανία	81
Βουλγαρία	75		

Ἀραιῶς κατοικημένοι χῶραι

Χῶραι	κάτοικοι /χμ ²	Χῶραι	Κάτοικοι /χμ ²
Ἄφρική			
Ἡνωμ. Ἀραβ. Δημοκρ.	31	Νότ. Ἀφρικ. Ἐνωσις	15
Λιβύη	1	Μαρόκον	32
Ἀλγέριον	5	Σομαλία	4
Σουδάν	6	Τυνησία	28
Αἰθιοπία	19	Κογκό Δημοκρ.	7
Κογκό Brazzaville	3		
Ἀμερική			
Καναδᾶς	2	Χιλή	12
Βολιβία	3	Κολομβία	17
Βραζιλία	10	Οὐραγουάη	15
Ἀργεντινή	8	Μεξικόν	23
Περοῦ	10	Ἡν. Πολιτεία	21
Βενεζουέλα	10		
Ὠκεανία		Εὐρώπη	
Αὐστραλία	2	Ῥωσία (+ Σιβηρία)	10
Νέα Ζηλανδία	10	Σουηδία	17
		Νορβηγία	12

8. Ζῶναι τῆς γῆς με μικρὰν καὶ μεγάλην πυκνότητα πληθυσμοῦ

Ἡ μικροτέρα πυκνότης πληθυσμοῦ παρατηρεῖται εἰς τὰς πολι-
κὰς περιοχὰς καὶ τὰς περιοχὰς τῶν ἐρήμων. Εἰς ταύτας ὑπάρχουν
ἐκτάσεις τελείως κεναὶ ἀνθρώπων. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῶν

Σχ. 7. Πέλλα. Ἡ πατρίς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου

χωρῶν τούτων εἶναι γενικῶς μικροτέρα τοῦ 0,5 κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον.

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὰς τροπικὰς χώρας ὑπάρχουν περιοχαὶ ὅπου ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι πολὺ μικρά. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰ πυκνὰ δάση, εἰς τὸ ὑγρὸν κλίμα καὶ εἰς τὴν μεγάλην θερμοκρασίαν, ἢ ὅποια ἐπικρατεῖ ἐκεῖ. Περιοχαὶ μέσων γεωγραφικῶν πλατῶν εὐρισκόμεναι πλησίον τῶν θαλασσῶν, ἔχουν κατὰ κανόνα πυκνότητα πληθυσμοῦ μεγαλυτέραν ἐκείνης, τὴν ὅποιαν ἔχουν περιοχαὶ εὐρισκόμεναι μακρὰν τῶν θαλασσῶν. Παράδειγμα τοιαύτης κατανομῆς

τῆς πυκνότητος ἀποτελεῖ ἡ Ἰσπανία. Αἱ παραλιακαὶ περιοχαὶ αὐτῆς εἶναι πυκνότερον κατωφημέναι τῶν ὀρειῶν περιοχῶν.

Ἡπειρωτικαὶ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πολλὰς βροχὰς ἐτησίως παρουσιάζουν μεγαλύτεραν πυκνότητα πληθυσμοῦ ἐν σχέσει πρὸς ἡπειρωτικὰς περιοχὰς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ὀλίγας βροχὰς. Δυνατότητες ὑδρεύσεως περιοχῆς τινος δημιουργοῦν καταλλήλους συνθήκας ἐποικισμοῦ καὶ διαβιώσεως τῶν ἀνθρώπων, ὅπως, π.χ. τοῦτο συμβαίνει εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Νείλου ποταμοῦ. Ὑπάρχουν ἐδῶ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πυκνότητα 1000 κατοίκων κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον.

Πυκνῶς κατωφημένοι γεωγρ. χῶροι ἀπαντοῦν εἰς τὰς ἀσιατικὰς περιοχὰς τῶν μουσάνων ὅπου, ὡς γνωστόν, διαβιοῖ τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς (Κίνα - Ἰνδία). Νῆσοι εὐρισκόμεναι εἰς τὰς θερμὰς θαλάσσας ἔχουν ἐπίσης μεγάλην πυκνότητα πληθυσμοῦ, ὅπως, π.χ., ἡ Ἰάβα, Ἀϊτή, Ἰαμαϊκὴ (ὑπὲρ τοὺς 200 κατοίκους κατὰ τετραγ. χιλιόμετρον).

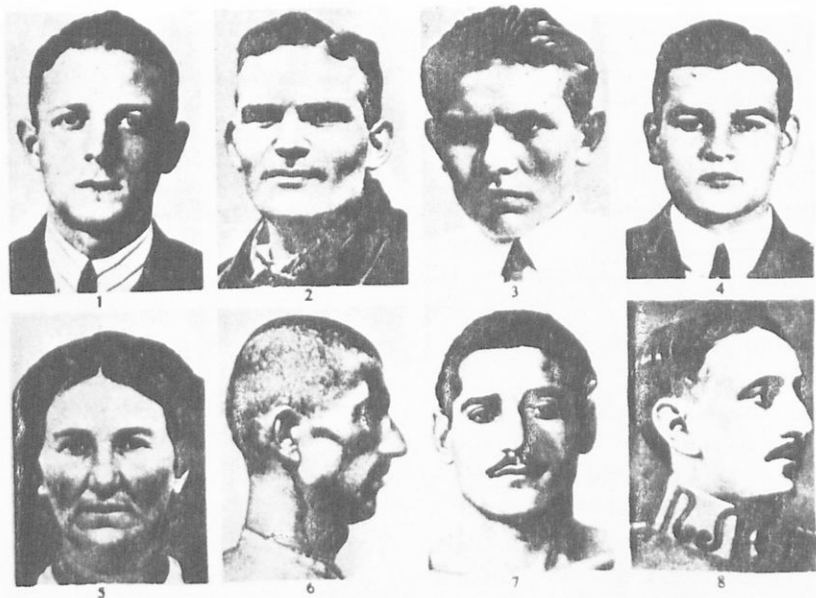
Βιομηχανικαὶ περιοχαὶ τῶν μέσων γεωγραφικῶν πλατῶν παρουσιάζουν μεγάλην πυκνότητα πληθυσμοῦ. Τοιαῦτα ἀπαντοῦν εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Δυτικὴν Εὐρώπην, εἰς τὴν ἀνατολικὴν περιοχὴν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Γενικῶς, αἱ βιομηχανικαὶ χῶραι εἶναι πυκνότερον κατωφημέναι ἢ αἱ γεωργικαὶ χῶραι. Εἶναι ὁμως δυνατόν, εἰς εὐφόρους γεωργικὰς περιοχὰς νὰ ὑπάρχη μεγάλη πυκνότης πληθυσμοῦ, ὡς τοῦτο παρατηρεῖται εἰς τὴν Κίναν, τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Αἴγυπτον. Τὸ βιωτικὸν ὁμως ἐπίπεδον τῶν λαῶν τούτων εἶναι χαμηλόν.

9. Φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων

Ἡ σημασία τῆς σπουδῆς τῶν φυλῶν διὰ τὴν γεωγραφίαν

Ὑπὸ τὸ ὄνομα φυλὴ νοοῦμεν, ὡς γνωστόν, ἄθροισμα ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὰ αὐτὰ σωματικά, βιολογικά, ψυχολογικά ἢ κοινωνικὰ γνωρίσματα, τὰ ὁποῖα εἶναι κληρονομήσιμα.

Ἡ σπουδὴ τῶν φυλῶν ὡς κλάδου τῆς ἀνθρωπολογίας περιλαμβάνεται εἰς τὰς ἐρεῦνας τῆς βιολογίας. Κατὰ τὴν σπουδὴν ὁμως τῆς γεωγραφίας ἐνδείκνυται ὅπως γνωρίσῃ κανεῖς, ἐκτὸς τῶν γεωγραφικῶν στοιχείων τῶν ξένων χωρῶν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι

Αἱ φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων. 1) Βορειοευρωπαῖος, 2) Κεντρικῆς Γερμανίας, 3) Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, 4) Περιοχῆς Ἄλπεων, 5) Μαυροβούνιος (Δινάρειος), 6) Ἀρμενίδης, 7) Ἕλληνας, 8) Ἴσπανός

κατοικοῦν τὰς χώρας ταύτας καὶ λάβη ἰδέαν περὶ τῶν ἐξωτερικῶν γνωρισμάτων τῶν ἀνθρώπων τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν χωρῶν.

Εἰς τὴν γεωγραφίαν ἀκόμη περιλαμβάνεται ἡ γνῶσις τῆς κατανομῆς τῶν διαφόρων φυλῶν εἰς ὁλόκληρον τὴν γῆν, διότι αἱ ἀνθρώπιναι φυλαὶ συμβάλλουν διὰ τῶν ἐπιτευγμάτων αὐτῶν εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς γεωγραφικῆς μορφῆς μιᾶς χώρας. Μὲ τὰ προβλήματα τῶν φυλῶν ἐν γένει συνδέονται τὰ προβλήματα τῶν κατὰ φυλὰς πολιτιστικῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλα εἶναι τὰ ἐπιτεύγματα τῆς λευκῆς φυλῆς κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἄλλα εἶναι τὰ ἐπιτεύγματα, εἰς τὸ αὐτὸ πεδίου τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος, τῆς κιτρίνης φυλῆς. Ἐδῶ ὅμως πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει, ὅτι, τοῦλάχιστον κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, ἀμιγεῖς ἀνθρώπιναι φυλαὶ δὲν ὑπάρχουν.

Εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς λαοὺς τῆς γῆς παρατηροῦνται σήμερον διάφοροι φυλετικαὶ ἀποχρώσεις προερχόμεναι ἐξ ἐπιμιξίας. Ὅθεν τὰ συμπεράσματα περὶ τῶν πολιτιστικῶν ἐπιτευγμάτων μιᾶς φυ-

λῆς πρέπει νὰ μὴ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει μονομερῶς καὶ νὰ μὴ ἀποδίδονται ἀποκλειστικῶς εἰς φυλετικὰς ἰδιότητας.

Ἡ διάκρισις τῶν φυλῶν. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος διέκρινον τρεῖς κατηγορίας φυλῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χρώματος τοῦ δέρματος: 1) τὴν λευκὴν, 2) τὴν κιτρίνην, καὶ 3) τὴν μέλαιναν (μαύρην). Οἱ εἰς τὰς φυλάς ταύτας ἀνήκοντες ἄνθρωποι ὀνομάζονται Εὐρωπῖδαι, Μογγολῖδαι καὶ Νεγρίδαι ἀντιστοίχως. Ἡ ἐρυθρὰ φυλὴ θεωρεῖται ὑποδιαίρεσις τῆς κιτρίνης. Ὁ καθορισμὸς τῶν ἀποχρώσεων τῶν οὕτω πως διακρινομένων φυλῶν συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας. Ὅπωςδῆποτε ὅμως ἢ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χρώματος διαίρεσις τῶν ἀνθρώπων εἰς φυλάς παρεῖχε σημαντικὰ τεκμήρια δι' ἓνα κατατοπιστικὸν προσανατολισμὸν.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς κατὰ φυλάς :

1. Λευκὴ φυλὴ : Περίπου 1.500 ἑκατομμύρια. Εἰς ταύτην περιλαμβάνονται: οἱ λευκοὶ τῆς Εὐρώπης, τῆς δυτικῆς Ἀσίας καὶ Ἰν-

Αἱ φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων. 1) Βουσμάνος, 2) Νεγρίδης, 3) Μελανίδης (Σενεγάλης), 4) Νεομελανίδης, 5) Παλαιομελανίδης, 6) Αὐστραλίδης, 7) Τουγκίδης, (Σιβηρίας), 8) Βορειοσινίδης (Βορείου Κίνας)

διών, τῆς βορείου καὶ νοτίου Ἀφρικῆς, τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς βορείου καὶ νοτίου Ἀμερικῆς.

2. Κιτρίνη φυλή : Περίπου 1.200 ἑκατομμ. Εἰς ταύτην ἀνήκουν οἱ Κινέζοι, οἱ Ἰάπωνες, οἱ Βιρμανοί, οἱ Μαλαῖοι, οἱ κάτοικοι τῆς Πολυνησίας, οἱ Μογγόλοι.

3. Μαύρη φυλή : Περίπου 300 ἑκατομμ.

Ἡ ἐρυθρὰ φυλή, ἡ ὁποία θεωρεῖται ὑποδιαίρεσις τῆς κιτρίνης, περιλαμβάνει 6 περίπου ἑκατομμύρια ἀνθρώπων.

10. Κυριώτεροι γλῶσσαι τῶν λαῶν τῆς γῆς

Ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ μέσον τὸ ὁποῖον διευκολύνει τὸν ἄνθρωπον νὰ ζῆ βίον κοινοβιακόν. Ὁ προφορικὸς λόγος ἰδίως χαρακτηρίζει τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἔχουν τὴν αὐτὴν Πατρίδα. Μεγάλοι γεωγραφικοὶ χῶροι διακρίνονται ἐκ τῆς γλῶσσης, τὴν ὁποίαν ὀμιλοῦν οἱ κατοικοῦντες εἰς αὐτοὺς ἄνθρωποι.

Γλῶσσαι, αἱ ὁποῖαι χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν παγκόσμιον συνεννόησιν, ὀνομάζονται διεθνεῖς γλῶσσαι. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀνακαλύψεων, ὅτε ἀνεπτύχθησαν πολὺ αἱ συγκοινωνία καὶ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον μερικὰ εὐρωπαϊκὰ γλῶσσαι κατέστησαν διεθνεῖς. Τοιαῦται γλῶσσαι εἶναι ἡ ἀγγλική, ἡ ἰσπανική, ἡ πορτογαλική, ἡ γαλλική, Ἡ ῥωσικὴ γλῶσσα ἔχει διαδοθῆ εἰς τὴν Σιβηρίαν, ἐν ᾧ ἡ γερμανικὴ κατέστη διεθνὴς γλῶσσα λόγῳ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης. Ἡ γλωσσολογία διακρίνει 2800 γλῶσσας εἰς ὄλην τὴν γῆν.

Αἱ γλῶσσαι ὀμιλοῦνται ὡς μητρικαὶ εἰς κλειστὰς γεωγραφικὰς περιοχάς. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ περιοχαὶ ὅπου, παρὰ τὰς μητρικὰς, χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν διοίκησιν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν συγκοινωνίαν καὶ ἄλλαι γλῶσσαι. Ἡ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσα ὀμιλεῖται ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας, εἰς τὴν Κύπρον καὶ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν εὐρισκομένων ἐν διασπορᾷ εἰς ὅλας τὰς ἠπείρους. Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ γλῶσσα διδάσκεται εἰς τὰ Γυμνάσια καὶ τὰ Πανεπιστήμια τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὰ κλασσικὰ Γυμνάσια τῶν πολιτισμένων λαῶν τῆς γῆς καὶ εἰς τὰς Φιλοσοφικὰς Σχολὰς ὄλων τῶν Πανεπιστημίων τοῦ κόσμου.

Αί περισσότερον όμιλούμεναι γλώσσαι εις έκατομμύρια

Γλώσσαι	έκατομμ.	Γλώσσαι	έκατομμ.
Άγγλική	270	Ίσπανική	142
Άραβική	80	Κινεζικαί	720
Γαλλική	70	Ούκρανική	45
Γερμανική	120	Πορτογαλική	80
Ίαπωνική	99	Ψωσική	160
Ίνδικαί	500	Έλληνική	12
Ίνδονησιακαί	110		

Β'. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

1. Ἡ ἔννοια τοῦ Πολιτισμοῦ

Ὑπὸ τὸν ὄρον πολιτισμὸς νοεῖται τὸ σύνολον τῶν ἐνεργειῶν διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος, τὸ μὲν λαμβάνει ἐκ τῆς φύσεως ἀγαθὰ διὰ τὴν ζωὴν αὐτοῦ, τὸ δὲ καλλιεργεῖ τὰς ἐμφύτους εἰς αὐτὸν πνευματικὰς δυνάμεις. Κατὰ ταῦτα διακρίνομεν δύο εἶδη πολιτισμοῦ: Τὸν ὕλικόν ἢ τεχνικόν καὶ τὸν πνευματικόν πολιτισμόν.

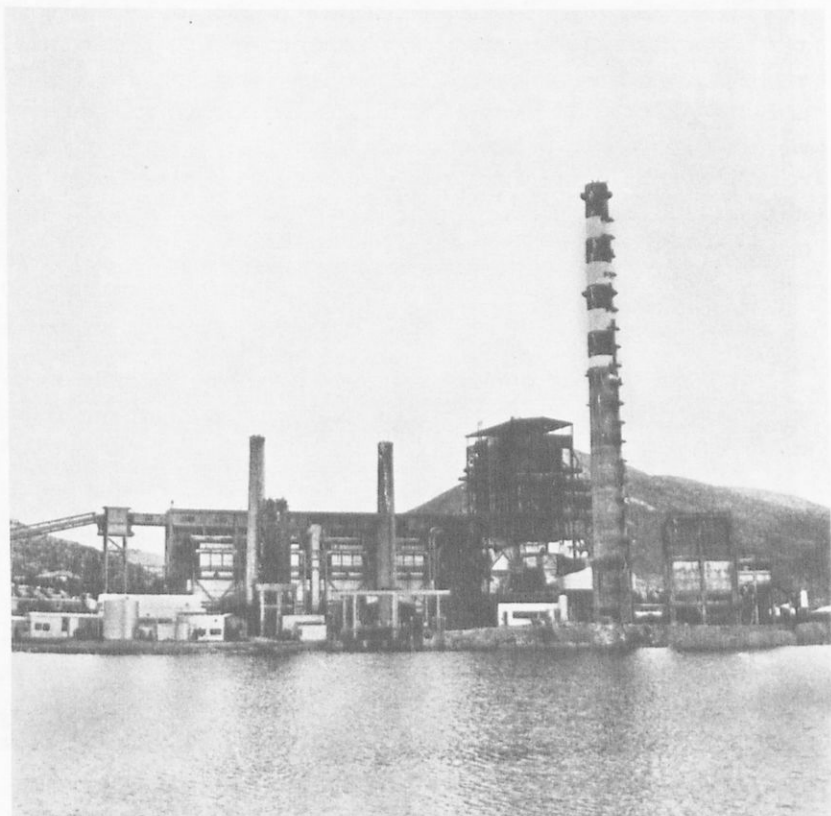
Ὁ ὕλικός πολιτισμὸς περιλαμβάνει τὰς ἐνεργείας ἐκείνας διὰ τῶν ὁποίων ὑποτάσσομεν τὴν φύσιν καὶ θέτομεν αὐτὴν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μας. Τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα συνιστοῦν τὸν πολιτισμόν ἐν γένει ἐνὸς λαοῦ, ἀνταποκρίνονται εἰς ἀξιολογικὰς ῥοπὰς τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἶναι οὕτω πῶς συνδεδεμένα μεταξύ των, ὥστε ν' ἀποτελοῦν ὀργανικὴν τινα ἐνότητα.

Αἱ τάσεις τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἀξιολόγησιν τῶν στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ δὲν εἶναι αἱ αὐταὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Τοῦναντίον, αὗται εἶναι ἰδιαιτέραι δι' ἕκαστον ἄνθρωπον καὶ πολὺ περισσότερον ἰδιαιτέραι δι' ἕκαστον λαόν. Τὴν καλλιτεχνικὴν ἀξίαν, ἐπὶ παραδείγματι, ἐνὸς γλυπτοῦ ἀντικειμένου ἢ μιᾶς μουσικῆς μελωδίας δὲν τὴν ἀντιλαμβάνονται οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἐπίσης ἄλλην ἀντίληψιν περὶ ἐνὸς καλλιτεχνικοῦ διημιουργήματος ἔχει ὁ Αἰγύπτιος καὶ ἄλλην ὁ Ἕλληνας. Τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἡ **θρησκεία**, ἡ **ἐπιστήμη** ἢ **τέχνη**, ἡ **οἰκονομία** ἢ **κοινωνία** καὶ ἡ **πολιτεία**.

2. Βαθμοὶ τοῦ πολιτισμοῦ διαφόρων συγχρόνων λαῶν

Ἡ τελειοποίησις τῶν μέσων, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος ὑποτάσσει τὴν φύσιν καὶ θέτει αὐτὴν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν βιωτικῶν αὐτοῦ ἀναγκῶν καὶ ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν καθ' ἡμέραν αὐτοῦ βίον συνιστοῦν τὴν πολιτισμένην ζωὴν.

Εἶναι εὐνόητον ὅτι ὑπάρχουν διάφοροι βαθμίδες τῆς ζωῆς ταύτης, ὄχι μόνον μεταξύ διαφόρων λαῶν, ἀλλὰ καὶ μεταξύ τῶν πόλεων ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Κράτους. Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν

Άτμοηλεκτρικός σταθμός Άλιβερίου (ΔΕΗ)

καί εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον παρατηροῦνται διακρίσεις τῆς ζωῆς αὐτῆς, διότι ἡ διαβίωσις τῶν κατοίκων ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων ἐκάστης οἰκογενείας.

Ἡ συνδρομὴ τοῦ εὐνοουμένου καὶ προωδευμένου Κράτους πρὸς τοὺς πολίτας του (νοσοκομεῖα, σχολεῖα καὶ λοιπὰ πολιτιστικὰ ἱδρύματα) εἶναι σημαντικὴ. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς πολιτισμένης ζωῆς διακρίνομεν τοὺς λαοὺς εἰς τρεῖς κατηγορίας : 1) Τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὴν κατωτέραν βαθμίδα, 2) τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὴν μέσην βαθμίδα καὶ 3) Τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὴν ἀνωτέραν βαθμίδα.

Εἰς τὴν ἀνωτέραν βαθμίδα εὐρίσκονται οἱ λαοί, οἱ ὅποιοι ἔχουν τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν. Οὗτοι κατοικοῦν εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν Ἀμερικὴν, τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Νότιον Ἀφρικὴν καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἀσίας. Ἡ καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους, ἡ βιομηχανία, ἡ συγκοινωνία, τὸ ἐμπόριον, ἡ θεραπεία τῶν ἐπιστημῶν, τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν καὶ ὅλαι ἐν γένει αἱ ἐκδηλώσεις αἱ συνιστῶσαι τὴν πολιτισμένην ζωὴν γίνονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐρευνῶν καὶ τῶν πορισμάτων τῆς ἐπιστήμης.

3. Ἀρχαῖαι κοιτίδες τοῦ πολιτισμοῦ

Αἱ χῶραι εἰς τὰς ὁποίας ἀνεπτύχθη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὁ πολιτισμός, εἶναι ἡ Μεσοποταμία, ἡ Αἴγυπτος, ἡ Κίνα, αἱ Ἰνδίαί καὶ ἡ Ἑλλάς.

Ἡ Μεσοποταμία. Ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν τῆς Μεσοποταμίας συνάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι κατὰ τὸ τέλος τῆς τετάρτης χιλιετηρίδος π.Χ. (περὶ τὸ 3200 π.Χ.) εἶχεν ἀναπτυχθῆ ἐκεῖ σπουδαῖος πολιτισμός (οἰκίαί, ναοί, διώρυχες, κεραμευτικὴ τέχνη, χρωματισμένα ψηφιδωτὰ μὲ γεωμετρικὰ σχεδιάσματα, γραφὴ δι' εἰκόνων).

Ὁ πολιτισμός οὗτος ἀποδίδεται εἰς τὸν λαὸν τῶν Σουμερίων, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο σημιτικῆς καταγωγῆς. Περί τὸ 2000 π.Χ. οἱ Σημίται Βαβυλώνιοι κατέλυσαν τὸ Κράτος τῶν Σουμερίων, παρέλαβον ὁμως παρ' αὐτῶν πλεῖστα πολιτιστικὰ στοιχεῖα. Ὑπὸ τὴν Δυναστείαν ἰδίως τοῦ Χαμουραμπὶ (περίπου 1704 - 1662 π.Χ.) οἱ Βαβυλώνιοι ἐπετέλεσαν μεγάλας προόδους εἰς ὅλα τὰ πεδία τοῦ πολιτισμοῦ.

Πρὸ δεκαετηρίδων τινῶν εὐρέθησαν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐνεπιγράφοι πινακίδες, εἰς τὰς ὁποίας ἔχουν χαραχθῆ διὰ σφηνοειδοῦς γραφῆς νόμοι, συμβόλαια, μαθηματικαὶ προτάσεις. Ἡ ἀνάγνωσις τῶν προτάσεων τούτων ὠδήγησε πολλοὺς εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ Βαβυλώνιοι ἐγνώριζον, μεταξὺ ἄλλων μαθηματικῶν, καὶ τὸ Πυθαγόρειον θεώρημα καὶ ὅτι συνεπῶς οἱ Ἕλληνες ἐδιδάχθησαν αὐτὸ παρὰ τῶν Βαβυλωνίων.

Τὸ συμπέρασμα τοῦτο δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν πραγματικότητα, διότι πλεῖστα ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐνεπιγράφων πινακίδων προέρχονται ἐξ ἀρχαιοκαπηλείας καὶ κατὰ συνέπειαν εἶναι ἀδύνατον

Ἡ ἀρχαία αἰγυπτιακὴ γραφή.

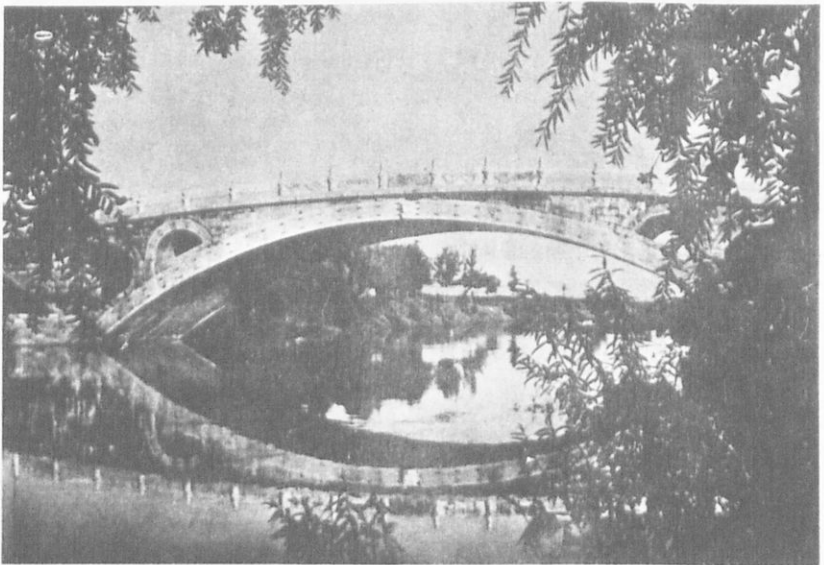
Ἄνωτέρω εἰκονίζεται μέρος τῆς ἐπιγραφῆς, ἣτις ἀνευρέθη ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τὸ ἔτος 1799 ὑπὸ Γάλλου ἀρχαιολόγου. Τὸ αὐτὸ κείμενον ἔχει γραφῆ εἰς τρεῖς γλώσσας: εἰς τὴν ἐπίσημον καθαρῆν αἰγυπτιακὴν (ἄνω), εἰς τὴν δημοτικὴν αἰγυπτιακὴν τοῦ ἀπαιδευτοῦ ὄχλου (μέσον) καὶ εἰς τὴν ἐλληνικὴν. Τὸ ἐλληνικὸν κείμενον ἔχει ὡς ἑξῆς:

νέου καὶ παραλαβόντος τὴν βασιλείαν παρὰ τοῦ παν...
 ἀντιπάλου ὑπερτέρου τοῦ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων ἐπα...
 τῶν τε ἄνω καὶ τῶν κάτω χωρῶν ἐκγόνου θεῶν φιλοπατόρων
 ...ημένου ὑπὸ τοῦ Φθᾶ ἔτους ἐνάτου ἐρ' ἱερέως Ἄετου τοῦ Ἄετου
 Εὐχαρίστου, ἀθλοφόρου Βερενίκης εὐεργέτιδος Πύρρας τῆς φιλ...
 μηνὸς Ξανδικοῦ τετράδι, Αἰγυπτίων δὲ Μεχείρ ὄκτωκαιδι...
 ...ραι καὶ ἱερογραμματεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ἱερεῖς πάντες οἱ ἀπαντήσαι...
 Πτολεμαῖου αἰωνοβίου ἡγαπημένου ὑπὸ τοῦ Φθᾶ θεοῦ Ἐπιφανοῦς...
 Πτολεμαῖος αἰωνόβιος ἡγαπημένος ὑπὸ τοῦ Φθᾶ, θεός Ἐπιφανής, Βῦ...
 ὄντας καὶ τοὺς ὑπὸ τὴν ἐαυτοῦ βασιλείαν τασσομένους ἀπαντας ὑπάρχ...
 ...μένους ἀνατθεῖκεν εἰς τὰ ἱερὰ ἀργυρικός τε καὶ σιτικός προσοι...

νά καθορισθῆ ὁ τόπος τῆς προελεύσεώς των καὶ τὸ ἀρχαιολογικὸν στρῶμα ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξήχθησαν καὶ ἐπομένως ὁ χρόνος τῆς γραφῆς των. Θεωρεῖται βέβαιον, ὅτι αἱ μαθηματικαὶ αὗται γνώσεις τῶν Βαβυλωνίων κατεγράφησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, εἶναι δηλ. αὗται γνώσεις ἑλληνικῆς προελεύσεως.

Τὰ ἀστρονομικὰ ἐπιτεύγματα τῶν Σουμερίων καὶ τῶν μεταγενεστέρων τούτων Βαβυλωνίων θεωροῦνται σημαντικά. Ἡ διαίρεσις τοῦ κύκλου εἰς 360 μοίρας καὶ τοῦ ἡμερονυκτίου εἰς 24 ὥρας εἶναι ἐπινοήσεις τῶν Βαβυλωνίων. Ἡ χρησιμοποίησις παρ' ὅλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου τοῦ ἀριθμοῦ 12 εἰς τὰ ὠρολόγια προέρχεται ἐπίσης ἐκ τῶν Βαβυλωνίων. Ἐκ τῶν εὐρεθέντων ἐρείπιων τῶν ἀνακτόρων τῆς Βαβυλωνίας φαίνεται, ὅτι καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην (1700 π.Χ.) ἦτο πολὺ ἀνεπτυγμένη.

Ἡ Αἴγυπτος. Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔχομεν ἀρχαιότατα δείγματα πολιτισμοῦ διάφορα κτερίσματα ἐκ τῶν εὐρεθέντων τάφων τῶν Φαραώ, τὰς Πυραμίδας καὶ ἐρείπια ἀνακτόρων ἀναγομένων εἰς τὴν τρίτην χιλιετηρίδα π.Χ. Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὁ μέγας βαθμὸς

Ἡ ἀρχαιότερα γέφυρα τοῦ κόσμου ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Χουάν - Χό τῆς Κίνας κτισθεῖσα περὶ τὸ 600 μ.Χ. καὶ εὕρισκομένη ἀκόμη ἐν λειτουργίᾳ

πολιτισμοῦ τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου καὶ ἐκ τῶν ἔργων τέχνης, ἰδίως τῆς γλυπτικῆς, ἢ συγγένεια τοῦ πολιτισμοῦ τούτου πρὸς τὸν βαβυλωνιακὸν πολιτισμόν.

Πρὸ δεκάδων τινῶν ἔτῶν ἀνεκαλύφθη εἰς τὴν Αἴγυπτον πάπυρος περιέχων ἀριθμητικὰς καὶ γεωμετρικὰς προτάσεις, γραφείσας ὑπὸ τοῦ μαθηματικοῦ Ἄμες (Ahmes) περὶ τὸ 1700 π.Χ. Ὁ πάπυρος αὐτὸς φυλάσσεται εἰς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον τοῦ Λονδίνου καὶ φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγοράσαντος αὐτὸν Ἀγγλοῦ Ῥήντ (Rhind). Κατὰ τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγράφη ὁ παλαιὸς αὐτὸς αἰγυπτιακὸς πάπυρος ἤκμαζεν ἡ Τίρυνς (εἰς τὴν Ἀργολικὴν πεδιάδα), τῆς ὁποίας τὰ ἀνάκτορα μαρτυροῦν τὴν ὑπαρξίν μεγάλου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ εἰς τὸν πάπυρον τοῦ Ῥήντ περιεχόμεναι μαθηματικαὶ προτάσεις εἶναι ἐμπειρικῆς μορφῆς, ὡς καὶ αἱ μαθηματικαὶ προτάσεις αἱ περιεχόμεναι εἰς τὰς εὐρεθείσας ἐν Μεσοποταμίᾳ ἐνεπιγράφους πινακίδας τῶν Βαβυλωνίων. Οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον δύο γραφάς: τὴν ἱερογλυφικὴν, ἢ ὁποία ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὴν ἐπίσημον καθαρεύουσαν γλῶσσαν, καὶ τὴν κοινὴν διὰ τὴν καθομιλουμένην γλῶσσαν τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀπαιδευτῶν Αἰγυπτίων.

Ἐπὶ μακρὸν χρόνον αἱ αἰγυπτιακαὶ ἐπιγραφαὶ παρέμενον ἀνερμήνευτοι. Κατὰ τὸ 1799, ὅτε ὁ Ναπολέων Βοναπάρτης ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Αἰγύπτου, εὐρέθη ὑπὸ Γάλλου ἀρχαιολόγου, ὁ ὁποῖος συνώδευεν αὐτὸν κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην, ἐνεπίγραφος πλᾶξ περιέχουσα τὰς αὐτὰς γραμμὰς κειμέναι εἰς τρεῖς γλώσσας: 1) εἰς τὴν καθαρεύουσαν ἐπίσημον αἰγυπτιακὴν γλῶσσαν, 2) εἰς τὴν δημοτικὴν αἰγυπτιακὴν τοῦ ἀπαιδευτοῦ ὄχλου καὶ 3) εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Παρὰ ταῦτα μόλις κατὰ τὸ 1822 κατωρθώθη ἡ ἀνάγνωσις τῶν δύο τούτων εἰδῶν αἰγυπτιακῆς γραφῆς καὶ αὕτη ὄχι πλήρως.

Αἱ Ἰνδίαι. Ὡς ἀρχαιότερον ἐκ τῶν διασωθέντων χειρογράφων ἐν γένει θεωρεῖται τὸ περιέχον τὰς Ἰνδικὰς Βέδας. (Ἡ λέξις Βέδα εἶναι σανσκριτικὴ καὶ σημαίνει γνώσεις). Αἱ Ἰνδικαὶ Βέδαί εἶναι βιβλία θρησκευτικοῦ καὶ φιλοσοφικοῦ περιεχομένου. Θεωρεῖται ὅτι ἐγράφησαν περὶ τὸ 2000 - 1500 π.Χ. Ἡ γλῶσσα εἰς τὴν ὁποίαν ἔχουν γραφῆ αἱ Βέδαί εἶναι ἢ σανσκριτικὴ. Εἰς τοὺς Ἰνδοὺς ὀφείλεται ἡ ἐπινόησις τῶν συμβόλων διὰ τῶν ὁποίων παρίστανται οἱ ἀριθμοί, τὰ ὁποῖα διὰ τῶν Ἀράβων μετεδόθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ὄνο-

μάζονται άραβικοί άριθμοί. (Τό σύμβολον δια τόν μηδέν (0) έπενοήθη ύπό του Πτολεμαίου).

Ἡ Κίνα. Καί ὁ πολιτισμός τῆς Κίνας θεωρεῖται ἕξ ἴσου παλαιός ὅπως καί ὁ τῆς Μεσοποταμίας, τῆς Αἰγύπτου καί τῆς Ἑλλάδος. Πολλοῦς αἰῶνας π.Χ. οἱ Κινέζοι ἐγνώριζον γραφήν, τῆς ὁποίας τά γράμματα ἦσαν σύμβολα ζώων, φυτῶν, κ.τ.λ. καί εἶχον τήν ἔννοιαν λέξεων. Τήν γραφήν ταύτην διατηροῦν οὗτοι μέχρι σήμερον. Οἱ Κινέζοι, φαίνεται, ὅτι ἐγνώριζον τήν πυξίδα καί τήν πυρίτιδα κατά τοὺς πρώτους αἰῶνας π.Χ.

Ἡ Ἑλλάς. Τά στοιχεῖα τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ συνάγομεν ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων τοῦ Ὁρχομενοῦ (6000 περίπου π.Χ.), τῆς παλαιᾶς Κορίνθου καί τῆς Χαιρωνείας (4000 - 3000 π.Χ.), τῆς Τίρυνθος (1700 π.Χ.), τῆς Κρήτης, τῶν Μυκηνῶν καί τῆς Πύλου (1600 - 1200 π.Χ.).

Τά ἔπη τοῦ Ὁμήρου, τά ὁποῖα εἶναι τὸ ὑψιστόν καί ἀνυπερβλητόν ποιητικόν δημιούργημα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς ἐπόψεως ὅτι κατά τήν Ὁμηρικὴν ἐποχὴν, ἡ ὁποία ὑπολογίζεται περὶ τὸ 1000 - 900 π.Χ. ὁ ἑλληνικός πολιτισμός εὐρίσκετο εἰς πολὺ ὑψηλὸν ἐπίπεδον.

Τὸ ἀφθαστόν κάλλος τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης, ἡ ἀπαράμιλλος τελειότης τῶν δημιουργημάτων τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, ἡ θεμελίωσις τῆς λογικῆς ὡς ἐπιστήμης, ἡ δημιουργία καί ἀνάπτυξις τῶν μαθηματικῶν καί τῶν ἐπιστημῶν ἐν γένει, ἡ δημιουργία καί ἡ ἀνάπτυξις τοῦ θεάτρου καί τοῦ ἀθλητισμοῦ, τελείως ἀγνώστων εἰς ἄλλους πολιτισμένους λαοὺς τῆς ἀρχαιότητος, ἡ ἕξαρσις τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας, ἡ δημιουργία καί ἡ ἀνάπτυξις τῆς κορωνίδος τῶν ἐπιστημῶν — τῆς φιλοσοφίας — εἶναι τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὅμοια τῶν ὁποίων εἰς οὐδένα ἄλλον πολιτισμὸν ἀνευρίσκονται.

Ὁ γεωγραφικὸς χῶρος εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεπτύχθη ὁ πολιτισμός αὐτὸς εἶναι ὁ ἐντὸς τῶν σημερινῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἰλλυρία μετὰ τῆς λοιπῆς Μακεδονίας - Θράκης, ἡ βόρειος, δυτικὴ καί νότιος Μικρὰ Ἀσία, ἡ Κύπρος, ἡ Σικελία καί ἡ κάτω Ἰταλία, (Μεγάλῃ Ἑλλάς), τὰ παράλια τῆς Κυρηναϊκῆς. Κατὰ τήν ἐποχὴν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καί τῶν διαδόχων αὐτοῦ, ὡς καί κατὰ τήν ἐποχὴν τοῦ Βυζαντίου, ὁ ἑλληνικός πολιτιστικὸς χῶρος ἦτο πολὺ εὐρύτερος.

Ὁ Ἡνίοχος τῶν Δελφῶν

Τὰ σπουδαιότερα κέντρα τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἦσαν : αἱ Ἀθῆναι, ἡ Κνωσός, αἱ Μυκῆναι, ἡ Πύλος, ἡ Σπάρτη, αἱ Θῆβαι, τὸ Ἄργος, ἡ Κόρινθος, ἡ Μίλητος, ἡ Πριήνη, ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ Λευκωσία.

4. Στοιχεῖα τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ

Ἡ θρησκεία. Ἡ γένεσις τῶν θρησκευτῶν ὀφείλεται εἰς τὸ θρησκευτικὸν ἔνστικτον, τὸ ὅποιον ὑπάρχει καὶ εἰς τοὺς μᾶλλον ἀπολιτίστους λαούς. Ἡ ἀνθρωπίνη θρησκευτικότητα, ἀγομένη ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τοῦ φόβου πρὸς ὑπερτέραν τοῦ ἀνθρώπου δύναμιν, ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκφράσῃ τὰ συναισθήματα ταῦτα διὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς λατρείας. Ἐὰν ἐξετάσωμεν τὴν ἱστορικὴν διαδρομὴν τοῦ πολιτισμοῦ, θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ θρησκεία ἤσκησε σπουδαιότατην ἐπίδρασιν εἰς τὴν διαμόρφωσιν αὐτοῦ. Αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις τῶν διαφόρων λαῶν ἐκφράζονται διαφοροτρόπως. Οἱ ναοὶ τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Ἑλλήνων π.χ. εἶναι ἐντελῶς διάφοροι.

Οἱ Αἰγύπτιοι ἐκφράζουν τὴν ἔννοιαν τῆς ὑπερτάτης Δυνάμεως διὰ τοῦ ὄγκου ἑνὸς οἰκοδομήματος (πυραμίδος), ἐν ᾧ οἱ Ἕλληνες ἐκφράζουν τοῦτο διὰ τοῦ σχήματος καὶ τῆς συμμετρίας τῶν διαστάσεων τοῦ ναοῦ, τῆς τοποθεσίας τούτου, διὰ τῆς ἀπόψεως αὐτοῦ ἀπὸ τινος ἀποστάσεως καὶ διὰ τῆς λεπτότητος καὶ τῆς ἀφθάστου καλλιτεχνίας τῶν ἐπὶ τοῦ ναοῦ συμβολικῶν παραστάσεων, ὅπου αὗται ὑπάρχουν. (Παρθενών, ναὸς Ὀλυμπίου Διὸς ἐν Ὀλυμπίᾳ κ.τ.λ.).

Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, χωρὶς νὰ παραλείπη τὴν καλλιτεχνικὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας τοῦ θεοῦ (ναὸς Ἀγίας Σοφίας, Ἀγίου Πέτρου, ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ὑμνογραφία κ.τ.λ.), ἔχει συγκεντρώσει τὴν προσοχὴν αὐτῆς εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι μεγάλη. Αἱ ἐπιστῆμαι καὶ τὰ γράμματα προήχθησαν πολὺ λόγῳ τῆς ἐπιδράσεως τὴν ὁποίαν ἤσκησεν ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

5. Κυριώτεραι θρησκείαι ἐπὶ τῆς γῆς

Αἱ θρησκείαι. Αἱ θρησκείαι διακρίνονται εἰς τρία κύριως εἶδη :

Εἰς τὸν μονοθεϊσμόν, τὸν πολυθεϊσμόν, καὶ τὸν ἀνιμισμόν. Εἰς τὸν μονοθεϊσμόν ἀνήκουν ὁ Χριστιανισμός, ὁ Ἰουδαϊσμός καὶ ὁ Μωαμεθανισμός. Αἱ ἀνωτέρω θρησκεῖαι παραδέχονται τὴν ὕπαρξιν ἑνὸς καὶ μόνου Θεοῦ. Οἱ χριστιανοὶ κατοικοῦν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν κυρίως. Εἰς ὅλας ὁμως τὰς ἠπείρους τῆς γῆς ὑπάρχουν χριστιανοὶ προερχόμενοι εἴτε ἐκ λευκῶν ἀποίκων εἴτε ἐξ ἰθαγενῶν προσηλυτισθέντων εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν ἀνήκουν οἱ Ἑβραῖοι τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραὴλ καὶ οἱ Ἑβραῖοι οἱ δισκορπισμένοι εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς. Εἰς τὸν Μωαμεθανισμόν ἀνήκουν οἱ Ἀραβες, οἱ Τοῦρκοι, πολλοὶ κάτοικοι τοῦ Πακιστάν καὶ ἄλλοι.

Ὁ πολυθεϊσμός δέχεται τὴν ὕπαρξιν πολλῶν θεοτήτων. Εἰς τοῦτον ὑπάγονται ὁ Βραχμανισμός (ὀνομάζεται καὶ Ἰνδοϊσμός), ὁ ὁποῖος ἐπικρατεῖ εἰς τὰς Ἰνδίας, ὁ Κομφουκισμός, ὁ Βουδδισμός, ὁ Σιντοϊσμός καὶ ὁ Ταοϊσμός, οἱ ὁποῖοι ἐπικρατοῦν εἰς τὸ Θιβέτ, τὴν Κίνα, τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν Μογγολίαν, τὴν Ἰνδοίαν καὶ μερικὰς νήσους τῆς Ἰνδουησίας.

Ὁ ἀνιμισμός (= ψυχισμός) δέχεται ὅτι πᾶν ὄργανικὸν ἢ ἀνόργανον ὄν ἔχει ψυχὴν. Εἰς τὸν ἀνιμισμόν ἀνήκουν οἱ ἐλιγώτερον προηγμένοι λαοὶ τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς, τῆς Κεντρικῆς καὶ Βορείου Ἀσίας καὶ πολλοὶ μαῦροι. Ἡ γεωγραφικὴ κατανομὴ τῶν θρησκευμάτων ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ παρατίθεμένου πίνακος.

Ἡ Γεωγραφικὴ κατανομὴ τῶν θρησκευμάτων (1966) εἰς ἑκατομμύρια

Εἶδος	Εὐρώπη	Ἀσία	Ἀφρική	Βόρ. Ἀμερ.	Νότ. Ἀμερ.	Ἴνδουησία	Σύνολον
Διαμαρτυρόμενοι	114	8	7	70	3	3	198
Καθολικοὶ	233	32	19	94	117	9	504
Ὁρθόδοξοι	255	8	6	3	—	—	242
Χριστιανοὶ	572	48	32	167	120	12	951
Βουδδισταὶ		150	—				150
Ἑβραῖοι	3	2	—	5			10
Ἰνδοῖσταὶ		320	—				320
Κομφουκιανοὶ		300	—				300
Μωαμεθανοὶ		320	89	—			409
Πρωτόγονοι		44	76	—	3		123
Σιντοῖσταὶ		30	—				30
Ταοῖσταὶ		50	—				50
Ἄλλων Θρησκευμ.	37	250	23	74	6	3	393

6. Ἡ ἐπιστήμη

Ἐκτὸς τοῦ φαινομένου 1) τῆς γεννήσεως, 2) τῆς ζωῆς καὶ 3) τοῦ θανάτου, οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἔμνον ἔκστατικοὶ πρὸ τοῦ περιβάλλοντος αὐτοὺς κόσμου καὶ τῶν ἐντυπωσιακῶν φυσικῶν φαινομένων, ὅπως εἶναι αἱ ἀστραπαὶ, αἱ βρονταὶ, οἱ κεραυνοί, αἱ βροχαί, αἱ χιόνες κ.τ.λ. Ἡ σελήνη μὲ τὰς φάσεις αὐτῆς, ὁ ἥλιος μὲ τὸ ἄπλετον φῶς καὶ τὴν ζωογόνον αὐτοῦ δύναμιν ὁ ἕναστρος οὐρανὸς ἐν γένει καὶ τὰ παντοῖα φυσικὰ φαινόμενα ἐπὶ τῆς γῆς δὲν προεκάλεσαν μόνον τὸν φόβον καὶ τὴν ἔκστασιν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ διήγειρον τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ πρὸς ἐρμηνείαν ὄλων τούτων καὶ ἀντίληψιν τοῦ νοήματος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου.

Αἱ ἐκ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης φωτειναὶ ἀκτῖνες ἐδημιούργησαν εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα τὴν ἔννοιαν τῆς εὐθείας γραμμῆς, ἐν ᾧ τὸ σχῆμα τῶν ἀστρων τούτων παρέσχε τὴν ἔννοιαν τοῦ κύκλου. Οὕτω τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς γεωμετρίας ἐδόθησαν εἰς τὸν ἄνθρωπον εὐθύς ὡς ἐνεφανίσθη οὗτος εἰς τὸν κόσμον. Οἱ δάκτυλοι τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ὑπαρξις ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ζῶων ἔδοσαν παραλλήλως πρὸς τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς γεωμετρίας, τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς ἀριθμήσεως.

Ἡ καλλιέργεια τῶν κλάδων τούτων τοῦ ἐπιστητοῦ εἶναι συνάρτησις τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ ἑνὸς λαοῦ. Οἱ Κινέζοι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Σουμέριοι, οἱ Βαβυλώνιοι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἐπετέλεσαν μεγάλας προόδους εἰς τὴν ἀριθμητικὴν, τὴν γεωμετρίαν καὶ τὴν μηχανικὴν. Ἡ κατασκευὴ ναῶν, ἀνακτόρων, φρουρίων, ὑδραγωγείων, πλοίων κ.τ.λ. ἀπαιτεῖ γνώσεις, τὰς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι ἀνέπτυξαν εἰς διάστημα πολλῶν χιλιάδων ἐτῶν.

Ἡ ἀριθμητικὴ καὶ ἡ γεωμετρία τῶν ἀνωτέρω πολιτισμένων λαῶν ἦσαν ἐπιτεύγματα προελθόντα ἐκ τῆς ἐμπειρίας. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι εἰσέδυσαν βαθύτερον εἰς τὴν μαθηματικὴν ἔρευναν, ἦσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Ἡ μεγάλη ἐπινόησις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἦτο ἡ ἀνακάλυψις τῆς ἀποδείξεως εἰς τὰ μαθηματικά. Τοῦτο ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀξιόθαύμαστος, ἀνυπέβλητος καὶ ἀφθαστος.

Ἡ ἐπιστήμη εἶναι ἀποκλειστικὸν δημιούργημα τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος. Τὰ βάρβαρα ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται εἶναι δύο:

Ἡ λογική τοῦ Ἀριστοτέλους καί τὰ Στοιχεῖα τοῦ Εὐκλείδου. Ὅτι ἡ ἐπιστήμη τῶν μαθηματικῶν ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὡς στοιχεῖον ἀνωτέρου πνευματικοῦ πολιτισμοῦ, πληροφοροῦμεθα καί ἐκ τῶν παραδόσεων. Κατὰ μίαν ἐκ τούτων, ὁ Πλάτων ἔλεγεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀεὶ γεωμετερεῖ. (Πλούταρχος, Συμποσ. Προβλ. VIII, 2).

Κατ' ἄλλην παράδοσιν, ἀναγραφομένην ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος (De republica I, 17, 29) ὁ Πλάτων, ἐπιχειρῶν διὰ θαλάσσης μακρινὸν ταξίδιον, ἀπεβιβάσθη εἰς μικρὰν καὶ ἄγνωστον νῆσον πλησίον τῆς ὁποίας ἐξώκειλε τὸ μεταφέρον αὐτὸν πλοῖον. Οἱ συντροφοὶ αὐτοῦ ἀνησύχησαν πολὺ διὰ τὴν ζωὴν των, διότι ἐνόμιζον ὅτι εὐρέθησαν εἰς χώραν βαρβάρων καὶ ἀπολιτίστων ἀνθρώπων. Ὁ Πλάτων, ἀνακαλύψας γεωμετρικὰ σχήματα χαραγμένα ἐπὶ τῆς ἀμμώδους παραλίας, καθησύχασε τοὺς συντρόφους του εἰπών, ὅτι δὲν διατρέχουν κίνδυνον, διότι τὰ ἐπὶ τῆς ἀμμώδους παραλίας γεωμετρικὰ σχήματα ἀποτελοῦν τεκμήριον ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς νήσου εἶναι πολιτισμένοι ἄνθρωποι (δηλ. Ἕλληνας).

Ὁ μεταγενέστερος τοῦ Κικέρωνος Ῥωμαῖος συγγραφεὺς Βιτρούβιος ἀποδίδει τοὺς λόγους τούτους εἰς τὸν Ἀρίστιππον (6,11).

Ἡ ἐπιστήμη συνδέεται στενωτάτα πρὸς τὴν θρησκείαν. Ἄνευ θρησκείας ἡ χρηστότης τῶν ἡθῶν εἶναι ἀδύνατος, τὰ δὲ χρηστὰ ἦθη εἶναι ὁ πρῶτος παράγων τῆς ἀκμῆς τῶν λαῶν καὶ ἐπομένως τῆς συνεχοῦς ἀναπτύξεως τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐν γένει.

7. Ἡ Τέχνη

Λέγοντες τέχνην ἐννοοῦμεν τὴν ἰκανότητα ἐκείνην τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τῆς ὁποίας οὗτος, μέσῳ ποικίλων δημιουργημάτων του, ἐκφράζει τὸ ἰδεῶδες τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὠραίου. Ἡ τέχνη διὰ τῶν καλλιτεχνικῶν μορφῶν τὰς ὁποίας δημιουργεῖ, ἦτοι διὰ λέξεων, ἤχων, κινήσεων, χρωμάτων, σχημάτων, κ.τ.λ., διεγείρει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου τὸ καλαισθητικὸν συναίσθημα καὶ ἀποβαίνει μέσον πρὸς δημιουργίαν συγκινήσεως ἐπὶ τῶν ἀκροατῶν, θεατῶν ἢ ἀναγνωστῶν.

Ἡ τέχνη προσπαθεῖ νὰ μιμηθῇ τὴν φύσιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν βεβαίως πάντοτε ὑπολείπεται. Ἐκφράζεται ὁμως διὰ τῆς τέχνης ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος τοῦ καλλιτέχνου, τοῦ ὁποίου ἡ προσωπικὴ σφρα-

γίς και ἡ ἀτομικότης εἶναι ἔκδηλα εἰς πᾶν δημιούργημά του. Ἡ μελέτη τῆς ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐξέλιξις τῆς τέχνης συμβαδίζει πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ὁποίου αὕτη ἀποτελεῖ στοιχεῖον.

Ἡ ἀξία τῆς τέχνης ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι τὸ ὑπ' αὐτῆς προκαλούμενον ψυχολογικὸν φαινόμενον ἐμπνέει, ἐλευθερώνει, ἀνακουφίζει καὶ ἐξυψοῖ τὸν καθημερινὸν βίον. Τὰ δημιουργήματα τῆς τέχνης τῶν διαφόρων λαῶν, συγκρινόμενα μεταξύ των, παρέχουν εἰκόνα τοῦ πολιτισμοῦ τῶν λαῶν τούτων. Τὰ γλυπτὰ τῶν Βαβυλωνίων, τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μινωικῆς ἐποχῆς (περίπου 1500 π.Χ.) παρουσιάζουν ὁμοιότητος ἀρκετάς, ὥστε νὰ δικαιολογῆται

Ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν. Εἰς τὸ βάθος δεξιὰ ὁ Λυκαβηττός

τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ πολιτισμοὶ τῶν λαῶν αὐτῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχον ὑποστῆ ἀμοιβαίαν ἐπίδρασιν.

Τὰ γλυπτὰ ὅμως τῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ τοῦ 7ου αἰῶνος μέχρι τοῦ 2ου αἰῶνος π.Χ., ἀποτελοῦν ἰδιότυπον δημιούργημα τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς, ὅμοιον τοῦ ὁποῖου δὲν ἔχει παρουσιασθῆ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῆ καὶ διὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς γλώσσης τῶν Ἑλλήνων, διὰ τὴν ποίησιν, τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, τὴν μουσικὴν, τὴν ζωγραφικὴν κ.τ.λ. Εἶναι λοιπὸν ἡ τέχνη σπουδαῖον στοιχεῖον τοῦ πολιτισμοῦ ἐνὸς λαοῦ.

Κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, ὅτε ὁ ῥυθμὸς τῆς ζωῆς, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐπιτευγμάτων, κατέστη ταχύς, ἡ τέχνη τείνει νὰ καταστῆ διεθνῆς, ἀφοῦ καὶ ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς παρουσιάζει διεθνῆ χαρακτῆρα.

8. Ἡ Οἰκονομία

Λέγοντες οἰκονομίαν ἐννοοῦμεν τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν κατανάλωσιν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν. Τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀγαθὰ λαμβάνονται ἐκ τοῦ φυτικοῦ, τοῦ ζωϊκοῦ καὶ τοῦ ὀρυκτοῦ βασιλείου. Ἡ αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας δημιουργεῖ τὴν ἀνάγκην νὰ ἐξυρευθοῦν εἰς ἐπαρκῆ ποσότητα τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ζωὴν ἀγαθὰ. Ἡ προσπάθεια πρὸς τοῦτο ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς ἐπινοήσεις παντὸς εἶδους καὶ εἰς παρορμήσεις πρὸς καλυτέρευσιν τῶν γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν μεθόδων παραγωγῆς.

Ἡ ἀνάγκη τῆς μεταφορᾶς καὶ διαθέσεως τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν ἐπιβάλλει τὴν τελειοποίησιν τῶν μέσων μεταφορᾶς καὶ ὁδηγεῖ εἰς σπουδαίας, συναφεῖς πρὸς τὰς μεταφοράς, ἀνακαλύψεις. Ὅθεν ἡ οἰκονομία ἀποτελεῖ σπουδαῖον στοιχεῖον τοῦ πολιτισμοῦ ἐνὸς λαοῦ.

9. Ἡ Πολιτεία (Τὸ Κράτος)

Ἡ καθ' ὁμάδας διαβίωσις ζώων τοῦ αὐτοῦ εἶδους εἶναι φαινόμενο φυσικὸν ἀπαντῶν εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ζώων. Ὁ ἄνθρωπος κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἐμφάνισεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἔζη νομαδικῶς, ὁμοῦ ὅμως μὲ ἄλλους ἀνθρώπους ἀνήκοντας εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν. Σὺν τῷ χρόνῳ ἀνεπτύχθη πολιτιστικῶς καὶ ἐξέλεξε μόνιμον τόπον διαμονῆς, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἀφορμώμενος ἀνεύρισκε τὰ

πρὸς τὸ ζῆν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν διαβιούντων εἰς τὸν αὐτὸν οἰκισμὸν ἀνθρώπων ηὐξάνετο. Ὁ ἄνθρωπος δι' ὁμαλήν καὶ ἀνεκτὴν ζωὴν κατὰ τὴν συμβίωσιν μετ' ἄλλων ἀνθρώπων εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀκολουθήσῃ ὠρισμένους κανόνας συμπεριφορᾶς, οἱ ὅποιοι κατὰ τὴν ἀποκτηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ πείραν εἶχον ἀποδειχθῆ ὡφέλιμοι.

Ἡ καθιέρωσις θεσμῶν διαβιώσεως εἰς ἓνα οἰκισμὸν ἔγινε διὰ τῆς συνηθείας. Οὕτω προέκυψαν τὰ ἔθιμα καὶ αἱ παραδόσεις τῶν λαῶν. Ἡ διαβίωσις τοῦ ἀνθρώπου ὡς κοινωνικοῦ παράγοντος δὲν γίνεται μόνον ἐπὶ τῇ βάσει γραπτῶν νόμων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐθίμων καὶ τῶν παραδόσεων, τὰ ὅποια εἶναι ἐρριζωμένα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ εἶναι πολλακίς ἰσχυρότερα τῶν γραπτῶν νόμων. Τὸ ἔθιμον π.χ., τῶν ἐπισκέψεων κατὰ τὰς ὀνομαστικὰς ἑορτὰς δὲν ἐπιβάλλεται ὑπὸ νόμου τινός.

Τὰ ἦθη, τὰ ἔθιμα καὶ αἱ παραδόσεις τῶν λαῶν εἶναι διάφορα. Ταῦτα ἔχουν προέλθει ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς. Οἱ κανόνες τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ἀναπτύσσονται καὶ βελτιοῦνται ἀναλόγως τῆς ἐξελίξεως τοῦ πολιτισμοῦ. Ἀποτελεῖ δὲ ἡ διαμόρφωσις τῶν ὄρων τῆς κοινωνικῆς διαβιώσεως τῶν ἀνθρώπων στοιχεῖον τοῦ πολιτισμοῦ των.

Διὰ νὰ δημιουργηθοῦν τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν λαῶν παρῆλθε πολὺς χρόνος. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐβράδυναν ν' ἀντιληφθοῦν ὅτι τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα, ὅσον εὐλαβῶς καὶ ἂν τηρῶνται, δὲν εἶναι ἀρκετὰ ὅπως ἐξασφαλίσουν τὴν ὁμαλήν κοινωνικὴν διαβίωσιν αὐτῶν. Διότι ὑπάρχουν καὶ ἐξαιρέσεις, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι, μέλη τῆς αὐτῆς κοινωνίας, δὲν σέβονται τὰ δικαιώματα τῶν συνανθρώπων αὐτῶν. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀποτελοῦν τοὺς ἐσωτερικοὺς ἐχθροὺς τῆς κοινωνικῆς διαβιώσεως τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπιφέρουν διαταραχὴν τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τῶν θεσμῶν, οἱ ὅποιοι ἐκ συνηθείας ἔχουν καθιερωθῆ.

Ἐξ ἄλλου ὅμως ἀνέκαθεν δὲν ἦτο σπάνιον τὸ φαινόμενον, κατὰ τὸ ὅποιον ἄνθρωποι οἰκισμοῦ τινος ἐπεβουλεύοντο τὴν ζωὴν καὶ τὰ ἀγαθὰ τῶν ἀνθρώπων γειτονικοῦ πρὸς αὐτοὺς οἰκισμοῦ. Ἐνεκα τῶν ἀνωτέρω λόγων προέκυψε ἡ ἀνάγκη τῆς ἰδρύσεως τῆς Πολιτείας (τοῦ Κράτους).

Ἐπὶ τὸ ὄνομα τοῦτο νοεῖται ἡ συνισταμένη τῆς θελήσεως καὶ τῆς δυνάμεως τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἔχουν κοινὴν-καταγωγὴν καὶ κοινὰ ἰδανικά, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἐξασφαλισθῆ εἰς τὰς μέλη

τῆς Πολιτείας ὁ κατὰ τὸ δυνατόν καλύτερος τρόπος ζωῆς. Εἰς τὸν τρόπον τῆς συγκροτήσεως καὶ διαρθρώσεως τῆς Πολιτείας ἀντικατοπτρίζεται καὶ ὁ βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ ἐνὸς λαοῦ.

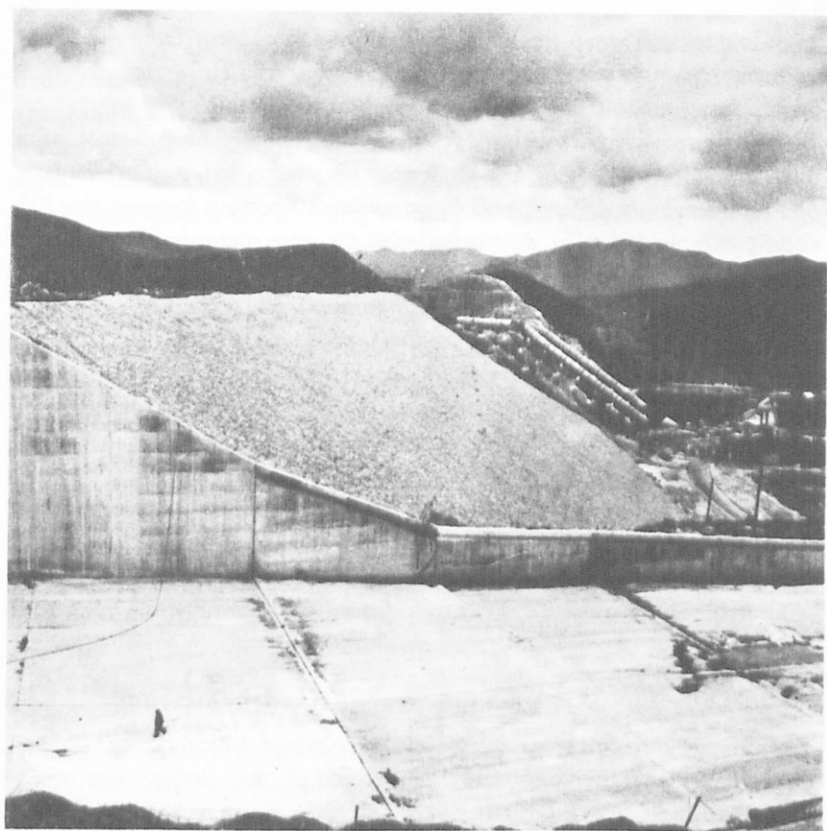
Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς κοινωνικῆς διαβιώσεως τῶν ἀνθρώπων, ὅτε τὸ κῦρος τῆς Πολιτείας ἐξετείνεται ἐπὶ τῶν μελῶν ἐνὸς οἰκισμοῦ μόνον, ἡ ἐκλογή τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους ἐγένετο εἴτε διὰ κοινῆς συμφωνίας τῶν ἀρχηγῶν τῶν εἰς τὸν οἰκισμὸν διαβιουσῶν οἰκογενειῶν, εἴτε διὰ βιαίας ἐπιβολῆς ἀτόμου τινός. Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ τὸ ζήτημα τῆς συγκροτήσεως τῆς Πολιτείας ἐγένετο πολὺπλοκον.

Εἰς τὴν ἀρχαίαν Αἴγυπτον ὁ ἀνώτατος Ἄρχων τῆς Πολιτείας ἦτο συγχρόνως περιβεβλημένος καὶ μὲ τὸ ἀνώτατον θρησκευτικὸν ἀξίωμα. Τοῦτο συνέβαινε καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας Πολιτείας τῆς ἀρχαιότητος. Καλῶς λειτουργοῦσα Πολιτεία ὀνομάζεται εὐνομουμένη. Εἰς αὐτὴν ἔχουν θεσπισθῆ νόμοι, οἱ ὅποιοι ἀπορρέουν ἐκ τοῦ δικαίου. Ὁ καλὸς τρόπος τῆς συγκροτήσεως τῆς Πολιτείας καὶ τῆς ψηφίσεως τῶν νόμων, ἡ χρηστὴ διοίκησις καὶ ἡ μετ' εὐλαβείας τήρησις τῶν νόμων ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἶναι ἐκ τῶν θεμελιωδῶν στοιχείων, τὰ ὅποια συνιστοῦν τὸν πολιτισμὸν ἐνὸς λαοῦ.

10. Σύγχρονα κέντρα πνευματικοῦ πολιτισμοῦ

Ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς, ὅστις καλεῖται καὶ δυτικὸς πολιτισμὸς, θεωρεῖται συνέχεια τοῦ ῥωμαϊκοῦ καὶ τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, στηρίζεται ὁμως καὶ οὗτος ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐπιμαρτυρεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἐν γένει σκέψις τῆς ἀνθρωπότητος ἡ ἐκδηλουμένη εἰς τὰς ἐφημερίδας, τὰ ραδιόφωνα, τὰ βιβλία καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν, εἰς τὰ παντὸς εἶδους ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, βασιζέται ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους, τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους.

Εἰς ὅλα τὰ Πανεπιστήμια τοῦ κόσμου καὶ εἰς πολλὰ Γυμνάσια (μὴ ἐξαιρουμένων τῶν τῆς Κίνας, τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Ἰαπωνίας καὶ Ἀφρικής) διδάσκονται εἰς τὸ πρωτότυπον τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων. Ὑπέστη ὁμως ὁ σύγχρονος δυτικὸς πολιτισμὸς βαθυτάτην τὴν ἐπίδρασιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, τῆς ὁποίας ἡ ἠθικὴ διδασκαλία ἀποτελεῖ γνῶρισμα τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ.

Ύδροηλεκτρικός σταθμός Καστρακίου Ἀχελώου (ΔΕΗ)

Οἱ μεγαλύτεροι ἐπιστήμονες καὶ καλλιτέχναι, οἱ συμβαλόντες εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ συγχρόνου δυτικοῦ πολιτισμοῦ, ὑπῆρξαν εὐλαβεῖς χριστιανοὶ καὶ ἄνθρωποι βαθύτατα πιστεύοντες εἰς τὸν Θεόν.

Τὰ ἰδρύματα τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν εἰς τὰ ὅποια ἀποδίδεται μεγίστη σημασία ὑπὸ τῶν διαφόρων Κρατῶν, λειτουργοῦν εἴτε ὡς ἀνεξάρτητοι κρατικοὶ ὀργανισμοί, εἴτε ὡς παραρτήματα ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων (Ἀκαδημιῶν, Πανεπιστημίων κ.τ.λ.) Εἰς τὰ ἰδρύματα ταῦτα γίνονται ἔρευναι διὰ τὴν χρησιμοποίησιν δι' εἰρηνικοὺς σκοποὺς τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, διὰ τὴν τελειοποίησιν τῶν ἀεροπλάνων, τῶν πυραύλων καὶ τὴν ἐκτόξευσιν τεχνητῶν δο-

ρυφόρων τῆς γῆς ἢ διαστημοπλοίων, διὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ καρκίνου καὶ ἄλλων ἀσθενειῶν, διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν βιολογικῶν νόμων, διὰ τὴν ὑγιεινὴν τῶν ἀτόμων καὶ τῶν λαῶν κ.τ.λ.

Τὰ σημερινὰ κέντρα τοῦ πολιτισμοῦ ἀπαντοῦν εἰς τὴν Αὐστρίαν, Γερμανίαν, Σκανδιναυικὰς χώρας, Ὀλλανδίαν, Βέλγιον, Γαλλίαν, Ἑλβετίαν, Ἰταλίαν, Ἀγγλίαν, τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν (Ἡνωμένης Πολιτείας καὶ Καναδῶν), τὴν Ἰαπωνίαν, Ῥωσίαν, Οὐγγαρίαν, Τσεχοσλοβακίαν, Πολωνίαν, Φινλανδίαν.

Μεγάλα οἰκονομικὰ μέσα τίθενται εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐπιστημόνων ὑφ' ὧν σχεδὸν τῶν πολιτισμένων λαῶν διὰ τὰς ἐρεῦνας εἰς ὅλα τὰ πεδία τοῦ ἐπιστητοῦ. Ἐλπίζεται δὲ ὅτι ἡ εὐγενὴς ἀμιλλα, ἡ ὁποία ἔχει ἀναπτυχθῆ μεταξὺ τῶν ἐπιστημόνων τῶν διαφόρων Κρατῶν, θὰ φέρῃ πλουσίους καρπούς πρὸς ὄφελος ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐν Ἑλλάδι ἰδρύθη κατὰ τὸ 1958 τὸ Βασιλικὸν Ἰδρυμα Ἐρευνῶν, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δράσεώς του. Εἰς τὸ Ἰδρυμα τοῦτο ἐλπίζεται νὰ γίνῃ σπουδὴ, ἐκτὸς ἄλλων, καὶ ὧν τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποία συνδέονται ἀμεσῶτα πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Πόλεις ἔχουσαι πληθυσμὸν ἄνω τῶν 2 ἑκατομμ. κατοίκων (ΟΗΕ 1967)

Ἀφρική : Κάιρον 4.219.853

Ἀμερικὴ

Ἅγιος Φραγκίσκος	2.958.000	Πόλις Μεξικὸν	3.353.033
Βοστώνη	3.201.000	Σάν Λουίς	2.284.000
Λὸς Ἀντζελες	6.789.000	Σικάγον	6.732.000
Νέα Ὑόρκη	11.410.000	Φιλαδέλφεια	4.690.000
Ντηγρόιτ	4.060.000	Μόντρεαλ	2.436.817
Κλήβελαντ	2.004.000	Τορόντο	2.158.496
Μπουένος Ἀῦρες	7.000.000	Μπογκότα	2.066.131
Γκουαναβαρά (Ῥ.Ἰα.)	4.031.000	Σάν Πάολο	5.383.000
Σαντιάγο	2.313.720		

Ἄ σ ί α (Κίνας τελευτ. στατιστική 1957)

Πεκίνο	4.010.000	Δελχί	2.874.454
Βουχάν	2.146.000	Καλκούτα	4.764.979
Τιεντσίν	3.220.000	Βομβάη	4.902.651
Τσουνκίγκ	2.121.000	Όζάκα	3.133.000
Σενιάγκ (Μοϋκδεν)	2.411.000	Τεχεράνη	2.695.283
Καρατσι	2.721.000	Τόκιον	11.005.000

Ε ύ ρ ώ π η

Ἄνατ. Βερολίνον	1.073.647	Κων/πολις	2.052.368
Δυτ. Βερολίνον	2.130.577	Μαδρίτη	2.599.330
Μπίρμιγχαμ	2.437.060	Λονδίνον	7.913.600
Μάντσεστερ	2.453.450	Παρίσιοι	7.369.387
Μόσχα	6.507.000	Λένινγκραντ	3.706.000

Ἔ κ ε α ν ί α

Μελβούρνη	2.108.499	Σύδνεϋ	2.444.735
-----------	-----------	--------	-----------

ΟΗΕ 1967

Προσδοκωμένη ζωή

Δηλαδή αριθμός ετών, τὰ ὅποια τὸ πρόσωπον τῆς ἀναγραφομένης ἡλικίας ὑπολογίζεται νὰ ζήσει ἀκόμη κατὰ μέσον ὄρον.

(Ὁ μέσος ὄρος ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, μὲ τὴν διαρκῆ βελτίωσιν τῶν ὑγιεινομικῶν ὄρων διαβιώσεως αὐξάνεται διαρκῶς. Ὁ μέσος ὄρος ζωῆς τῶν Ἑλλήνων π.χ. κατὰ τὸ 1940 ἦτο 39 ἔτη, ἐν ᾧ σήμερον (1969) εἶναι ὑπὲρ τὰ 50 ἔτη. Ἐστω Ἕλληνας ἡλικίας 20 ἐτῶν. Ἐὰν ἡ πρόβλεψις περὶ τοῦ ὑπολοίπου χρόνου τῆς ζωῆς του ἐγένετο τῷ 1920 θὰ ἔζη οὗτος, κατ' αὐτήν, ἀκόμη 40 ἔτη. Ἐὰν ἡ πρόβλεψις ἐγένετο κατὰ τὰ ἔτη 1926 - 1930 θὰ ἔζη οὗτος ἀκόμη 44 ἔτη. Ἐὰν ἡ πρόβλεψις ἐγένετο κατὰ τὸ 1940 θὰ ἔζη οὗτος ἀκόμη 46 ἔτη. Ἐὰν ἡ πρόβλεψις ἐγένετο κατὰ τὰ ἔτη 1955 - 1959 θὰ ἔζη οὗτος ἀκόμη 48 ἔτη. Ἐὰν ἡ πρόβλεψις ἐγένετο κατὰ τὰ ἔτη 1960 - 1962 θὰ ἔζη οὗτος ἀκόμη 53 ἔτη. Ἡ σύνταξις τοῦ πίνακος ἐγινε ἐπὶ τῇ βάσει ὠρισμένου μαθηματικοῦ τύπου. Ἡ προσδοκωμένη ζωὴ ἐνδιαφέρει ἀμέσως τὰς ἀσφαλιστικὰς ἐταιρείας, αἱ ὅποιαὶ ρυθμίζουν ἀναλόγως τὴν καταβολὴν τῶν ἀσφαλίσεων).

Γένος	Έτος	Ήλικία εις ἔτη (εις στρογγύλους ἀριθμούς)										
		0	1	2	3	4	5	10	15	20	25	30
* Ἄρρενες												
	1920	43	47	50	51	51	51	47	43	40	37	34
	1926 - 30	45	53	54	55	55	55	52	48	44	40	36
	1940	53	59	60	60	59	59	55	51	46	43	39
	1955 - 59	66	70	69	68	68	67	62	57	48	48	43
	1960 - 62	67	71	70	69	68	67	63	58	53	48	44
<hr/>												
Ήλικία εις ἔτη (εις στρογγύλους ἀριθμούς)												
35 40 45 50 55 60 65 70 75 80 85												
* Ἄρρενες												
	1920	30	27	23	20	16	13	10	8	6	4	3
	1926 - 30	33	29	25	22	18	15	12	9	7	5	4
	1940	35	31	27	23	19	16	13	10	8	6	4
	1955 - 59	38	34	29	25	21	17	13	10	8	6	4
	1960 - 62	39	34	30	25	21	17	14	10	8	6	4
<hr/>												
Ήλικία εις ἔτη (εις στρογγύλους ἀριθμούς)												
0 1 2 3 4 5 10 15 20 25 30												
Θήλεις												
	1920	47	51	54	55	56	55	52	48	44	41	38
	1926 - 30	48	55	57	58	58	58	55	50	46	43	39
	1940	56	62	63	63	63	62	58	54	49	45	42
	1955 - 59	70	73	72	72	71	70	65	60	55	51	46
	1960 - 62	71	74	73	72	71	70	66	61	56	51	46
<hr/>												
Ήλικία εις ἔτη (εις στρογγύλους ἀριθμούς)												
35 40 45 50 55 60 65 70 75 80 85												
Θήλεις												
	1920	35	31	28	24	21	17	14	11	8	6	4
	1926 - 30	36	32	29	25	21	17	14	11	8	6	4
	1940	38	34	30	26	22	18	14	11	8	6	4
	1955 - 59	41	36	32	27	23	17	15	12	9	6	5
	1960 - 62	41	37	32	28	23	17	15	12	9	6	5

Γ'. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Στοιχεία τῆς Οικονομικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου

Ὑπὸ τὸν ὄρον οἰκονομία νοοῦμεν τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου πρὸς λῆψιν ὅλων τῶν ἀντικειμένων ἐκείνων, τὰ ὅποια εἶναι χρήσιμα διὰ τὴν ζωὴν του. Ταῦτα καλοῦνται γενικῶς οἰκονομικὰ ἀγαθὰ.

Ἑραῖον Ὀλυμπίας

Βάσις τῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ φύσις, ἡ ἐργασία καὶ τὸ κεφάλαιον. Ὁ ἄνθρωπος, ἐκτὸς ὠρισμένων τροφῶν, λαμβάνει ἐκ τῆς φύσεως ἀκατεργάστους ὕλας καὶ ὕλας πρὸς παραγωγὴν ἐνεργείας. Ἐνεργεῖαν λαμβάνει ἀκόμη ἐκ τῆς πτώσεως τῶν ὑδάτων, ἐκ τῶν ἀνέμων καὶ ἐκ τοῦ ἡλίου. Ἡ σύγχρονος οἰκονομία τῶν πεπολιτισμένων λαῶν διέπεται ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς.

Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας προσπαθεῖ, διὰ τῆς λελογισμένης χρησιμοποίησεως τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν ἐπιτευγμάτων αὐτοῦ, ὅπως ἐπιτύχη τὴν μεγαλυτέραν καὶ καλυτέραν δυνατὴν παραγωγὴν. Διὰ τῶν μέσων τὰ ὁποῖα διαθέτει, διαμορφώνει τὴν φύσιν οὕτως, ὥστε αὕτη νὰ εἶναι προσφορωτέρα διὰ τὴν κάλυψιν τῶν βιοτικῶν αὐτοῦ ἀναγκῶν.

Οἱ κλάδοι τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Ἡ διάκρισις τῶν μορφῶν τῆς οἰκονομίας γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ λαοὶ λαμβάνουν ἐκ τῆς φύσεως τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν διαβίωσιν αὐτῶν οἰκονομικὰ ἀγαθὰ. Κατὰ ταῦτα διακρίνονται :

Οἰκονομία συλλογῆς. Ὁ ἄνθρωπος συλλέγει καρπούς, ρίζας, χόρτα κ.τ.λ. πρὸς διατροφήν του. Εἰς τὴν οἰκονομίαν συλλογῆς περιλαμβάνεται καὶ τὸ κυνήγιον καὶ ἡ στοιχειώδης ἀλιεία. Οἱ πρωτόγονοι ἄνθρωποι ἤσκουν οἰκονομίαν συλλογῆς.

Οἰκονομία σκαλεύσεως τοῦ ἐδάφους. Χαρακτηριστικὸν ταύτης εἶναι ἡ μόνιμος διαμονὴ τῶν ἀνθρώπων εἰς τινὰ τόπον καὶ ἡ στοιχειώδης καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους διὰ σκαλεύσεως. Κατὰ τὴν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν ἐγένετο αὕτη διὰ λιθίνων ἐργαλείων. Βραδύτερον ἀντικατεστάθησαν ταῦτα δι' ἐργαλείων ἐκ μετάλλου. Περιοχαὶ τῆς γῆς, ὅπου καὶ σήμερον χρησιμοποιεῖται ἡ σκαπάνη ὡς μέσον καλλιέργειας ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἀφρικὴν (καλλιέργεια σακχαροκάλαμου, δημητριακῶν, πεπονοειδῶν κ.τ.λ.), τὴν Ἰνδουνησίαν, τὴν Πολυνησίαν καὶ τὰς Ἰνδίας. Ἡ κτηνοτροφία, ἡ καλλιέργεια κήπων καὶ ἡ ἀροτριώσεις ἀνεπτύχθησαν ἐκ τῆς οἰκονομίας σκαλεύσεως τοῦ ἐδάφους.

Οἰκονομία ἀροτριώσεως. Αὕτη εἶναι συνδεδεμένη μετὰ τῆς κτηνοτροφίας, διότι διὰ τὴν ἔλξιν τῶν ἐργαλείων ἀροτριώσεως χρησιμοποιοῦνται μεγάλα ζῶα. Μεγάλαι πεδιναὶ ἐκτάσεις ἐκαλλιεργοῦντο καὶ ἐσπείροντο. Ἡ μεγάλη παραγωγὴ δημητριακῶν δὲν ἐξησφά-

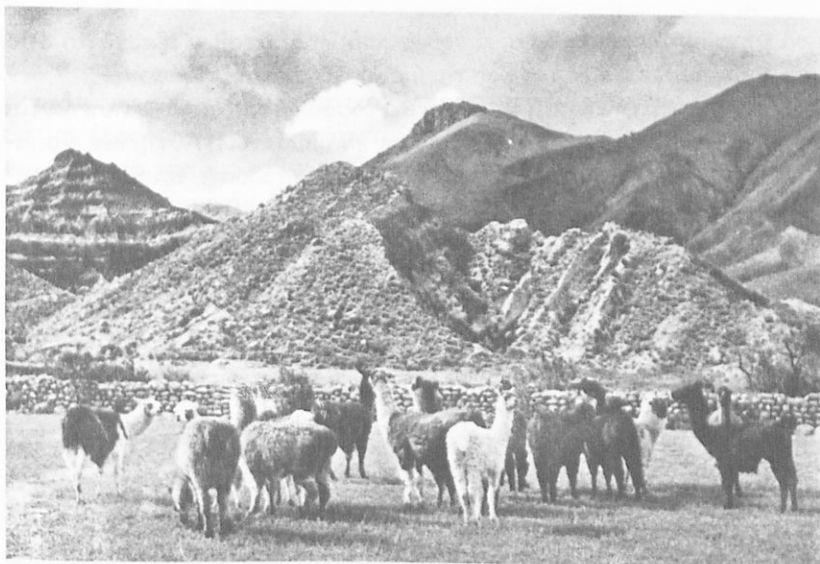
λιζε μόνον τήν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλά ἀπετέλει τήν βάσιν διὰ τήν οικονομικήν καί πολιτιστικήν ἀνάπτυξιν τῶν λαῶν κατὰ τήν ἐποχήν τῆς οἰκονομίας ἀροτριώσεως, ἥτις συμπίπτει μέ τήν ἐποχήν τῶν μετάλλων.

Ὑπὸ τήν πίεσιν τῶν αὐξανομένων ἀναγκῶν, λόγῳ αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἔπρεπεν ὁ ζωτικός χῶρος τούτου νά ἐπεκταθῆ. Ἡ ἀροτρίωσις τοῦ ἐδάφους ἐγένετο κατ' ἀρχάς εἰς τήν δυτικήν Ἀσίαν καί τὰς περὶ τήν Μεσόγειον θάλασσαν χώρας. Σύν τῷ χρόνῳ ἐπεξετάθη αὕτη εἰς τὰς στέππας, αἱ πλεῖστοι τῶν ὁποίων ἀπέβησαν σιτοβολῶνες. Διὰ τῆς ἐκχερσώσεως μεγάλων ἐκτάσεων προσετέθη ὠφέλιμος χῶρος διὰ τήν ἀροτρίωσιν, καί ἡ ἐκτέλεσις στοιχειωδῶν ἔργων ἀρδεύσεως πεδινῶν ἐκτάσεων ἐκ ποταμῶν ἠῤῥησε πολὺ τήν γεωργικὴν παραγωγὴν.

Οἰκονομία μηχανικῆς καλλιέργειας. Τοιαύτη εἶναι ἡ σύγχρονος τῶν πολιτισμένων λαῶν. Κατ' αὐτὴν τὸ ἄροτρον ἐτελειοποιήθη καί ἀντὶ τῶν βοῶν ἢ τῶν ἵππων, χρησιμοποιοῦνται μηχαναὶ διὰ τήν ἀροτρίωσιν, τήν σποράν, τὸν θερισμὸν καί τὸν ἄλωνισμὸν. Παραλλήλως πρὸς τήν μηχανικὴν καλλιέργειαν τοῦ ἐδάφους ἀνεπτύχθη καί ἡ βιομηχανία. Ἐν Εὐρώπῃ ἤρχισεν ἡ ἀνάπτυξις αὕτη κατὰ τὰ μέσα περίπου τοῦ 18ου αἰῶνος.

Αἱ μορφαὶ τῆς οἰκονομίας διαφέρουν μεταξύ των ὄχι μόνον κατὰ τὸν ἐκάστοτε ἐφαρμοζόμενον τρόπον ἐργασίας, ἀλλὰ καί κατὰ τὸν σκοπὸν, τὸν ὁποῖον δι' ἐκάστης μορφῆς οἰκονομίας ἐπιδιώκομεν. Ὁ ἀρχικὸς σκοπὸς τῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ ἱκανοποίησις τῶν ἰδίων ἀναγκῶν τῶν ἐργαζομένων. Πάντοτε ὅμως εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτου προστίθεται καί ὁ σκοπὸς τῆς παραγωγῆς προϊόντων διὰ τήν ἀγοράν.

Ἡ οἰκιακὴ οἰκονομία, ἡ ἀσχολουμένη μέ τήν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν εἰς ταύτην ἀπασχολουμένων, καί ἡ οἰκονομία τῆς πόλεως, ἡ ἀσχολουμένη μέ τήν παραγωγὴν ἀγαθῶν διὰ τήν ἀγοράν, περιορίζονται βαθμηδὸν συνεπείᾳ τῆς μεγάλης ὁμαδικῆς παραγωγῆς τῆς βιομηχανίας. Παρὰ ταῦτα ὅμως ἡ μικρὰ οἰκονομία τοῦ χωρίου καί τῆς πόλεως (καλλιέργεια οὐχὶ μηχανικὴ, διατροφή οἰκιακῶν ζώων, ξύλευσις τῶν χωρικῶν ἐκ τοῦ δάσους, βιοτεχνικὰ ἐργαστήρια τῶν χωρίων καί τῶν πόλεων κ.τ.λ.), ὁμοῦ μετὰ τῶν μεγάλων καί μικρῶν ἐργοστασίων τῆς ὁμαδικῆς παραγωγῆς ἀποτελοῦν ἓν οἰκονομικὸν σύνολον.

Ποίμνιον προβάτων τοῦ εἶδους Λάμα ἐν Αὐστραλίᾳ

ΜΕΓΑΛΑ ΚΕΝΤΡΑ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ, ΑΛΙΕΥΤΙΚΗΣ, ΔΑΣΙΚΗΣ ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

1. Ἡ Γεωργικὴ παραγωγή

Εἰς τὸν γεωργικὸν χῶρον περιλαμβάνονται αἱ καλλιεργούμεναι ἐκτάσεις τοῦ ἐδάφους, οἱ βοσκότοποι καὶ τὰ λιβάδια γενικῶς. Αἱ πρῶται εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθοῦν στατιστικῶς, ἐν ᾧ διὰ τοὺς βοσκοτόπους καὶ τὰ λιβάδια ἡ στατιστικὴ ἀπογραφή δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἀκριβής. Ἡ οἰκονομικῶς ἐκμεταλλεύσιμος διὰ τὴν διατροφήν τοῦ ἀνθρώπου ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς ἀνέρχεται περίπου εἰς 75 ἑκατ. τετραγ. χιλιόμ. Ἐκ τῆς ἀροτρίουμένης ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἡ ὁποία φθάνει περίπου εἰς 13 ἑκατομ. τετρ. χιλιόμ., ἀντιστοιχοῦν κατὰ κάτοικον τῆς γῆς 5 στρέμματα περίπου.

Ἡ γεωργικὸς χῶρος τῆς γῆς ἔχει ἐπεκταθῆ διὰ τῶν ἀρδεύσεων, τῆς ἀποξηράνσεως ἐλῶν καὶ δι' ἐκχερσώσεων. Δὲν εἶναι ὁμως δυνατὸν

νά υπερβῆ ὠρισμένα ὄρια, ὁ καθορισμὸς τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος καὶ τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους.

Ἄρχαιοτάτη εἶναι ἡ καλλιέργεια ἐδαφῶν, τὰ ὁποῖα καλύπτονται ὑπὸ ὑδάτων ποταμῶν, ὅταν οὗτοι πλημμυροῦν. Αὕτη δὲν χρειάζεται μεγάλα καλλιεργητικὰ ἐξοδα, ἡ δὲ ἀπόδοσις τοιούτων σπειρομένων ἐκτάσεων εἶναι μεγάλη. Ἐνίοτε ὅμως ἐπέρχονται καὶ καταστροφαὶ εἰς τοιαύτας καλλιεργείας, ἔνεκα ὑπερβολικῆς ἀνυψώσεως τῆς στάθμης τῶν ποταμῶν ἐκ μεγάλων βροχῶν. Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, εἰς τὰς πεδινὰς περιοχὰς αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται πλησίον ποταμῶν, ἐκτελοῦνται συστηματικῶς ὑδραυλικά ἔργα, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνεται ἡ λήψις ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας καὶ ἡ ἄρδευσις τῶν ἀγρῶν.

Διὰ τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἐγένοντο ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, πολλοὶ ἄγονοι ἐκτάσεις καὶ μεγάλα τμήματα ἐρήμων ἔχουν μεταβληθῆ εἰς προσοδοφόρους ἀγρούς. Τὰ ἀρτεσιανὰ φρέατα, οἱ ὑδατοφράκται, ἡ ἄρδευσις γαιῶν ἐκ τῶν ποταμῶν καὶ ἔργα ἐμποδίζοντα τὰς καταστρεπτικὰς αὐτῶν πλημμύρας συνέβαλον πολὺ εἰς τὴν παγκόσμιον ἀπόδοσιν τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν.

Εἰς τὰ φυτὰ τῆς ἀρδευτικῆς καλλιεργείας ἀνήκει καὶ ἡ ὄρυζα. Ἡ καλλιέργεια τῆς ὄρυζης γίνεται εἰς τὰς ἐκ τῆς φύσεως εὐνοϊκὰς καὶ πυκνοκατωκημένας περιοχὰς τῆς γῆς, ὡς εἶναι αἱ Ἰνδία, ἡ Ἰνδοκίνα, ἡ νότιος Κίνα, ἡ Κορέα.

Ἡ παραγωγή ὄρυζης

Χιλιάδες μετρικοὶ τόννοι (ΟΗΕ 1967)

Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	231.933	235.544	253.490
Ἄφρική	4.187	4.962	5.856
Β. Ἀμερική	2.920	3.547	5.015
Ν. Ἀμερική	5.326	6.511	8.067
Ἀσία	217.509	218.592	232.101
Εὐρώπη	1.649	1.484	1.539
Ὠκεανία	126	158	200
Ῥωσία	216	190	712

Ο σίτος

Διά να εὐδοκιμήσῃ ὁ σίτος, ἀπαιτεῖται πλούσιον εἰς θρεπτικὰς οὐσίας ἔδαφος, ὑγρασία κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ ξηρασία καὶ μεγάλη θερμοκρασία κατὰ τὸ θέρος. Καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὰς εὐκράτους καὶ τὴν ὑποτροπικὴν ζώνην. Εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην δὲν εὐδοκιμεῖ.

Ὁ σίτος ἀποτελεῖ τὴν σπουδαιότεραν τροφὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ δὲ διὰ τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ διατιθεμένη ἔκτασις εἶναι μεγάλη καὶ ἴση σχεδὸν πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς διατιθεμένης διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν λοιπῶν δημητριακῶν. Εἰς τὴν νοτιοανατολικὴν Ἀσίαν ὅμως καὶ τὴν Ἰαπωνίαν ἡ μεγαλύτερα καλλιεργουμένη ἔκτασις διατίθεται διὰ τὴν ὄρουζαν.

Ἐπειδὴ ὁ σίτος εὐδοκιμεῖ καὶ εἰς τὰ δύο ἡμισφαίρια, αἱ ἔσοδεῖαι τούτου διαδέχονται ἀλλήλας. Εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν καὶ τὴν Εὐρώπην λαμβάνεται αὕτη κατ' Ἰούλιον - Αὐγούστου, εἰς τὴν Ἀργεντινὴν κατὰ Νοέμβριον - Δεκέμβριον, εἰς τὴν Αὐστραλίαν κατὰ Δεκέμβριον - Ἰανουάριον, εἰς τὰς Ἰνδίας κατὰ Φεβρουάριον - Μάρτιον.

Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ σίτου κατέχει ἡ Ῥωσία. Εἰς τὰς ἀπεράντους καὶ εὐφορωτάτας πεδιάδας αὐτῆς καλλιεργεῖται ὁ σίτος, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας (ὑπερβαίνοντος τὰ 230 ἑκατ.), ἀλλὰ καὶ ἐξάγεται εἰς ἄλλας, γειτονικὰς ἰδίως χώρας. Κατὰ τὴν στατιστικὴν παραγωγῆς τοῦ 1966 (τελευταῖα στατιστικὴ ΟΗΕ), ἡ Ῥωσικὴ παραγωγὴ τοῦ σίτου ἀνῆλθεν εἰς 100 περίπου ἑκατομμ. τόννους. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ δευτέρα σιτοπαραγωγὸς χώρα τοῦ κόσμου, αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, παρήγαγον 36 ἑκατομμ. τόννους. Ἄλλαι χώραι μεγάλης παραγωγῆς σίτου εἶναι ἡ Κίνα, ὁ Καναδᾶς, ἡ Ἀργεντινὴ, ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία, αἱ Ἰνδία. Ἡ Ἑλλάς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παράγει μεγάλην ποσότητα σίτου. Μέρος τούτου διατίθεται διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ καὶ τὸ ὑπόλοιπον ἐξάγεται εἰς ἄλλας χώρας. Αἱ τιμαὶ τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου σίτου ῥυθμίζονται εἰς τὸ χρηματιστήριον ἐμπορευμάτων τοῦ Σικάγου καὶ τοῦ Γούνιπεκ τοῦ Καναδᾶ.

Τὰ γεώμηλα

Διὰ τοὺς κατοίκους τῆς Εὐρώπης τὸ γεώμηλον ἀποτελεῖ τὸ σπου-

Ἡ παραγωγή σίτου

Χιλιάδες μετρικοί τόνοι (ΟΗΕ 1967)

*Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	252.714	242.996	308.695
ἸΑφρική	5.439	5.815	4.850
Β. ἸΑμερική	51.859	52.189	59.831
Ν. ἸΑμερική	9.338	6.876	8.956
ἸΑσία	52.610	53.583	58.971
Εὐρώπη	50.944	52.548	62.730
ἸΩκεανία	5.956	7.686	12.862
ἸΡωσία	76.568	64.299	100.499

Ἡ παραγωγή κριθῆς

Χιλιάδες μετρικοί τόνοι (ΟΗΕ 1967)

*Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	83.750	89.740	115.065
ἸΑφρική	3.583	1.748	1.807
Β. ἸΑμερική	15.750	13.734	15.308
Ν. ἸΑμερική	2.642	1.426	1.119
ἸΑσία	25.747	25.275	27.792
Εὐρώπη	22.562	28.485	39.833
ἸΩκεανία	1.509	1.613	1.227
ἸΡωσία	12.957	16.021	27.879

Ἡ παραγωγή ἀραβοσίτου

Χιλιάδες μετρικοί τόνοι (ΟΗΕ 1967)

*Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	183.638	204.642	238.102
ἸΑφρική	12.422	13.987	16.066
ἸΑμερική Β.	92.913	107.063	117.340
ἸΑμερική Ν.	14.657	15.420	21.896
ἸΑσία	34.073	32.019	41.299
Εὐρώπη	19.166	26.149	32.861
ἸΩκεανία		179	224

δαιότερον μετά τὸν σίτον γεωργικὸν προϊόν, τὸ χρησιμοποιούμενον διὰ τὴν τροφήν τοῦ ἀνθρώπου. Καίτοι τοῦτο δὲν ἔχει τὴν θρεπτικὴν ἀξίαν τοῦ σίτου, διότι ἔχει ὀλιγωτέρας τούτου ἀζωτούχους καὶ λιπαρὰς οὐσίας καὶ περισσότερον ὕδωρ, ἐν τούτοις, ἔνεκα τῆς εὐκόλου καλλιέργειας του, τῆς μικρᾶς τιμῆς του καὶ τῆς μεγάλης αὐτοῦ γεωργικῆς ἀποδόσεως, ἀπέκτησε σπουδαίαν οἰκονομικὴν σημασίαν.

Ἡ παραγωγή γεωμήλων

Χιλιάδες μετρικοί τόνοι (ΟΗΕ 1967)

Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	279.468	284.655	293.539
Ἀφρική	1.516	1.705	1.943
Β. Ἀμερική	14.285	14.077	17.025
Ν. Ἀμερική	6.076	6.655	7.124
Ἀσία	38.991	32.998	41.609
Εὐρώπη	131.291	144.060	136.979
Ὠκεανία	782	786	925
Ῥωσία	86.527	84.374	87.853

Ὁ καπνός

Ἡ μεγαλύτερα ποσότης τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καπνοῦ διατίθεται διὰ τὴν παραγωγήν σιγαρέττων. Ὁ καπνός διακρίνεται εἰς δύο κυρίως εἶδη, τὸν κοινὸν καὶ τὸν εἰδικόν. Εἰς τὸν κοινὸν ὑπάγονται ἰδίως τὰ καπνὰ τῆς Ἀμερικῆς, ἐν ᾧ εἰς τὸν εἰδικόν ὑπάγονται τὰ λεγόμενα ἀνατολικά καπνὰ, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνήκουν καὶ αἱ ἑλληνικαὶ ποικιλίαι καπνοῦ. Εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον διακρίνονται 6 μεγάλα κατηγορίαι καπνῶν:

1) Βορειοαμερικανικὰ (Βιργίνιας). 2) Δυτικοῖνδικὰ (Ἀβάνας, Κούβας, Πορτορικού, Δομινικού). 3) Νοτιοαμερικανικὰ (Βενεζουέλας, Βραζιλίας, Παραγουάης). 4) Ἀνατολικοῖνδικὰ (Κεϋλάνης, Νεπάλ). 5) Δυτικοευρωπαϊκά. 6) Ἀνατολικά. Τὸ κλίμα, τὸ ἔδαφος καὶ τὸ εἶδος τοῦ σπόρου εἶναι οἱ τρεῖς κύριοι συντελεσταὶ τῆς ποιότητος τοῦ καπνοῦ.

Γενικῶς ὁ καπνὸς καλλιεργεῖται εἰς τὰ εὐκρατα κλίματα. Ὡς καλυτέρα ποιότητος καπνοῦ θεωρεῖται ὁ καπνὸς τῆς Ξάνθης καὶ τῆς Σουμάτρας, λόγω τοῦ ἀρώματος αὐτοῦ. Διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ καλλιέργεια καὶ πώλησις τοῦ καπνοῦ ἔχει σπουδαιότατην σημασίαν, διότι οὗτος ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον ἐξαγωγικὸν προϊόν τῆς χώρας μας.

Ἡ παραγωγή καπνοῦ

Χιλιάδες μετρικοὶ τόνοι (ΟΗΕ 1967)

Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	3.439	3.690	4.334
Ἀφρική	179	208	252
Β. Ἀμερική	1.030	1.149	1.120
Ν. Ἀμερική	227	257	368
Ἀσία	1.287	1.408	1.764
Εὐρώπη	500	417	579
Ὠκεανία	8	13	17
Ῥωσία	208	178	235

Αἱ φυτεῖαι

Ὑπὸ τὸ γενικὸν τοῦτο ὄνομα νοεῖται ἰδιαίτερος ἡ ἐκμετάλλευσις μεγάλων ἀγροκτημάτων εἰς τὰς τροπικὰς καὶ ὑποτροπικὰς χώρας. Ἡ δημιουργία τούτων χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῶν ἀνακαλύψεων καὶ τοῦ ἀποικισμοῦ (15ος αἰὼν), ὅτε μεγάλαι πεδιναὶ ἐκτάσεις γῆς (κτῆματα 40.000 - 100.000 στρεμμάτων) ἐδωρήθησαν ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεων εἰς τοὺς συντελέσαντας πολὺ εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν νέων χωρῶν καὶ εἰς ἐξέχοντα πρόσωπα τοῦ ἀποικιακοῦ κράτους.

Ἡ καλλιέργεια τῶν φυτειῶν περιωρίζετο κατ' ἀρχὰς μόνον εἰς ἓν εἶδος φυτοῦ, π.χ. σακχαροκαλάμου ἢ καφέ ἢ βάμβακος (μονοκαλλιέργειαι). Βραδύτερον ἀνεπτύχθη ἡ καλλιέργεια πολλῶν φυτῶν εἰς τὸ αὐτὸ ἀγρόκτημα κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (πολυκαλλιέργειαι). Σπουδαῖα προϊόντα λαμβανόμενα ἐκ τῶν φυτειῶν εἶναι τὸ σακχαροκάλαμον, τὸ κακάον, ὁ καφές, τὸ τείον, ὁ βάμβαξ, τὸ ἐλαστικὸν κόμμι (καουτσούκ), αἱ Ἴνες τῶν φύλλων τῆς ἀγαύης καὶ ἄλλα.

Τὸ σακχαροκάλαμον

Τοῦτο εὐδοκιμεῖ εἰς ὑγρὸν ἔδαφος, ὅπου τὸ ἐτήσιον βροχομετρικὸν ὕψος φθάνει τοῦλάχιστον τὸ ἓν μέτρον καὶ ἡ μέση ἐτησίαι θερμοκρασία εἶναι τοῦλάχιστον 20°C. Μεγάλαι φυτεῖαι σακχαροκαλάμου ὑπάρχουν εἰς τὴν Κούβαν, τὸ Πόρτο Ρίκο, τὴν Βραζιλίαν, τὴν Ἰάβαν καὶ ἄλλοῦ. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἡ συγκομιδὴ τοῦ σακχαροκαλάμου γίνεται διὰ μηχανῶν.

Εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν δὲν ὑπάρχουν κατὰ κανόνα μεγάλοι φυτεῖαι, ὡς εἰς τὰς τροπικὰς χώρας, ἀλλὰ ἡ καλλιέργεια τοῦ σακχαροκαλάμου γίνεται εἰς μικρὰς ἐκτάσεις ὑπὸ τῶν ἀγροτῶν, οἱ ὅποιοι εἰς στοιχειώδεις ἐγκαταστάσεις ἐπεξεργάζονται τὸ φυτὸν καὶ λαμβάνουν τὸ σάκχαρον. Ἡ ἀπόδοσις ὅμως τῶν ἐγκαταστάσεων τούτων δὲν εἶναι ἱκανοποιητικὴ.

Αἱ κύριαι χῶραι ἐξαγωγῆς σακχάρου ἐφοδιάζουν, κατόπιν ἐμπορικῶν συνθηκῶν μακρᾶς διαρκείας, ὠρισμένα Κράτη, ἔχουσαι οὕτω ἐξασφαλίσει τὴν πώλησιν τῆς παραγωγῆς. Ὅθεν μικραὶ μόνον ποσότητες σακχάρου ἔρχονται εἰς τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον.

Αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι καλύπτουν τὸ ἐλλεῖπον ἐκ τῆς παραγωγῆς αὐτῶν σάκχαρον ἐκ τῶν ἀγορῶν τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς νήσου Χαβάης. Ἡ κεντρικὴ καὶ ἡ ἀνατολικὴ Εὐρώπη καλύπτει τὰς ἀνάγκας αὐτῆς εἰς σάκχαρον ἐκ τῶν ἐκεῖ καλλιεργουμένων σακχαροτεύτλων. Εἰς τὴν Ἑλλάδα λειτουργοῦν τρία ἐργοστάσια παραγωγῆς σακχάρου, τῶν ὁποίων ἡ παραγωγή δὲν καλύπτει ἀκόμη τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως.

Ἡ παραγωγή σακχάρου (κυριωτέρων χωρῶν)

Χιλιάδες μετρικοὶ τόνοι (ΟΗΕ 1967)

Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος (ἀνευ τῆς Κίνας)	46.135	51.040	61.655
Αὐστραλία	1.378	1.441	2.447
Βραζιλία	3.004	3.319	3.852
Κούβα	5.784	5.964	4.867

*Έτη	1958	1960	1966
Γαλλία	1.486	2.267	1.856
Γερμανία Δυτική	1.763	1.877	1.917
*Ινδία	2.166	2.814	3.633
Μεξικόν	1.210	1.530	2.252
*Ηνωμ. Πολ. *Αμερικῆς	2.033	2.213	2.570
*Ρωσία	5.702	5.761	9.013

Τὸ κακάον

Τὸ κακαόδένδρον εὐδοκιμεῖ εἰς ὑγρὸν μαλακὸν ἔδαφος, ἀλλὰ δὲν ἀντέχει εἰς τοὺς ἰσχυροὺς ἀνέμους. Εἶναι ἰθαγενὲς φυτὸν τῆς περὶ τὸν ἰσημερινὸν Νοτίου *Αμερικῆς. Μετὰ τὸ πέρασ τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου (1914 - 1918) εἰσῆχθη ἡ καλλιέργεια τοῦ κακαοδένδρου εἰς τὴν Δυτικὴν Γαλλικὴν *Αφρικὴν, ἰδίως δὲ εἰς τὴν Νέαν Γουϊνέαν, ἡ ὁποία παράγει σήμερον τὰ δύο τρίτα τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς.

*Εγκαταστάσεις πρὸς ἐπεξεργασίαν τοῦ καρποῦ δὲν ὑπάρχουν ἐκεῖ, ἀλλὰ εἰς τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ κέντρα καταναλώσεως τῆς Εὐρώπης, *Αμερικῆς καὶ *Ασίας. Ὑπάρχει ὅμως κρατικὴ ὀργάνωσις, ἡ ὁποία διαφωτίζει τὸν ἰθαγενῆ πληθυσμὸν περὶ τῶν καλυτέρων τρόπων καλλιέργειας τοῦ φυτοῦ καὶ τῆς προστασίας αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐπιβλαβῶν ἐντόμων καὶ μικροοργανισμῶν.

*Η παραγωγή τοῦ κακάου

Χιλιάδες μετρικοὶ τόνοι (ΟΗΕ 1967)

*Έτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	905	1.174	1.328
*Αφρικὴ	567	868	961
*Αμερικὴ Β.	80	84	82
*Αμερικὴ Ν.	242	202	251
*Ασία	6	7	8
*Ὠκεανία	10	12	26

Ὁ Καφές

Ἡ καφέα εὐδοκιμεῖ εἰς ἔδαφος εὐφορον, καλῶς διαβρεχόμενον, ἀλλὰ οὐχὶ πολὺ θερμόν. Εἶναι ἰθαγενὲς φυτὸν τῆς περὶ τὸν Ἰσημερινὸν νοτίου Ἀμερικῆς, τῆς Κεϋλάνης καὶ τῆς Ἰάβας. Ἡ παραγωγή ἐτησίως ὑφίσταται μεγάλας διακυμάνσεις ἔνεκα τῆς ἐπιδράσεως ἀποτόμων κλιματολογικῶν μεταβολῶν καὶ τῶν ἐπιβλαβῶν ἐντόμων.

Τὸ ἥμισυ περὶπου τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καφέ προέρχεται ἐκ τῆς Βραζιλίας καὶ τῆς Κολομβίας.

Ἡ παραγωγή Καφέ

Χιλιάδες μετρικοὶ τόννοι (ΟΗΕ 1967)

Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	3.559	4.238	3.927
Ἀφρική	621	809	1.061
Ἀμερικὴ Β.	507	549	633
Ἀμερικὴ Ν.	2.295	2.696	2.019
Ἀσία	133	185	238

Τὸ τέϊον

Εἶναι φυτὸν τῶν ὑποτροπικῶν χωρῶν. Εὐδοκιμεῖ κυρίως εἰς τὰ κράσπεδα τῶν Ἰμαλαίων, εἰς τὴν νότιον Κίναν, τὴν κεντρικὴν καὶ νότιον Ἰαπωνίαν, τὴν Φορμόζαν καὶ τὴν Κεϋλάνην, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναπτύσσεται καὶ εἰς ὄρεινά ἔδαφη μέχρι ὕψους 2500 μ. Εἰς τὴν Εὐρώπην προτιμᾶται τὸ τέϊον τοῦ Ἀσσάμ, τῆς Κεϋλάνης καὶ τῆς Ἰάβας. Τὸ ἥμισυ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς τέϊου διατίθεται εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ Λονδίνου.

Τὰ φυτικὰ ἔλαια

Ταῦτα ἀποτελοῦν τὸ μὲν σπουδαίαν τροφήν, τὸ δὲ πρώτην ὕλην πολλῶν βιομηχανιῶν (σάπωνες, γλυκερίνη κ.ἄ.). Εἰς ταῦτα ὑπάγονται τὸ ἔλαιον τῆς ἐλαίας, τὸ βαμβακέλαιον, τὸ ἀραχιδέλαιον, τὸ ἔλαιον σόγιας κ.τ.λ. Ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὴν Ἑλλάδα ἔχει τὸ ἔλαιον τῆς ἐλαίας. Τούτου γίνεται καὶ ἐξαγωγή, ἀφοῦ καλύπτουν

ται αἰ ἀνάγκαι τῆς ἐγχωρίου καταναλώσεως. Μεγάλη παραγωγ. καὶ κατανάλωσις ἐλαίου σόγιας γίνεται εἰς τὴν Κίνα καὶ τὰς Ἠνωμένους Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ ἀραχιδέλαιον παράγεται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, χρησιμοποιεῖται ὅμως ὑπὸ τῆς βιομηχανίας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

Ὁ οἶνος

Εἶναι προϊόν τῆς ἀμπέλου, ἡ ὁποία εὐδοκιμεῖ ἰδίως εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλίμα μεσογειακόν. Εἰς τὴν Εὐρώπην ἡ καλλιέργεια ταύτης ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ῥήνου. Ὁ οἶνος καὶ ἡ σταφίς ἀποτελοῦν σπουδαῖα εἶδη τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου. Αἱ σπουδαιότεραι χῶραι παραγωγῆς οἴνου εἶναι ἡ Ἰταλία, ἡ Γαλλία, ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ἰσπανία, σταφίδος δὲ ἡ Ἑλλάς, ἡ Τουρκία, καὶ αἱ Ἠνωμ. Πολιτεῖαι. Ἡ Ἑλλάς ἐξάγει οἶνον εἰς Γαλλίαν, σταφίδα δὲ εἰς Ἠνωμένον βασιλεῖον (Ἀγγλίαν), Γερμανίαν, Γιουγκοσλαβίαν, Τσεχοσλοβακίαν, Ὀλλανδίαν, Γαλλίαν, Αὐστρίαν, Νορβηγίαν, Σουηδίαν, Δανίαν, Ἑλβετίαν, Φινλανδίαν.

Τὸ ἐλαστικὸν κόμμι (καουτσούκ)

Τοῦτο εἶναι γαλακτώδης πυκνόρρευστος χυμὸς (κόμμι) λαμβανόμενος ἐκ τῆς ἐκκρίσεως τροπικῶν φυτῶν. Μεγάλην σημασίαν ἀπέκτησε τὸ κόμμι τοῦτο ἀπὸ τοῦ 1910 περίπου, ὅτε ἤρχισεν ἀναπτυσσομένη ἡ βιομηχανία τῶν αὐτοκινήτων. Αἱ σπουδαιότεραι χῶραι παραγωγῆς φυσικοῦ ἐλαστικοῦ κόμμιος εἶναι ἡ Μαλαισία, ἡ Ἰνδουησία, ἡ Κεϋλάνη, ἡ Ἰνδοκίνα καὶ ἡ Βραζιλία. Ἡ παραγωγή τῶν χωρῶν τούτων δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς βιομηχανίας, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖ καὶ συνθετικὸν ἐλαστικὸν κόμμι, παραγόμενον διὰ τῆς ἐπεξεργασίας γαιάνθρακος καὶ πετρελαίου. Αἱ μεγαλύτεραι ποσότητες συνθετικοῦ προϊόντος παρασκευάζονται ὑπὸ τῆς βιομηχανίας τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ῥωσίας.

Ὁ Βάμβαξ

Ἐκ τῶν φυσικῶν ὑφαντικῶν ὑλῶν, ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν, σπουδαιοτάτην σημασίαν διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ὁ βάμβαξ.

Τὸ φυτὸν τοῦτο εὐδοκιμεῖ εἰς τὴν τροπικὴν καὶ ὑποτροπικὴν ζώνην, ὡς καὶ εἰς τὴν γειτονικὴν πρὸς ταύτην περιοχὴν τῆς εὐκράτου ζώνης (περίπου μεταξύ 36⁰ -41⁰ Γ.Π.). Ἀπαιτεῖ 6 - 7 μῆνας πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ ὠρίμασιν, καὶ ξηρασίαν κατὰ τὴν συγκομιδὴν. Εἶναι ἰθαγενὲς φυτὸν τῆς Ἀσίας (περιοχῆς τῶν μουσάνων), τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν καὶ τοῦ Μεξικοῦ.

Ἡ χρῆσις τοῦ βάμβακος ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀνάγεται εἰς τὴν προϊστορικὴν ἀκόμη ἐποχὴν (Ἰνδίας, Κίναν). Ὅτε ἀνεπτύχθησαν αἱ ὕφαντικαί μηχαναί, ἡ παγκοσμία κατανάλωσις βάμβακος ἠὔξησε καταπληκτικῶς.

Αἱ ἴνες αὐτοῦ χρησιμοποιοῦνται ὡς πρώτη ὕλη εἰς τὴν ὕφαντουργίαν καὶ τὴν χημικὴν βιομηχανίαν, ὃ δὲ σπóρος του εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν παραγωγὴν βαμβακελαίου. Διακρίνονται πολλαὶ ποικιλίαι καὶ ποιότητες βάμβακος (στιλπνός, μακρόινος, βραχύινος κ.τ.λ.). Σπουδαιότερα χῶρα παραγωγῆς τούτου εἶναι αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, αἱ Ἰνδία, ἡ Ῥωσία (Τουρκεστάν, νοτίως τῆς Ἀράλης λίμνης), ἡ Κίνα, ἡ Βραζιλία, ἡ Αἴγυπτος καὶ ἄλλαι.

Τὴν μεγαλυτέραν ζήτησιν εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν ἔχει εἶδος τι βάμβακος, τοῦ ὁποίου αἱ ἴνες εἶναι μαλακαί, ἀνθεκτικαί καὶ τὸ μῆκος αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς 2,1 ἑκατοστόμ. περίπου. Ἀκριβώτερος καὶ ἀρίστης ποιότητος εἶναι ὁ αἰγυπτιακός, τοῦ ὁποίου τὸ μῆκος τῶν ἰνῶν ἀνέρχεται εἰς 3,8 ἑκατοστόμ. Ὅμοιος βάμβαξ καλλιεργεῖται εἰς τὴν Βραζιλίαν καὶ τὸ Περού.

Αἱ τιμαὶ τοῦ βάμβακος ρυθμίζονται εἰς τὰ χρηματιστήρια ἐμπορευμάτων τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Αἰγύπτου. Ὁ βάμβαξ φέρεται εἰς τὸ ἐμπόριον, ἀφοῦ ἀφαιρηθῇ ὁ σπóρος αὐτοῦ δι' ἐκκοκκιστικῶν μηχανῶν (ἐκκοκκισμένος βάμβαξ). Ὁ βαμβακόσπορος χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ διὰ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ βαμβακελαίου.

Ἡ παραγωγή συσπόρου βάμβακος

Χιλιάδες μετρικοὶ τόνοι (ΟΗΕ 1967)

Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	18.409	19.018	19.987
Ἀφρικὴ	1.557	1.751	2.083

*Έτη	1958	1960	1966
Β. Ἀμερική	5.470	6.322	4.935
Ν. Ἀμερική	1.362	1.561	1.831
Ἀσία	6.913	6.252	6.795
Εὐρώπη	263	323	368
Ῥωσία	2.845	2.804	3.936

2. Ἡ κτηνοτροφικὴ παραγωγή

Ἡ ἔκτροφή ὠρισμένων ζώων ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου συνδέεται στενότερα πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ἐκ τούτων λαμβάνεται τὸ κρέας, τὸ γάλα, τὸ βούτυρον, ὁ τυρὸς, τὸ ἔριον, τὰ ὀστά. Μεγάλῃ κτηνοτροφία ἀναπτύσσεται εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἐκτεταμένας πεδιάδας καὶ λιβάδια. Τοιαῦται εἶναι αἱ Ἡνωμ. Πολ. τῆς Ἀμερικῆς, ἡ Ῥωσία, ἡ Γερμανία, ἡ Γαλλία, ὁ Καναδᾶς, ἡ Ἀργεντινὴ, ἡ Βραζιλία, ἡ Αὐστραλία, ἡ Γιουγκοσλαβία, ἡ Ν. Ἀφρική καὶ ἄλλαι.

Εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ἐξέχουσιν θέσιν μεταξὺ τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων κατέχει τὸ ἔριον. Τοῦτο ὑπῆρξεν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων σπουδαία ὑφαντικὴ ὕλη.

Ἐκτροφή ἀγελάδων ἐν Ἀνατολικῇ Αὐστραλίᾳ

Ἡ θεμελιώδης διαφορά τῶν ἰδιοτήτων τούτου ἀπὸ τοῦ βάμβακος ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι τὸ ἔριον εἶναι κακὸς ἀγωγὸς τῆς θερμότητος. Κατὰ συνέπειαν, τὰ ἐκ τοῦ ἐρίου ἐνδύματα καὶ λοιπὰ ὑφαντικὰ προϊόντα χρησιμοποιοῦνται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κατὰ τὸν χειμῶνα. Εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς εὐκράτου ζώνης ἐκτρέφεται τὸ πρόβατον, παρὰ τοῦ ὁποίου λαμβάνεται καὶ τὸ ἔριον. Εἰς τὰ μεγάλα ὁμως ὑφαντουργικὰ κέντρα προμηθεύονται τὸ ἔριον ἐξ ὠρισμένων χωρῶν, εἰς τὰς ὁποίας διατρέφονται μεγάλα ποίμνια προβάτων.

Εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν μικρὸν ἀριθμὸν προβάτων, χρησιμοποιεῖται τὸ ἐκ τούτων ἔριον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν καὶ δὲν ἔρχεται εἰς τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον. Εἰς πολλὰ μάλλινα ὑφαντικὰ προϊόντα τὸ ἔριον εἶναι ἀναμεμιγμένον μετὰ βάμβακος ἢ τεχνητοῦ ἐρίου. Ἡ σπουδαιότερα χώρα παραγωγῆς τοῦ ζωικοῦ ἐρίου εἶναι ἡ Ὠκεανία. (Αὐστραλία καὶ Νέα Ζηλανδία), μετ' αὐτὴν δὲ ἡ Νότιος Ἀμερική. Αἱ μεγαλύτεραι ἀγοραὶ ἐρίου εἰς τὴν Ὠκεανίαν γίνονται ὑπὸ ἀγγλικῶν ἐργοστασίων, τὰ ὁποῖα ἐξάγουν μεγάλας ποσότητας ἐκλεκτῶν μαλλίνων ὑφασμάτων. Αἱ διεθνεῖς τιμαὶ τοῦ ἐρίου ρυθμίζονται εἰς τὰ χρηματιστήρια τῆς Ν. Ὑόρκης καὶ τοῦ Λονδίνου.

Ἡ παραγωγή ἐρίου

Χιλιάδες μετρικοὶ τόνοι (ΟΗΕ 1967)

Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	2.430	2.533	2.657
Ἀφρική	175	175	178
Β. Ἀμερική	138	151	199
Ν. Ἀμερική	347	347	388
Ἀσία	229	237	231
Εὐρώπη	256	269	279
Ὠκεανία	967	1.004	1.120
Ῥωσία	318	352	372

3. Ἡ ἀλιευτικὴ παραγωγή

Ἀπὸ ἐπόψεως οἰκονομίας καὶ γεωγραφίας αἱ θάλασσαὶ μετὰ τῶν

ἀκτῶν θεωροῦνται καὶ ἐξετάζονται ὁμοῦ. Τὸ σύγχρονον ἐμπόριον ἰχθύων ἐκτείνεται πολλάκις εἰς μέγα βάθος εἰς τὴν ξηρὰν καὶ φέρει εἰς τοὺς ἐκεῖ πληθυσμούς εὐθηνὴν λαϊκὴν τροφήν. (3% τῆς παγκοσμίου ἀγορᾶς τροφίμων καλύπτονται ἐκ τοῦ ἐμπορίου τῶν ἰχθύων. Εἰς τὴν Ἰαπωνίαν ὅμως καὶ τὴν Νορβηγίαν 10% τῶν τροφῶν προέρχονται ἐκ τῆς θαλάσσης).

Ἰχθύες οἰκονομίας θεωροῦνται ὁ βακαλάος, ἡ ἀρίγγη, ὁ σολωμός, ἡ σαρδίνη, ὁ ἀστακός, ἡ σηπία, ὁ θύννος καὶ ἄλλα. Οὗτοι φέρονται εἰς τὸ ἐμπόριον εἴτε νωποὶ εἴτε κατὰ τινα τρόπον ἐπεξεργασμένοι (ἐντὸς κυτίων, ἡλατισμένοι κ.τ.λ.). Πολλοὶ ἐκ τούτων ξηραίνονται καὶ κονιοποιοῦμενοι χρησιμοποιοῦνται ὡς τροφή ζώων καὶ ὡς λίπασμα. *Ἐκ τινων εἰδῶν ἰχθύων λαμβάνεται ἔλαιον χρήσιμον εἰς τὴν φαρμακευτικὴν καὶ τὴν βιομηχανίαν (ἔλαιον ὀνίσκου - μουρουνέλαιον —, ἔλαιον φαλαίνης κ.τ.λ.).

Μεγάλης οἰκονομικῆς σημασίας εἶναι ἐπίσης ὁ ἀκιπήσιος ὁ ὀξυρρυγχος, ἐκ τῶν ὧν τοῦ ὁποίου παρασκευάζεται τὸ μαῦρο χαβιάρι. Οὗτος ἀλιεύεται εἰς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν, εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν καὶ εἰς τοὺς ποταμούς, οἱ ὅποιοι ἐκβάλλουν εἰς αὐτάς. Διὰ τοὺς κατοίκους τῶν περιοχῶν τούτων ὁ ἀκιπήσιος ἀποτελεῖ πηγὴν πλοῦτου.

Εἰς τὴν θαλασσίαν οἰκονομίαν κατατάσσονται καὶ οἱ παραλιακοὶ χῶροι, ἐκ τῶν ὁποίων λαμβάνεται τὸ μαγειρικὸν ἄλας (ἄλυκαί), ὡς καὶ τὰ κοράλια καὶ οἱ μαργαρίται.

Θαλάσσιαι περιοχαὶ τῆς γῆς, πλούσιαι εἰς ἰχθῦς, εἶναι ἐκεῖναι ὅπου θερμὰ θαλάσσια ρεύματα συναντῶνται μὲ ψυχρὰ τοιαῦτα. Ἡ αὐξησις καὶ ὁ πολλαπλασιασμός τῶν ἰχθύων παρατηροῦνται εἰς ἀβαθεῖς θαλασσίας περιοχὰς κειμένας πλησίον τῶν ἀκτῶν. Εἰς τὸν βόρειον Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἀλιεύονται μεγάλοι ποσότητες ἰχθύων ἐτησίως, ἰδίως εἰς τὴν θάλασσαν περὶ τὴν Ἰσλανδίαν, εἰς τὴν νοτίαν καὶ νοτιοανατολικὴν παραλίαν τῆς Γροιλανδίας, εἰς τὰ παράλια τῆς Νορβηγίας καὶ Ἀγγλίας καὶ εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Λαβραδόρ.

Εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν, ἡ πλησίον τῶν ἀκτῶν ἀβαθὴς θάλασσία λωρίς, εἰς τὴν ὁποίαν εὐνοεῖται ἡ συγκέντρωσις καὶ ὁ πολλαπλασιασμός τῶν ἰχθύων, δὲν εἶναι τόσον πλατεῖα, ὅσον εἶναι εἰς τὰς περιοχὰς τοῦ βορείου Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Τὸ μῆκος ὅμως τῆς ἀβαθοῦς παρακτίου περιοχῆς τῶν χωρῶν τοῦ βορείου Εἰρηνικοῦ ὠ-

κεανού είναι αρκετά μεγάλο και ἔνεκα τῆς μίξεως ψυχρῶν καὶ θερμῶν ὑδάτων ἐκ τῶν ἐκεῖ θαλασσίων ρευμάτων πολὺ πρόσφορον διὰ τὴν συγκέντρωσιν καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ἰχθύων. Ἡ Ἰαπωνία ἀλιεῦει εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην 5 ἑκατομμύρια περίπου τόννους ἰχθύων ἑτησίως καὶ κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον ἀλιείαν.

Εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον, παρ' ὅτι ἡ θαλασσία ἕκτασις τούτου εἶναι πολὺ μεγαλύτερα τῆς τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου, ἡ ἀλιεία εἶναι περιωρισμένη, καίτοι ἡ θάλασσα τοῦ ἡμισφαιρίου τούτου εἶναι πλουσία εἰς ἰχθῦς. Τοῦτο ὀφείλεται τὸ μὲν εἰς τὸ ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῶν ἀκτῶν εἶναι μικρὸς καὶ συνεπῶς ἡ ζήτησις ἰχθύων ὡς τροφῆς δὲν εἶναι μεγάλη, τὸ δὲ εἰς τὰ μεγάλα ἔξοδα, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται, ἵνα οἱ ἐκεῖ ἀλιευόμενοι ἰχθύες μεταφερθοῦν εἰς τὰς ἀγορὰς τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου. Λίαν προσοδοφόρος ὅμως εἶναι ἡ ἀλιεία τῆς φαλαίνης εἰς τὰς ἀνταρκτικὰς θαλάσσας, καίτοι τὰ ἔξοδα μεταφορᾶς καὶ ἀλιείας εἶναι μεγάλα.

Ἡ ἐξέλιξις τῶν μεθόδων ἀλιείας συμβαδίζει μὲ τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ.

Οἱ ἀλιευόμενοι ἰχθύες τίθενται εἰς ψυγεῖα τῶν πλοίων μὲ πολὺ χαμηλὴν θερμοκρασίαν (περίπου 30°C ὑπὸ τὸ μηδὲν) καὶ φέρονται εἰς τὸ ἐμπόριον εἰς εὐθνήν τιμὴν, ἀποτελοῦντες σπουδαίαν τροφήν τῶν λαῶν. Ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς συνεπιφέρει καὶ αὔξησιν τῆς καταναλώσεως τῶν ἰχθύων. Διὰ τὰς τοπικὰς ἀγορὰς ἔχει μεγάλην σημασίαν ἡ ἀλιεία τῶν ἀκτῶν ἐκάστης χώρας. Ἡ ἐφαρμογὴ μεθόδων ἀλιείας, αἱ ὁποῖαι εἶναι λίαν καταστρεπτικαὶ διὰ τὸν πλοῦτον τῶν θαλασσῶν εἰς ἰχθῦς, ἠνάγκασε τὰ πεπολιτισμένα Κράτη νὰ προβοῦν εἰς συμφωνίας, διὰ τῶν ὁποίων προστατεύεται ὁ θαλάσσιος πλοῦτος.

Προκειμένου, π.χ., διὰ τὴν ἀλιείαν τῆς φαλαίνης, εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἡ ἐπὶ τοῦ πλοίου διαρκῆς παρουσία τριῶν ἐπιθεωρητῶν, ὀριζομένων διὰ διεθνοῦς συμφωνίας. Οὗτοι μεριμνοῦν ὅπως ἡ ἀλιεία τῆς φαλαίνης γίνεται μόνον κατὰ τοὺς τρεῖς θερινοὺς μῆνας, εἰς ὠρισμένας θαλασσίας περιοχὰς μόνον καὶ ὅπως ρίπτωνται ἑτησίως τὸ πολὺ 30.000 βλήματα κατὰ φαλαινῶν. Διὰ διεθνοῦς συμφωνίας ἐπίσης ἔχει καθορισθῆ καὶ τὸ μέγεθος τῶν δικτύων ἀλιείας.

Ἡ παραγωγή ἄλεις

Χιλιάδες μετρικοί τόνοι (ΟΗΕ 1967)

*Ετη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	33.200	40.000	56.800
Ἀφρική	2.100	2.300	3.100
Β. Ἀμερική	3.990	4.090	4.400
Ν. Ἀμερική	1.630	4.430	11.080
Ἀσία	14.940	17.890	21.180
Εὐρώπη	7.750	8.090	11.530
Ὠκεανία	110	130	170
Ῥωσία	2.621	3.051	5.349

4. Ἡ δασική παραγωγή

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἢ καλυπτομένη ὑπὸ δασῶν περιλαμβάνει τὰ 30% τῆς ἐπιφανείας τῆς ξηρᾶς. Τὰ δάση τῶν τροπικῶν χωρῶν κατέχουν 22 - 25 ἑκατομμ. τετρ. χιλίομ. Ἡ ἔκτασις καὶ τὸ εἶδος τῶν τροπικῶν δασῶν καθορίζονται ἐκ τοῦ ἔτησιου βροχομετρικοῦ ὕψους καὶ τῆς διαρκείας τῆς ξηρᾶς ἐποχῆς. Εἰς τὰς εὐκράτους ζώνας τὰ δάση κατέχουν 15 - 18 ἑκατομμ. τετρ. χιλίομ. Τὰ βόρεια σύνορα τῆς εὐρωπαϊατικῆς δασικῆς ζώνης ἐκτείνονται μέχρι τῆς 65^ο περίπου, ἀκολουθοῦντα σχεδὸν τὴν ἰσόθερμον γραμμὴν τοῦ Ἰουλίου (10^ο C).

Τὰ νότια σύνορα τῆς ζώνης αὐτῆς δὲν εἶναι καθωρισμένα. Ἡ ἐκχέρσωσις μεγάλων δασικῶν ἐκτάσεων, ἵνα αὐταὶ δοθοῦν εἰς τὴν γεωργίαν, ἔχει μετατοπίσει τὰ νότια σύνορα τῆς εὐρωπαϊκῆς ζώνης ὀλίγον βορειότερον. Πολλοὶ δασικαὶ νησιδῆδες ἔχουν ἐδῶ διατηρηθῆ εἰς πλαγιάς ὄρεων καὶ ὄρη, ὅπου ἡ ἐκχέρσωσις δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποδώσῃ καλλιεργήσιμον ἐπιφάνειαν. Ὅπου ὅμως γίνεται ἐντατικὴ ἐκχέρσωσις, ὡς αὕτη παρατηρεῖται εἰς τὰς περὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χώρας, εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἐκεῖ ἡ ὀλικὴ ὠφέλιμος ἀξία τοῦ ἐδάφους μειοῦται ἔνεκα τῶν πλημμυρῶν ἐκ τῶν βροχῶν καὶ ἔνεκα τῆς μειώσεως τοῦ ὕδατος τῶν πηγῶν.

Δι' ἐκάστην περιοχὴν τῆς ξηρᾶς ὑπάρχει κρίσιμον τι ὄριον ἐκχερσώσεως, πέρα τοῦ ὁποίου δὲν ἐπιτρέπεται ἐκχέρσωσις. Εἰς τὴν

Ευρώπην και τὴν νότιον Ἀσίαν τὸ ὄριον τοῦτο ἔχει ἤδη ἐπιτευχθῆ. Μεγάλαι ἐκτάσεις πρὸς καλλιέργειαν εἶναι δυνατόν σήμερον νὰ ληφθοῦν δι' ἐκχερσώσεως τῶν δασῶν τροπικῶν τινων περιοχῶν καὶ τῶν δασῶν τῶν νοτίων περιοχῶν τοῦ Καϊαδᾶ καὶ τῆς Σιβηρίας.

Τὸ δάσος περιέχει οἰκονομικὰ ἀγαθὰ: Ξύλα πρὸς καῦσιν, διὰ τὴν ἐπιπλοποιίαν, τὴν οἰκοδομικὴν, ῥητίνας, δεψικὰς καὶ χρωστικὰς οὐσίας. Εἰς τὰ δάση διαβιοῦν κυρίως τὰ ζῶα παρὰ τῶν ὀπιοίων λαμβάνονται τὰ γουναρικά, τὰ ὅποια ἔχουν σημαντικὴν οἰκονομικὴν ἀξίαν. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνος, τὸ ξύλον τῶν δασῶν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν βιομηχανίαν τοῦ χάρτου καὶ τῶν τεχνικῶν ὑφαντικῶν ὑλῶν. Ὄθεν ἡ ἀξία τοῦ δάσους ὁσημέραι γίνεται μεγαλυτέρα, ἐφ' ὅσον τοῦτο παρέχει πρῶτας ὕλας διὰ σπουδαίας βιομηχανίας.

Ἡ παγκόσμιος ἐτησίᾳ κατανάλωσις ξύλου ἱπολογίζεται εἰς 1,5 δισεκατομμ. κυβικὰ μέτρα περίπου. Ἐκ τούτου, τὸ ἡμισυ διατίθεται πρὸς καῦσιν, τὸ ἓν τρίτον διὰ τὴν οἰκοδομικὴν, 8% δι' ὑφαντικὰς ὕλας, 5% διὰ δοκοὺς ποικίλης χρήσεως καὶ μινον 1% διὰ τὴν ἐπιπλοποιίαν. Ἡ πολὺτιμος αὐτῇ πρῶτῃ ὕλῃ, ἡ ὁποία εἶναι περιζήτητος εἰς ὅλας τὰς βιομηχανικὰς χώρας, δὲν ὑφίσταται ὀρθολογιστικὴν ἐκμετάλλευσιν. Εἰς τὰς περισσοτέρας δασικὰς περιοχὰς τῆς γῆς ἡ κοπὴ τῶν δένδρων δὲν γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει προγράμματος ἐπιτρέποντος τὴν ἐν ὠρισμένῳ χρόνῳ ἀναδάσωσιν τῶν ἀποψιλουμένων περιοχῶν.

Ἡ ξυλεία τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου προέρχεται κυρίως ἐκ τοῦ Καναδᾶ, τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Φινλανδίας, αἱ ὁποῖαι ἐξάγουν τὸ ἡμισυ περίπου τῆς παραγωγῆς των. Κύριοι ἀγορασταὶ τούτου εἶναι αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς κατὰ 40% καὶ ἡ λοιπὴ Εὐρώπη ἐπίσης κατὰ 40%.

Ἐλαστικὸν κόμμι (καουτσούκ), διάφοροι ῥητίνας, ἰνδικόν, καμφορὰ κ.τ.λ. λαμβάνονται ἐξ ὄλων τῶν τροπικῶν χωρῶν. Εἰς τὰς δασικὰς περιοχὰς τῶν βορείων χωρῶν τῆς νοτίου Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι πλούσιαι εἰς ἄγρια ζῶα, κυνηγοὶ θηρεύουν ζῶα ἔχοντα πολὺτιμον δέρμα, εἴτε τῇ παραγγελίᾳ κρατικῆς ὀργανώσεως εἴτε διὰ λογαριασμόν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Κατ' ἔτος ἀποστέλλονται περίπου 25 ἑκατομμύρια ἀκατέργαστα δέρματα εἰς τὴν Ν. Ὑόρκην, τὸ Λονδίον καὶ τὴν Λιψίαν, ὅπου εἰδικὰ ἐργο-

στάσια έπεξεργάζονται αυτά και τὰ καθιστοῦν πολύτιμα γουναρικά.

Ἡ μεγάλη σημασία τοῦ δάσους ἠνάγκασε τὰ πολιτισμένα Κράτη νὰ λάβουν δι' αὐτὸ διάφορα προστατευτικά μέτρα. Αὐστηρόταται ποιναὶ ἐπιβάλλονται εἰς τοὺς ἐμπρηστὰς τῶν δασῶν ἢ δὲ ξύλευσις ῥυθμίζεται κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἐπέρχεται ἀναπλήρωσις τῶν κοπτομένων δένδρων. Τὰ αὐτὰ μέτρα ἐφαρμόζονται τῶρα καὶ εἰς τὰς τροπικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι προμηθεύουν τὸ ξύλον διὰ τὰ πλοῖα, διὰ τὰ καθίσματα, διὰ τὰ πολύτιμα ἔπιπλα (μαόνι) κ.τ.λ. Μεγάλαι ποσότητες κορμῶν δένδρων μεταφέρονται ἀδαπάνως σχεδὸν διὰ τῶν ποταμῶν, καὶ εἰς ὠρισμένα σημεῖα τούτων διαχωρίζονται ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ διὰ τὸν ὁποῖον προορίζονται.

Πλησίον μεγάλων ποταμῶν, διὰ τῶν ὁποίων μεταφέρονται ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ περιοχῆς τινος κορμοὶ δένδρων, ἐγκαθιδρύονται ἤδη ἐργοστάσια ἐπεξεργασίας τοῦ ξύλου, τὸ ὁποῖον δὲν ἐξάγεται πλέον ἐκεῖθεν ὡς πρώτη ὕλη, ἀλλὰ ὡς ἔτοιμον βιομηχανικὸν προϊόν. (Πολτὸς χάρτου ἢ χαρτομαῆζα, χάρτης, κυτία κ.τ.λ.). Ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία χάρτου χρησιμοποιεῖ πολτὸν χάρτου ἐκ τῆς Φινλανδίας, τῆς Σουηδίας, Αὐστρίας καὶ τῆς Γερμανίας, διότι οὗτος καθίσταται εὐθηνότερος τοῦ πολτοῦ τῆς Ἀμερικῆς, ὃ ὁποῖος ἐπιβαρύνεται μὲ μεγαλύτερα μεταφορικὰ ἐξοδα.

Ἡ παραγωγή ξυλείας ἀκατεργάστου

Ἑκατομύρια κυβικά μέτρα (ΟΗΕ 1967)

*Ἔτη	1953	1962	1966
Παγκόσμιος	1.667	1.909	1.056
*Ἀφρική	165	200	215
Β. Ἀμερική	407	437	137
Ν. Ἀμερική	166	195	195
*Ἀσία	330	373	283
Εὐρώπη	283	325	140
*Ὠκεανία	21	24	18
*Ῥωσία	292	352	66

5. Ἡ μεταλλευτική παραγωγή

Μεταλλευτική ἢ μεταλλεία ὀνομάζεται ὁ κλάδος ἐκεῖνος τῆς οἰκονομίας, ὁ ὁποῖος λαμβάνει τὰς πρῶτας ὕλας ἐκ τοῦ ὑπεδάφους (ὄρυκτά). Ἡ ἐπεξεργασία τῶν ὑλῶν τούτων ὀνομάζεται μεταλλουργία (διὰ τὸ πετρέλαιον ὀνομάζεται αὕτη διύλισις). Ἡ μεταλλεία, ἢ μεταλλουργία καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν ἐκ τῆς γῆς λαμβανομένων ὄρυκτῶν (μετάλλων, πολυτίμων λίθων, πετρελαίου, διαφόρων ἀερίων κ.τ.λ.) συνιστοῦν τὴν μεταλλευτικὴν καλουμένην οἰκονομίαν.

Αἱ πρῶται ὕλαι τῆς μεταλλευτικῆς δὲν ἀνανεοῦνται κατ' ἔτος ὡς τοῦτο συμβαίνει μὲ τὸν σῖτον, τὸν βάμβακα κ.τ.λ. Ἔνεκα τούτου ἔχει ὁ ἄνθρωπος ὑπ' ὄψει του ὅτι τὰ κοιτάσματα τῆς γῆς, ἐκ τῶν ὁποίων λαμβάνει πρῶτας ὕλας, ἡμέραν τινὰ θὰ ἐξαντληθοῦν καὶ προσπαθεῖ νὰ εὕρη τρόπον ἀντικαταστάσεως αὐτῶν, ὅσον τοῦτο θὰ εἶναι ἐφικτόν. Πρὸς τοῦτο καταβάλλεται προσπάθεια, τὸ μὲν διὰ νὰ γίνε-ται λελογισμένη ἐκμετάλλεσις τοῦ ὑπογείου πλοῦτου τῆς γῆς, τὸ δὲ διὰ νὰ εὕρεθoῦν νέαι ὄρυκτωρυχικαὶ πηγαί.

Ἡδη ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων, ὁ ἄνθρωπος ἐλάμβανε μέταλλα καὶ πολυτίμους λίθους ἐκ τοῦ ἐδάφους. Εἰς τὴν Κύπρον, τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Μεσοποταμίαν ἡ μεταλλουργία ἦτο γνωστὴ χιλιάδας τινὰς ἔτη π.Χ. Ὁ Ὅμηρος ἐξ ἄλλου μᾶς πληροφορεῖ ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου οἱ Ἕλληνες ἐγνώριζον μεταλλουργίαν (Ἰλ. Σ. 468). Ἰδιαιτέραν ἀνάπτυξιν ἔλαβεν ἡ μεταλλευτικὴ οἰκονομία ἀπὸ τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἡ ἀνάπτυξις αὕτη συνδέεται πρὸς τὴν ὑπαρξιν γαιάνθρακος, πετρελαίου ἢ ὕδατοπτώσεων.

Μέχρι τοῦ 1914 τὰ 3/4 πάσης ἐνεργείας ἐλαμβάνοντο ἐκ τοῦ γαιάνθρακος, ἐν ᾧ σήμερον ἡ ἐκ τοῦ γαιάνθρακος λαμβανομένη ἐνέργεια δὲν φθάνει τὰ 50% τῆς παγκοσμίου καταναλώσεως ἐνεργείας. Τούναντίον, ἡ χρησιμοποίησις τοῦ πετρελαίου ἔχει ἀπὸ τότε πενταπλασιασθῆ καὶ ἡ ἐκ τοῦ πίπτοντος ὕδατος λαμβανομένη ἐνέργεια ἔχει τετραπλασιασθῆ.

Τὰ μέταλλα. Ἐκ τοῦ πλήθους τῶν μετάλλων τὸ σπουδαιότερον εἶναι ὁ σίδηρος. Ἐκ τούτου κατασκευάζονται παντὸς εἶδους μηχαναὶ καὶ ἐργαλεῖα. Ἡ λῆψις τοῦ σιδήρου γίνεται ἐκ τῶν σιδηρούχων μεταλλευμάτων, ἀφοῦ ταῦτα ὑποστοῦν κατεργασίαν διὰ θερμάνσεως εἰς τὰς ὑψικαμίνας. Διακρίνονται πολλὰ εἶδη μεταλλευμάτων σι-

δήρου, ἀναλόγως τῆς εἰς σίδηρον περιεκτικότητος αὐτῶν. Ἡ περιεκτικότης εἰς σίδηρον τῶν μεταλλευμάτων αὐτοῦ ἔχει σημασίαν διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ χάλυβος. Ὅταν αὕτη εἶναι κατωτέρα τῶν 25%, ταῦτα δὲν θεωροῦνται οἰκονομικῶς ἐκμεταλλεύσιμα.

Δελφοί. Ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος

Ἐπί τοῦ παρόντος αἱ ποσότητες μεταλλευμάτων σιδήρου, αἱ λαμβανόμεναι ἐκ τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου, εἶναι πολὺ περισσότεραι τῶν τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου. Παρὰ ταῦτα, διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν κέντρων εἰς σίδηρον (Ἡν. Πολ. Ἀμερικῆς, Δυτικῆς Εὐρώπης, Ῥωσίας) εἰσάγονται εἰς ταῦτα σιδηρομεταλλεύματα ἐκ τῆς βορείου Ἀφρικῆς, τῆς Κούβας καὶ τῆς νοτίου Ἀμερικῆς.

Ἡ κατασκευὴ τῶν διαφόρων ποιότητων τοῦ χάλυβος ἀπαιτεῖ ἀνάμειξιν καὶ ἄλλων μετάλλων εἰς μικρὰν ποσότητα, ὡς εἶναι τὸ χρῶμιον, τὸ νικέλιον κ.τ.λ. Ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου ἡ βιομηχανία τοῦ χάλυβος ἐξαρτᾶται καὶ ἐκ τῆς παραγωγῆς τῶν μετάλλων τούτων.

Ἐκτὸς τοῦ σιδήρου, ἄλλα μεταλλεύματα σπουδαίας σημασίας διὰ τὴν βιομηχανίαν εἶναι : τοῦ χαλκοῦ (Ἡν. Πολ. Ἀμερικῆς, Χιλή, Καναδᾶς), τοῦ μολύβδου (Ἡν. Πολ. Ἀμερικῆς, Μεξικόν, Αὐστραλία), τοῦ ψευδαργύρου (Ἡν. Πολ. Ἀμερικῆς, Αὐστραλία, Καναδᾶς), τοῦ ἀργιλίου (Γαλλία, Ἑλλάς, Οὐγγαρία, Γιουγκοσλαβία), τοῦ κασσιτέρου (Μαλαισία, Ἰνδονησία, Βολιβία), τοῦ νικελίου (Καναδᾶς), τοῦ χρωμίου (Ν. Ἀφρική, Τουρκία, Ῥωσία), τοῦ μαγγανίου (Ῥωσία, Ἰνδία, Ν. Ἀφρική), τοῦ ὑδραργύρου (Ἰταλία, Ἰσπανία, Ἡν. Πολ. Ἀμερικῆς).

6. Ἡ Βιομηχανικὴ παραγωγή

Ἡ βιομηχανία εἶναι ὁ κλάδος τῆς οἰκονομίας, ὁ περιλαμβάνων τὴν διὰ μηχανῶν ἐπεξεργασίαν τῶν πρώτων ὑλῶν τῶν λαμβανόμενων ἐκ τοῦ φυτικοῦ καὶ ζωικοῦ βασιλείου ὡς καὶ ἐκ τῶν ὄρυκτων. Ἀπὸ ἐπόψεως χρηματικῆς ἀξίας τὰ προϊόντα τῆς βιομηχανίας εἶναι ἀνώτερα τῶν προϊόντων οἰασδήποτε ἄλλης μορφῆς τῆς οἰκονομίας (γεωργικῆς, δασικῆς κ.τ.λ.). Ἡ βιομηχανία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν γεωργικὴν οἰκονομίαν, ἔχει τὴν τάσιν νὰ συγκεντροῦται εἰς ὅσον τὸ δυνατόν μικροτέραν περιοχὴν.

Ἡ βιομηχανία χρησιμοποιεῖ ποικίλας πρώτας ὑλας διὰ τὴν παραγωγὴν ἡμιετοίμων ἢ ἐτοίμων εἰδῶν. Ἡμιέτοιμα εἶδη εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα χρῆζον περαιτέρω ἐπεξεργασίας, ἵνα δώσουν εἶδη δυνάμενα νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἀμέσως ὑπὸ τῶν ἀγοραστῶν διὰ τὰς ἀνάγκας των. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν ὡς ἡμιέτοιμον εἶδος τὰ διά-

φορα νήματα και τὸν πολτὸν τοῦ χάρτου (χαρτομαᾶζαν). Ὡς εἰ-
 τοιμον εἶδος ἀναφέρομεν τὰ ὑφάσματα, τὸν χάρτην τὰ φάρμακα, τὰ
 λιπάσματα, τὰ ἐργαλεῖα κ.τ.λ.

Ἡ ἐνέργεια. Ὁ ἄνθραξ, τὸ πετρέλαιον τὸ γαιαιέριον, τὰ ξύλα καὶ
 ἡ πτῶσις τῶν ὑδάτων παρέχουν τὴν ἐνέργειαν, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν
 εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ βιομηχανία. Αἱ συγκοινωνίαι, ὁ φωτισμὸς
 καὶ ἡ θέρμανσις ἐξαρτῶνται ἐπίσης ἐκ τῆς διατιθεμένης ἐνεργείας.

Ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια δὲν ἔχει ἀκόμη τεθῆ εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν
 ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου εἰς εὐρείαν κλίμακα. Ἡ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια
 παρουσιάζει πλεονεκτῆματα ἔναντι τῶν ἄλλων μορφῶν ἐνεργείας
 καὶ γίνεται διαρκῶς ἀπαραίτητος εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Εὐ-
 θητὸν ἠλεκτρικὸν ρεῦμα ὑποβοηθεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας.

Αἱ σπουδαιότεραι χῶραι παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἐκ
 τῆς πτώσεως τῶν ὑδάτων εἶναι αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερι-
 κῆς, ὁ Καναδάς, ἡ Ἰαπωνία, ἡ Ῥωσία, ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ἑλβετία.
 Ὑπολογίζεται ὅτι συντόμως θὰ λαμβάνεται εὐθητὸν ἠλεκτρικὸν ρεῦ-
 μα ἐκ τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας.

Ἡ παραγωγή ἐνεργείας

Ἐκπεφρασμένη εἰς ἑκατομύρια μετρικῶν τόνων γαιάνθρακος
 εἰς στρογγύλους ἀριθμοὺς (ΟΗΕ 1967)

(Σημ. 1 kg γαιάνθρακος = 7000 kcal, 1 kg πετρελαίου = 10 000 kcal).

*Ἔτη	1963	1964	1965	1966
Παγκόσμιος	4.792	5.087	5.326	5.620
Ἀφρική	123	159	197	235
Β. Ἀμερική	1.625	1.701	1.767	1.872
Ν. Ἀμερική	346	357	367	366
Ἀσία	640	705	751	824
Δυτ. Εὐρώπη	576	585	574	553
*Ανατ. Εὐρώπη	1.449	1.547	1.624	1.722
Ὠκεανία	35	38	43	46
Η.Π. Ἀμερικῆς	1.513	1.576	1.633	1.727
Ῥωσία	807	870	928	990

Ἡ παραγωγή ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας

Ἐκατομμύρια ὥριαίων Κιλοβάτ, kWh (ΟΗΕ 1967)

Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	1.908.400	2.303.600	3.602.200
Ἀφρική	33.700	39.100	62.300
Β. Ἀμερική	839.800	978.800	1.441.900
Ν. Ἀμερική	44.300	53.300	78.200
Ἀσία	154.500	227.300	362.100
Εὐρώπη	574.000	682.300	1.060.300
Ὠκεανία	26.700	32.400	52.800
Ῥωσία	235.400	292.300	544.600
Η.Π. Ἀμερικῆς	645.098	755.374	1.248.232

Ἡ βαρεῖα βιομηχανία. Ὑπὸ τὸ ὄνομα βαρεῖα βιομηχανία νοεῖται ἡ βιομηχανία τοῦ σιδήρου (μεταλλουργία τούτου, χυτήρια, ἐπεξεργασία, κατασκευὴ μηχανημάτων καὶ ἐργαλείων). Αὕτη συνδυάζεται πάντοτε μετ' ἄλλων κλάδων βιομηχανίας, ὡς εἶναι ἡ λήψις ἄλλων μετάλλων ἐκ τῶν συναφῶν μεταλλευμάτων, ἡ ὑφαντουργία, ἡ ὑαλουργία, ἡ παρασκευὴ λιπασμάτων καὶ ἡ χημικὴ βιομηχανία ἐν γένει, διότι οἱ κλάδοι αὗτοὶ χρησιμοποιοῦν παντὸς εἴδους σιδηρᾶ μηχανήματα.

Ἐπειδὴ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, αἱ δύο πρῶται ὕλαι διὰ τὴν βαρεῖαν βιομηχανίαν, ὁ λιθάνθραξ καὶ τὸ σιδηρομετάλλευμα, δὲν εὐρίσκονται εἰς τὰς αὐτὰς περιοχάς, ἤναγκάστησαν οἱ ἐνδιαφερόμενοι βιομήχανοι νὰ ἐνεργοῦν μεγάλας μεταφοράς, ἰδίως δι' ἀτμοπλοίων, σιδηρομεταλλεύματος.

Περισσότερον τῶν 50% τῶν μεταφορῶν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου ἀνήκει εἰς τὰς μεταφοράς τὰς συναφεῖς πρὸς τὴν βαρεῖαν βιομηχανίαν. Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι ἡ παραγωγή χάλυβος (ἐκ τοῦ ἀκατεργάστου σιδήρου, τοῦ χυτοσιδήρου) δὲν ἱκανοποιεῖ μόνον τὰς γεωργικὰς, ναυπηγικὰς καὶ πάσης φύσεως δι' εἰρηνικοὺς σκοποὺς μηχανικὰς ἀνάγκας ἐνὸς μεγάλου Κράτους, ἀλλὰ ἀποτελεῖ καὶ στοιχεῖον ἰσχύος αὐτοῦ, διότι τὸ μέταλλον τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον διὰ πᾶσαν κατασκευὴν ἀεροπλάνου, αὐτοκινήτου, πλοίου, πυραύλου, τηλεβόλου κ.τ.λ.

Ἡ παραγωγή γάλβος τῶν κυριωτέρων χωρῶν

Χιλιάδες μετρικὶ τόνοι (ΟΗΕ 1967)

*Ἐτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	263.000	327.700	459.300
Ἡνωμ. Πολ. Ἀμερ.	77.342	90,067	121.654
Ῥωσία	54.920	65.294	96.900
Ἰαπωνία	12.118	22.138	47.784
Δυτ. Γερμανία	26.270	34.100	35.316
Ἀνατ. Γερμανία	3.459	3.786	4.539
Ἀγγλία	19.880	24.695	24.705
Γαλλία	14.616	17.281	19.585
Ἰταλία	6.271	8.229	13.639
Πολωνία	5.663	6.681	9.850
Τσεχοσλοβακία	5.509	6.768	9.128

Ἡ ὕφαντουργία. Αὕτη καλύπτει τὰς εἰς ἐνδύματα ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην εἶναι πολὺ μεγάλαι. Ὡς πρώτη ὕλη χρησιμοποιεῖται ὑπ' αὐτῆς τὸ ἔριον τῶν ζώων, ἴνες φυτῶν καὶ ἴνες παρασκευαζόμεναι ὑπὸ τῆς χημικῆς βιομηχανίας. Ἡ κλώσις, ἡ ὕφανσις, ἡ πλέξις καὶ ἡ πύλησις εἶναι εὐκολοὶ σχετικῶς ἐπαγγελματικαὶ ἐνασχολήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων ἐπεδίδοντο αἱ γυναῖκες κατ' οἶκον, καὶ δὲν ἀπαιτοῦν μακρὰν τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν.

Αἱ μακρόνιοι ὕφαντικαὶ ὕλαι, ὡς τὸ λίνον, ἡ κánaβις, τὸ ἔριον καὶ ἡ μέταξα, αἱ ὁποῖαι μέχρι τοῦ 18ου αἰῶνος κατανηλίσκοντο κυρίως ὑπὸ τῆς ὕφαντουργίας, παρεχώρησαν τὴν θέσιν των ἀπὸ τοῦ αἰῶνος τούτου εἰς τὰς βραχυίνους, ἀλλὰ εὐθηνῶς ὑπὸ τῶν κλωστικῶν καὶ ὕφαντικῶν μηχανῶν ἐπεξεργαζόμενας ἴνας τοῦ βάμβακος (αἱ πρῶται κλωστικαὶ ἐπενοήθησαν τῷ 1769, αἱ δὲ ὕφαντικαὶ τῷ 1786). Συνήθως κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν ἀναμιγνύονται μετὰ τοῦ βάμβακος (ὡς καὶ μετὰ τοῦ ἐρίου) τεχνηταὶ ὕφαντικαὶ ὕλαι εἰς ποικίλον ποσοστόν. Ἡ κατανάλωσις τεχνητῶν ὕφαντικῶν ὑλῶν (νάυλον κ.λ.π.) γίνεται διαρκῶς μεγαλυτέρα.

7. Πηγαί ενέργειας

Ο γαιάνθραξ. Ούτος περιέχει 90% άνθρακα περίπου και έσχηματίσθη εις διαφόρους γεωλογικὰς περιόδους, κατὰ τὸ πλείστον ὅμως κατὰ τὴν λιθανθρακοφόρον γεωλογικὴν περίοδον. Ὁ λιγνίτης εἶναι ἐπίσης γαιάνθραξ, ὅστις έσχηματίσθη εις πολὺ νεωτέραν γεωλογικὴν περίοδον (κατὰ τὴν τριτογενῆ), περιέχει δὲ 45 - 65% άνθρακα καὶ εἶναι συνεπῶς κατωτέρας ποιότητος. Ὁ γαιάνθραξ ἀπαντᾷ εις βαθύτερα στρώματα τῆς γῆς, ἐν ᾧ ὁ λιγνίτης συνήθως εις τὰ ἀνώτερα.

Ὁ γαιάνθραξ χρησιμοποιεῖται εις ἀτμομηχανὰς διὰ τὴν θέρμανσιν τοῦ ὕδατος καὶ παραγωγὴν τοῦ ἀτμοῦ, εις τὴν λῆψιν ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, εις τὴν παραγωγὴν βενζίνης, χρωμάτων, φαρμάκων, τεχνητῶν ὑφαντικῶν ὑλῶν κ.τ.λ. Ἡ βορειοδυτικὴ Εὐρώπη, ἡ Ῥωσία καὶ αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ὀφείλουσι τὴν πολιτικὴν καὶ βιομηχανικὴν αὐτῶν ἰσχὺν κατὰ μέγα μέρος εις τὰ κοιτάσματα άνθρακος, τὰ ὅποια διαθέτουσι. Ἐν Ἑλλάδι δὲν ὑπάρχουσι κοιτάσματα γαιάνθρακος, ὑπάρχουσι ὅμως πλούσια κοιτάσματα λιγνίτου.

Ἡ παραγωγὴ γαιάνθρακος (κυριωτέρων χωρῶν)

Χιλιάδες μετρικοὶ τόνοι (ΟΗΕ 1967)

Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	1.815.300	1.981.800	2.076.800
Κίνα	270.740	420.000	—
Γαλλία	57.721	55.960	50.338
Δυτ. Γερμανία	150.005	145.255	126.290
Ἰαπωνία	49.674	51.067	51.347
Πολωνία	94.981	104.438	121.979
Ῥωσία	353.030	374.925	439.170
Ἀγγλία	219.285	196.711	177.388
Ἀμερικὴ (ΗΠΑ)	389.355	391.526	492.548

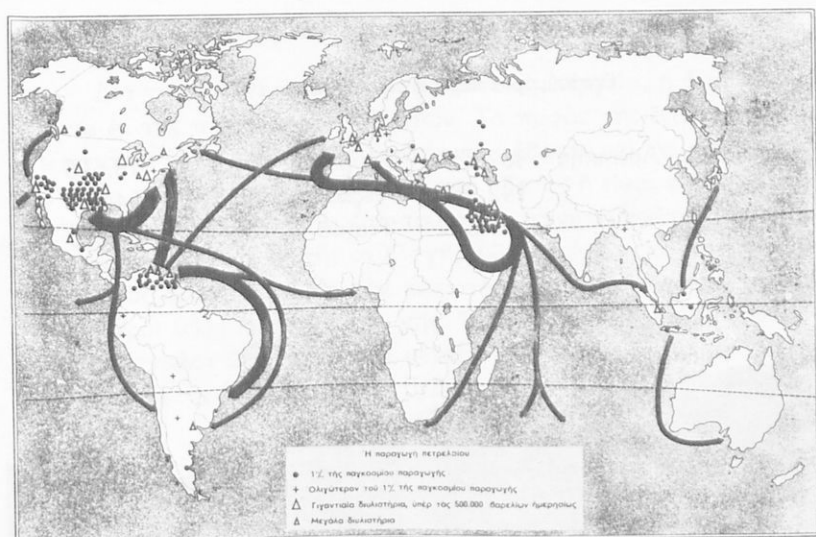
Τὸ πετρέλαιον. Τοῦτο ὑπάρχει εἰς διάφορα ὑπόγεια στρώματα τῆς γῆς, ἀνευρίσκεται δὲ διὰ γεωτρήσεων, αἱ ὁποῖαι διενεργοῦνται πολλακίς εἰς μέγα βάθος. (Εἰς τὰς Ἴνῳμ. Πολιτείας ὑπερέβησαν τὰ 6.500 μ. βάθος κατὰ τὴν ἀναζήτησιν πετρελαίου). Τὸ πολῦτιμον τοῦτο ὑγρὸν, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται καὶ μαῦρος ὑγρὸς χρυσός, εἶναι σπουδαιότατον διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου.

Χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν χημικὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς τὴν κίνησιν τῶν αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων, ἀφοῦ, ἐννοεῖται, ὑποστῆ κατάλληλον καθαρισμόν καὶ ἐπεξεργασίαν, ἡ ὁποία ἐπιτυγχάνεται διὰ τῶν διυλιστηρίων. Τοιαῦτα διυλιστήρια ἀπέκτησε καὶ ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τοῦ 1958 (Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης).

Τὸ πετρέλαιον παρουσιάζει μεγάλα πλεονεκτήματα ἐναντι τοῦ γαιάνθρακος. Ἡ μεταφορὰ του εἶναι εὐκόλος, ἡ φόρτωσις καὶ ἐκφόρτωσις εἰς τὰ πλοῖα καὶ τὰ φορτηγὰ αὐτοκίνητα ταχεῖα καὶ εὐκόλος, γίνεται δὲ διατηρουμένης πολλῆς καθαριότητος. Εἰς τὴν Ἑγγύς Ἀνατολὴν καὶ τὴν Λιβύην μετὰ τὸν δεῦτερον παγκόσμιον πόλεμον εὐρέθησαν μεγάλα ποσότητες πετρελαίου, τὰς ὁποίας ἐκμεταλλεύονται ἀμερικανικαὶ καὶ ἀγγλικαὶ ἑταιρεῖαι.

Ἡ μεταφορὰ τοῦ πετρελαίου ἐκ τῶν τόπων ἀντλήσεως εἰς τοὺς τόπους τῶν διυλιστηρίων ἢ τῆς καταναλώσεως γίνεται ἰδίως διὰ μεγάλων δεξαμενοπλοίων. Διὰ τὴν ταχεῖαν καὶ εὐθηνὴν μεταφορὰν τοῦ πετρελαίου ἐκ τῶν φρεάτων ἀντλήσεως εἰς τοὺς λιμένας φορτώσεως, ἔχουν ἐγκατασταθῆ ὑπὸ τὸ ἔδαφος ἀγωγοὶ μήκους πολλῶν ἑκατοντάδων χιλιομέτρων. (Εἰς Συρίαν - Λίβανον - Παλαιστίνην, Καύκασον, Ἴν. Πολιτ. Ἀμερικῆς κ.τ.λ.).

Ἀπὸ πετρελαιοπηγὰς ἢ πλησίον αὐτῶν ἐκλύεται εἰς τεράστια ποσὰ τὸ γαιαέριον ἢ φυσικὸν ἀέριον, τὸ ὁποῖον περιέχει περίπου 90% μεθάνιον. Ἡ κατανάλωσις γαιαερίου γίνεται διαρκῶς μεγαλυτέρα, ἡ δὲ μεταφορὰ του εἰς τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ κέντρα γίνεται διὰ σωληνώσεων ἐκτεινομένων εἰς μῆκος πολλῶν χιλιομέτρων. Τὰ παγκόσμια ἀποθέματα γαιαερίου ὑπολογίζονται εἰς 400 τρισεκατομμύρια ($4 \cdot 10^{14}$) κυβικὰ μέτρα. Ἐκ τοῦ ἀερίου τούτου λαμβάνεται καὶ ἐνέργεια. Τὰ 25% περίπου τῆς καταναλισκομένης ἐνεργείας εἰς τὰς Ἴνῳμ. Πολιτ. Ἀμερικῆς προέρχεται ἐκ τοῦ γαιαερίου. Καὶ εἰς τὴν Ῥωσίαν ὑπάρχουν τεράστια ἀποθέματα τοῦ ἀερίου τούτου.

‘Η παραγωγή πετρελαίου

‘Η παραγωγή πετρελαίου (κυριωτέρων χωρών)

Χιλιάδες μετρικοί τόνοι (ΟΗΕ 1967)

*Ετη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	906.700	1.053.900	1.641.000
‘Ην.Πολ. ‘Αμερικής	318.535	347.975	409.170
‘Ρωσία	113.216	147.859	265.125
Βενεζουέλα	135.636	194.372	176.418
Σαουδική ‘Αραβία	50.131	54.163	119.456
Κουβέιτ	70.226	69.536	114.354
‘Ιράκ	35.817	47.467	68.010
‘Ιράν	40.903	52.392	105.445
Καναδάς	22.383	25.634	43.470
Λιβύη	—	—	72.645

(Σημείωσις : Κατά τὸ 1968 ἀνεκαλύφθησαν κοιτάσματα πετρελαίου εἰς τὴν ‘Αλάσκαν, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ αὐξηθῆ ἡ παραγωγή τῶν ΗΠΑ κατὰ 50 περίπου ἑκατομμύρια τόννους ἑτησίως).

Ἡ παραγωγή φυσικοῦ ἀερίου (κυριωτέρων χωρῶν)

Ἑκατομύρια κυβικά μέτρα (ΟΗΕ 1967)

Ἑνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς	487.239	Ῥουμανία	18.616
Ῥωσία	142.962	Μεξικὸν	14.985
Καναδάς	43.829	Ἰταλία	8.825

Τὸ φράγμα Ταυρωποῦ (ΔΕΗ)

Λευκός άνθραξ

Διὰ τοῦ ὄρου λευκός άνθραξ νοεῖται ἡ ἐνέργεια, ἡ ὁποία λαμβάνεται ἐκ τῆς πτώσεως τῶν ὑδάτων. Τὸ ποσὸν τῆς ἐνεργείας ταύτης ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ποσοῦ τοῦ πίπτοντος ὕδατος καὶ τοῦ ὕψους ἐκ τοῦ ὁποίου τοῦτο πίπτει. Ἡ πτώσις τοῦ ὕδατος ἢ εἶναι φυσικὴ (καταρράκται) ἢ εἶναι τεχνητὴ. Διὰ τοῦ ὄρου τεχνητὴ νοεῖται ἡ πτώσις ἢ ὁποία προέρχεται ἐκ τῆς συλλογῆς ὕδατος ἢ ὁποία ἐπιτυγχάνεται διὰ τινος φράγματος. Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα ἀναφέρονται οἱ μεγαλύτεροι ὕδατοφράκται τῆς γῆς. Ὑπὸ κατασκευὴν εὐρίσκονται καὶ ἄλλοι μεγάλοι ὕδατοφράκται μεταξύ τῶν ὁποίων ἀναφέρομεν τοὺς ὕδατοφράκτας τῆς Κίνας, τῶν Ἰνδιῶν.

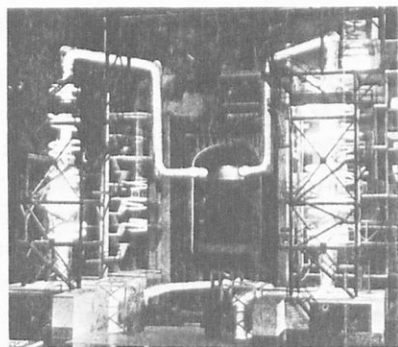
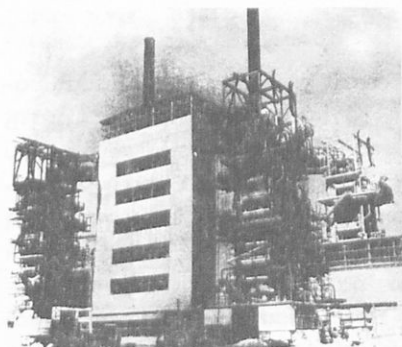
Μεγάλοι ὕδατοφράκται τῆς γῆς

*Όνομα	Ποτάμιος περιοχή	Ἔψος	Ὑδατοφράκτης		
			Πλάτος	Σκοπὸς	
Χοῦβερ	Κολοράντο Ἀμερικῆς	223	380	A.H.	1936
Φόρτπεκ	Μισσουρή »	76	6400	N.	1939
Μέγα Κούλη	Κολούμπια »	168	1271	A.H.	1942
Κέντακυ	Τεννεσῆ »	63	2570	H.N.	1944
Σιάστα	Σακραμέντο »	171	1067	H.	1944
Γκατοῦν	Διῶρ. Παναμά »	35	2350	N.	1912
*Άσσουάν	Νείλου	45	1950	A.H.	1902
Δνειπέρου	Δνειπέρου	61	760	H.N.	1932
Σδυκούρ	Ἰνδοῦ	58	1600	H.	1929
Σεννάρ	Κυανοῦ Νείλου	—	3025	H.	1926
*Έντερ	*Έντερ Γερμ.	48	400	H.N.	1914

* (A = Ἀρδευσις, H = Ἡλεκτρικὴ ἐνέργεια, N = Ναυστιπλοία).
Σημ. Ἀπὸ τοῦ 1968 λειτουργεῖ ὁ νέος μεγάλος ὕδατοφράκτης τοῦ Ἀσσουάν.

Πυρηνικὴ Ἐνέργεια

Ἡ ἐνέργεια ἢ ὁποία λαμβάνεται ἐκ τῆς διασπάσεως τῶν πυρηνῶν τῶν ἀτόμων (ἰδίως τοῦ οὐρανίου) ὀνομάζεται πυρηνικὴ ἐνέργεια. Αἱ συσκευαὶ διὰ τῶν ὁποίων λαμβάνεται ἡ πυρηνικὴ ἐνέργεια καὶ

Άγγλικός πυρηνικός αντιδραστήρ προς παραγωγήν ηλεκτρικῷ ρεύματος

κατόπιν μετατρέπεται αὕτη εἰς ηλεκτρικὴν ἐνέργειαν ὀνομάζονται πυρηνικοὶ (ἢ ἀτομικοὶ) ἀντιδραστήρες. Ὁ πρῶτος πυρηνικὸς ἀντιδραστήρ ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐλήφθη ηλεκτρικὴ ἐνέργεια πρὸς φωτισμὸν καὶ κίνησιν κατεσκευάσθη καὶ ἐλειτούργησε εἰς τὴν Ἀγγλίαν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν (1958).

Παραγωγή πυρηνικῆς ἐνεργείας (κυριωτέρων χωρῶν)

Ἑκατομύρια kWh

Χῶραι	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966
Ἑνωμένον Βασίλειον (Ἀγγλία)	305	1201	2079	2399	3659	6470	8346	15836	21009
Ἑνωμ. Πολιτεῖαι Ἀμ.	165	188	518	1692	2270	3212	3343	3657	5221
Γαλλία	4	41	130	243	423	419	580	897	1395
Ἰταλία	—	—	—	—	—	323	2402	3510	3863
Ἰαπωνία	—	—	—	—	—	3	2	25	584
Δυτ. Γερμανία	—	—	—	24	99	56	104	117	265

8. Συγκοινωνία. Μέσα ἐπικοινωνίας

Ἡ συγκοινωνία ἐκπληροῖ τοὺς ἐξῆς σκοπούς: μεταφέρει ἀνθρώπους, οἰκονομικὰ ἀγαθὰ καὶ ἐν γένει ἀντικείμενα παντὸς εἴδους καὶ διαβιβάζει εἰδήσεις. Συνδέει τοὺς τόπους τῆς παραγωγῆς μὲ τοὺς τό-

πους τῆς καταναλώσεως. Τὰ μεταφορικά μέσα εἶναι ποικίλα καὶ ἀνάλογα πρὸς τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ ἐκάστου Κράτους καὶ τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους του. Ὡς τοιαῦτα χρησιμοποιοῦνται ζῶα, ἀμάξια κινούμενα ὑπὸ ζῶων ἢ ἀνθρώπων (ἰδίως εἰς τὴν Κίναν ὑπὸ τῶν καλουμένων κοῦιλις), ἄμαξια κινούμενα ὑπὸ ζῶων, αὐτοκίνητα, σιδηρόδρομοι, πλοῖα παντὸς εἶδους καὶ ἀεροπλάνα.

Διὰ τὴν μετάδοσιν τῶν εἰδήσεων χρησιμοποιεῖται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων συνήθων μεταφορικῶν μέσων (ταχυδρομεῖον, ἐνσύρματος καὶ ἀσύρματος τηλέγραφος), τὸ τηλέφωνον, τὸ ραδιόφωνον, ἡ τηλεόρασις. Ὁ κινηματογράφος, ναὶ μὲν δὲν εἶναι καθ' αὐτὸ μέσον διαβίβασεως εἰδήσεων ὡς τὰ συνήθη μέσα, ἐν τούτοις ὁμως φέρει εἰς ἐπικοινωνίαν τοὺς διαφόρους λαοὺς καὶ συνεπῶς εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρησώμεν καὶ τοῦτον ὡς μέσον ἐπικοινωνίας τῶν ἀνθρώπων, ὑπὸ τὴν εὐρεῖαν σημασίαν τοῦ ὅρου ἐπικοινωνία.

Τὸ δίκτυον τῶν ὁδικῶν, σιδηροδρομικῶν, ναυτιλιακῶν καὶ ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας, τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς ἐδαφικῆς μορφολογίας αὐτῆς καὶ ἐκ τῆς ἀναπτύξεώς της. Αἱ συγκοινωνιακαὶ κατασκευαὶ χαρακτηρίζουν τὴν ὄψιν παντὸς οἰκονομικοῦ χώρου. Μεγάλοι, εὐθεῖς ἢ μὲ καμπύλας ἢ ἐλικοειδεῖς δρόμοι μὲ τὰ ἀναλήμματά των καὶ τὰς γεφύρας των, μὲ τὰς ἀνόδους καὶ καθόδους εἰς λόφους καὶ ὄρη, σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εὐθύγραμμοι ἢ ὀφιοειδεῖς εἰς τὰς πεδιάδας ἢ τὰς προσβάσεις τῶν ὀρέων μὲ τὰς γεφύρας των καὶ τοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμοὺς των, μικροὺς ἢ μεγάλους, διατέμνουν τὴν ξηρὰν καὶ συμπληροῦν τὸ τοπικὸν χρῶμα της.

Οἱ καλοὶ καὶ εὐρεῖς ἀσφαλτοστρωμένοι δρόμοι τῆς συγχρόνου ἐποχῆς ἐπιτρέπουν μεγαλυτέραν ταχύτητα τῶν ὀχημάτων καὶ διευκολύνουν πολὺ τὰς μεταφοράς. Πρὸσοδοφόρος καὶ ἀνεπτυγμένη περιήγησις (κ. τουρισμὸς) δὲν εἶναι δυνατὴ ἄνευ καλῶν δρόμων. Μεγάλαι γέφυραι ἐπιτρέπουν τὴν διάβασιν μεγάλων ποταμῶν καὶ καλύπτουν τὰ χάσματα μεγάλων καὶ ἀποτόμων κοιλάδων. Ἡ αὐξησις τῶν μεταφορῶν δημιουργεῖ καὶ νέα συγκοινωνιακὰ προβλήματα, ἢ λύσις τῶν ὁποίων διευκολύνει τὴν ὁμαλὴν ἐξέλιξιν τῆς οἰκονομίας ἐνὸς τόπου.

Διὰ πολλὰς περιπτώσεις ἡ ταχεῖα μεταφορὰ ἀνθρώπων καὶ ἐμπορευμάτων εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας (μεταφορὰ ἀσθενῶν

ἐκ κωμοπόλεων εἰς μεγάλα νοσηλευτικὰ κέντρα, μεταφορὰ νωπῶν λαχανικῶν ἐκ τῶν ἀγροκήπων εἰς τὰ κέντρα καταναλώσεως ἄνευ φθορᾶς κ.τ.λ.).

Πάντοτε καταβάλλεται προσπάθεια, ὅπως ἡ συγκοινωνιακὴ πολιτικὴ ἐκάστου Κράτους εἶναι τοιαύτη, ὥστε ὅλα τὰ μέσα τῶν μεταφορῶν νὰ ἐναρμονίζονται μεταξύ των καὶ οὕτω ἡ οἰκονομία τοῦ τόπου νὰ ἔχη τὴν μεγαλυτέραν δυνατὴν ὠφέλειαν. Τὸ ἀεροπλάνον ἔχει φέρει τοὺς διαφόρους λαοὺς τῆς ὑδρογείου πολὺ πλησίον μεταξύ των καὶ ἔχει μεταβάλει ἐπὶ τὸ ταχύτερον τὸν ῥυθμὸν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς.

Αἱ μεταφοραὶ γενικῶς

Παρὰ τὴν ἀλματώδη ἀνάπτυξιν τῶν διὰ ξηρᾶς καὶ ἀέρος μεταφορῶν, ἡ θάλασσα ἐξακολουθεῖ νὰ κατέχη τὰ πρωτεῖα τούτων ἀπὸ ἐπόψεως εὐθηνοῦ κόστους τῶν μεταφορῶν καὶ ποσότητος τῶν μεταφερομένων ἐμπορευμάτων. Τὰ 4/5 τῶν συνολικῶν μεταφορῶν τοῦ κόσμου ἐνεργοῦνται διὰ θαλάσσης. Τὰ μέγεθος τῶν πλοίων παρακολουθεῖ πάντοτε τὴν ἐξέλιξιν τῆς τεχνικῆς ἀναπτύξεως. Αἱ ταχύτητες τῶν ἀτμοπλοίων ἔχουν πολὺ βελτιωθῆ.

Ἐν ᾧ ὁ Κολόμβος διέπλευσε τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἐντὸς 70 ἡμερῶν, καὶ τὸ πρῶτον ἀτμόπλοιον Σαβάννα, ἀπὸ Σαβάννας (Η ΠΑ) εἰς Λίβερπουλ, κατὰ τὸ 1819, ἐντὸς 26 ἡμερῶν, τὰ σημερινὰ ταχέα ἀτμόπλοια διανύουν τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν ἐντὸς 5 - 6 ἡμερῶν. Τὸ ποσὸν τῶν διὰ θαλάσσης μεταφερομένων ἐτησίως ἐμπορευμάτων εἶναι ἤδη ὑπὲρ διπλάσιον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον μετεφέρετο κατὰ τὸ 1914.

Τὸ μέγεθος τῶν θαλασσίων μεταφορῶν μιᾶς χώρας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ, ἐκ τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς βιομηχανικῆς του ἀναπτύξεως. Διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ διεξάγεται τὸ ἡμισυ περίπου τῶν παγκοσμίων θαλασσίων μεταφορῶν. Εἰς τοὺς λιμένας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καταλήγουσι 3 μεγάλα θαλάσσια ἀρτηρία: ἡ διερχομένη διὰ τοῦ Σουέζ καὶ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, ἡ διὰ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς καὶ ἡ διὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Καναδά.

Τὸ μέγεθος τῶν ἀεροπορικῶν μεταφορῶν σὺν τῷ χρόνῳ γίνε-

ται διαρκῶς μεγαλύτερον. Ἡ ἔτησία ἀεροπορικὴ αὐξησις τῶν μεταφορῶν προσώπων ἀνέρχεται κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς 10% ἐπὶ ἐκάστης προηγουμένης ἔτησιος μεταφορᾶς. Ἐμπορεύματα μεγάλης ἀξίας καὶ μικροῦ βάρους μεταφέρονται κατὰ προτίμησιν ἀεροπορικῶς, ἐφ' ὅσον εἰδικαί συνθήκαι καταναλώσεως ἀπαιτοῦν τοῦτο (π.χ. φάρμακα, ἱατρικὰ εἶδη, ἄνθη, ἐφημερίδες, ἐπιστολαὶ κ.τ.λ.).

Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς Ν. Ἀμερικῆς, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας ὀφείλει πολλὰ εἰς τὰς ἀεροπορικὰς συγκοινωνίας, αἱ ὅποια καθιστοῦν προσιτὴν τὴν ἐπικοινωνίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν χωρῶν τούτων πρὸς τοὺς λιμένας των. Ἡ διάπτησις ὑπὲρ τὰς ἐρήμους καὶ τοὺς μεγάλους ὄρεινους ὄγκους διευκολύνει τὰ μέγιστα τὰς συγκοινωνίας τῶν ἡπείρων τούτων.

Ἡ ἐσωτερικὴ ναυτιλία ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασιν τῆς στάθμης τῶν ὑδάτων καὶ τῆς τυχόν πῆξεως αὐτῶν. Οἱ πλωτοὶ ποταμοὶ ὅπου εἶναι δυνατόν, συνδέονται διὰ διωρύχων. Εἰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ στάθμη τῶν ποταμῶν τούτων δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ, κατασκευάζονται κατάλληλοι ὑδατοφράκται, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνεται ἡ σύνδεσις. Πολλοὶ διωρύχες συνδέουσαι ποταμούς ὑπάρχουν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, τὴν Γερμανίαν, Γαλλίαν, Ἀγγλίαν, Ἡνωμ. Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ Ῥωσίαν. Αἱ μεταφοραὶ διὰ τῶν πλωτῶν ποταμῶν καὶ τῶν διωρύχων εἶναι πολὺ εὐθηνότεραι τῶν λοιπῶν θαλασσίων μεταφορῶν, ἀπαιτοῦν ὁμως πολὺ περισσότερον χρόνον. Ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου μεταφέρονται ἐκεῖ ἔμπορεύματα εὐθηνά, εἰς τὰ ὁποία δὲν ἐπέρχεται βλάβη, ὅταν ἡ μεταφορὰ των καθυστερήσῃ κατὰ λογικόν τι χρονικὸν διάστημα.

Ὁ σιδηρόδρομος ἀποτελεῖ ἀκόμη τὸ σπουδαιότερον μεταφορικὸν μέσον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς.

Αἱ μεταφοραὶ ἔμπορευμάτων διὰ φορτηγῶν αὐτοκινήτων συναγωνίζονται τὰς σιδηροδρομικὰς μεταφορὰς. Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς 12% τῶν συνολικῶν μεταφορῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ διενεργοῦνται δι' αὐτοκινήτων. Αἱ ἐπιμηκέστεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ τοῦ κόσμου εἶναι:

Ὁ ὑπερσιβηρικὸς ἔχων μῆκος 10.000 χιλιόμε., πέντε ἀμερικανικαὶ γραμμαὶ συνδέουσαι τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ, καὶ ἔχουσαι ἐκάστη μῆκος 4.500 χιλιόμε., ἡ ὑπὲρ τὰς Ἄνδεις γραμμὴ, ἡ συνδέουσα τὸ Μπουένος Ἄγρες πρὸς τὸ Βαλπαραιζο, μήκους 1500

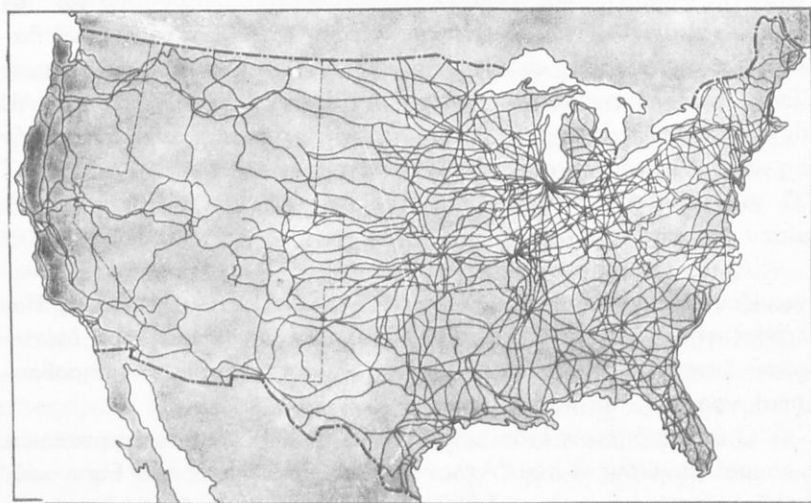
χιλιόμ. και ὁ ὑπεραυστραλιακὸς σιδηρόδρομος, ἔχων μῆκος περίπου 3000 χιλιόμ.

Ἦδη εὐρίσκονται ὑπὸ κατασκευὴν μεγάλαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἰς τὴν Σιβηρίαν, τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Κίναν, τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ τὴν Ἀλάσκαν. Παρὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δι' αὐτοκινήτου καὶ ἀεροπλάνων μεταφορῶν, ὁ σιδηρόδρομος θὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ πολὺ ἀκόμη νὰ κατέχη τὰ σκῆπτρα τῶν ἡπειρωτικῶν μεταφορῶν, διότι παρουσιάζει μεγάλην ἀσφάλειαν καὶ αἱ δι' αὐτοῦ μεταφοραὶ δὲν ἐπηρεάζονται ἐκ τῶν καιρικῶν μεταβολῶν.

Αἱ μεγάλαι ὁδοὶ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας

Αὗται διακρίνονται εἰς σιδηροδρομικάς, ὁδικάς, ποταμίας, θαλασσίας καὶ ἑναερίους.

1. Σιδηροδρομικά. Εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν. Σπουδαιότεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν εἶναι: 1) Χάλιφαξ - Μόντρεαλ - Γουίνιπεκ - Βανκούβερ (Καναδᾶς). 2) Νέα Ὑόρκη - Ντητρόιτ - Σικάγον - Σηάτλ. 3) Νέα Ὑόρκη - Ἅγιος Φραγκίσκος ἢ Λὸς Ἄντζελες. (Ἡνωμ. Πολιτεῖαι).

Σχ. 24. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς

Εἰς τὴν Εὐρώπῃν σπουδαία σιδηροδρομικὴ γραμμὴ εἶναι ἡ συνδέουσα τοὺς Παρισίους, τὸ Βερολῖνον, τὴν Μόσχαν καὶ τὸ Βλαδιβοστόκ (ὑπερσιβηρικὸς σιδηρόδρομος), μήκους περίπου 10.000 χιλίωμ.

2. Ὀδικαὶ συγκοινωνίαι. Τὸ σπουδαιότερον δίκτυον ὀδικῶν συγκοινωνιῶν ὑπάρχει εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν.

Εἰς τὴν Εὐρώπῃν δι' ὀδικοῦ δικτύου συνδέονται ὅλαι σχεδὸν αἱ πρωτεύουσαι τῶν Κρατῶν. (Τὸ Λονδῖνον, τὸ Ὄσλο, ἡ Κοπεγχάγη καὶ ἡ Στοκχόλμη συνδέονται δι' αὐτοκινήτου ἢ σιδηροδρόμου μέσῳ πορθμείων πρὸς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπῃν)

3. Ποτάμια συγκοινωνίαι. Εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν ὁ ποταμὸς τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου, αἱ παρ' αὐτὸν λίμναι, ὁ Μισσισιππῆς καὶ πλῆθος διωρύχων ἀποτελοῦν σπουδαῖον μέσον διὰ τὰς μεταφοράς.

Εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν ὁ Ἀμαζόνιος μετὰ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ καὶ ὁ Ῥίο ντέ-λὰ-Πλάτα, ἐπίσης μετὰ τῶν παραποτάμων του, ἀποτελοῦν σπουδαῖα μέσα διὰ τὰς μεταφοράς. Εἰς τὴν Εὐρώπῃν, ὁ Ῥήνος, ὁ Βόλγας καὶ ὁ Δούναβις ἀποτελοῦν σπουδαῖα δίκτυα ἐμπορικῶν μεταφορῶν.

Εἰς τὴν Κίναν ὁ Γιάνγκ-τσέ-Κιάγκ καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας ὁ Γάγγης καὶ ὁ Ἰνδὸς μετὰ τῶν παραποτάμων αὐτῶν ἀποτελοῦν σημαντικώτατα δίκτυα διὰ τὰς μεταφοράς. Εἰς τὴν Ἀφρικὴν ὁ Νεῖλος ποταμὸς ἐξυπηρετεῖ σπουδαίως τὸ ἐμπόριον τῆς Αἰγύπτου πρὸς τὸ Ἐξωτερικόν.

4. Αἱ θαλάσσιαι συγκοινωνίαι. Πυκνοτάτη θαλασσία ἐπικοινωνία ὑπάρχει μετὰξὺ Εὐρώπης - Ἀμερικῆς.

Ἡ διώρυξ τοῦ Παναμᾶ ἐξυπηρετεῖ σπουδαίως τὰς μεταφοράς τῆς δυτικῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς ἀνατολικῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπῃν καὶ τὴν Ἀφρικὴν.

Πυκνοτάτη ἐπίσης εἶναι ἡ θαλασσία ἐπικοινωνία τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ Ὠκεανίαν μέσῳ τῆς διώρυχος τοῦ Σουέζ.

Ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1967 ἡ διώρυξ αὕτη ἐκλείσεν ὑπὸ τῆς Αἰγύπτου, ἔνεκα τοῦ πολέμου πρὸς τὸ Ἰσραήλ, καὶ ἔκτοτε παραμένει κλειστή. Τὰ πλοῖα ἀναγκάζονται νὰ περιπλέουν τὴν Ἀφρικὴν, διὰ νὰ μεταφέρουν τὰ ἐμπορεύματά των ἐκ τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπῃν.

5. Ἐναέριοι συγκοινωνία. Ἡ ὁσημέραι ἐπιτυγχανομένη τελειοποίησις τοῦ ἀεροπλάνου συνεπιφέρει αὐξήσιν τῶν ἐναερίων μεταφορῶν. Αὐταὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπασχολοῦνται κυρίως μὲ τὴν μεταφορὰν ἐπιβατῶν καὶ ταχυδρομείου. Ἐκ τῶν ἐμπορευμάτων μεταφέρονται μικραὶ μόνον ποσότητες, διότι τὰ ἔξοδα μεταφορᾶς εἶναι πολὺ ἀκριβώτερα τῶν διενεργουμένων μεταφορῶν διὰ τῶν λοιπῶν μεταφορικῶν μέσων.

6. Ἡ πνευματικὴ ἐπικοινωνία. Οἱ ἄνθρωποι μιᾶς Ἐπικρατείας, ἐκτὸς τοῦ προφορικοῦ λόγου, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπικοινωνοῦν μεταξὺ τῶν, χρησιμοποιοῦν διὰ τὴν πνευματικὴν αὐτῶν ἐπικοινωνίαν καὶ τὰς ἐφημερίδας, τὰ βιβλία, τὰς ἐπιστολάς, τὸ τηλέφωνον, τὸν τηλεγράφων, τὸ ραδιόφωνον καὶ τὴν τηλεόρασιν. Εἰς πολλὰ ἀκόμη Κράτη δὲν ἔχει εἰσαχθῆ ἡ τηλεόρασις. Διὰ τῶν αὐτῶν μέσων ἐπικοινωνοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ τῶν διαφόρων Ἐπικρατειῶν.

Ἡ βελτίωσις τῶν μέσων τῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας μεταξὺ ἀνθρώπων διαφόρων ἐθνοτήτων εἶναι συντελεστικὴ τῆς προαγωγῆς τοῦ πνεύματος τῆς συνεργασίας μεταξὺ τούτων καὶ τῆς εὐημερίας τῆς ἀνθρωπότητος. Τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα καὶ ἡ ὀργάνωσις διεθνῶν ἐπιστημονικῶν συνεδρίων συντελοῦν σπουδαίως εἰς τὴν πνευματικὴν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τῶν διαφόρων λαῶν. Ὁ κινηματογράφος φέρει ἐπίσης εἰς γνωριμίαν μεταξὺ τῶν τοὺς λαοὺς.

9. Τὸ ἐμπόριον

Ὁ χῶρος εἰς τὸν ὁποῖον κατοικεῖ εἷς λαὸς δὲν παρέχει εἰς αὐτὸν ὄλα τὰ μέσα τῆς διαβιώσεώς του. Πάντοτε οἱ λαοὶ εἶχον καὶ ἔχουν ἀνάγκην, εἰς μικρὸν ἢ μεγαλύτερον βαθμὸν, οἰκονομικῶν ἀγαθῶν παραγομένων ὑπὸ ἄλλων λαῶν. Ὅθεν ἐδημιουργήθη ἀπὸ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ πολιτισμοῦ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν προϊόντων μεταξὺ τῶν λαῶν, ὅπως τοῦτο ἐγένετο μεταξὺ τῶν κατοίκων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐθνότητος, οἱ ὁποῖοι ἤσκουν διάφορα ἐπαγγέλματα.

Μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν μεταξὺ τῶν λαῶν ἔγινε ζωηροτάτη. Οὐδεὶς λαὸς εἶναι δυνατὸν νὰ ζήσῃ ἐν ἀπομονώσει στηριζόμενος μόνον εἰς τὰ μέσα διαβιώσεως, τὰ ὅποια παρέχει εἰς αὐτὸν ὁ τόπος, ὅπου οὗτος διαβίῃ.

Ἡ κοινωνικὴ λειτουργία τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ἀγαθῶν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ὀνομάζεται ἐμπόριον. Τὸ ἐμπόριον διακρίνεται εἰς δύο εἶδη. Εἰς ἐσωτερικὸν καὶ εἰς ἐξωτερικόν. Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν προϊόντων μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς Ἐπικρατείας, ἐν ᾧ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ὑποδιαιρεῖται εἰς εἰσαγωγικὸν καὶ εἰς ἐξαγωγικόν.

Ὅταν μία χώρα κατορθώσῃ, νὰ εἰσπράττῃ ἐκ τῶν πωλουμένων εἰς ἄλλους λαοὺς προϊόντων τῆς τόσα χρήματα, ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν προϊόντων τὰ ὁποῖα εἰσάγει αὐτὴ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, λέγομεν ὅτι αὐτὴ ἔχει ἰσοζύγιον πληρωμῶν καὶ εὐημερεῖ οἰκονομικῶς. Ἀκόμη καλύτερον βεβαίως εἶναι ὅταν τὰ εἰσπραττόμενα χρήματα ἐκ τῶν ἐξαγωγῶν εἶναι περισσότερα τῶν δαπανωμένων διὰ τὰς εἰσαγωγὰς. Τοῦτο παρατηρεῖται μόνον εἰς ὀλίγα Κράτη.

Τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον (κυριωτέρων χωρῶν)

Ἐκατομμύρια δολλάρια (ΟΗΕ 1967)

α. Εἰσαγωγὰ Ἰ.Ι.Ε. (τσιφ) (1)

Ἔτη	1963	1964	1965	1966
Παγκόσμια	162.400	181.900	197.500	215.800
Ἡνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς	25.110	27.760	31.820	37.890
Καναδᾶς	6.085	6.926	7.986	9.316
Εὐρωπ. Κοινὴ Ἀγορὰ ⁽²⁾	40.430	44.920	49.160	53.630
Ἀγγλία	13.523	15.415	15.619	16.107
Γαλλία	8.727	10.069	10.339	11.843
Γερμανία Δυτικὴ	13.019	14.613	17.472	18.023
Ρωσία	7.059	7.736	8.058	7.919
Ἰαπωνία	6.736	7.938	8.170	9.524
Βέλγιον + Λουξεμβούργον	5.128	5.931	6.497	7.174
Ὁλλανδία	5.967	7.057	7.472	8.018
Ἰταλία	7.592	7.252	7.378	8.571

β. Ἐξαγωγαὶ F.O.B. (φόμπ)(³)

*Ἔτη	1963	1964	1965	1966
Παγκόσμιον	63.640	71.200	79.030	86.300
Ἡνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς	23.104	26.280	27.149	30.013
Καναδᾶς	6.466	7.681	8.109	9.551
Εὐρωπ. Κοινὴ Ἀγορὰ	37.550	42.580	47.920	52.630
Ἀγγλία	11.791	12.353	13.238	14.132
Γαλλία	8.082	8.993	10.051	10.889
Γερμανία Δυτικὴ	14.616	16.215	17.892	20.134
Ρωσσία	7.272	7.683	8.175	8.841
Ἰαπωνία	5.452	6.674	8.452	9.777
Βέλγιον + Λουξεμβούργον	4.840	5.601	6.382	6.829
Ὀλλανδία	4.962	5.808	6.393	6.750
Ἰταλία	5.054	5.958	7.200	8.032

(1 = Ὁ πωλητὴς πληρώνει τὰ ἔξοδα τῆς φορτώσεως, τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς μεταφορᾶς μέχρι τοῦ λιμένος προορισμοῦ. 2 = Γαλλία, Δυτικὴ Γερμανία, Βέλγιον, Λουξεμβούργον, Ὀλλανδία, Ἰταλία. 3 = Ὁ πωλητὴς πληρώνει τὰ ἔξοδα μεταφορᾶς τοῦ ἐμπορεύματος μέχρι τοῦ πλοίου).

Ἡ Ἐμπορικὴ Ναυτιλία

Χιλιάδες τόνοι ὀλικῆς χωρητικότητος (ΟΗΕ 1967)

*Ἔτη		1960	1966	1967
Παγκόσμιος	Σ	129.770	171.130	182.200
	A	73.722	75.469	74.812
	B	56.048	95.661	07.288
	Γ	41.465	60.200	64.198
	Δ	55.535	59.260	59.892
Ἡνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς	Σ	24.837	20.797	20.333
	Λιμνῶν	2.496	1.942	1.892
	Γ	4.634	4.418	4.544
Ἀγγλία	Σ	21.131	21.542	21.716
	Γ	7.050	7.987	7.845
Νορβηγία	Σ	11.203	16.421	18.382
	Γ	6.373	8.841	9.900

Έτη		1960	1966	1967
Ίαπωνία	Σ	6.931	14.723	16.883
	Γ	1.569	5.058	5.850
Έλλάς	Σ	4.529	7.163	7.433
	Γ	916	1.894	1.958

ΣΗΜ. Α = ατμοκίνητα πλοία. Β = πετρελαιοκίνητα, Σ = Α + Β. Γ = πετρελαιοφόρα.

Περί τής Έμπορικής Ναυτιλίας τής Έλλάδος ίδε: Τά οικονομικά έπιτεύγματα τής Έθνικης Κυβερνήσεως εις τόν οικονομικόν τομέα.

Δ'. ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ύπό τόν όρον Έθνική Οικονομία νοείται τó σύνολον τών πρòς άλλήλας συνδεομένων Οικονομιών ένòς λαοϋ, ó όποιος συμβιοί ύπό μορφήν Κράτους προηγμένου. Η έννοια τής έθνικης οικονομίας περιλαμβάνει τήν οικονομίαν τοϋ Κράτους (δημοσίαν οικονομίαν), τών προσώπων δημοσίου δικαίου (Νομών, Δήμων, Κοινοτήτων, Όργανισμών), ώς και όλας τàs ιδιωτικàs οικονομίαι (Έταιρειών, Συνεταιρισμών, οικογενειών, άτομων).

Έκ τής προόδου τής έθνικης οικονομίας ένòς λαοϋ έξαρτάται και ή έκτασις τών οικονομικών αύτοϋ όργανισμών, οί όποιοι αναπτύσσονται με βάσιν τήν κατωτάτην βαθμίδα τής μεμονωμένης ατομικής έπιχειρήσεως. Άφετηρία τοϋ οικονομικοϋ κύκλου τής έθνικης οικονομίας, ó όποιος δημιουργείται δια τής αναπτύξεως τών σχέσεων και έξαρτήσεων μεταξύ τών μεμονωμένων μονάδων, είναι ή έθνική παραγωγή και ή κατανάλωσις δια τής κυκλοφορίας και διανομής τοϋ παραγομένου έθνικοϋ εισοδήματος.

Χαρακτηριστικόν τής όργανώσεως τής Έθνικης Οικονομίας είναι ή δια τής ανταλλαγής μεταξύ τών ατομικών οικονομικών έκδηλουμένη άλληλεξάρτησις και άλληλεπίδρασις.

Πολλοί παράγοντες είναι οί επιδρώντες εις τήν διαμόρφωσιν τής έθνικης οικονομίας. Μεταξύ αύτών αναφέρομεν: τήν ποιότητα και διαμόρφωσιν τοϋ έδάφους, τó μορφωτικόν και τεχνικόν έπίπεδον τοϋ λαοϋ, τàs συγκοινωνίαι, τήν ναυτιλίαν, τήν έπιστημονικήν όργάνωσιν τής παραγωγής, τήν χρηστήν διοίκησιν. Η τεχνική πρόοδος και ή προσπάθεια πρòς έκβιομηχάνισιν τής χώρας μας

δημιουργεί προβλήματα, τῶν ὁποίων ἡ ἐπιτυχὴς ἀντιμετώπισις γίνεται ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως.

Οἱ διάφοροι κλάδοι τῆς οἰκονομίας

1. Ἡ γεωργία. Πρὸ πενήτηντα περίπου ἐτῶν ἡ γεωργία ἐν Ἑλλάδι ἡσκέετο διὰ πρωτογόνων σχεδὸν μέσων. Ὑπῆρχον ἀκόμη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας πολὺ μεγάλα κτήματα(τσιφλικία) εἰς χεῖρας ὀλίγων ἀνθρώπων. Ἐκτοτε κατεβλήθη ὑπὸ τοῦ Κράτους ἔντονος προσπάθεια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς εἰρηνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1909, μετὰ τὴν ὁποίαν τὰ μεγάλα κτήματα ἀπηλλοτριώθησαν καὶ ἐδόθησαν εἰς τοὺς χωρικοὺς, οἵτινες προηγουμένως εἰργάζοντο εἰς αὐτὰ ἐπὶ πολὺ μικρᾷ ἀμοιβῇ.

Μετὰ τὸ εὐτυχὲς πέρασ τῶν πολέμων 1912 - 13, ἰδρῦθη τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας, τὸ ὁποῖον διὰ τῶν ἀόκνων αὐτοῦ προσπαθειῶν κατάρθρωσε νὰ ἀνταποκριθῇ πλήρως εἰς τὰς προσδοκίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἡ αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας μας εἶχε καταστήσει τὸ πρόβλημα τῆς προμηθείας τοῦ ἄρτου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὀξύτατον. Ὁ παραγόμενος ἐν Ἑλλάδι σίτος ὄχι μόνον δὲν ἐπῆρκει διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλὰ ἦτο καὶ πολὺ ἀκριβώτερος τοῦ σίτου, ὅστις ἠδύνατο νὰ ἀγορασθῇ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν (Ἀργεντινῆν, Ῥωσίαν, Ἀμερικὴν (ΗΠΑ), Καναδᾶν, Ῥουμανίαν). Τοῦτο ὠφείλετο εἰς δύο λόγους:

Πρῶτον, εἰς τὸ ὅτι ἡ στρεμματικὴ ἀπόδοσις τῶν ἑλληνικῶν ἀγρῶν ἦτο πολὺ μικροτέρα τῆς τῶν ἀγρῶν τῶν μεγάλων σιτοπαραγωγῶν χωρῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ, καὶ 2) διότι τὰ ἔξοδα καλλιέργειας ἐν Ἑλλάδι ἦσαν περισσότερα, ἐπειδὴ δὲν ἐφηρμόζετο ἡ μηχανικὴ καλλιέργεια. Πρὸς προστασίαν τῶν γεωργῶν, ἀλλὰ καὶ δι' αὐξησιν τῶν γεωργικῶν καλλιιεργειῶν καὶ ἰδίως τοῦ σίτου, αἱ κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεις ἔλαβον διάφορα νομοθετικὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἀπεδείχθησαν μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου πολὺ ὠφέλιμα.

Ἐν πρώτοις τὸ Κράτος προέβαινε καὶ προβαίνει κατ' ἔτος εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ εἰς ἕκαστον γεωργὸν πλεονάζοντος σίτου, καθορίζον καὶ τὴν τιμὴν τῆς ἀγορᾶς. Αὕτη εἶναι συνήθως ἀνωτέρα τῆς τιμῆς τοῦ σίτου τοῦ ἐξωτερικοῦ, εἶναι ὁμως βασικὴ ἔθνικὴ ἀνάγκη ὅπως

Ἀεροπορική ἀποψὶς τῆς Κομοπόλεως Βύλλια τῆς Ἀττικῆς. Ἐκεῖ πληροῖον κατὰ τοπικὴν παράδοσιν ἐγκατελείφθη ὁ Οἶδος ὑπὸ τοῦ πατρὸς του, βασιλέως τῶν Θηβῶν Λαίου

προστατεύονται οί γεωργοί, διότι οὔτοι ἀποτελοῦν τήν σπονδυλικήν στήλην τοῦ ἔθνους μας. Ὅταν οί γεωργοί εὐημεροῦν, εὐημερεῖ καί ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικός λαός.

Τά ἄλλα μέτρα πρὸς αὐξησιν τῶν καλλιεργειῶν, εἶναι:

- 1) ἀποξηράνσεις ἐλωδῶν ἐκτάσεων.
- 2) ἄρδευσις πεδιάδων.
- 3) χρησιμοποίησις ἐκλεκτῶν σπόρων.
- 4) εἰσαγωγή τῆς μηχανικῆς καλλιεργείας εἰς τήν ἄροσιν, καί μηχανῶν διὰ τὸν θερισμὸν καί ἀλωνισμὸν.
- 5) καταπολέμησις τῶν ἀσθενειῶν τῶν φυτῶν.
- 6) χορήγησις πιστώσεων εἰς τοὺς γεωργοὺς διὰ τήν βελτίωσιν τῆς ποιότητος τῶν παραγομένων εἰδῶν καί αὐξησιν τῆς παραγωγῆς.
- 7) Ἴδρυσις γεωργικῶν σχολῶν παντὸς τύπου.
- 8) ὀργάνωσις τῶν γεωργῶν εἰς συνεταιρισμοὺς.
- 9) ἡ ἴδρυσις τοῦ Ἀυτόνομου Σταφιδικοῦ Ὄργανισμοῦ.
- 10) ἡ ἴδρυσις τοῦ Ὄργανισμοῦ Βάμβακος.
- 11) ἡ ἴδρυσις τοῦ Ὄργανισμοῦ Καπνοῦ.
- 12) ἡ ἴδρυσις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς κ.τ.λ. Ὅλα τὰ μέτρα ταῦτα εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι αἱ καλλιέργειαι γενικῶς ἐβελτιώθησαν καί ἡ ἀπόδοσις αὐτῶν ἐγίνε μεγαλυτέρα. Διὰ τὸν σῆτον εἰδικῶς ἡ παραγωγή ἦτο τοιαύτη κατὰ τὸ 1958 - 1968, ὥστε νὰ ὑπάρχη διαθέσιμος ποσότης αὐτοῦ πρὸς ἐξαγωγήν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Γεωργικὴ παραγωγή. Ἐθνικὴ Στατιστ. Ὑπηρε. 1967

(Χιλιάδες τόννοι)

Ἔτος	Σῖτος	Σικάλις	Κριθῆ	βρώμη	Ἀραβόσιτος	Βάμβαξ	Ὄρουζα	Γεώμηλα	Καπνὸς
1963	1.417	18	207	127	253	233	77	57	147
1964	2.090	18	242	139	249	141	107	58	143
1965	2.072	16	338	150	249	136	104	56	132

Γεωργική Παραγωγή

(Χιλιάδες τόννοι)

Έτος	Στα- φιλ Κο- ριν.	Στα- φιλ Σουλ- ταν.	Έπι- τραπ. στα- φυλάι	Γλεϋ- κος	Έπι- τρα- πέζιοι έλαια	Έλαιό λαδον	Έσπε- ριδο- ειδή	Σϋκα	Λαχα- νικά νωπά
1963	74	69	126	279	81	251	438	78	108
1964	90	73	153	359	36	151	556	77	108
1965	81	96	188	406	65	255	570	78	105

2. Έ κτηνοτροφία. Αϋτή δέν εΐναι πολϋ άνεπτυγμένη, δι' ώρι-
σμένα ίδίως ζώα, τὰ όποΐα εισάγονται έκ του έξωτερικού, είτε ζώντα
είτε ώς σφάγια. Έ πτηνοτροφία άνεπτύχθη κατά τὰ τελευταΐα έτη,
ώστε αί εισαγωγái πουλερικών και ώων νά εΐναι έλάχιστα. Έ Η
παραγωγή μέλιτος εΐναι έπαρκής διά τās άνάγκας του τόπου.

3. Έ άλιεία. Διά ταύτης προσφέρεται εις τόν έλληνικόν λαόν
τροφή λίαν άξιόλογος και εύθηνή. Τά μέσα όμως και ό τρόπος τής
άλιείας δέν εΐναι έκ τών νεωτέρων. Ένεκα τούτου έπέρχονται βλά-
βαι εις τόν ένάλιον πλοϋτον τής χώρας ήμών, συνεπεία τών όποιων
ύπάρχει φόβος νά μειωθή οϋτος εις τό μέλλον σημαντικώς. Γίνονται
όμως διαρκείς προσπάθειαι βελτιώσεως τών μέσων άλιείας και συγ-
χρονισμού τών μεθόδων αϋτής. Κατά τὰ τελευταΐα έτη ή άλιεία δέν
περιορίζεται εις τὰ παρά τήν χώραν μας ύδατα, αλλά διεξάγεται
και εις τούς ώκεανούς διά πλοίων έφωδιασμένων διά ψυγείων, εις
τὰ όποΐα οί Ιχθύες διατηρούνται εις θερμοκρασίαν 20-30° υπό τό
μηδέν. Οϋτοι εΐναι πολϋ εύθηνότεροι τών νωπών Ιχθύων.

4. Έ δασοκομία. Έ Η Έλλάς δέν εΐναι χώρα πλουσία εις δάση,
ένεκα τών κατά καιρούς καταστροφών τούτων. Έκ τής έπιφανείας
τής χώρας 14% περίπου καλύπτονται υπό δασών, ήτοι περί τὰ 19
έκατομμύρια στρεμμάτων. Καταβάλλεται όμως συστηματική προσ-
πάθεια υπό του Έπουργείου Γεωργίας πρὸς αναδάσωσιν πολλών
άποφυλωθεισών έκτάσεων. Τά δασικά προϊόντα δέν έπαρκούν διά
τās άνάγκας τής χώρας μας και εισάγονται τοιαϋτα έκ του έξωτερι-
κού. Μεταξύ τών εισαγομένων δασικών ειδών εΐναι ό πολτός έκ
ξύλου (χαρτομαζα) διά τήν έν Έλλάδι λειτουργούσαν βιομηχανία
του χάρτου.

5. Ἡ μεταλλευτική ἢ μεταλλεία. Τὸ ὑπέδαφος τῆς Ἑλλάδος ἔχει ποικίλα ὄρυκτά. Μεταξὺ τούτων ἀναφέρονται τὰ ὄρυκτά τοῦ σιδήρου (σιδηροπυρίτης κ.τ.λ.), τοῦ μολύβδου (γαλνήιτης), τοῦ νικελίου, τοῦ μαγνησίου (λευκόλιθος) τοῦ ἀργιλίου (βωξίτης), τὴν σμύριδα τῆς Νάξου κ.τ.λ. Τὸ πλεῖστον τῶν ἐκ τῶν ὄρυχείων λαμβανομένων μεταλλευμάτων δὲν χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας, ἀλλὰ ἐξάγεται ὡς πρώτη ὕλη εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἔνθα ὑφίσταται κατασκευασίαν εἰς τὰ ἐργοστάσια διὰ τὴν παρασκευὴν βιομηχανικῶν εἰδῶν.

Μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον ἀπὸ ἐπόψεως ὑπαρχούσης ποσότητος ὄρυκτῶν παρουσιάζουν τὰ ὄρυκτά τοῦ σιδήρου, τοῦ νικελίου, τοῦ μαγνησίου, τοῦ ἀργιλίου, χρωμίου, θειοῦχα μικτὰ μεταλλεύματα, ἢ σμύρις τῆς Νάξου, τὰ μάρμαρα καὶ ὁ λιγνίτης. Μερικὰ ἐκ τῶν ὄρυκτῶν τούτων εἶναι ἀπὸ ἐπόψεως ποιότητος ἐξαιρετικά, ὅπως εἶναι, π.χ. ἡ Ναξία σμύρις καὶ τὰ λευκὰ μάρμαρα. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἄφθονον λιγνίτην. Οὗτος, διὰ καταλλήλου ἐπεξεργασίας, εἶναι δυνατόν νὰ ἀναπληρώσῃ κατὰ μέγα μέρος τὸν ἐλλείποντα γαιάνθρακα. Μεγάλου ποσὸν ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας παράγεται ἐκ τῶν ἐργοστασίων, Πτολεμαῖδος καὶ Ἀλιβερίου, ὅπου χρησιμοποιοῦν πρὸς παραγωγὴν ταύτης ἐλληνικὸν λιγνίτην. Καὶ τὸ νέον ἐργοστάσιον Μεγαλοπόλεως θὰ χρησιμοποιῆι λιγνίτην.

Αἱ σπουδαιότεραι ἀνθρακοφόροι καὶ μεταλλοφόροι περιοχαὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι: **Λιγνίτου:** Ἀλιβέριον, Πτολεμαῖς, Μεγαλόπολις Ὠρωπός, Σέρραι, Κύμη. **Σιδήρου:** Σέριφος, Κύθνος, Λάρυμνα. **Μολύβδου:** Λαύρειον, Σίφνος. **Χαλκοῦ:** Ὄθρυς. **Νικελίου:** Λάρυμνα, **Μαγνησίου:** Εὐβοία, Χαλκιδική. **Χρωμίου:** Χαλκιδική, Θεσσαλία. **Ἀργιλίου:** Παρνασσός, Οἶτη, Εὐβοία.

Ἡ μεταλλευτικὴ παραγωγή. Ἐθν. Στατ. Ὑπ. 1967, εἰς τόνους			
*Ἐτη	1963	1964	1965
Σιδηρομετάλλευμα	35.032	—	6.000
Μολυβδοῦχα ὠξειδωμένα	2.160	2.434	6.752
Μεταλλεύματα μαγνησίου	92.972	70.318	73.644
Βωξίται	1.276.503	1.047.000	1.270.495
Μεταλλεύματα Νικελίου	—	—	39.117

Έτη	1963	1964	1965
Χρωμίτης	51.179	40.099	42.395
Σμύρις	7.590	7.600	7.600
Άμιάντος	67	63	—
Βαρυτίνη	144.563	118.587	131.361
Θειομεταλλεύματα	—	—	—
Μαγνησίτης	267.219	360.202	315.204
Λιγνίται	3.525.771	3.858.752	5.080.295

6. Η ηλεκτρική ενέργεια

Πρός συντονισμό των ενεργειών δια των εξηλεκτρισμόν της Ελλάδος ιδρύθη πρό όλγων έτων οργανισμός κρατικός υπό την ονομασίαν Δημοσία Έπιχείρησις Ήλεκτρισμού (ΔΕΗ). Ο οργανισμός ούτος έργάζεται έντατικώς, ίνα ή χώρα άποκτήση εύθηνόν ήλεκτρικόν ρεύμα. Τοῦτο δύναται νά έπιτευχθῆ δια τῆς χρησιμοποίησεως ώς πρώτης ύλης τοῦ λιγνίτου καί δια τῆς πτώσεως τῶν ὕδατων, άφοῦ κατασκευασθοῦν εἰς ποταμούς ὕδατοφράκται.

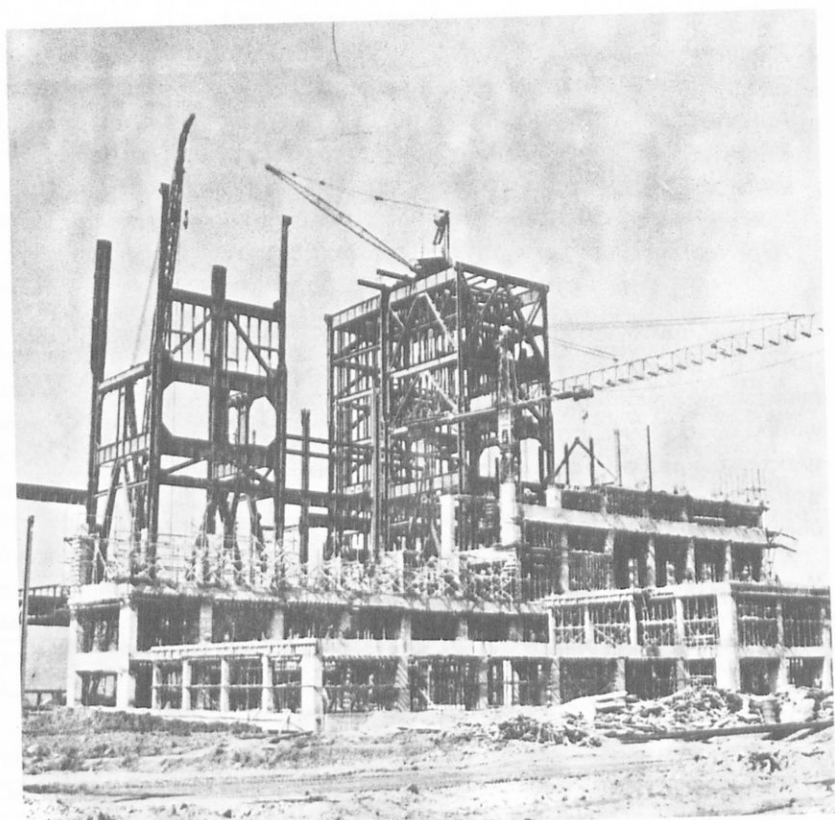
Ποταμοί, εἰς τοὺς ὁποίους εἶναι έξυπηρετική ή κατασκευή ὕδατοφρακτῶν, εἶναι πολλοί, μεταξύ τῶν ὁποίων αναφέρομεν τὸν Ἀχελῶν, τὸν Ἀλιάκμονα, τὸν Νέστογ, τὸν Λοῦρον, τὸν Λάδωνα, τὸν Ταυρωπὸν (παραπόταμος Ἀχελῶου, καλούμενος Κύμπυλος κατὰ τὴν άρχαιότητα) κ.τ.λ.

Υπό τῆς Δημοσίας Έπιχειρήσεως Ήλεκτρισμού έξετελέσθησαν τὰ έξῆς έργα δια τὴν παραγωγὴν ήλεκτρικῆς ενεργείας

1. Ἀτμοηλεκτρικὸν Ἀλιβερίου	Ισχύος	80.000	kW
2. Ὑδροηλεκτρικὸν Λάδωνος	»	70.000	kW
3. Ὑδροηλεκτρικὸν Ἄγρα	»	50.000	kW
4. Ὑδροηλεκτρικὸν Λούρου	»	9.000	kW
5. Ὑδροηλεκτρικὸν Ταυρωποῦ	»	80.000	kW
6. Ἀτμοηλεκτρικὸν Πτολεμαίδος	»	195.000	kW

Κατὰ τὴν διετίαν 21-4-1967 ἕως 21-4-1969 έξετελέσθησαν ὑπὸ τῆς ΔΕΗ τῆ πρωτοβουλία καί ένισχύσει τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως τὰ έξῆς έργα παραγωγῆς ήλεκτρικῆς ενεργείας:

1. Ἀτμοηλεκτρ. έργοστάσιον Ἀλιβερίου Γ' μονὰς Ισχύος 150.000 kW
2. Η' μονὰς τοῦ Ἀτμ. έργοστασίου Κερατσινίου Ισχύος 160.000 kW
3. Δ' μονὰς τοῦ Ὑδρ. έργοστ. Κρεμαστῶν Ισχύος 109.000 kW

Ατμοηλεκτρικόν ἔργοστάσιον Μεγαλοπόλεως (ΔΕΗ)

Διὰ τὰ ἔργα τῆς ΔΕΗ τοῦ προσεχοῦς μέλλοντος γίνεται μεία εἰς τὸ οἰκείον κεφάλαιον τῶν Ἐπιτευγμάτων τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν διετίαν 21-4-67, 21-4-1969 εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα.

7. **Ἡ βιομηχανία.** Ἡ Ἑλλάς στερεῖται βαρείας βιομηχανίας καὶ εἶναι ἠναγκασμένη νὰ εἰσάγῃ τὰ ἐκ σιδήρου ἀντικείμενα (παντὸς εἶδους μηχαναί, ἐργαλεῖα κ.τ.λ.) ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Διὰ τὴν ὑπαρξιν βαρείας βιομηχανίας ἀπαραίτητοι πρῶται ὕλαι εἶναι ὁ γαϊάνθραξ καὶ τὰ σιδηρομεταλλεύματα. Ὁ ἑλληνικὸς λιγνίτης, ὕφιστάμενος κατάλληλον ἐπεξεργασίαν, δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ τὴν ἐκκαμίνευσιν τοῦ σιδήρου, ἀντὶ τοῦ καλῆς ποιότητος γαϊάνθρακος,

καί εἰς τὴν χημικὴν βιομηχανίαν. Οἱ κυριώτεροι κλάδοι τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας εἶναι: ἀλεύρων, μαργαρίνης, ζύθου, οἰνοπνεύματος. σιγαρέττων, νημάτων, ὑφασμάτων, μολύβδου, οἰκοδομικῶν ὑλικῶν, χάρτου, φωσφορικῶν λιπασμάτων, φαρμακευτικῶν προϊόντων, σάπωνος. Μέγα καὶ ζωτικὸν πρόβλημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας (ιδίως σιδήρου καὶ χημικῶν προϊόντων). Εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας μας δέον νὰ συγκαταλεχθῇ ἡ γενομένη ἔρευνα πρὸς ἀνεύρεσιν πηγῶν πετρελαίου καὶ ὀρυκτῶν τοῦ οὐρανοῦ, ἅτινα εἶναι τὰ πολυτιμότερα τῶν ὀρυκτῶν. Βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουσιν οἱ ἑξῆς κλάδοι τῆς βιομηχανίας: Τροφίμων, ποτῶν, οἰνοπνεύματος, καπνοῦ, κλωστοῦφαντουργίας.

Ἡ βιοτεχνία καὶ ἡ οἰκοτεχνία ἀναπτύσσονται ἐπίσης ἱκανοποιητικῶς παρέχουσαι οὕτω ἐπαγγελματικὴν ἀπασχόλησιν εἰς πολλὰς ἐργατικὰς χεῖρας καὶ εἰσαγωγὴν συναλλάγματος.

8. Αἱ μεταφοραὶ καὶ ἐπικοινωνίαι. Ὁ ὀριζόντιος καὶ κάθετος διαμελισμὸς τῆς χώρας μας δὲν εὐνοεῖ τὰς χερσαίας συγκοινωνίας. Ἡ διάταξις τῶν ὀρέων τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου εἶναι τοιαύτη, ὥστε αἱ ὀδικαὶ συγκοινωνίαι νὰ εἶναι δυναταὶ ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον. Αἱ ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ὀδικαὶ συγκοινωνίαι εἶναι δύσκολοι. Τὸ μειονέκτημα τοῦτο ἐξουδετεροῦται διὰ τῶν θαλασσίων καὶ τῶν ἀερίων συγκοινωνιῶν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον τῆς χώρας δὲν εἶναι μέγα. Ἐξυπηρετεῖ ὁμως καλῶς τὰς μεγάλας μεταφορὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας. Αἱ Ἀθῆναι συνδέονται σιδηροδρομικῶς πρὸς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην διὰ τῆς γραμμῆς Ἀθηνῶν - Θεσσαλονίκης - Γευγελῆς - Νύσσης - Βελιγραδίου. Διὰ τῆς Θεσσαλονίκης συνδέονται σιδηροδρομικῶς, μέσῳ Ἀνατολικῆς Μακεδονίας - Θράκης, πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Αἱ θαλάσσιαι συγκοινωνίαι τοῦ ἐσωτερικοῦ γίνονται διὰ μικρῶν πλοίων παντὸς εἶδους. Διὰ δὲ τῶν πορθμείων ἐβελτιώθησαν ἄρκετὰ πολλὰ ἐσωτερικαὶ συγκοινωνίαι, ὡς καὶ αἱ μετὰ τῆς Ἰταλίας (Ὠρωπὸς - Ἐρέτρια, Ρίον - Ἀντίρριον, Κέρκυρα - Ἠγουμένισσα, Πάτραι - Βρινδήσιον, Κέρκυρα - Βρινδήσιον). Σημαντικώτεραι ἐναντι τῶν τῆς ξηρᾶς, εἶναι αἱ θαλάσσιαι συγκοινωνίαι τῆς χώρας ἡμῶν πρὸς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ ἐμπορικὴ μας ναυτιλία εἶναι ἰσχυροτάτη.

Αύτη διαθέτει πλοία έπιβατικά, μεταφορᾶς πετρελαίου καί παντός είδους έμπορευμάτων. Ἡ χωρητικότης τῶν πλοίων τῆς ἑλληνικῆς ναυτιλίας, ἄτινα διατελοῦν ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν, ἀνέρχεται εἰς 7.433.000 τόννους (ΟΗΕ 1967). (Διὰ τὴν διετίαν 1967 - 1969 ἴδε οἰκείον κεφάλαιον εἰς «Τὰ ἐπιτεύγματα τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα»). Ἐκτὸς τούτων, ἑλληνικὰ πλοία χωρητικότητος ὀλίγων ἑκατομμ. τόννων εὐρίσκονται ὑπὸ ξένην σημαίαν. Αἱ Ἀθῆναι εἶναι κέντρον διεθνῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν ἐξ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς πρὸς Ἀφρικὴν - Ἀσίαν - Αὐστραλίαν καὶ τὰν Ἀπαλιν. Αἱ ἀεροπορικαὶ συγκοινωνίαι τοῦ ἑσωτερικοῦ ἐξυπηρετοῦνται δι' ἀεροσκαφῶν ἑλληνικῆς ἐταιρείας, τῆς Ὀλυμπιακῆς, ἣ ὁποία ὁμως ἐξυπηρετεῖ καὶ τὴν ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν τῆς χώρας μετὰ τοῦ ἑξωτερικοῦ.

Εἰς τὸν κατωτέρω παρατιθέμενον πίνακα ἐκτίθενται τὰ σπουδαιότερα εἰσαγόμενα καὶ ἐξαγόμενα ἔμπορεύματα (1966).

Ἐθνικὴ Στατιστικὴ Υπηρεσία 1967

	Εἰσαγωγαί		Ἐξαγωγαί	
	Ἑκατομμύρια δραχμαί	%	Ἑκατομμύρια δραχμαί	%
Σύνολον	36.685	100	12.180	100
Τρόφιμα καὶ ζῶα ζῶντα	4.908	13,4	3.868	31,8
Ποτὰ καὶ καπνὸς	40	0,1	3.562	29,2
	Εἰσαγωγαί		Ἐξαγωγαί	
	Ἑκατομμύρια δραχμαί	%	Ἑκατομμύρια δραχμαί	%
Πρῶται ὕλαι μὴ ἐδῶδι- μοι πλὴν καυσίμων	4.018	11	2.276	18,7
Ὀρυκτὰ καύσιμα καὶ συναφῆ	2.709	7,4	104	0,9
*Ελαια καὶ συναφῆ	66	0,2	186	1,5
Χημικὰ προϊόντα	3.458	9,4	220	1,8
Βιομηχανικὰ εἶδη	6.727	18,3	1.517	12,5
Μηχανήματα	13.524	37	211	1,7
Διάφορα βιομηχανικὰ	1.235	3,3	237	1,9

Σχέσις τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν διεθνῆ ἀγορὰν

Ἡ σχέσις τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν διεθνῆ ἀγορὰν ἐμφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ εἰσαγωγικοῦ καὶ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου, καὶ ἐκ τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας μας. Ἐπιηρεάζεται ὁμως ἡ σχέσις αὕτη καὶ ἐξ ἄλλων παραγόντων, ὅπως εἶναι π.χ. τὰ ἐμβάσματα τῶν εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν ἐργαζομένων Ἑλλήνων, τὸ ἐκ τῶν περιηγητῶν εἰσρέον συνάλλαγμα καὶ γενικῶς τὰ ἐκ τῶν ἀδήλων καλουμένων πόρων ἐμβάσματα.

Σήμερον ἡ Ἐθνικὴ Οἰκονομία τῆς Ἑλλάδος διὰ τῶν μέτρων τὰ ὁποῖα λαμβάνει ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις εὐρίσκεται εἰς μεγάλην πρόοδον.

Ε'. ΚΟΙΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΜΕ ΑΥΤΗΝ

Ὁ δεῦτερος παγκόσμιος πόλεμος ἐπέφερε μεταβολὰς εἰς τὰ παγκόσμια οἰκονομικὰ κέντρα καὶ ἀνακατάταξιν τῶν οἰκονομικῶν δυνάμεων τῆς ἀνθρωπότητος. Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἡ πρώτη οἰκονομικὴ δύναμις τοῦ κόσμου. Παραλλήλως ὁμως ἀνεπτύχθη καὶ ἀναπτύσσεται ἡ Ῥωσία, ἡ ὁποία ὑπεσκέλισε τὴν ἀγγλικὴν οἰκονομίαν.

Ἡ Κίνα ἔχει ἀρχίσει νὰ ὀργανοῦται καὶ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ὑπολογίζεται ὅτι ἐντὸς τῶν προσεχῶν 20 ἐτῶν ἡ Κίνα μὲ πληθυσμὸν τότε 800 περίπου ἑκατομμυρίων ψυχῶν καὶ τὰς πολλὰς ὕλας τὰς ὁποίας διαθέτει θὰ ἔχη ἀποβῆ σπουδαία οἰκονομικὴ δύναμις τοῦ κόσμου. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἡ Ῥωσία, ἡ Πολωνία, ἡ Ῥωσικὴ Ζώνη ἐν Γερμανίᾳ, ἡ Οὐγγαρία, ἡ Τσεχοσλοβακία, ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Ῥουμανία ἱδρυσαν οἰκονομικὸν συγκρότημα συνεργαζόμενον στενωτάτα ὑπὸ τὴν Ῥωσικὴν ἐποπτείαν καὶ καθοδήγησιν.

Αἱ πρῶται ἀρχαὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας ἐτέθησαν ὑπὸ τῶν τριῶν Κρατῶν, Βελγίου -Ὀλλανδίας καὶ Λουξεμβούργου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου

καί ἐν ᾧ αἱ χῶραι αὗται εὐρίσκοντο ὑπὸ γερμανικὴν κατοχὴν, καὶ αἱ Κυβερνήσεις των ἐφιλοξενοῦντο εἰς τὸ Λονδῖνον.

Ἡ μεταξὺ των ὑπογραφεῖσα τότε σύμβασις ἐφέρετο ὑπὸ τὸ ὄνομα, σύμβασις τῶν χωρῶν Benelux. Ἡ λέξις αὕτη ἐσχηματίσθη ἐκ τῶν τρικῶν πρώτων συλλαβῶν τῶν λέξεων τῆς ὀνομασίας ἐκάστου τῶν τριῶν τούτων Κρατῶν Be-lgique, Ne-derland (= Κάτω Χῶραι), Lux-eburg).

Μετὰ τὸ πέρασ τοῦ πολέμου καὶ μὲ τὴν πρωτοβουλίαν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, αἱ ὁποῖαι ἐπεθύμουν τὴν οἰκονομικὴν ἀποκατάστασιν τῆς Εὐρώπης καὶ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, ὠργανώθη ὑπ' αὐτῶν καὶ μὲ τὴν συμμετοχὴν τῶν εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ὁ οἰκονομικὸς ὀργανισμὸς βοηθείας τῆς Εὐρώπης, ὁ ὁποῖος ἔφερε τὸ ὄνομα Ὁργανισμὸς Σχεδίου Μάρσαλ.

Μάρσαλ ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ ἀμερικανοῦ στρατηγοῦ καὶ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀμερικῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὁ ὁποῖος ἐξήγγειλε τὴν βοήθειαν τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην κατὰ λόγον τοῦ ἐκφωνηθέντα τὴν 5ην Ἰουνίου 1947 εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Χάρβαρτ. Τὴν 12 Ἰουλίου 1947 συνεκλήθη τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Ἀμερικῆς εἰς Παρισίους διάσκεψις 14 χωρῶν, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν 16 Ἀπριλίου 1948 ὑπέγραψαν σύμβασιν ἐκ τῆς ὁποίας βραδύτερον προέκυψεν ὁ Ὁργανισμὸς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας (ΟΕΟΣ).

Ὁ ὀργανισμὸς οὗτος ἀνέλαβε τὴν κατανομὴν τῶν πιστώσεων καὶ δωρεῶν, αἱ ὁποῖαι διετέθησαν ὑπὸ τῆς Ἀμερικῆς διὰ τὴν Εὐρώπην, αἱ ὁποῖαι ἀνῆλθον εἰς τὸ ποσοδὸν τῶν 15 δισεκατομ. δολλαρίων. Τὸ σχέδιον Μάρσαλ ἔληξεν ἐπισήμως τὴν 30ὴν Δεκεμβρίου 1957. Ὁ ὀργανισμὸς ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται καὶ ὀνομάζεται τώρα Ὁργανισμὸς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως.

Ἐκτὸς τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, ἡ πρωτοβουλία τῆς Ἀμερικῆς περιέλαβεν εἰς τὰ μεταπολεμικὰ σχέδια ἀνορθώσεως τῶν οἰκονομικῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου τοῦ κόσμου καὶ Κράτη ἄλλων ἡπείρων. Ἡ συναφὴς σύμβασις συνεργασίας οἰκονομικῆς ὑπεγράφη ὑπὸ 23 χωρῶν εἰς τὴν πόλιν Ἀνεσσ τῆς Γαλλίας κατὰ τὸ ἔτος 1947 καὶ ἐτέθη εἰς ἐφρμογὴν τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1948.

Ἡ σύμβασις αὕτη φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα ΓΚΑΤΤ (ἐκ τῶν ἀρχικῶν

γραμμάτων της αγγλικής ονομασίας). Σκοπός της συμβάσεως ΓΚΑΤΤ είναι κυρίως ή ρύθμισις τῶν δασμῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου τῶν μετεχόντων αὐτῆς Κρατῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν Κρατῶν τούτων ἀνῆλθεν ἤδη εἰς 40. Τὴν 18 Ἀπριλίου 1951 τὰ ἕξ Κράτη: Γαλλία, Δυτικὴ Γερμανία, Ἰταλία, Λουξεμβούργον, Ὁλλανδία, Βέλγιον ὑπέγραψαν συνθήκην οἰκονομικῆς συνεργασίας διὰ τὸν ἄνθρακα καὶ τὸν χάλυβα

Ἡ ἴδρυσις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος

Τὰ ἕξ προηγουμένως ἀναφερθέντα Κράτη συνεχίζοντα τὴν οἰκονομικὴν συνεργασίαν τῶν ὑπέγραψαν τὴν 25 Μαρτίου 1957, εἰς τὴν Ῥώμην, δύο συνθήκας. Μίαν διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος (ΕΟΚ) καὶ ἄλλην διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος Ἀτομικῆς ἐνεργείας (ΕΚΑΕ).

Ἡ Μεγάλη Βρετανία καίτοι προσεκλήθη νὰ λάβῃ μέρος καὶ εἰς τὴν κοινοπραξίαν γαιάνθρακος καὶ χάλυβος καὶ εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος ἠρνήθη νὰ συμμετάσχη καὶ ὠργάνωσεν εἰς ἀντιπερισπασμὸν τὴν οἰκονομικὴν ἔνωσιν τῶν 7 κρατῶν (Μ. Βρετανίας, Δανίας, Σουηδίας, Νορβηγίας, Ἑλβετίας, Αὐστρίας, Πορτογαλίας). Ἡ ὀργάνωσις αὕτη ἀπέτυχε καὶ ἤδη ἡ Μ. Βρετανία καταβάλλει προσπάθειάς ὅπως μετάσχη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος συναντῶσα διαρκῶς τὴν ἀντίδρασιν τῆς Γαλλίας (1969).

Πρωταρχικὸς σκοπὸς τῆς Κοινότητος εἶναι ἡ βελτίωσις τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως καὶ ἀπασχολήσεως διὰ τῆς καταργήσεως τῶν φραγμῶν, οἱ ὅποιοι διαιροῦν τὴν Εὐρώπην.

Ἐξ ἄλλου ἐκδηλοῦται ἡ ἐπιθυμία ὅπως διὰ κοινῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς γίνῃ προοδευτικὴ κατάργησις τῶν περιορισμῶν εἰς τὰς διεθνεῖς συναλλαγὰς καὶ διακηρύσσεται ἡ διαβεβαίωσις ἀλληλεγγύης τῆς Εὐρώπης μὲ τὰς ὑπερποντίους χώρας καὶ ἰδίως ἐκείνας, αἱ ὅποιοι δὲν εὐρίσκονται εἰς μεγάλην οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν.

Ἡ γεωργικὴ πολιτικὴ τῆς Κοινότητος

Συμφώνως πρὸς τὴν ἰδρυτικὴν συνθήκην ἰδρύεται Κοινὴ Ἀγορά, ἥτις ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Γεωργικὰ προϊόντα νοοῦνται τὰ προϊόντα τοῦ ἐδάφους

(ἀνευ τῶν ὀρυκτῶν), τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς ἀλιείας, ὡς καὶ τὰ προϊόντα τῆς πρώτης μεταποιήσεως, τὰ ὅποια ἔχουν ἄμεσον σχέσιν μὲ τὰ προϊόντα τὰ ἀναφερόμενα προηγουμένως.

Ἡ λειτουργία τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καὶ ἡ ἀνάπτυξις ταύτης ἀπαιτοῦν τὴν καθιέρωσιν κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς.

Ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν Κοινὴν Ἀγοράν

Ἡ σύνδεσις τῆς ἑλληνικῆς Οἰκονομίας μετὰ τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς πραγματοποιεῖται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συνθήκης τῶν Ἀθηνῶν τῆς 9 Ἰουλίου 1961.

Εἰς τὸ προοίμιον τῆς συνθήκης δηλοῦται ἐκ μέρους τῶν συμβαλλομένων μερῶν ὅτι σκοπὸς αὐτῆς εἶναι ἡ δημιουργία στενωτέρων δεσμῶν μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἕξ Κρατῶν μελῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος διὰ τῆς ἐπιταχύνσεως τῆς οἰκονομικῆς προόδου καὶ τῆς ἁρμονικῆς διευρύνσεως τῶν συναλλαγῶν, προσέτι δὲ ἡ μείωσις τῆς ἀποστάσεως μεταξὺ τῆς Οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Οἰκονομίας τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος. Ἀφοῦ διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς Κοινότητος, τονίζεται ἀκολουθῶς, ἐνισχυθῆ ἡ προσπάθεια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου αὐτοῦ, ὑπολογίζεται ὅτι θὰ διευκολυνθῆ ἡ μεταγενεστέρα προσχώρησις τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Κοινότητα.

Πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἀναφερομένων σκοπῶν, ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος συνεπάγεται 1) Τὴν σύστασιν τελωνειακῆς ἐνώσεως. 2) Τὴν ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων μερῶν ἀνάπτυξιν κοινῆς δράσεως καὶ ἐναρμόνισιν τῆς πολιτικῆς αὐτῶν ἐπὶ τῶν πεδίων, τὰ ὅποια προβλέπονται εἰς τὴν συμφωνίαν. 3) Τὴν διάθεσιν ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς Οἰκονομίας πόρων προοριζομένων νὰ διευκολύνουν τὴν ἐπιτάχυνσιν τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς.

Ἐλευθέρα κυκλοφορία ἐμπορευμάτων

Ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς βασιζέται ἐπὶ τελωνειακῆς ἐνώσεως, ἡ ὅποια, ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τῶν ὑπὸ τῆς Συμφωνίας προβλεπομένων ἐξαιρέσεων, ἐκτείνεται εἰς τὸ σύνολον τῶν συναλλαγῶν ἐμπορευμάτων καὶ συνεπάγεται τὴν ἀπαγόρευσιν τελωνειακῶν δασμῶν εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς μεταξὺ τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ μεταβατική περίοδος πρὸς πραγματοποίησιν τῆς τελωνειακῆς ἐνώσεως ὀρίζεται εἰς δώδεκα ἔτη, ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τῶν εἰς τὴν συμφωνίαν προβλεπομένων ἐξαιρέσεων. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περιόδου ταύτης τὰ συμβαλλόμενα μέρη προβαίνουν κατὰ τὸ ἀναγκαῖον μέτρον, εἰς προσέγγισιν τῶν νομοθετικῶν, κανονιστικῶν καὶ διοικητικῶν διατάξεων αὐτῶν, τελωνειακοῦ περιεχομένου.

Τὰ Κράτη τῆς Κοινότητος καὶ ἡ Ἑλλάς καταργοῦν ἐναντι ἀλλήλων τοὺς ἐξαγωγικοὺς δασμοὺς καὶ τοὺς φόρους ἰσοδυνάμου ἐπιδράσεως.

Ἡ εὐθυγράμμισις τοῦ τελωνειακοῦ δασμολογίου τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ Κοινὸν τελωνειακὸν δασμολόγιον πραγματοποιεῖται ἐντὸς ὠρισμένης μεταβατικῆς περιόδου, μὲ ἀφετηρίαν τοὺς πράγματι ἐφαρμοζομένους δασμοὺς ἐναντι τρίτων χωρῶν κατὰ τὸν χρόνον ἰσχύος τῆς συμφωνίας.

Τὸ καθεστῶς τῆς συνδέσεως ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Ἡ λειτουργία καὶ ἀνάπτυξις τῆς συνδέσεως μετὰ τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ὡς πρὸς τὰ γεωργικὰ προϊόντα, δεόν νὰ συνοδεύηται ὑπὸ προοδευτικῆς ἐναρμονίσεως τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς τῆς Κοινότητος καὶ τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὸν καθορισμὸν τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς, ἡ Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης λαμβάνει ὑπ' ὄψιν, κατὰ τρόπον ἀποτελεσματικόν, τὴν ἰδιομορφίαν, τὰς δυνατότητας καὶ τὰ συμφέροντα τῆς ἐλληνικῆς γεωργίας.

Εὐθύς ὡς ἡ Κοινότης καθορίσει ἐφαρμογὴν κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς, ἡ δὲ Ἑλλάς δηλώσει ὅτι εἶναι ἐτοίμη νὰ προβῇ εἰς ἐναρμόνισιν, τὸ Συμβούλιον Συνδέσεως ἀποφασίζει περὶ τῶν ὄρων τῆς ἐναρμονίσεως, τῶν ὄρων τῆς καταργήσεως τῶν περιορισμῶν καὶ τῶν ὄρων ἐφαρμογῆς ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος κοινοῦ τελωνειακοῦ δασμολογίου.

Διὰ τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος καὶ βραδύτερον διὰ τῆς συμμετοχῆς ταύτης ὡς τακτικοῦ μέλους τῆς Κοινότητος ἐλπίζεται βασίμως ὅτι θὰ ἀνέλθῃ κατὰ πολὺ τὸ βιωτικὸν ἐπίπεδον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

ΣΤ'. ΜΕΓΑΛΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ ΧΩΡΑΙ ΠΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΝ

Μεγάλοι οικονομικοί δυνάμεις

1. Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς (ΗΠΑ)

Γεωργία - Κτηνοτροφία. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Εὐρώπην, ὅπου αἱ διατιθέμεναι ὑπὸ ἐκάστου γεωργοῦ ἐκτάσεις διὰ τὴν καλλιέργειαν εἶναι μικραὶ (πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων), εἰς τὰς Ἑν. Πολ. τῆς Ἀμερικῆς αἱ ὑπὸ ἐκάστου ἀγρότου καλλιεργούμεναι ἐκτάσεις εἶναι μεγάλαι. Εἰς πολλὰς ἐκ τῶν ἐκτάσεων τούτων καλλιεργεῖται μόνον ἓν εἶδος φυτοῦ (μονοκαλλιέργεια), ὅπου ὁμως καθίσταται τοῦτο δυνατὸν, τῇ βοήθειᾳ λιπασμάτων, καλλιεροῦνται περισσότερα εἶδη.

Τὸ ἥμισυ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς ἀραβοσίτου συγκομίζεται δυτικῶς τῶν Ἀππαλαχίων ὀρέων καὶ διατίθεται ὀλόκληρον σχεδὸν διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου εὐρίσκονται ἐκεῖ αἱ μεγάλοι ἀγοραὶ ζώων, μεγάλα σφαγεῖα καὶ ἐργοστάσια ἐπεξεργασίας κρέατος.

Πρὸς τὰ νότια μέρη τῆς χώρας ἐκτείνεται ἡ εὐρεῖα ζώνη καλλιέργειας τοῦ βάμβακος. Σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς προέρχεται ἐκ τῶν Πολιτειῶν Τέξας, Μισσισιππῆ, Γεωργίας καὶ Ἀλαμπάμας. Πρὸς τὰ βορειοανατολικά τῆς περιοχῆς ταύτης, εἰς τὰς Πολιτείας Βιργινίαν, Κέντακυ καὶ Καρολίαν, ὑπάρχουν ἐκτεταμέναι φυτεῖαι καπνοῦ, αἱ ὅποια παράγουν τὸ 1/3 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Περὶ τὸν Μισσισιππὴν καὶ εἰς τὸ δέλτα αὐτοῦ καλλιεργεῖται ἡ ὄρυζα καὶ τὸ σακχαροκάλαμον.

Ἡ γεωλογικὴ σύστασις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ εὐνοϊκὸν κλίμα καθιστοῦν τὴν περιοχὴν τῆς Καλιφορνίας σπουδαιοτάτην. Χρυσός, πετρέλαιον καὶ ἀρίστη γεωργικὴ παραγωγή εἶναι τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἡ περιοχὴ τῆς Καλιφορνίας ὀνομάζεται ἡ χρυσὴ χώρα.

Γενικῶς τὰ ἀγροκτῆματα καὶ αἱ μεγάλοι φυτεῖαι τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καλλιεροῦνται ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιστημονικῶν μεθόδων καὶ παρέχουν τὸ μέγιστον τῆς ἀποδόσεως.

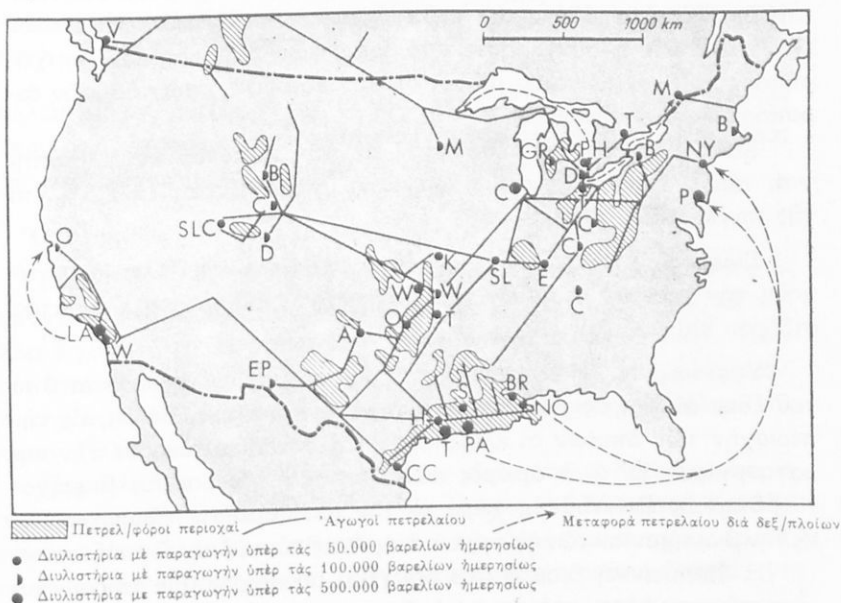
Ἡ ἐντατικὴ καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους προκαλεῖ ἐξάντλησιν τῶν

θρεπτικῶν οὐσιῶν αὐτοῦ καὶ κινδύνους ἀχρηστεύσεώς του ἐπὶ πολ-
 λά ἔτη. Καὶ ἐνταῦθα ἐπεμβαίνει τὸ κράτος διὰ τῶν συμβουλῶν καὶ
 ὑποδείξεων του πρὸς τοὺς ἀγρότας, ὥστε τοιοῦτοι κίνδυνοι νὰ ἀπο-
 τρέπωνται ἐγκαιρῶς.

Μεταλλευτικὴ ἢ Μεταλλεία. Ἀπὸ τοῦ πρώτου ἤδη παγκοσμίου
 πολέμου (1914 - 1918), αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς κατέ-
 χουν τὰ σκῆπτρα εἰς τὴν παραγωγὴν πετρελαίου, ἀνθρακος, σιδη-
 ρομεταλλεύματος, χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου. Ἡδη ἐκ τῆς
 παγκοσμίου παραγωγῆς πετρελαίου παράγουν τὸ ἓν τέταρτον,
 σιδηρομεταλλεύματος τὸ ἓν ἕκτον, φωσφόρου τὸ ἡμισυ, ἀνθρακος τὸ
 ἓν τέταρτον, ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας περισσότερον τοῦ ἐνὸς τρίτου,
 τοῦ χαλκοῦ τὸ ἓν τρίτον, ἐκ δὲ τοῦ μολύβδου καὶ τοῦ ψευδαργύρου
 τὸ ἓν τέταρτον.

Ἄνευ τοῦ μεγάλου ὀρυκτοῦ πλοῦτου αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι
 τῆς Ἀμερικῆς δὲν θὰ ἦτο δυνατόν τόσον ταχέως νὰ καταστοῦν ἡ
 πρώτη βιομηχανικὴ χώρα τοῦ κόσμου. Αἱ ἀνάγκαι τῆς ἀμερικανι-

Ἡ μεταφορά πετρελαίου ἐν ΗΠΑ

κῆς βιομηχανίας εἶναι τόσον μεγάλοι, ὥστε αὐτὴ ἀναγκάζεται νὰ εἰσάγῃ πρώτας ὕλας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὡς ψευδάργυρον, νικέλιον, μαγγάνιον, γραφίτην, χρώμιον, ὑδράργυρον, βωξίτην, πετρέλαιον, ἀκόμη καὶ σιδηρομετάλλευμα.

Γαϊάνθραξ. Ἡ ὄρυξις γαιανθράκων γίνεται ἐντατικῶς, ἐν ᾧ ἐλαχίστη εἶναι ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν κοιτασμάτων λιγνίτου, τὰ ὅποια ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀνατολικὴν περιοχὴν τῶν βραχωδῶν ὀρέων.

Πετρέλαιον. Αἱ σπουδαιότεραι πετρελαιοπηγαὶ τῶν ἀμερικανικῶν πετρελαίων εὐρίσκονται εἰς τὰς Πολιτείας Τέξας, Καλιφόρνιαν καὶ Ὀκλαχόμα, αἱ ὅποια παρέχουν τὰ 80% τῆς πετρελαιοπαραγωγῆς τῆς Χώρας. Ἀπὸ τοῦ 1900 καὶ ἐξῆς αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς παρήγον τὸ 1/4 περίπου τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς πετρελαίου.

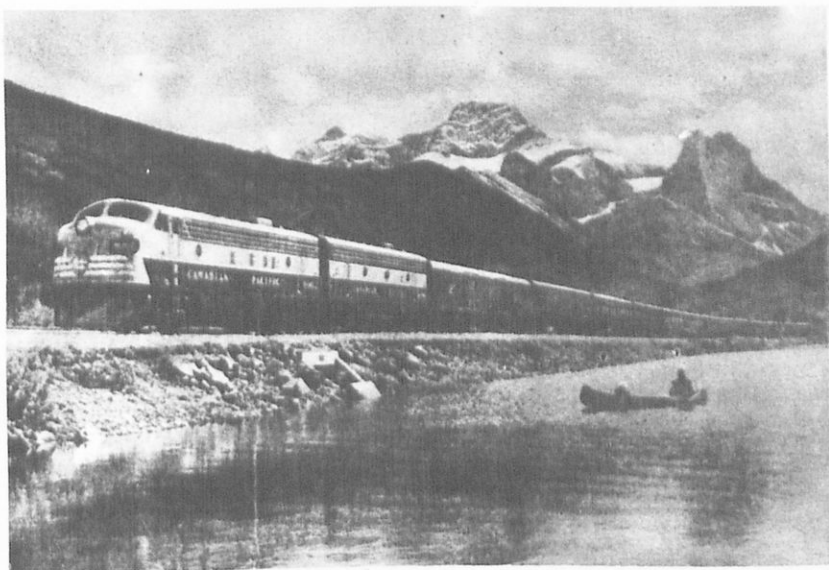
Αἱ συστηματικαὶ γεωτρήσεις πρὸς ἀνακάλυψιν νέων πηγῶν πετρελαίου ἀποφέρουν πάντοτε σχεδὸν εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα. Ἄνευ τῆς συνεχοῦς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς πετρελαίου διὰ νέων πηγῶν θὰ ἦτο ἀδύνατος ἡ βιομηχανικὴ ἰσχὺς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ ἡ συντήρησις ὑπὸ ἰδιωτικῶν ἀμερικανικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ μεγαλύτερου μέρους (πλέον τοῦ 50%) τῶν διεθνῶν ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν.

Κατὰ τὸ 1968 ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὴν Ἀλάσκαν πετρελαιοπηγαί, τῶν ὁποίων ἡ ἔτησίᾳ παραγωγή ὑπολογίζεται εἰς 2,5% ἐπὶ τῆς παγκοσμίου.

Σίδηρος. Ἀπὸ τοῦ 1910 περίπου αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν σιδηρομεταλλεύματος, σιδήρου καὶ χάλυβος.

Ὑφαντουργία. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ὑφαντουργίας σημειοῦται ἀπὸ τοῦ 18ου αἰῶνος εἰς τὰς βορειοανατολικὰς παραλίους πόλεις, εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ὁποίων αἱ κλιματολογικαὶ συνθῆκαι εὐνοοῦν τὴν νηματοουργίαν. Ἐν ᾧ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργατῶν τῆς βαρείας βιομηχανίας διαρκῶς ἐλαττοῦται, χάρις εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν μηχανῶν, εἰς τὴν βιομηχανίαν τῶν τροφίμων ὁ ἀριθμὸς οὗτος διαρκῶς αὐξάνεται.

Ἡ ἀμερικανικὴ βιομηχανία δὲν εἶναι μονομερῆς. Εἰς ταύτην κυριαρχοῦν τεράστιοι οἰκονομικοὶ ὀργανισμοὶ (ὀνομαζόμενοι συνδικάτα, τράστ). Οὗτοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν παραγωγὴν καὶ πώλησιν

Ὁ ὑπερκαναδικὸς σιδηρόδρομος, ὁ συνδέων τὸν Ἄτλαντικὸν μὲ τὸν Εἰρηρικὸν ὠκεανόν

πολλῶν εἰδῶν. Κατέχουν μεταλλεῖα, φυτεῖας, δάση, πλοῖα παντὸς τύπου καὶ ἐργοστάσια, τὰ ὁποῖα ἐπέξεργάζονται πρῶτας ὕλας τῶν συνδικάτων μεταφερομένας δι' ἰδίων μεταφορικῶν μέσων.

2. Ὁ Καναδᾶς

Γεωργία. Ὁ Καναδᾶς εἶναι κυρίως γεωργικὴ χώρα. Εἰς τὰς ἀπεράντους πεδιάδας αὐτοῦ καλλιεργεῖται ὁ σίτος, ὁ ἀραβόσιτος καὶ ἄλλα δημητριακά. Ἡ παραγωγή σίτου ἀνέρχεται εἰς 22 ἑκατ. τόνους ἐτησίως, ἐξ ὧν 18 ἑκατ. τόννοι ἐξάγονται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ μηχανικὴ καλλιέργεια ἐξαπλοῦται σὺν τῷ χρόνῳ εἰς ὅλην τὴν χώραν (500 χιλ. ἑλκυστήρες).

Παραλλήλως πρὸς τὴν γεωργίαν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ δασοκομία. Εἰς τὰ ἐκτεταμένα δάση τοῦ Καναδᾶ θηρεύονται πολλὰ ζῶα, τῶν ὁποίων τὰ δέρματα ἀποστέλλονται εἰς τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ κέντρα πρὸς κατεργασίαν. Ξυλείας γίνεται μεγάλη ἐξαγωγή, ὡς καὶ πολτοῦ ἐκ ξύλου πρὸς κατασκευὴν χάρτου.

Βιομηχανία. "Ενεκα τοῡ μεγάλοῡ όρυκτοῡ πλούτοῡ τῆς χώρας, ό Καναδάς εξελίσσεται καί εἰς βιομηχανικόν Κράτος. Εἰς τὰς δυτικὰς ἐπαρχίας αὐτοῦ̄ ἀνεκαλύφθησαν πηγαί πετρελαίου, τῶν όποίων ἡ ἐκμετάλλευσις ἤρχισεν ἤδη. Τὰ ἀμερικανικά κεφάλαια καί ό τεχνικός ἐξοπλισμός ἐξ Ἀμερικῆς ὑποβοηθοῦν πολὺ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Καναδά, ἡ όποία θὰ γίνῃ πολὺ μεγαλυτέρα, όταν κατορθωθῇ διὰ μεταναστεύσεως ἢ συγκέντρωσις ἐκεῖ εἰδικευμένοι τεχνικοῦ προσωπικοῦ, ἐργατῶν όρυχείων καί γεωργῶν. Εἰς τὸν Καναδᾶν λειτουργεῖ τὸ μεγαλύτερον ἐργοστάσιον παραγωγῆς ἀλουμίνου τοῦ κόσμου.

3. Ἡ Νότιος Ἀμερικῆ

Γεωργία - Κτηνοτροφία. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολεῖται μὲ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἐδάφους καί τὰς γεωργικὰς ἐκμεταλλεύσεις. Ἡ παραγωγή σίτου καί όρύζης κατ' ἔτος αὐξάνεται περισσότερον. Ἡδὴ ἡ Βραζιλία παράγει 3% τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς όρύζης. Ἐπίσης καί ἡ παραγωγή βάμβακος αὐξάνεται κατ' ἔτος. Ἐκτὸς τῆς παντὸς εἶδους παραγωγῆς ξυλίας καί ἐλαστικοῦ κόμμεος, καλλιεργεῖται εἰς μεγάλας ἐκτάσεις ἡ καφέα, τὸ σακχαροκάλαμον καί ἡ βανανέα.

Ἡ καλλιέργεια τῆς καφέας ἐκτείνεται μέχρι ὕψους 1800 μ. Αἱ περιοχαί τῆς Παραγουάης καί τῆς Ἀργεντινῆς εὐνοοῦνται ὑπὸ πολλῶν βροχῶν καί εἶναι λίαν ἀποδοτικαί εἰς τὰς γεωργικὰς καλλιεργείας. Ἀραβόσιτος, σῖτος καί λίνον παράγονται ἐν περισσεΐα καί διατίθενται καί διὰ τὴν ἐξαγωγὴν.

Ἡ κτηνοτροφία εἰς τὴν Ἀργεντινὴν εἶναι ἰδιαιτέρως ἀνεπτυγμένη. Πολυάριθμοι ἀγέλαι βοῶν καί πολυπληθῆ ποίμνια προβάτων παρέχουν ἀφθόνους πρῶτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ κρέατος, τὸ πλεῖστον τῆς όποίας εἶναι συγκεντρωμένον παρὰ τὸν κόλπον Ῥίο - ντέ - λα Πλάτα. Τὸ 1/3 τῆς βιομηχανίας τῶν περισσοτέρων Κρατῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς ἀποτελεῖ ἡ βιομηχανία τῶν τροφίμων.

Μεταλλευτικὴ - Βιομηχανία. Ἡ περιοχὴ τῶν Ἀνδεων εἶναι πλουσία εἰς όρυκτὰ τῶν εὐγενῶν καλουμένων μετάλλων, τὰ όποία ἐξάγονται ὡς πρῶτη ὕλη εἰς τὸ ἐξωτερικόν, καί εἰς κοιτάσματα νικελίου, χρωμίου, μολύβδου, ψευδαργύρου κ.τ.λ., ὡς καί εἰς πηγὰς

πετρελαίου. Σιδηρομετάλλευμα όρύσσεται εις την Βενεζουέλαν και την Βραζιλίαν. Έκ τής Χιλής εξάγεται νιτρικόν κάλιον και νιτρικόν νάτριον, τά όποια συναγωνίζονται τά άζωτοϋχα λιπάσματα, τά παρασκευαζόμενα με πρώτην ύλην τó άζωτον τής άτμοσφαιρας.

4. 'Ρωσία (Σοβιετική Ένωσις)

Δασική και γεωργική οικονομία. 'Η οικονομία τής 'Ρωσίας επηρεάζεται από τó κλίμα τής χώρας και την μεγάλην έκτασιν αύτής (22,3 εκατ. τετρ. χιλ.). 'Υπέρ τó ήμισυ τής χώρας κατά τόν 'Ιανουάριον έχει μέσην θερμοκρασίαν -20° C και 200 ήμέρας τó έτος με παγετόν και χιόνιας.

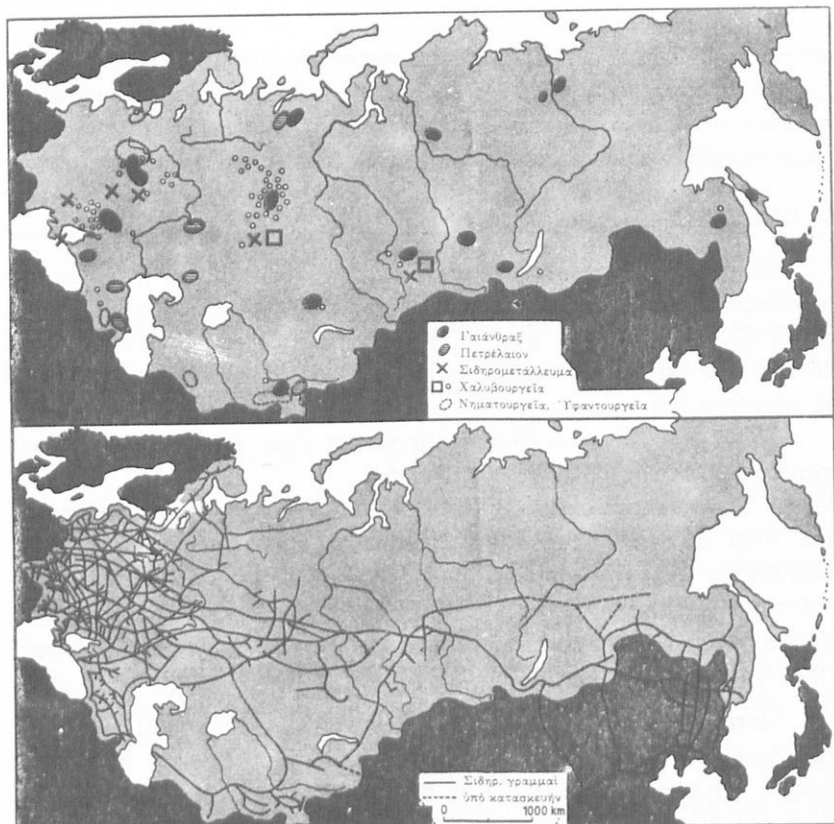
Τó καλλιεργούμενον έδαφος τής χώρας είναι, έν σχέσει πρòς τόν πληθυσμόν αύτής (236 εκατ.), μικρόν.

'Η μηχανική καλλιέργεια αναπτύσσεται διαρκώς. Συνέπεια τούτου είναι ότι άπελευθεροϋνται πολλai έργατικά χείρες, ai όποiai διατίθενται διά τήν κατασκευήν όδών, παντοίων τεχνικών έργων και τήν δασοκομίαν. Κατά τó 1966 οι υπό τής γεωργικής οικονομίας χρησιμοποισθέντες έλκυστήρες έφθασαν τó 1,5 έκατομμ. ('Ηνωμ. Πολ. 'Αμερικής 4,5 έκατομμ.).

Μεταλλευτική - Βιομηχανία - Συγκοινωνία. 'Από τού πέρατος τού δευτέρου παγκοσμίου πολέμου και έντεϋθεν (1945), ή 'Ρωσία απέβη ίσχυροτάτη βιομηχανική δύναμις, ή όποια δύναται νά έφοδιάζηται διά τροφίμων και πρώτων ύλών έκ τού έδάφους της. 'Η συστηματική έξαγωγή και έκμετάλλευσις τού όρυκτου πλούτου συνέβαλε πολύ εις τήν ανάπτυξιν τής βαρείας βιομηχανίας και τής βιομηχανίας τών μετάλλων γενικώς.

Εις τήν νοτίαν και τήν βορείαν περιοχήν τής Σιβηρίας άνεκαλύφθησαν τεράστια κοιτάσματα γαιάνθρακος και διαφόρων όρυκτών. Τά εις τó υπέδαφος άποθέματα πρώτων βιομηχανικών ύλών είναι έπαρκή διά μακρόν χρονικόν διάστημα. 'Η βιομηχανική ανάπτυξις τής χώρας επέτρεπεν εις αύτήν νά είναι αύτάρκης και νά μη επηρεάζεται έκ τής παγκοσμίου Οικονομίας.

Πετρέλαιον. 'Η παραγωγή πετρελαίου τής 'Ρωσίας κατά τó 1966, έφθασε τά 17 % τής παγκοσμίου. Αί νέαί ρωσικάι πετρελαιοπηγαί (έκτός τής περιφερείας Βακού) εύρίσκονται περι τά βόρεια

‘Ρωσία. Βιομηχανία και συγκοινωνία

κράσπεδα τοῦ Καυκάσου, περὶ τὸν μέσον ροῦν τοῦ Βόλγα, πλησίον τῆς Κασπίας θαλάσσης, εἰς τὸ Τουρκεστάν, εἰς τὴν Σαχαλίην καὶ παρὰ τὸν ποταμὸν Πετσόραν. Ἡ παραγωγή συνθετικῆς βενζίνης ἤρχισε μετὰ τὴν ὀλοκληρωτικὴν μεταφορὰν εἰς ‘Ρωσίαν τῶν δύο μεγάλων γερμανικῶν ἐργοστασίων Λόινα καὶ Παίλιτς (μετὰ τὸ 1945).

Βαρεῖα Βιομηχανία. Αὕτη ἀποτελεῖ τὴν βάσιν διὰ τὴν ἐκβιομηχάνισιν τῆς ‘Ρωσίας. Καίτοι μετὰ τὸν β’ παγκόσμιον πόλεμον ἀνεπτύχθη αὕτη σπουδαίως, ἐν τούτοις δὲν κατορθώνει ἀκόμη ν’ ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας. Ὁ χάλυψ εἶναι περιζήτητος διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατιωτικοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ διὰ τὴν

έξελιξιν τῆς βιομηχανίας. Πᾶσα κατανάλωσις χάλυβος, μὴ ἐξυπηρευοῦσα στρατιωτικὰς ἀνάγκας καὶ ἀνάπτυξιν συναφῶν πρὸς τὸν ἐξοπλισμὸν βιομηχανιῶν, ἐμποδίζεται.

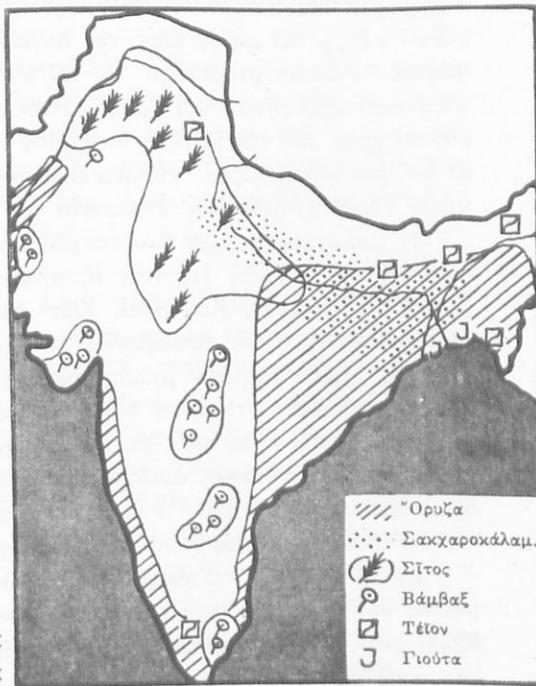
Συγκοινωνία. Τὸ πρόβλημα τῶν συγκοινωνιῶν εἶναι δύσκολον καὶ πολὺπλοκον λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τῆς χώρας, τῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν καὶ τῆς ποικίλης ἑδαφικῆς κατανομῆς τοῦ ὀρυκτοῦ πλοῦτου καὶ τῶν παραγωγικῶν κέντρων.

5. Αἱ Ἰνδίαί

Αἱ Ἰνδίαί ἐκ φύσεως εἶναι χώρα εἰς τὴν ὁποίαν εὐνοοῦνται αἱ γεωργικαὶ καλλιέργειαι. Μεγάλοι ποταμοί, μεγάλα πεδιάδες καὶ κλίμα εὐκρατον πρὸς τὸ θερμὸν εἶναι οἱ παράγοντες τῶν μεγάλων γεωργικῶν ἀποδόσεων. Αἱ ἀρδεύσεις ὁμως τῶν πεδιάδων, τῶν κυρίως Ἰνδιῶν (15%), ὑπολείπονται πολὺ τῶν ἀρδεύσεων τῶν πεδιάδων τοῦ Πακιστάν (37%), τῆς Κεϋλάνης (27%), τῆς Κίνας (30%), τῆς Ἰαπωνίας (56%) καὶ τῆς Αἰγύπτου (100%).

Ἡ καλλιεργουμένη ἐπιφάνεια εἶναι μικρὰ καὶ οὐχὶ ἐπαρκὴς διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ, ὁ ὁποῖος αὐξάνεται ἐτησίως πολὺ. Εἰς τὰς Ἰνδίας οἱ ἀγρόται καλλιεργοῦν κέγχρον, λαχανικά, ἐλαιώδη φυτὰ, ὄσπρια καὶ πρὸ παντὸς ὄρυζαν, σῖτον καὶ σακχαροκάλαμον. Τὰ ἀγροκτῆματα αὐτῶν δὲν εἶναι μεγάλης ἐκτάσεως. Ἐκαστον τούτων ἀνέρχεται κατὰ μέσον ὄρον εἰς 20 στρέμματα.

Πρὸς τὰ βόρεια μέρη τῆς χώρας ἔχουν διανοιγῆ πολλὰ φρέατα καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔγιναν ἀρκετὰ ἔργα δι' ὕδατοφράκτας. Ἡ

Ἰνδίαί. Γεωργικαὶ καλλιέργειαι.

καλλιέργεια τείου έπιτελεΐται κυρίως εις φυτείας του 'Ασσάμ και τής Κεϋλάνης.

Το έξωτερικόν έμπορίον και τών τριών κρατών τών 'Ινδιών χαρακτηρίζεται εκ τών έξαγωγών πρώτων ύλών και τών εισαγωγών βιομηχανικών ειδών. 'Η ύφαντουργική βιομηχανία έχει έπιτελέσει μεγάλας προόδους, κατόπιν εισαγωγής νεωτάτων μηχανών νηματουργικής και ύφαντουργίας. Αί 'Ηνωμένοι Πολιτεΐαι, ή 'Αγγλία και ή 'Ιαπωνία είναι τὰ τρία σπουδαιότερα Κράτη τὰ έχοντα μεγάλας οικονομικάς σχέσεις μετά τών 'Ινδιών.

6. 'Η Κίνα

'Η Κίνα είναι κατ' έξοχήν γεωργική χώρα. Τὰ σπουδαιότερα καλλιεργητικά κέντρα εύρίσκονται περί τους μεγάλους ποταμούς Χοανχό, Γιανκτσεκιάνγκ και Σικιάνκ. 'Η καλλιεργουμένη έπιφάνεια τής χώρας δέν ύπερβαίνει τὸ 15% τής έκτάσεως αὐτῆς ('Ελλάς περίπου 22%). 'Ο μέσος ὅρος τής άγροτικής ιδιοκτησίας δι' έκαστον χωρικόν κυμαίνεται μεταξύ 10 - 20 στρεμμάτων. Τὰ σπουδαιότερα γεωργικά προϊόντα είναι ὄρυζα, σίτος, άραβόσιτος, βάμβαξ, σόγια, και κέγγρος. Εις τὰς νοτίους έπαρχίας τής χώρας εύδοκιμεί τὸ τέιον, αὶ ὀπώραι και ή μορέα. 'Η Κίνα είναι ή δευτέρα βαμβακοπαραγωγὸς χώρα τής γῆς, μετά τὰς 'Ηνωμένας Πολιτεΐας τής 'Αμερικῆς.

'Η βιομηχανία εΐχεν άναπτυχθῆ ύπὸ τὴν επίδρασιν έξωτερικῆς έπιρροῆς (κεφάλαια, τεχνικὸς έξοπλισμὸς) εις τὰς μεγάλας πόλεις Σαγκάην, Τιεντσίν, Καντῶνα. Κατ' άρχάς ιδρύθησαν έργοστάσια ύφαντουργικῆς. 'Ηδη καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια ὀπως άποκτήσῃ ή χώρα βαρείαν βιομηχανίαν, κατὰ τὸ πρότυπον τής ρωσικῆς, δεδομένου ὅτι αὐτὴ διαθέτει έπαρκῆ κοιτάσματα γαιάνθρακος και ὀρυκτοῦ πλοῦτου. 'Υπολογίζεται ὅτι τὰ άποθέματα τών κοιτασμάτων γαιάνθρακος άνέρχονται εις 250 δισεκ. τόννους. Δέν έχει ὀμως έξερευνηθῆ πλήρως ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος τής χώρας και θεωρεΐται πιθανόν, ὅτι ύπάρχουν πλουσιώτερα κοιτάσματα γαιάνθρακος.

Σπουδαΐα είναι τὰ κοιτάσματα ὀρυκτῶν τοῦ βολφραμίου, άντιμονίου και κασιτέρου. Τὰ μεταλλεύματα τούτων διατίθενται εις τὸ έξωτερικόν. Τὸ έξωτερικόν έμπορίον τής χώρας δέν είναι μεγάλο. 'Αθηραι οικονομικά σχέσεις ύπάρχουν μετά τών μεγάλων Κρατῶν εκ τών ὀποίων εισάγονται βιομηχανικά είδη, ιδίως μηχαναὶ και έρ-

γαλεία. Υπολογίζεται ότι εντός τῶν 10 προσεχῶν ἐτῶν (ἀπὸ τοῦ 1969) ἡ Κίνα θὰ καταστῆ μεγάλη βιομηχανικὴ δύναμις.

7. Ἡ Ἰαπωνία

Καίτοι ἡ Ἰαπωνία δὲν διαθέτει μεγάλας ἐκτάσεις οὔτε ἄφθονον ὀρυκτὸν πλοῦτον, ἐν τούτοις ἔχει καταστῆ μεγάλη βιομηχανικὴ χώρα. Τὰ ἀποθέματα κοιτασμάτων γαιάνθρακος ὑπολογίζονται εἰς 6 δισεκατ. τόννους. Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βαρείας βιομηχανίας αὐτῆς εἰσάγονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ γαιάνθραξ καὶ σιδηρομεταλλεύματα.

Ἡ ποιότης τῶν βιομηχανικῶν Ἰαπωνικῶν προϊόντων δὲν ὑπολείπεται τῆς τῶν ἀντιστοίχων εὐρωπαϊκῶν. Τὰ Ἰαπωνικὰ ὅμως εἶναι πολὺ εὐθηνότερα τούτων, διότι τὰ ἐργατικά ἡμερομίσθια ἐν Ἰαπωνίᾳ εἶναι εἰς πολὺ χαμηλὸν ἐπίπεδον. Ἡδη ἀπὸ τοῦ 1952 ἡ Ἰαπωνία ἐξάγει εἰς τὴν Εὐρώπην ἀκατέργαστον σίδηρον καὶ χάλυβα. Ἰδιαιτέραν ἀνάπτυξιν ἔχει λάβει ἡ βιομηχανία εἰδῶν προερχομένων ἐκ τῆς ἀλιείας. Τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς παγκοσμίως ἀλιευομένης ποσότητος ἰχθύων προέρχεται ἐκ τῆς Ἰαπωνίας. Ἡ Ἰαπωνία ἔχει καταστῆ ἡ τρίτη βιομηχανικὴ χώρα τοῦ κόσμου εἰς πολλοὺς τομεῖς παραγωγῆς. Εἰς μερικοὺς εἶναι ἡ δευτέρα μετὰ τὰς Η.Π.Α.

8. Ἡ Αὐστραλία

Ἡ Αὐστραλία εἶναι χώρα κατὰ πρῶτον λόγον γεωργικὴ. Μέχρι τοῦ 1939 τὰ γεωργικὰ καὶ μεταλλευτικὰ προϊόντα τῆς χώρας ἀπέτελουν τὰ 90% τῶν ἐξαγωγῶν. Τὸ σπουδαιότερον ἐξαγόμενον εἶδος εἶναι τὸ ἔριον ἐκ προβάτων, τοῦ ὁποῦ ἡ ἐξαγωγή ἀνέρχεται ἑτησίως εἰς τὸ 1/4 περίπου τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Τὰ 3/4 τῶν ὑπαρχόντων προβάτων εἶναι τοῦ εἶδους μερινός.

Ἡ παραγωγή σίτου εἶναι μεγάλη. Εἶναι ἡ τετάρτη χώρα τῆς γῆς εἰς τὴν ἐξαγωγὴν σίτου μετὰ τὴν Ῥωσίαν, τὸν Καναδᾶν καὶ τὴν Ἀργεντινὴν. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου (1939 - 1945) ἡ Αὐστραλία ἐξάγει κρέατα, σάκχαρον, βούτυρον, οἶνον καὶ μέλι. Εἰς τὴν γεωργίαν ἐπικρατεῖ τὸ σύστημα τῆς μονοκαλλιέργειας, τὸ ὁποῖον ὅμως ἐνίοτε ἐγκλείει πολλοὺς κινδύνους διὰ τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν, ἐνεκα καταστροφῶν προκαλουμένων ἐκ κλιματολογικῶν μεταβολῶν.

Κατὰ τὴν πολυκαλλιέργειαν τοιαῦται καταστροφαὶ περιορίζονται συνήθως εἰς ἓν ἢ δύο καλλιεργούμενα εἶδη καὶ ὄχι εἰς τὸ σύνολον τῶν καλλιεργουμένων. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ διανυομένου αἰῶνος ἡ χώρα ἤρχισε βραδέως νὰ ἰδρῆ ἰδικὴν τῆς βιομηχανίαν. Τὸ σπουδαιότερον ὄρυκτὸν αὐτῆς εἶναι ὁ γαϊάνθραξ, ἡ ἔτησία παραγωγὴ τοῦ ὁποίου ἀνέρχεται περίπου εἰς 35 ἑκατομ. τόνους. Ἐπίσης ὑπάρχουν εἰς τὴν χώραν πλούσια ὄρυκτὰ σιδήρου, τὰ ὅποια ἐπιτρέπουν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βαρείας βιομηχανίας καὶ τὴν παραγωγὴν χάλυβος.

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὴν Αὐστραλίαν κοιτάσματα οὐρανίου, τὰ ὅποια διατίθενται διὰ τὴν παραγωγὴν τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας. Ἡ βιομηχανία γενικῶς βαίνει αὐξανομένη βραδέως, λόγῳ τοῦ μικροῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας καὶ τῆς εἰσαγωγῆς βιομηχανικῶν προϊόντων ἐξ Ἀγγλίας.

9. Ἡ Μεγάλῃ Βρεταννία (Ἡνωμένον Βασίλειον)

Ἐν ᾧ μέχρι τοῦ 1800 ἡ Μ. Βρεταννία ἦτο σπουδαία γεωργικὴ χώρα πωλοῦσα γεωργικὰ προϊόντα εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἤδη ἔχει ἀποβῆ καθαρῶς βιομηχανικὴ χώρα. Ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ αὐτῆς ἀρκεῖ νὰ διαθρέψῃ μόνον τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, ἡ ὅποια εἶναι ἠναγκασμένη νὰ εἰσάγῃ τὰ δι' αὐτὴν ἀναγκαῖα γεωργικὰ προϊόντα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἐνεκα τοῦ ἐκβιομηχανισμοῦ τῆς χώρας, τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς εἶναι συγκεντρωμένον εἰς τὰς πόλεις. Τὸ Μάντσεστερ, τὸ Μπίρμινγχαμ, τὸ Σιέφιλτ καὶ τὸ Λήντς - Μπράντφορτ ἀπέβησαν μεγάλα κέντρα ὑφαντουργικῆς καὶ μεταλλουργικῆς βιομηχανίας. Ἐδημιουργήθη ἐκεῖ λίαν ἐξειδικευμένη τάξις ἐργατῶν, ἡ ὅποια συνέβαλε πολὺ εἰς τὴν ἐξαιρετοὺν ποιότητα τῶν ἀγγλικῶν ὑφασμάτων καὶ μηχανημάτων παντὸς εἶδους. Εἰς τὰς δυτικὰς περιοχὰς τῆς χώρας, ὅπου ἐπικρατεῖ περισσοτέρα ὑγρασία, γίνεται ἡ ἐπεξεργασία τοῦ διὰ τοῦ Λίβερπουλ κυρίως εἰσαγομένου βάμβακος, ἐν ᾧ εἰς τὰς ἀνατολικὰς γίνεται ἡ ἐπεξεργασία τοῦ διὰ τοῦ Χάλλ εἰσαγομένου ἐρίου. Μαλακὰ ὕδατα (περιέχοντα πολὺ ὀλίγα ἄλατα, οὐδόλως γλυφὰ) ὑπάρχοντα εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, εἶναι πολὺ κατὰλληλα διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐρίων καὶ τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων, τὰ ὅποια καθιστοῦν πολὺ μαλακά.

Εἰς τὴν νότιον περιοχὴν τῆς κεντρικῆς Ἀγγλίας παράγονται παντὸς εἶδους σιδηρᾶ προϊόντα, μηχαναὶ σιδηροδρόμων, ἐργαλεῖα ἐκ χάλυβος κ.τ.λ. Τὰ ἀγγλικά ἐκ σιδήρου μικρὰ ἀντικείμενα καὶ τὰ περίφημα ἀγγλικά ὑφάσματα, παρ' ὅλον ὅτι ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἐξαιρετά καὶ νὰ διατηροῦν τὴν φήμην των ἀπὸ ἐπόψεως ποιότητος, ἐν τούτοις ἀπώλεσαν τὴν μονοπωλιακὴν αὐτῶν θέσιν εἰς τὸν κόσμον, ἔνεκα τῆς ἀναπτύξεως τῶν συναφῶν γερμανικῶν καὶ ἀμερικανικῶν προϊόντων. Εἰς μερικὰ κέντρα βιομηχανικὰ τῆς Ἀγγλίας λειτουργοῦν πυρηνικοὶ ἀντιδραστήρες παράγοντες ἠλεκτρικὴν ἐνέργειαν.

Ἡ Κοινοπολιτεία

Μετὰ τὴν νίκην τοῦ 1588 ἐναντίον τοῦ στόλου τῆς Ἰσπανίας ἡ Ἀγγλία ἤρχισε νὰ κατακτῆ ἐδάφη εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὰς ἄλλας Ἠπείρους καὶ κατέστη ἡ μεγαλύτερα αὐτοκρατορία, τὴν ὁποίαν ἐγνώρισε ποτὲ ὁ κόσμος. Ἡ ἕκτασις τῆς Αὐτοκρατορίας αὐτῆς ἦτο πενταπλασία τῆς ἐκτάσεως τῆς ὑπὸ τὸν Τραϊανὸν ῥωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας.

Χάρις εἰς τὰς ἀποικίας της, ἀλλὰ καὶ χάρις εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς βιομηχανίας, ἡ Ἀγγλία κατέστη ἡ μεγαλύτερα οἰκονομικὴ Δύναμις τοῦ κόσμου. Παρ' ὅλον ὅτι κατὰ τὸ 1776 ἡ Ἀγγλία ἀπώλεσε τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, αἱ ὁποῖαι δι' ἐπαναστάσεως κατὰ τῆς Ἀγγλίας ἀπέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν των, ἐν τούτοις ἐξηκολούθη μέχρι τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου (1914 - 1918) νὰ εἶναι ἡ μεγαλύτερα Αὐτοκρατορία τοῦ κόσμου. Ἀπὸ τοῦ τέλους ὁμως τοῦ πολέμου αὐτοῦ πολλαὶ ἀποικίαι τῆς Ἀγγλίας, αἱ ὁποῖαι εἶχον πολεμήσει ὑπὲρ αὐτῆς ἀπέκτησαν μερικὰ δικαιώματα ἀνεξαρτησίας καὶ ὠνομάσθησαν κτήσεις (Dominions) ἀντὶ ἀποικίαι (Coloniae) (1926). Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρετηρήθη καὶ μετὰ τὸ πέρασ τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου (1939 - 1945), ὁπότε πολλαὶ ἀποικίαι ἀπέκτησαν περισσότερα δικαιώματα ἀνεξαρτησίας, ὄχι ὁμως τὴν πλήρη ἀνεξαρτησίαν των. Μεταξὺ τῶν χωρῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι σχεδὸν ἀνεξάρτητοι ὑπάγεται ὁ Καναδᾶς, ἡ Αὐστραλία, ἡ Νέα Ζηλανδία καὶ ἄλλαι.

Αἱ κτήσεις ἠναγκάσθησαν νὰ εἶναι μέλη τῆς πολιτικῆς Ὀργανώσεως τῆς ὀνομασθείσης Κοινοπολιτείας ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς Ἀγγλίας καὶ νὰ ἔχουν πίστιν πρὸς τὸ Ἀγγλικὸν Στέμμα. Ὑπὸ

την μορφήν αὐτὴν τῆς ἐξαρτήσεως πρὸς τὴν Ἀγγλίαν περιελήφθη καὶ ἡ ἑλληνικὴ Κύπρος.

Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα ἐμφαίνονται τὰ Κράτη τῆς ἀγγλικῆς Κοινοπολιτείας (ΟΗΕ 1967).

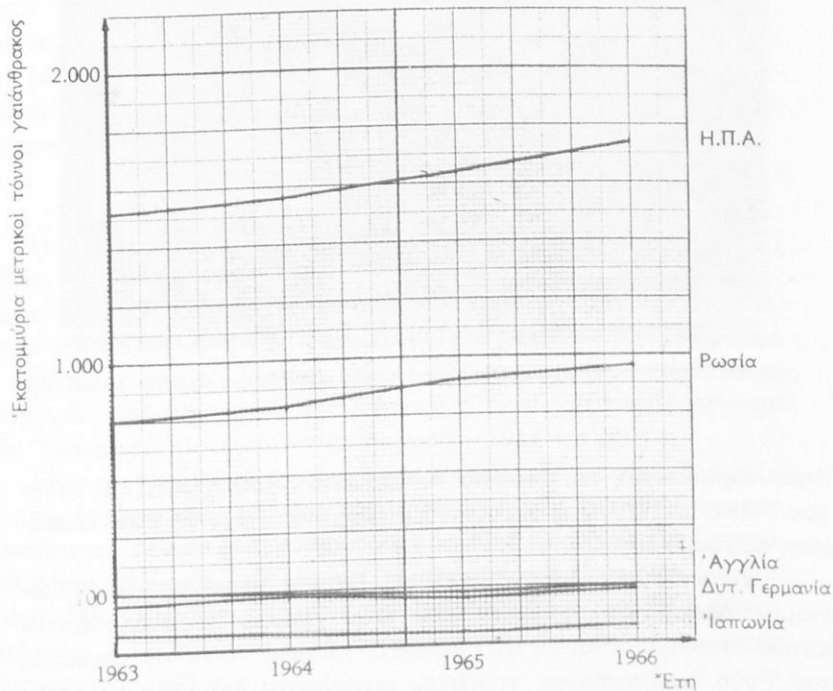
Χώρα	*Εκτασις	Κάτοικοι εἰς ἑκατομύρια
Μεγάλη Βρεταννία (Ἀγγλία)	244.030	55,68
Καναδᾶς	9.976.139	20,44
Αὐστραλία	7.686.810	11,75
Νῆσοι Κοκκὸ (Κόλπος Βεγγάλης)	14	0,001
Νῆσοι Νόρφολκ (Ἀνατολικῶς Αὐστραλίας)	36	0,001
Νῆσοι Χριστουγέννων (Κεντρικὸς Εἰρηρικὸς Ὠκεανὸς)	135	0,003
Παπούα (Εἰς Νέαν Γουϊνέαν)	222.998	0,62
Νέα Γουϊνέα	238.693	1,6
Ναουροῦ (ἀνατολ. Ν. Γουϊνέας)	21	0,006
Περιοχὴ Ἀνταρκτικῆς Ἠπείρου	6.044.000	—
Νέα Ζηλανδία	268.676	2,72
Νῆσοι παρὰ τὴν Ν. Ζηλανδίαν	502	0,03
Ρῶσσ - Ντεπέντενσν (νῆσοι παρὰ τὴν Ἀνταρκτικὴν).	414.400	—
Δυτικὴ Σαμόα (Νῆσος Εἰρηνικοῦ)	2.934	0,13
Ἰνδία	3.268.090	511,11
Πακιστάν	946.716	107,25
Κεϋλάνη	65.610	11,74
Γκάνα	238.537	8,14
Μαλαισία	332.633	8,58
Νιγηρία	923.768	62,45
Σιέρρα Λεόνε	71.740	2,43
Τανσανία	939.701	12,7
Ἰαμαίκα	10.962	1,87
Τόμπακο (νῆσοι βορείως Ν. Ἀμερικῆς)	5.128	1,01
Νυασαλάντ (Μαλαβί, Ἀφρικῆς)	117.800	4,13
Ζαμβία (Βόρειος Ῥοδεσία)	752.614	3,94
Κύπρος	9.251	0,61

10. Ἡ Γερμανία

Καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ἤρχισε περὶ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος, ἀλλὰ μὲ βραδύτερον ῥυθμὸν. Πολὺν παλαιὰ εἶναι αἱ βιοτεχνίαι τοῦ λίνου, μετάξις, ἔριου, σιδήρου καὶ ξύλου. Αἱ πρῶται ὕλαι λίνου, ἔριου, ξύλου καὶ μεταλλευμάτων ἐλαμβάνοντο ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς Γερμανίας ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀγγλικῆς βιομηχανίας. Γερμανοὶ τεχνικοὶ ἐξεπαιδεύθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ εἰσήγαγον εἰς Γερμανίαν τὰς μεθόδους μεταλλουργίας τοῦ σιδήρου καὶ κατασκευῆς μηχανῶν.

Ὅτε, κατὰ τὸ 1800, ὁ Ναπολέων Βοναπάρτης ἐνήργησε τὸν ἡπειρωτικὸν ἀποκλεισμὸν τῆς Ἀγγλίας ἡ ἀνάπτυξις τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας ἔλαβε ταχύτερον ῥυθμὸν, ἰδίως εἰς τὴν περιὸν ἡ Ῥούρ,

Ἡ παραγωγή ἐνεργείας τῶν μεγαλύτερων οἰκονομικῶν δυνάμεων ἀνηγμένη εἰς παραγωγήν γαιάνθρακος

Δυτικόν Βερολίνον. Συγχρόνου αρχιτεκτονικῆς οἰκοδόμημα εἰς τὴν συνοικίαν Hansa τοῦ Tiergarten

ὅπου εὐρίσκονται τὰ πλούσια κοιτάσματα γαιάνθρακος καὶ σιδήρου. Ἄπὸ τοῦ 1870 ἡ γερμανικὴ βιομηχανία ἤρχισεν ἀναπτυσσομένη ῥαγδαίως.

Τὰ κοιτάσματα γαιάνθρακος τῆς δυτικῆς περιοχῆς τῆς Γερμανίας καταλαμβάνουν ἑκτασιν 3.000 τετρ. χιλιομ., τὰ δὲ ἀποθέματα αὐτῶν ὑπολογίζονται εἰς 220 δισεκατ. τόννων. Τὸ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ῥούρ λαμβανόμενον γαιαέριον μεταφέρεται διὰ μεγάλων ὑπο-

γείων αεραγωγῶν εἰς τὴν βόρειον καὶ νότιον Γερμανίαν καὶ χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῶν ἐκεῖ συναφῶν βιομηχανιῶν.

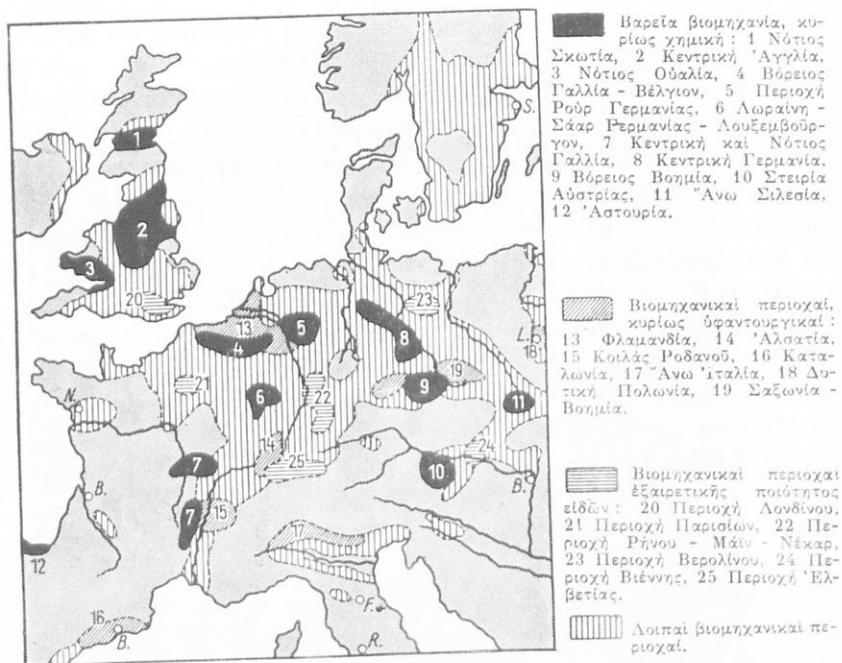
Ἡ χημικὴ βιομηχανία χρησιμοποιεῖ ποικιλοτρόπως τὸν ἄνθρακα. Ἔχει καταστή ἕκ τῶν πρώτων χημικῶν βιομηχανιῶν τοῦ κόσμου. Μετὰ τὴν ἕκ τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου καταστροφὴν, τὰ δύο τρίτα περίπου τῆς παλαιᾶς Γερμανίας ἀποτελοῦν ἀνεξάρτητον κράτος ὁμοσπονδιακόν, τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν (10 μικρότερα Κράτη). τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἔν τρίτον εὐρίσκεται ὑπὸ ῥωσικὴν κατοχὴν καὶ ἀποτελεῖ τὴν Ἀνατολικὴν Γερμανίαν (Ῥωσικὴ Ζώνη). Ἡ Δυτικὴ Γερμανία κατάρθωσεν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν νὰ ἀποκαταστήσῃ τὰς φοβερὰς ἕκ τοῦ πολέμου καταστροφὰς καὶ νὰ δημιουργήσῃ ζωηροτάτην οἰκονομικὴν ἄνθησιν, τοιαύτην, ὥστε νὰ χορηγῇ καὶ δάνεια εἰς Μεγάλας Δυνάμεις, ὡς ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία.

Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας ὑστερεῖ πολὺ τῆς παραγωγῆς τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, διότι οἱ Ῥῶσοι ἀφῆρεσαν τὸ ἥμισυ ὅλων τῶν βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων τῆς κατεχομένης ζώνης καὶ μετέφερον αὐτὰς εἰς τὴν Ῥωσίαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ῥωσικῆς βιομηχανίας, αἱ δὲ ἀνατολικαὶ γαιανθρακοφόροι περιοχαὶ εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν κατοχὴν καὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν Πολωνῶν.

11. Ἡ Γαλλία

Ἡ Γαλλία εἶναι συγχρόνως μεγάλη γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ χώρα. Παράγει σίτον, περὶ τὰ 12 ἑκατομμ. τόνν. ἐτησίως. Εἰς τὴν παραγωγὴν γεωμήλων, μὲ 11 περίπου ἑκατομμ. τόννους, ὑπολείπεται τῆς παραγωγῆς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κατὰ 3 περίπου ἑκατομμ. τόννους (1967). Ἡ παραγωγή σακχάρου μὲ 1866 χιλ. τόννους (1967) ὑπολείπεται ὀλίγον τῆς γερμανικῆς καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς (1917 καὶ 2570).

Εἶναι ἡ πρώτη οἰνοπαραγωγὸς χώρα τοῦ κόσμου, ἀγοράζει δὲ πρὸς ἐπεξεργασίαν καὶ ποσότητος οἴνου ἕκ τῆς ἐλληνικῆς ἀγορᾶς. Πυκνότατον ὄδικόν καὶ σιδηροδρομικόν δίκτυον ἐξυπηρετεῖ σπουδαίως τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας. Ἡ ὑφαντουργία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη, ἰδίως εἰς τὰς κεντρικὰς καὶ βορείους ἐπαρχίας τῆς χώρας. Περίφημα εἶναι τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα τῆς Λυῶν καὶ τὰ νηματουργεῖα τῆς Λίλλης.

Βιομηχανικαὶ περιοχά Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης

Ἡ χημικὴ βιομηχανία συναγωνίζεται εἰς ποιότητα τὰς χημικὰς βιομηχανίας ἄλλων μεγάλων βιομηχανικῶν κρατῶν, καίτοι ἡ χώρα δὲν διαθέτει ἄφθονον γαιάνθρακα. Τὰ γαλλικὰ ἀρώματα θεωροῦνται τὰ καλύτερα τοῦ κόσμου.

Ἡ Γαλλία ἔχει πλουσιώτατα κοιτάσματα ὀρυκτῶν σιδήρου. Τὸ ἐτήσιον ἐξαγόμενον σιδηρομετάλλευμα εἶναι ὑπερτριπλάσιον τοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐξαγομένου γερμανικοῦ καὶ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς γαλλικῆς βαρέας βιομηχανίας.

ΧΩΡΑΙ ΠΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΝ

Ὁ ἐξευρωπαϊσμός τῆς γῆς προήλθεν ἐκ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν μεγάλων γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων (τοῦ 15ου αἰῶνος) πολλοὶ Εὐρωπαῖοι ἐξεχύθησαν κατὰ κύματα πρὸς τὰς νέας ἀνακαλυφθείσας χώρας. Ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλία, ἡ Ἑλλαν-

διά, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία, κατ' ἀρχάς, βραδύτερον δὲ ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ἰταλία, ἴδρυσαν ἀποικίας εἰς τὰς νέας χώρας καὶ ἤρχισαν τὴν οἰκονομικὴν ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν. Κατὰ τὸν 18ον καὶ 19ον αἰῶνα αἱ Εὐρωπαῖοι ἴδρυσαν εἰς τὰς ἀποικίας των καὶ οἰκισμοὺς καὶ πόλεις ἐξ Εὐρωπαίων καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῶν ἀποικιῶν ἔγινεν ἐντονωτέρα, ἀκολουθοῦσα τὸν ρυθμὸν τῆς τεχνικῆς ἀναπτύξεως τῆς Εὐρώπης. Πρῶται ὕλαι διωχετεύοντο ἐκ τῶν ἀποικιῶν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ βιομηχανικὰ προϊόντα ἐξ Εὐρώπης ἐπωλοῦντο κατὰ μεγάλας ποσότητας εἰς τὰς ἀποικίας. Ἀποτέλεσμα τῶν ἀνταλλαγῶν αὐτῶν μεταξὺ Εὐρώπης καὶ ἀποικιῶν ἦτο ἡ μεγάλη οἰκονομικὴ ἀνθισις τῆς Εὐρώπης καὶ ὁ στοιχειώδης ἐκπολιτισμὸς τῶν πρωτογόνων λαῶν τῶν ἀποικιῶν.

Ἡ ἀτμήρης ναυτιλία συνέτεινεν ἔτι περισσότερον εἰς τὴν αὐξησιν τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν καὶ τὴν δημιουργίαν τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου. Ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεῦτερος παγκόσμιος πόλεμος (1914 - 1918 καὶ 1939 - 1945) εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα καὶ τὴν δημιουργίαν πλείστων νέων ἐλευθέρων Κρατῶν εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀσίαν.

Τὰ νέα αὐτὰ Κράτη ἔγιναν μέλη τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν (ΟΗΕ). Ἡ οἰκονομία τῶν Κρατῶν αὐτῶν εὐρίσκεται εἰς τὸ πρῶτον στάδιον ἀναπτύξεως. Αἱ σύγχρονοι πολιτιστικαὶ ἀπαιτήσεις καὶ αἱ ἀνέσεις τῆς ζωῆς αἱ παρατηρούμεναι εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν (ΗΠΑ) δὲν ὑπάρχουν εἰς τὰ νέα δημιουργηθέντα Κράτη. Τοῦναντίον εἰς πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων εἶναι πρωτόγονος πολλὰὶ ἀσθένειαι μαστίζουσι τοὺς κατοίκους καὶ ἡ πτωχεία εἰς τὰς λαϊκὰς μάζας εἶναι ἐκδηλος. Ἐλλειψις στοιχειώδους κοινωνικῆς προνοίας καὶ ὀργανώσεως οἰκονομικῆς συντελοῦν, ὥστε ἡ ζωὴ τῶν κατοίκων τῶν νέων χωρῶν νὰ μὴ εἶναι ἄνετος, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν κατὰ τὴν ὁποίαν νοεῖ τὴν ζωὴν εἰς Εὐρωπαῖος ἢ Ἀμερικανός. Ὁ ταχὺς ἐξ ἄλλου ρυθμὸς τῆς τεχνολογικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἡ ἀνάγκη συμμετρίας τινος εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ πολιτιστικὴν πρόοδον τῶν λαῶν τῆς γῆς καὶ ἐν γένει ἡ ἐπιθυμία βελτιώσεως τῶν ὄρων ζωῆς τῶν λαῶν τῶν πρώην ἀποικιῶν ὠδήγησαν τὸν Ὁργανισμὸν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν νὰ λάβῃ μέριμναν πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν καθυστερημένων εἰς τὴν σύγχρονον πρόοδον λαῶν.

Πρὸς ἀνάπτυξιν χῶραι ὀνομάζονται ὅλαι αἱ χῶραι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι διακρίνονται διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς αὐτὰς πτωχείαν, τὸ

μικρόν εισόδημα, τὰς πολλὰς ἀσθενείας, τὴν ἀτελῆ διατροφήν, τὴν πρωτόγονον ἔνδυσιν, τὴν πρωτόγονον οἰκιακὴν διαβίωσιν, τὴν ἀτελῆ παιδείαν. Ἄλλοτε αἱ χῶραι αὗται ὠνομάζοντο ὑπανάπτυκτοι. Κατόπιν διαμαρτυρίας ὅμως πολλῶν ἐξ αὐτῶν ἡ ἐπίσημος ὀνομασία ἔγινε: «Χῶραι πρὸς ἀνάπτυξιν».

Ἡ ἐμφανὴς διαφορὰ μεταξὺ «ἀνεπτυγμένων χωρῶν» καὶ «πρὸς ἀνάπτυξιν» χωρῶν καταφαίνεται καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως τοῦ εισοδήματος ἐκάστου ἀτόμου τῶν συγκρινομένων χωρῶν. Οὕτω, ἐν ᾧ τὸ ἐτήσιον εισόδημα 400 περίπου ἑκατομμυρίων κατοίκων τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἀνέρχεται εἰς 18.000 δραχμὰς κατὰ κεφαλὴν, τὸ ἐτήσιον εισόδημα 1600 ἑκατομμυρίων περίπου κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας, Ν. Ἀμερικῆς, καὶ μερικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης δὲν ὑπερβαίνει κατὰ κεφαλὴν τὸ ποσὸν τῶν 5000 δραχμ.

Ἀλλαγὴ τῆς καταστάσεως αὐτῆς χρειάζεται τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Κράτους καὶ ὅπου ἡ ἐπέμβασις αὕτη δὲν εἶναι ἐπαρκὴς χρειάζεται τὴν ἐπέμβασιν Διεθνoῦς Ὄργανισμοῦ, ὅπως εἶναι ὁ Ὄργανισμὸς τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν. Ἡ μηχανικὴ καλλιέργεια, ἡ χρησιμοποίησις μηχανῶν διὰ τὸν θερισμὸν καὶ τὸν ἄλωνισμόν, ἡ χρησιμοποίησις λιπασμάτων, ἡ χρησιμοποίησις ἐκλεκτῶν σπόρων καὶ ἡ ἐποπτεία διὰ τὴν ὑγιεινὴν τοῦ ἀγρότου εἶναι τὰ μέτρα, τὰ ὅποια λαμβάνει ὁ Ὄργανισμὸς τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικoῦ ἐπιπέδου τῶν πρὸς ἀνάπτυξιν χωρῶν. Ἐξ ἄλλου ἡ κυρία προσπάθεια πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικoῦ ἐπιπέδου ἐνὸς ὑπὸ ἀνάπτυξιν εὐρισκομένου λαοῦ εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας του. Ἡ ἀνάπτυξις ὅμως αὕτη ἀπαιτεῖ μεγάλα κεφάλαια καὶ χρόνον μακρόν. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι αἱ πρὸς ἀνάπτυξιν χῶραι τῆς γῆς δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν ὑπαναπτύξεως. Καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην ἀκόμη, ἂν ἐξαιρέσῃ κανεῖς ὠρισμένα βιομηχανικὰ Κράτη, τὰ ὑπόλοιπα Κράτη εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν τοιαύτην, ὥστε νὰ ἔχουν ἀνάγκην περαιτέρω ἀναπτύξεως. Τὰ Κράτη τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου παραδείγματος χάριν, δὲν ἔχουν τὸ αὐτὸ βιωτικὸν ἐπίπεδον, τὸ ὁποῖον παρατηρεῖται εἰς τὴν Δυτ. Γερμανίαν, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν. Κατὰ συνέπειαν ἔχουν τὰ Κράτη αὐτὰ ἀνάγκην ἐξωθεν βοηθείας διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικoῦ ἐπιπέδου των, καὶ πρὸ παντὸς ἔχουν ἀνάγκην διὰ τῆς βοηθείας αὐτῆς, νὰ ἀναπτύξουν τὴν βιομηχανίαν των ὅσον τὸ δυνατόν περισσώτερον.

**Ζ'. ΤΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΤΟΜΕΑ
(21 'Απριλίου 1967 — 21 'Απριλίου 1969)**

**Α'. Νομισματική και πιστωτική πολιτική
'Η νομισματική σταθερότης**

Θεμέλιον τῆς Οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἡ νομισματικὴ σταθερότης ἤτοι ἡ σταθερότης τῆς ἀγοραστικῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς.

Πρῶτον διότι ἡ νομισματικὴ σταθερότης ἀποτελεῖ τὴν βασι-
κωτέραν καὶ ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως
τῆς χώρας μας. Πληθωριστικαὶ θεωρίαι τεθεῖσαι εἰς ἐφαρμογὴν πρὸ
ὀλίγων ἐτῶν εἶχον ὀδηγήσει εἰς ἀνατροπὴν τῆς οἰκονομικῆς ἰσορρο-
πίας, εἰς μεγάλην διαταραχὴν τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν καὶ εἰς
ἀπώλειαν τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ ἔθνικόν μας νόμισμα, τόσον εἰς
τὸ ἐσωτερικόν, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Δεύτερον διότι ἡ νομισματικὴ σταθερότης συνδέεται εὐθέως
μὲ τὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν τοῦ χρηματικοῦ εἰσοδήματος τῶν
δραχμοβιώτων λαϊκῶν τάξεων.

Ἡ ἀξία τῆς δραχμῆς δὲν εἶναι σταθερὰ μόνον ἐντὸς τῆς Ἑλληνι-
κῆς Ἐπικρατείας. Καὶ εἰς τὰ ξένα χρηματιστήρια διατηρεῖται ἀμεί-
ωτος ἡ ἀξία τῆς δραχμῆς, ἡ ὁποία θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ξένων ὡς ἓν
ἐκ τῶν σταθερωτέρων νομισμάτων τοῦ κόσμου.

'Η προσφορὰ χρήματος

Ἀξιοσημείωτον ἐπίτευγμα ἀποτελεῖ ἡ ἐξασφαλισθεῖσα ἰσορρο-
πία μεταξὺ τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ τῶν πραγματικῶν ἐκά-
στοτε χρηματικῶν ἀναγκῶν τῆς ἀναπτυσσομένης οἰκονομίας τῆς
χώρας μας, χωρὶς πρὸς τοῦτο νὰ παραστῇ ἀνάγκη προσφυγῆς εἰς
τὴν ἐκδοτικὴν μηχανὴν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

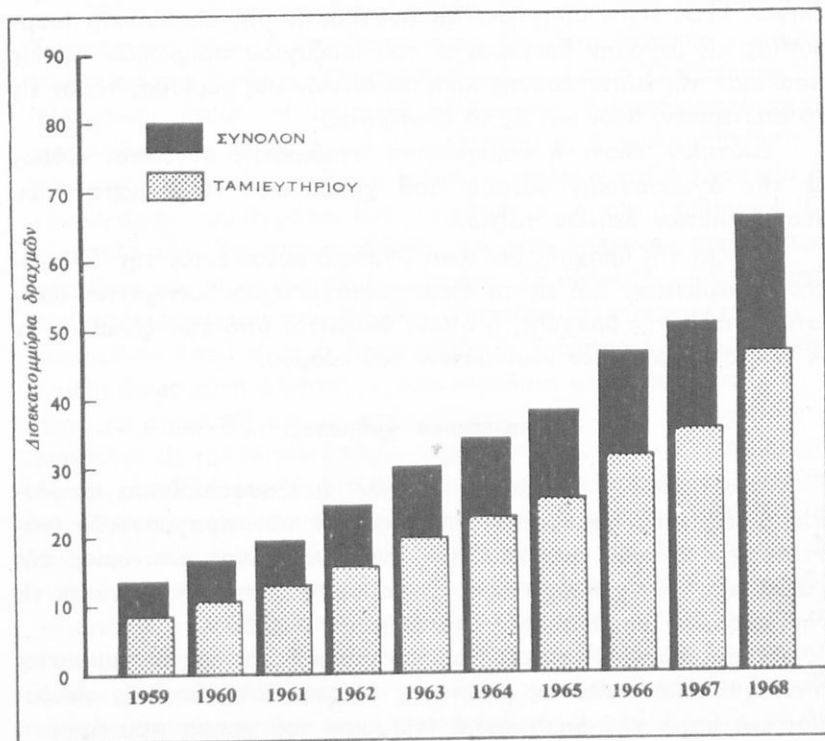
Ἡ σημειωθείσα μείωσις τοῦ κυκλοφοροῦντος χαρτονομίσματος
ἐπετεύχθη ὑπὸ καθεστῶς εὐρυτάτης χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονο-
μίας καὶ παρὰ τὴν σημαντικὴν ἐνίσχυσιν τοῦ χρηματικοῦ ἀγροτι-
κοῦ καὶ ἐργατικοῦ εἰσοδήματος.

Ἡ αὐξησις τῶν ἀποταμιεύσεων τοῦ λαοῦ εἶναι χαρακτηριστικὴ τῆς οἰκονομικῆς εὐρωστίας τοῦ τόπου μας.

Ἴδιωτικαὶ Καταθέσεις

Αἱ καταθέσεις τῶν πολιτῶν εἰς τὰ Ταμιευτήρια τοῦ Κράτους (Ταχυδρομικὰ Ταμιευτήρια) καὶ τὰς Τραπεζὰς ἐπηρεάζονται ἐκ τῆς ἐν γένει οἰκονομίας μιᾶς χώρας καὶ ἐκ τῶν ὄρων ἀσφαλείας καὶ εἰρηνικῆς διαβιώσεως τοῦ λαοῦ. Ἀπὸ τῆς 21 Ἀπριλίου 1967 τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας καὶ εἰρηνικῆς διαβιώσεως τοῦ λαοῦ συνετελέσεν εἰς τὴν αὐξησιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἐν γένει. Αἱ ἰδιωτικαὶ καταθέσεις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἶχον ὡς ἑξῆς:

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΙΔΙΩΤΩΝ

*Έτος	Καταθέσεις (εἰς ἑκατομμ.)
1965	3.984
1966	4.160
1967	8.211
1968	15.377

Αἱ καταθέσεις εἰς τὰ Ταχυδρομικά Ταμειυτήρια καὶ τὰς Τραπεζὰς ἐμφαίνονται ἐκ τοῦ ἑπομένου πίνακος.

Ἡ χρηματοδότησις τῆς Οἰκονομίας

Διὰ τῶν ληφθέντων ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, κατὰ τὸ 1967, πιστωτικῶν μέτρων, ἐπετεύχθη εἰς πρώτην φάσιν, ἡ ἀποδέσμευσις τοῦ πιστωτικοῦ συστήματος ἐκ τῶν ἀναχρονιστικῶν ἐλέγχων, ἡ εἰσαγωγή νέων μορφῶν καὶ συγχρόνων μεθόδων χρηματοδοτήσεως, καὶ ἡ διεύρυνσις τῶν ὁρίων χρηματοδοτήσεως ὅλων τῶν παραγωγικῶν δραστηριοτήτων, ἰδίως εἰς τοὺς τομεῖς τῶν οἰκοδομῶν, τοῦ ἐμπορίου, τῆς γεωργίας, τῶν ἐπαγγελματιῶν καὶ τῆς Περιγηγῆσεως (κ. Τουρισμοῦ), ἐν ᾧ συγχρόνως ἐλήφθη ἰδιαιτέρα μέριμνα ὑπὲρ ὠρισμένων κλάδων στρατηγικῆς σημασίας διὰ τὴν Οἰκονομίαν, τῶν ναυπηγῆσεων, τῶν γεωργικῶν βιομηχανιῶν τῆς βιοτεχνίας καὶ τῶν ἐξαγωγικῶν ἐπιχειρήσεων.

Ὁ ἐντυπωσιακὸς ρυθμὸς ἀνόδου τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς Οἰκονομίας

Τὸ μέγεθος τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἀσκηθείσης πολιτικῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν ἐκφράζει ὁ ἐντυπωσιακὸς ρυθμὸς ἀνόδου τῆς χρηματοδοτήσεως πρὸς τὴν Οἰκονομίαν, τῆς ὁποίας κυρία πηγή ὑπῆρχεν ἡ διοχετευθεῖσα ὑπὸ μορφήν καταθέσεων, εἰς τὸ τραπεζικὸν σύστημα ηὔξημένη ῥοτὴ ἀποταμιεύσεων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Οὕτω, συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα τῆς Τραπεζικῆς τῆς Ἑλλάδος τὸ συνολικὸν ὕψος τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς Οἰκονομίας τῆς Χώρας ἀνῆλθε κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1968, εἰς 96.574 ἑκατομμύρια

Ἐπίπεδος σταθερότης τῶν τιμῶν ἐπετεύχθη καὶ κατὰ τὸ 1968, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τὸ μέσον ἐπίπεδον τοῦ τιμαρίθμου ἐνεφάνισεν ἀμελητέαν αὐξήσιν κατὰ 0,3% μόνον, ἔναντι προβλεπομένης ὑπὸ τοῦ πενταετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως μέσης ἐτησίως αὐξήσεως ἐκ 2%.

Ἄξια ἰδιαίτερας μνείας εἶναι ἡ σημειωθείσα ἐξέλιξις εἰς τὸν εἰδικὸν δείκτην τῆς ὁμάδος «Διατροφή» σχετιζόμενον ἀμέσως μὲ τὸ βιωτικὸν ἐπίπεδον τῶν πολυαρίθμων λαϊκῶν τάξεων. Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς δείκτης ἐσημείωσε, καθ' ὅλην τὴν τελευταίαν διετίαν ἀνεπαίσθητον ἄνοδον 0,7% ἔναντι αὐξήσεως 10,4% τῆς διετίας 1965 - 1966.

Τὸ διασφαλισθὲν διὰ τῶν μέτρων τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ λαοῦ ὑγιᾶς καθεστῶς σταθερῶν τιμῶν συνεχίζεται ἔκτοτε, παρὰ τὴν ἐντεινομένην οἰκονομικὴν δραστηριότητα.

Ὁ ἑλληνικὸς τιμάρθμος ἐκ τῶν σταθερωτέρων τοῦ κόσμου

Αἱ εὐνοϊκαὶ ἐξελίξεις τοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἐνέχουν ὅλως ἰδιαίτεραν σημασίαν διὰ τὴν ἀνταγωνιστικότητα τῆς Ἐθνικῆς μᾶς Οἰκονομίας, εἰς διεθνή κλίμακα, καθ' ὅσον κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν αἱ ἀνατιμητικαὶ τάσεις εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας τοῦ κόσμου ὑπῆρξαν ἔντονοι. Κατὰ τὸ 1967 ἡ Ἑλλὰς ἐνεφάνισε τὴν μικροτέραν ἄνοδον εἰς τὸ μέσον ἐτήσιον ἐπίπεδον τοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ (1,7%) μεταξύ ὄλων τῶν χωρῶν - μελῶν τοῦ ΟΟΣΑ (= Ὁργανικὸς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως), ἐξαιρέσει τῆς Δυτικῆς Γερμανίας (1,5%). Αἱ αὐξήσεις εἰς τὰς λοιπὰς χώρας ἐκυμάνθησαν μεταξύ 2,5% (Ἀγγλία) καὶ 8,7% (Γιουγκοσλαβία).

Κατὰ τὸ 1968 ὁ ἑλληνικὸς τιμάρθμος, μὲ αὐξήσιν μέσου ἐπίπεδου κατὰ 0,3% κατέταξε τὴν Ἑλλάδα πρῶτην, ἐξ ἐπόψεως σταθερότητος τιμῶν καταναλωτοῦ, μεταξύ ὄλων τῶν χωρῶν - μελῶν τοῦ ΟΟΣΑ, εἰς τὰς ὁποίας ἐσημειώθη αὐξήσις κυμαινομένη ἀπὸ 1,3% (Ἰταλία) μέχρι 7,7% (Δανία).

Ἡ σταθερότης τοῦ ἑλληνικοῦ τιμαρίθμου ἐξασφαλίζει εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν πολῦτιμον καὶ προνομιακὸν τίτλον τῆς «εὐθηνότερας» χώρας διὰ τοὺς ξένους περιηγητάς. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι διὰ πρῶτην φορὰν εἰς τὰς διεθνεῖς στατιστικὰς περιηγήσεως ἡ Ἑλλὰς παρουσιάζει τὸ μικρότερον κόστος διαμονῆς ξένων περιηγητῶν καὶ

μάλιστα με μεγάλην διαφοράν, έναντι όλων τῶν λοιπῶν χωρῶν, γειτονικῶν τῆς ἢ μὴ.

Ἡ αὔξεις τῆς ἀπασχολήσεως

Ἐπακόλουθον τῆς σημειουμένης ἀνόδου τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ τῆς ἐπιτυχοῦς ἐργατικῆς πολιτικῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, ὑπῆρξεν ἡ αὔξεις τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τοὺς περισσοτέρους κλάδους τῆς παραγωγῆς καὶ μάλιστα κατὰ ῥυθμὸν ἰσόροπον μεταξὺ τοῦ κέντρου καὶ τῶν λοιπῶν διαμερισμάτων τῆς χώρας. Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο συνετέλεσεν:

α'. Ἡ ἐκτέλεισις εἰς ὁλόκληρον τὴν ἑλληνικὴν ὑπαιθρον μεγάλου ἀριθμοῦ ἔργων ἐθνικῆς καὶ περιφερειακῆς κλίμακος, τοῦ πρωτοφανοῦς εἰς ὕψος πληρωμῶν Προγράμματος Δημοσίων Ἐπενδύσεων, ὡς καὶ τῶν προγραμμάτων παραλλήλων ἐπενδύσεων.

β'. Ἡ ἀναπτυχθεῖσα ἔντονος δραστηριότης εἰς τὰς ἐπαρχίας, τοῦ τομέως τῶν οἰκοδομῶν καὶ τῶν κατασκευῶν ἐν γένει.

γ'. Ἡ ἐπιτευχθεῖσα διοικητικὴ ἀποκέντρωσις, καί,

δ'. Ἡ ἀθρόα ἐγκατάστασις νέων βιομηχανιῶν καὶ μονάδων περιγησεως εἰς ὅλα τὰ διαμερίσματα τῆς χώρας.

Θεαματικὴ κάμψις τῆς μεταναστεύσεως

Τὴν χαρακτηριστικωτέραν ἔνδειξιν τῆς ἐπιταχύνσεως τοῦ ῥυθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας μας καὶ τῆς ἐκτῆς ἀναπτύξεως ταύτης αὔξεσεως τῆς ἀπορροφητικότητος εἰς ἐργατικὰς χεῖρας τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, ἀποτελεῖ ἡ θεαματικὴ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν, μείωσις τῆς μεταναστεύσεως, τῆς βαθυτάτης αὐτῆς πληγῆς τῆς χώρας, ἡ ὁποία κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, εἶχε λάβει διαστάσεις ἐθνικοῦ κινδύνου.

Πράγματι, κατὰ τὴν τετραετίαν 1963 - 1966, μετηνάστευσαν μονίμως εἰς διαφόρους χώρας τοῦ Ἐξωτερικοῦ 409.704 Ἕλληνες. Ἡ καταστρεπτικὴ αὕτη εἰς ἕκτασιν φυγὴ τοῦ ἀκμαιοτέρου ἐμφύχου δυναμικοῦ τῆς χώρας, ἀνεκόπη ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ περιορισθῇ ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν μονίμως μεταναστευσάντων ἐντὸς τῆς τελευταίας διετίας (1967 - 1968) εἰς 93.596 ἄτομα

έναντι υπερδιπλασίου αριθμοῦ, ἤτοι 204.063 μεταναστευσάντων κατὰ τὴν προηγούμενην διετίαν 1965 - 1966.

Παραλλήλως, τὸ αὐξηθὲν ἀντίρροπον ρεῦμα τῆς παλινοστήσεως εἰδικευμένων Ἑλλήνων ἐργατῶν ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς, μόνον κατὰ τὸ 1968, ἀνῆλθεν εἰς 18.800, ἐξασφαλίζει ἤδη συνεχῶς πολῦτιμον ἐξειδικευμένον ἐργατικὸν δυναμικόν, πρὸς κάλυψιν τῶν σημερινῶν καὶ μελλοντικῶν ἀναγκῶν τῆς ταχέως ἀναπτυσσομένης ἐλληνικῆς βιομηχανίας.

Ἡ ἀμοιβὴ τῆς ἐργασίας

Ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, πιστὴ εἰς τὰς ὑπὲρ τῶν ἐργαζομένων ἐπαγγελίας της καὶ τὴν ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν χαραχθεῖσαν φιλεργατικὴν της πολιτικὴν, δὲν ἠρέεσθη μόνον εἰς τὴν, διὰ τῆς ἐπιτευχθείσης σταθερότητος τῶν τιμῶν, ἀνακούφισιν τῶν λαϊκῶν τάξεων.

Εἶναι ἀναγκαῖον νὰ τονισθῇ ὅτι, διὰ τὴν παντοιοτρόπως ἐπιδειχθεῖσαν μετεπαναστατικῶς στοργὴν πρὸς τὸν Ἕλληνα ἐργαζόμενον καὶ τὴν ἐπιτευχθεῖσαν μεγαλυτέραν συμμετοχὴν του εἰς τὴν διανομὴν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, δὲν ἐχρειάσθησαν πιέσεις, ἀπεργίαι, συγκρούσεις ἢ ἄλλαι παρόμοιαι ἐκδηλώσεις ὀργῆς καὶ βίας, προκαλοῦσαι ἐπικινδύνους διαταραχὰς τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ζωῆς. Διότι ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἀναμένει ἀλλὰ προλαμβάνει, διὰ τῶν φιλεργατικῶν της μέτρων, τὴν προβολὴν τῶν δικαίων ἐργατικῶν αἰτημάτων καὶ διότι πιστεύει ὅτι, ἡ ἀπόδοσις κοινωνικῆς δικαιοσύνης, δὲν ἀποτελεῖ μόνον βασικὸν αἶτημα τῶν ἐργαζομένων, ἀλλὰ πρωτίστως, καθήκον τῆς Πολιτείας, αὐτεπαγγέλτως ἐκπληρούμενον.

Αἱ χορηγηθεῖσαι αὐξήσεις μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων

Γενικαὶ αὐξήσεις :

Ἐντὸς τῆς διετίας 1967 - 1968, ἐνεκρίθησαν, σταδιακῶς, γενικαὶ αὐξήσεις τῶν κατωτάτων ὀρίων ἡμερομισθίων, κατὰ 35% διὰ τοὺς ἄρρενας καὶ 40% διὰ τὰς θήλειαις.

Ἐξ ἄλλου, ἐν συνεχείᾳ τῶν ἐγκριθεισῶν, κατὰ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1967, αὐξήσεων τῶν μισθῶν καὶ συντάξεων τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, μὲ ἐτησίαν ἐπιβάρυνσιν τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ κατὰ

2 δισεκ. δρχ., νέα αύξεις τῶν μισθῶν κατὰ 5% ἀνηγγέλθη διὰ τὸ 1969, ἐνῶ αἱ συντάξεις αὐξάνονται, ἀναπροσαρμοζόμεναι εἰς ποσοστὸν 70% ἐπὶ τῶν μισθῶν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ὑπαλλήλων. Διὰ τὰς τελευταίας αὐτὰς αὐξήσεις διατίθεται πρόσθετον κονδύλιον ἐξ 1,5 δισεκ. δρχ. ἐτησίως.

Πραγματικὴ αὐξήσις τοῦ ἐργατικοῦ εἰσοδήματος

Ἄξιον ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως ἀποτελεῖ τὸ γεγονός, ὅτι, αἱ χορηγηθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως αὐξήσεις τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐργαζομένων, εἶναι, διὰ πρώτην φοράν, πραγματικά, διότι χάρις εἰς τὴν ἐπιτευχθεῖσαν νομισματικὴν καὶ τιμαριθμικὴν σταθερότητα, συντελοῦν εἰς τὴν πραγματικὴν αὐξήσιν τῆς ἀγοραστικῆς ἰκανότητος τῶν δραχμοσυντηρητῶν ἐργατικῶν τάξεων.

ΛΟΙΠΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ἐκ τῶν λοιπῶν μέτρων βελτιώσεως τῶν συνθηκῶν ἐργασίας καὶ διαβιώσεως τῶν ἐργαζομένων καὶ γενικώτερον ὄλων τῶν λαϊκῶν τάξεων ἀναφέρονται ἐνδεικτικῶς τὰ ἀκόλουθα:

1. Τομεὺς προστασίας καὶ προνοίας τῆς ἐργασίας

α. Ἐναντι ἐνδεχομένων ἐργοδοτικῶν αὐθαιρεσιῶν παρέχεται ηὔξημένη προστασία καὶ πραγματοποιεῖται αὐστηρὸς ἔλεγχος ἐφαρμογῆς τῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας.

β. Ἐχορηγήθησαν εἰς τοὺς ἀνέργους καὶ τοὺς ἀσκούντας ἐποχικὰ ἐπαγγέλματα ἐπιδόματα συνολικοῦ ὕψους ἄνω τῶν 700 ἑκατομ. δρχ. ἐτησίως.

γ. Ἐλήφθη νομοθετικῶς μέριμνα διὰ τὴν ἐν γένει προστασίαν τῶν πολεμιστῶν ἐργατοῦπαλλήλων.

δ. Καθιερώθη διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ θεσμὸς τῆς προικοδοτήσεως τῶν ἐργαζομένων γυναικῶν.

ε. Ἐξυγιάνθησαν τὰ διάφορα ἀσφαλιστικά ταμεῖα κ.τ.λ.

2. Τομείς επαγγελματικής εκπαιδύσεως

α.' Ίδρύθησαν καί λειτουργοῦν 14 σχολαί μετεκπαιδύσεως ἐνηλίκων καί 8 σχολαί ταχυρρυθμοῦ ἐκπαιδύσεως, μέ συνολικόν ἐτήσιον ἀριθμόν φοιτούντων 9.500. Ἐξ ἄλλου διετέθησαν 977 ἑκατομμ. δρχ. διὰ τήν ἀνέγερσιν νέων κέντρων ταχυρρυθμοῦ ἐκπαιδύσεως ἐνηλίκων εἰς Ἀθήνας, Θεσσαλονίκην, Πάτρας, καί Βόλον.

β.' Ἐπερατώθησαν αἱ ὀριστικά μελέται καί ἐπιταχύνονται αἱ ἐργασίαι διὰ τήν ἀνέγερσιν κτιρίων καί τὸν ἐξοπλισμόν κέντρων μαθητείας συνολικοῦ κόστους 103 ἑκατ. δρχ.

γ.' Ἐλειτούργησαν 12 οἰκοτροφεῖα εἰς τὰ ὅποια διαμένουν 1.685 καί σιτίζονται 6.385 μαθηταί καί μαθήτριά τῶν ἐργατικῶν σχολῶν.

3. Τομείς ἐργατικῆς καί λαϊκῆς στέγης

α.' Εἰς τὸν τομέα τοῦτον αἱ ἐγκριθεῖσαι πιστώσεις διὰ τήν χορήγησιν οἰκοδομικῶν δανείων ὑπὸ τῶν οἰκείων ἡμικρατικῶν κ.τ.λ. πιστωτικῶν ἰδρυμάτων ἀνῆλθον εἰς 8 δισεκατομμ. δρχ. περίπου.

β.' Πέρα τῶν χορηγηθεισῶν ἐκ τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ πιστώσεων ὕψους 741 ἑκατ. δρχ. διὰ τήν στεγαστικὴν ἀποκατάστασιν σεισμοπλήκτων, ἔτεροι πιστώσεις ὑπερβαίνουσαι τὰ 300 ἑκατ. δρχ. διετέθησαν εἰς τὸν Αὐτόνομον Ὄργανισμόν Ἐργατικῆς Κατοικίας, διὰ τήν ἀνέγερσιν ἐργατικῶν κατοικιῶν καί χορήγησιν στεγαστικῶν δανείων εἰς ἐργαζομένους.

Ἐκ τῆς Ἐπαναστάσεως μέχρι τέλους Μαρτίου διετέθησαν εἰς τοὺς δικαιούχους ἄνω τῶν 3000 ἐργατικῶν κατοικιῶν.

4. Στεγαστικὸν Ταμιευτήριον

Ἐκπληκτικὴν πρόοδον ἐσημείωσεν ὁ θεσμός τοῦ στεγαστικοῦ ταμιευτηρίου τῆς Ἐθνικῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ὁποίου οἱ καταθέται ἀνῆρχοντο τὴν 31 Δεκεμβρίου 1968 ἐκ 12.844 Ἑλλήνων (τοῦ Ἐσωτερικοῦ 3.073 καί τοῦ Ἐξωτερικοῦ 9.771), μέ συνολικόν ὕψος καταθέσεων 356 ἑκατ. δρχ., ἐκ τῶν ὁποίων 241 ἑκατ. δρχ. ἀντιπροσώπευον καταθέσεις Ἑλλήνων ἐργαζομένων εἰς τὸ Ἐξωτερικόν.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ σημειοῦμεν ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ἐγένετο ἀναθέρμανσις καί ἰσχυροποίησις τοῦ

ένεργου ενδιαφέροντος των άπανταχοϋ τής 'Υδρογείου βιούντων 'Ομογενών, διὰ τήν τύχην καί τήν προκοπήν τής αναγεννωμένης μητρος 'Ελλάδος. "Εμπρακτον περι άυτοϋ άπόδειξιν άποτελεί ή ανταπόκρισις των 'Αποδήμων 'Ελλήνων εις τό εθνικόν προσκλητήριο, όπως μετάσχουν εις τό τελευταίον εθνικόν δάνειον Οικονομικής 'Αναπτύξεως, εις τό όποίον έσπευσαν νά έγγραφοϋν διὰ τό ποσόν των 12 έκατ. δολλαρίων.

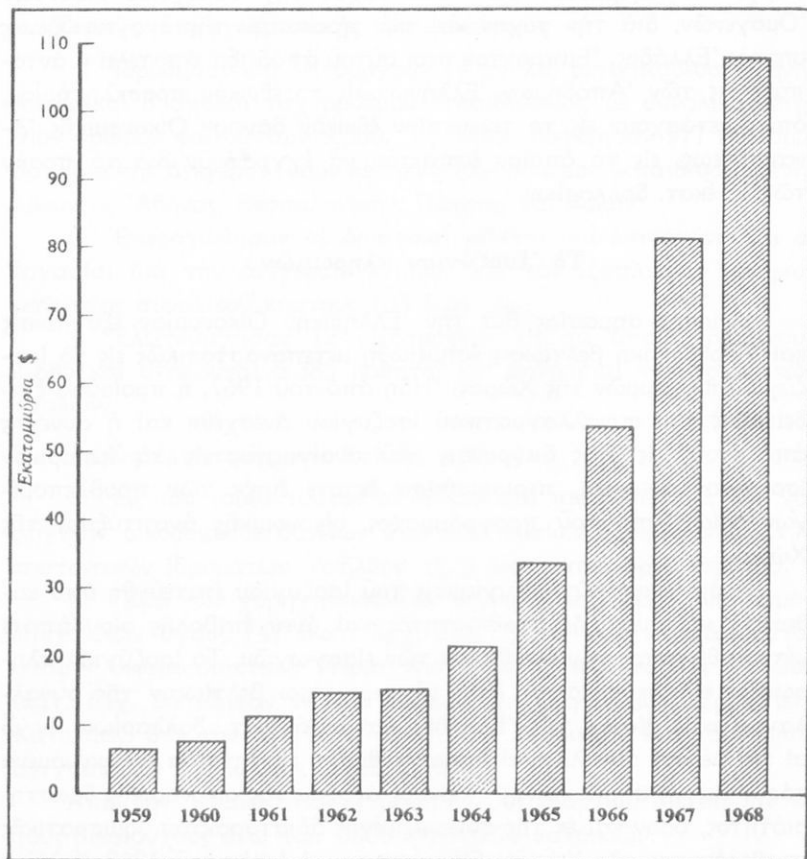
Τό 'Ισοζύγιον πληρωμών

'Υψίστης σημασίας διὰ τήν 'Ελληνικήν Οικονομίαν έξυγίανσις καί διαρθρωτική βελτίωσις έσημειώθη μετεπαναστατικώς εις τό ίσοζύγιον πληρωμών τής Χώρας. "Ηδη άπό τοϋ 1967, ή προϊούσα έπίδεινωσις τοϋ συναλλαγματικοϋ ίσοζυγίου άνεσχέθη καί ή συνεχής άπό έτους εις έτος διεύρυνσις τοϋ άνοίγματος εις τό έμπορικόν ίσοζύγιον άνεκόπη, περιορισθείσα έκτοτε έντός των προβλεπομένων όρίων ύπό τοϋ προγράμματος οίκονομικής άναπτύξεως τής Χώρας.

'Η όργανική άυτή έξυγίανσις τοϋ ίσοζυγίου έπετεύχθη ύπό καθεστώς νομισματικής σταθερότητος καί άνευ έπιβολής οίουδήποτε μέτρου θίγοντος τήν έλευθερίαν των εισαγωγών. Τό ίσοζύγιον πληρωμών έκλεισε κατά τό 1968 μέ περαιτέρω βελτίωσιν τής συναλλαγματικής θέσεως τής 'Ελλάδος κατά 36 έκατ. δολλαρίων, έν ώ αί έπί μέρος συναλλαγαι διεμορφώθησαν εις έπίπεδα ένδεικνύόμενα τόσον έκ τής σημειουμένης διαρκούς άνόδου τής οίκονομικής δραστηριότητας, όσον καί έκ τής συνεχιζομένης άδιαταράκτου νομισματικής σταθερότητος τής Χώρας. Ειδικώτερον, αί έντός τοϋ 1968 έξελίξεις εις τό ίσοζύγιον πληρωμών έχουν ώς άκολούθως:

Αί έξαγωγαι

'Η σημαντική διαπίστωσις έκ των έξελίξεων των έμπορικών συναλλαγών τής Χώρας κατά τό 1968 είναι ή σημειωθείσα περαιτέρω άνοδος των έξαγωγών βιομηχανικών καί βιοτεχνικών προϊόντων, αί όποια άνήλθον εις 108 έκατ. δολλάρια ήτοι εις ύψος ύπερτριπλάσιον τοϋ 1965, διπλάσιον τοϋ 1966 καί κατά 33% μεγαλύτερον τοϋ 1967.

Είναι έξ άλλου άξιον ιδιαιτέρας μνείας ότι τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τῶν έξαχθέντων βιομηχανικῶν προϊόντων, εἰς τὸ σύνολον τῶν έξαγωγῶν τῆς Χώρας, υπερέβη κατὰ τὸ 1968 τὸ 23%, ἔναντι 18% τοῦ 1967, 13% τοῦ 1966 καὶ 10% τοῦ 1965.

Ἄξιόλογος αὔξεις ἐσημειώθη εἰς τὰς έξαγωγὰς κλωστοῦφαντουργικῶν προϊόντων κατὰ 28%, τῶν χημικῶν καὶ φαρμακευτικῶν προϊόντων κατὰ 24%, τῶν εἰδῶν λαϊκῆς τέχνης κατὰ 42%, τοῦ ἀλουμινίου κατὰ 23%. Αἱ έξαγωγαὶ τῶν λοιπῶν μετάλλων καὶ εἰδῶν μετάλλου ἐδιπλασιάσθησαν, τοῦ νικελίου εἰδικῶς έξαπλασιάσθησαν

καί τῶν εἰδῶν ἐκ δέρματος ὑπερεδιδπλασιάσθησαν. Σημαντική ἦτο ἐπίσης καί ἡ ἐξαγωγή τοῦ νέου ἑλληνικοῦ προϊόντος τῶν ἀντικρο-
τικών (μονωτικῶν ὑλῶν διὰ τῶν ὁποίων ἐμποδίζεται ἡ μετάδοσις
τοῦ ἤχου), τὰ ὁποῖα παρασκευάζονται εἰς τὸ Βιομηχανικὸν Συγκρό-
τημα Θεσσαλονίκης καὶ ἀπέδωσαν διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τῆς χρη-
σιμοποιήσεώς των ὑπὸ τῆς καταναλώσεως (1968) συναλλαγματικὸν
ἔσοδον ἐξ 8,5 ἑκατ. δολλαρίων.

Ἐξαιρετικὴν ἄνοδον κατὰ 38% ἐσημείωσεν, ἐξ ἄλλου, καί ἡ ἐξα-
γωγή ὀρυκτῶν καὶ μεταλλευμάτων, μὲ ἐπικεφαλῆς τὴν δίπυρον μα-
μνησίαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐξαγωγή ὑπερεδιδπλασιάσθη. Τέλος ἡ ἀξία
τῶν ἐξαχθέντων πετρελαιοειδῶν ἀνῆλθεν εἰς 10 ἑκατ. δολλ., ἦτοι
ἑτετραπλασιάσθη, ἔναντι τῶν δύο προηγουμένων ἐτῶν.

Αἱ ἐξελίξεις αὗται εἶναι χαρακτηριστικαὶ τῆς ἐπελθούσης εὐ-
νοϊκῆς μεταβολῆς εἰς τὴν διάρθρωσιν τῶν ἐξαγωγῶν, ὑπὸ τὴν ἔν-
νοιαν, ὅτι ἡ ἄνοδος τῆς ἐξαγωγικῆς δραστηριότητος τῆς Οἰκονομίας
μας, βασίζεται ἤδη, ὅλον ἐν καὶ περισσότερον, εἰς δυναμικὰ καὶ ἀπο-
λύτως ἀνταγωνιστικὰ προϊόντα τῶν ἀναπτυσσομένων ἑλληνικῶν
μεταποιητικῶν, ἐν γένει, ἐπιχειρήσεων. Τοῦτο ἐνέχει τεραστίαν ση-
μασίαν διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Χώρας
μας.

Ἐπὶ τὸ φῶς τῶν ἀνωτέρω, δύναται νὰ ἐκτιμηθοῦν καὶ αἱ ἐπι-
διώξεις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως τόσον
πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ταχείας ἐκβιομηχανίσεως τῆς χώρας, ὅσον
καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργειῶν καὶ τοῦ
ὀρθολογισμοῦ τῆς παραγωγῆς ὠρισμένων βασικῶν ἑλληνικῶν γεωρ-
γικῶν προϊόντων, ὡς π.χ. τοῦ καπνοῦ, τῆς σταφίδος καὶ ἄλλων.

Αἱ εἰσαγωγαί

Ἄνοδον κατὰ 11% ἐνεφάνισαν, κατὰ τὸ 1968, αἱ εἰσαγωγαὶ τρο-
φίμων, ὀφειλομένην ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἠϋξημένην εἰσαγωγὴν
βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς, κυρίως κρεάτων καὶ σακχάρους, ἐνῶ εἰς
τὰ μὴ βασικὰ εἶδη τῆς ομάδος ταύτης, οὐδεμία μεταβολὴ ἐσημειώθη.
Ἄξια ἰδιαιτέρας προσοχῆς τυγχάνει, ἐν προκειμένῳ, ἡ διαπίστωσις
ὅτι ἡ πραγματοποιουμένη ἐτησίᾳ συναλλαγματικὴ δαπάνη διὰ
τὴν εἰσαγωγὴν κρεάτων, κυμαινομένη ἀπὸ ἐτῶν σταθερῶς μεταξὺ
65 καὶ 75 ἑκατ. δολλ., καλύπτει τὸ 40% τῆς συνολικῆς ἀξίας τῶν εἰσα-

γομένων, βασικῶν καὶ μὴ, εἰδῶν διατροφῆς. Εἶναι ὡς ἐκ τούτου ἀπολύτως δικαιολογημένη ἢ καταβαλλομένη ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως συστηματικὴ προσπάθεια διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγῆς κρέατος εἰς τὴν Χώραν.

Ἡ εἰσαγωγὴ ἀργοῦ πετρελαίου, βάσει τῶν προσφάτως ὑπογραφεισῶν λίαν συμφερούσῶν διὰ τὴν Χώραν συμβάσεων, ἀνῆλθεν εἰς 73 ἑκατ. δολλ., ἔναντι 58 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1967. Οὕτω, παρὰ τὰς δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις, ἐκ τοῦ συνεχιζομένου εἰσέτι κλεισίματος τῆς διώρυχος τοῦ Σουέζ κατέστη δυνατὴ ἡ ἀπρόσκοπτος κάλυψις τῶν παραγωγικῶν ἀναγκῶν τῶν διυλιστηρίων μας καὶ τῶν καταναλωτικῶν ἀναγκῶν τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, ἡ διατήρησις σταθερῶν τῶν τιμῶν τῶν καυσίμων καὶ ἡ πραγματοποίησις ἐξαγωγῶν προϊόντων πετρελαίου ἀξίας 10 ἑκατ. δολλαρίων.

Τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον

Τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορικῶν συναλλαγῶν τῆς Χώρας κατὰ τὸ 1968, ὑπῆρξεν ἡ εἰς 772 ἑκατ. δολ. διαμόρφωσις τοῦ ἔλλειμματος τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, ἥτοι ἐντὸς τῶν καθοριζομένων ὀρίων ὑπὸ τοῦ 5ετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, προβλέποντος μέσῃν ἐτησίαν αὐξησιν περὶ τὸ 10,5%. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο προέκυψεν ἐκ τῆς αὐξήσεως κατὰ 8% περίπου τῶν εἰσαγωγῶν, ἀνελθουσῶν εἰς 1.237 ἑκατ. δολλ. καὶ κατὰ 3 % περίπου τῶν ἐξαγωγῶν, αἱ ὁποῖαι τελικῶς ἀνῆλθον εἰς 465 ἑκατ. δολλ.

Εἶναι προφανές ὅτι, τὰ τεθέντα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως εἰς ἐφαρμογὴν, κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος ἔτους 1968, θεσμικὰ μέτρα, κυρίως δὲ ἡ ἀσφάλισις τῶν πιστώσεων τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου καὶ τὸ ἐνιαίον πρόγραμμα προμηθειῶν τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν Κρατικῶν Ὄργανισμῶν, θὰ συμβάλλουν αἰσθητῶς εἰς τὴν περαιτέρω βελτίωσιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου τῆς χώρας.

Σημαντικὴ αὐξήσις τῶν ἀδήλων πόρων

Αἱ εἰσπράξεις ἐξ ἀδήλων συναλλαγῶν, κατὰ τὸ ἔτος 1968, ἀνῆλθον εἰς 719 ἑκατ. δολλάρια, ἥτοι ἦσαν ὑψηλότεραι κατὰ 60 ἑκατ. δολλ. ἔναντι τοῦ 1967 καὶ κατὰ 83 ἑκατ. δολλ. ἔναντι τοῦ 1966,

Υπερβάσαι πᾶν προηγούμενον επίπεδον εισπράξεων ὄλων τῶν ἐτῶν. Εἶναι ἐξ ἄλλου, ἄξιον μνείας τὸ γεγονός ὅτι, κατὰ τὸ 1968, ἐπετεύχθη συμπίεσις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν ἀδήλων πληρωμῶν εἰς τὸ χαμηλὸν ποσοστὸν 5,5% ἔναντι 13 - 19% τῶν προηγούμενων ἐτῶν. Ἀποτέλεσμα τῶν εὐνοϊκῶν αὐτῶν ἐξελίξεων ὑπῆρξεν ἡ δημιουργία καθαροῦ πλεονάσματος εἰς τὸ ἰσοζύγιον ἀδήλων συναλλαγῶν ἐκ 524 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 475 καὶ 481 ἑκατ. δολλ. τῶν ἐτῶν 1967 καὶ 1966 ἀντιστοίχως.

Παρὰ τὴν σημαντικὴν, μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν, μείωσιν τῆς μεταναστεύσεως, μὲ ταυτόχρονον αὐξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ παλινοστούντων Ἑλλήνων ἐργαζομένων, τὰ μεταναστευτικὰ ἐμβάσματα ἀνῆλθον, κατὰ τὸ 1968, εἰς 240 ἑκατ. δολλ. ἤτοι εἰς ἐπίπεδον οὐσιωδῶς ὑψηλότερον, ἔναντι καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν μέχρι τοῦ 1966 περιόδων, ὅτε τὸ μεταναστευτικὸν ρεῦμα εἶχε λάβει τεραστίας διαστάσεις.

Ἡ εἰσροὴ ξένων κεφαλαίων ὑπερέβη πᾶν προηγούμενον ἐπίπεδον

Τὸ σύνολον τῶν εἰσρευσάντων εἰς τὴν χώραν κεφαλαίων, κατὰ τὸ ἔτος 1968, ἀνελθὼν εἰς 355 ἑκατ. δολλ. ὑπερέβη πᾶν προηγούμενον ἐπίπεδον καὶ εἶναι κατὰ 104 ἑκατ. δολλ. ἢ 41% ὑψηλότερον, ἔναντι τοῦ 1967. Ὑπογραμμίζεται ἰδιαιτέρως ὅτι ἡ προκύψασα κατὰ τὸ 1968 καθαρὰ εἰσροὴ κεφαλαίων, ἀνελθοῦσα εἰς 270 ἑκατ. δολλ. εἶναι ἀπολύτως ἱκανοποιητικὴ καὶ ἀπὸ πλευρᾶς δυνατότητος ἀπορροφήσεως τῶν εἰσρευσάντων κεφαλαίων, ἐπιτευχθείσης τῆς ὑπὸ τοῦ 5ετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως προβλεπομένης, ὡς ἐπαρκοῦς διὰ τὰς τρεχοῦσας ἀνάγκας τῆς Οἰκονομίας, εἰσαγωγῆς ξένων κεφαλαίων. Εἰδικώτερον, τὰ εἰσαχθέντα διὰ λογαριασμὸν τῶν ἰδιωτῶν καὶ τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων κεφάλαια, ἀνῆλθον εἰς 217 ἑκατ. δολ. ἔναντι 156 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1967 καὶ 160 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1966. Παραλλήλως ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν Δημοσίων Ὄργανισμῶν εἰς τὸ σύνολον τῶν εἰσρευσάντων κεφαλαίων, διεμορφώθη εἰς λελογισμένα ἐπίπεδα, ἤτοι εἰς 68 ἑκατ. δολλ., ἔναντι 70 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1967 καὶ 90 ἑκατ. δολ. τοῦ 1966.

Τὸ συναλλαγματικὸν ἀπόθεμα

Τελικὸν ἀποτέλεσμα τῶν ἐκτεθεισῶν, ὡς ἄνω, εὐνοϊκῶν ἐξελίξεων, ὑπῆρξεν ἡ περαιτέρω ἰσχυροποίησις τῆς συναλλαγματικῆς θέσεως τῆς Χώρας. Πράγματι, μὴ ὑπολογιζομένου τοῦ εἰς χρυσὸν μεριδίου τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸν Ταμεῖον, οὔτε τοῦ εἰς χρυσᾶς λίρας ρυθμιστικοῦ ἀποθέματος, τὰ ἐπίσημα εἰς χρυσὸν καὶ ξένον συνάλλαγμα διαθέσιμα τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἀνῆλθον, τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1968, εἰς τὸ ὑψηλότερον μεταπολεμικὸν ἐπίπεδον τῶν 297 ἑκατ. δολλ., ἢτοι ηὔξηθησαν κατὰ 57 ἑκατ. δολλ., ἔναντι τοῦ Ἀπριλίου 1967 καὶ κατὰ 36 ἑκατ. δολλ., ἔναντι τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1967.

Ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ ἐπίτευγμα τοῦτο συνετελέσθη εἰς περίοδον διεθνῶν νομισματικῶν διαταραχῶν καὶ κλονισμοῦ τοῦ συναλλαγματικοῦ ἰσοζυγίου πλείστων ἰσχυρῶν Οἰκονομιῶν, δύναται εὐκόλως νὰ ἐκτιμηθῆ ἡ συναλλαγματικὴ εὐρωστία, εἰς τὴν ὁποίαν ἔφερον ἡ Ἐπανάστασις τὴν πρὸ διετίας αἰμορραγοῦσαν ἐλληνικὴν Οἰκονομίαν.

Ἐξυγιάνσεις καὶ χρηστὴ διαχειρίσις τῶν Δημοσίων Οἰκονομικῶν

Ἡ ἐξυγιάνσις τῶν Δημοσίων Οἰκονομικῶν ἀπὸ τὸ ἐπικρατήσαν, πρὸ τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, δημοσιονομικὸν χάος, ἀποτελεῖ ἐν τῶν πλέον ἐντυπωσιακῶν ἐπιτευγμάτων τῆς Ἐθνικῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως, πραγματοποιηθέν, μάλιστα, ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος, ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως ὑπ' αὐτῆς τῆς εὐθύνης διὰ τὰς τύχας τῆς Χώρας.

Διὰ τὴν πληρεστέραν συνειδητοποίησιν τοῦ ἐπικρατήσαντος προεπαναστατικῶς, εἰς τὸν κυριώτερον τομέα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς Χώρας, χάους, ἀρκεῖ νὰ ἀναφερθῆ ὅτι οἱ Προϋπολογισμοὶ τοῦ Κράτους κατετίθεντο εἰς τὸ τέλος τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους ἢ καί, πολλάκις, μετὰ τὴν λήξιν αὐτοῦ. Ἡ κατὰ παράβασιν τοῦ Συντάγματος τοιαύτη τακτικὴ, ἐνεθάρρυνε καὶ διηκούλυε τὰς ἀλογίστους κομματικὰς σπατάλας καὶ τὴν ἀσυδοσίαν εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ ἐκ τοῦ ἰδρωτός τοῦ λαοῦ προερχομένου δημοσίου χρήματος, μὲ ἀποτέλεσμα τὰ γνωστὰ μεγάλα ἑλλείμματα εἰς τὸν δημοσιονομικὸν τομέα.

Ἐναντιθέτως, ὡς κύρια χαρακτηριστικά τῆς ἐγκαινισασθείσης, μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν, ὑγιῶς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς, δύνανται νὰ ἀναφερθοῦν: (1) Ἡ ἐντὸς τῶν ὁρίων καὶ πλαισίων, τῶν καθοριζομένων ὑπὸ τοῦ Συντάγματος, σύνταξις καὶ κατάθεσις τῶν Κρατικῶν Προϋπολογισμῶν τοῦ 1968 καὶ 1969, πολὺ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς οἰκονομικῆς χρήσεως τῶν ἐτῶν αὐτῶν. (2) Ἡ ἐξυγιάνσις τῶν δημοσίων δαπανῶν, ἡ φειδῶ τοῦ δημοσίου χρήματος καὶ ἡ μεγαλυτέρα δυνατὴ ἐξοικονόμησις ἐγχωρίων πόρων, πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Προγράμματος Δημοσίων Ἐπενδύσεων, ἄνευ οἰασδήποτε προσφυγῆς εἰς νέας φορολογίας.

Γ ε ω ρ γ ί α

Ἐξασφάλισις συνθηκῶν καλυτέρας ζωῆς διὰ τὸν ἀγρότην

Διὰ πρώτην φοράν ἀντεμετωπίσθησαν τόσον ἐπιτυχῶς, ὅπως μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν, τὰ προβλήματα καὶ αἱ ὀργανικαὶ ἀδυναμίαι τῆς ἑλληνικῆς Γεωργίας, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν τὸ σωρευτικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἀπὸ πολλῶν δεκαετιῶν ἀνυπαρξίας ὀρθολογικῆς πολιτικῆς εἰς τὸν βασικὸν αὐτὸν τομέα τῆς Οἰκονομίας τῆς Χώρας καὶ τῆς ἐλλείψεως ἀληθοῦς στοργῆς πρὸς τὴν ἀγρότην.

Πρὸς τοῦτο, ἐχρηιάσθη ἡ ἐφαρμογὴ μιᾶς νέας ἐξυγιαντικῆς καὶ ἐπὶ ὀρθῶν βάσεων πολιτικῆς, μὲ στόχους, ἄφ' ἐνὸς τὴν μεγαλυτέραν δυνατὴν ἀξιοποίησιν τῶν δυνατοτήτων τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ ἄφ' ἑτέρου τὴν ἐξύψωσιν τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου, τῆς πολυπληθεστεύσεως καὶ τόσον σκληρῶς μοχθούσης παραγωγικῆς τάξεως τῆς Χώρας, τῶν ἀγροτῶν μας.

Πρὸς ἐκτίμησιν τοῦ ἀμερίστου ἐνδιαφέροντος τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν ληφθέντων εὐεργετικῶν, ὑπὲρ τῶν ἀγροτῶν, μέτρων, ἀρκεῖ νὰ ἀναφερθῆ ὅτι μόνον ἐντὸς τοῦ 1968, διετέθησαν τὰ κάτωθι ποσά:

- 1) Δι' ἐπιδοτήσεις καὶ εἰσοδηματικὰς ἐνισχύσεις τῶν ἀγροτῶν 3.392 ἑκατ. δρχ., ἐναντι 2.457 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1966.
- 2) Δι' ἔργα ὑποδομῆς εἰς τὴν γεωργίαν 2.374 ἑκατ. δρχ., ἐναντι 1.893 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1966.

3) Διὰ συντάξεις καὶ προστασίαν τῆς ὑγείας τῶν ἀγροτῶν 4 δισεκατ. δρχ. ἔναντι 1.8 δισεκατ. δρχ. τοῦ 1966.

4) Διὰ γεωργικὰ δάνεια πάσης μορφῆς 14,6 δισεκατ. δρχ., ἔναντι 10 δισεκ. δρχ. τοῦ 1955.

5) Ἀποκορύφωμα ὅμως τῆς πρὸς τοὺς ἀγρότας στοργῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, ὑπῆρξεν ἡ λήψις τοῦ τολμηροτέρου, εἰς τὴν ἀγροτικὴν μας ἱστορίαν, μέτρου, τῆς διαγραφῆς τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν, ὕψους ἄνω τῶν 7.5 δισεκατ. δρχ., διὰ τοῦ ὁποίου, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐνίσχυσις τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος καὶ ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς ἀναδημιουργίας εἰς τὴν ὑπαιθρον.

Εἰς τὸν τομέα τῆς ἀγροτικῆς στεγασεως ἐξησφαλίσθη εὐπρεπῆς, σύγχρονος καὶ ὑγιεινὴ στέγη εἰς 58.000 ἀγροτικὰς οἰκογενείας, διατεθέντος πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς ΑΤΕ (Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος) κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 1968, ποσοῦ 2.320 ἑκατ. δρχ. (870 ἑκατ. τὸ 1967 καὶ 1,5 δισεκατ. δρχ. τὸ 1968) ἤτοι ἀσυγκρίτως μεγαλύτερου τῶν συνολικῶς χορηγηθέντων, καθ' ὅλην τὴν τελευταίαν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως 20ετίαν, κονδυλίω διὰ τὴν ἀγροτικὴν στέγασιν. Σημειωτέον ὅτι διεγράφησαν ὀριστικῶς καὶ αἱ ὀφειλαὶ ἐκ δανείων ἀποκαταστάσεως μεγάλου ἀριθμοῦ πληγέντων ἐκ διαφόρων θεομηنيῶν.

Εἰδικαὶ προστασίαι καὶ ρυθμίσεις

Ἰδιαιτέρα μέριμνα ἐλήφθη ἐπίσης διὰ τὴν προστασίαν, βελτίωσιν καὶ ὀρθολογισμόν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, εἰς ὠρισμένας βασικὰς καλλιεργείας, ὡς καὶ τὴν ἀντιμετώπισιν εἰδικωτέρων ἢ ἐκτάκτων ἀναγκῶν τῶν παραγωγῶν. Οὕτως:

α) Ἐνισχύθησαν δι' εἰδικῶν εἰσοδηματικῶν παροχῶν οἱ βαμβάκοπαραγωγοὶ (325 ἑκατ. δρχ.), καπνοπαραγωγοὶ (600 ἑκατ. δρχ.), σταφιδοπαραγωγοὶ (628 ἑκατ. δρχ.). Ἐπίσης ἐνισχύθη ἡ ἐξαγωγή τῶν πλείστων ἐκ τῶν ἐξαγωγίμων γεωργικῶν προϊόντων, τέλος δὲ διετέθησαν ἄνω τῶν 300 ἑκατ. δρχ., διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ καταστραφέντος ἐκ θεομηنيῶν φυτικοῦ καὶ ζωικοῦ κεφαλαίου (ἐσπεριδοειδῆ, ἄμπελοι, ἔλαια, ἀγελάδες κ.τ.λ.) καὶ 260 ἑκατ. δρχ. διὰ δασονομικὰ ἔργα.

β) Ἀντεμετωπίσθη κατ' ὀρθολογικόν, ἐνιαῖον καὶ μόνιμον τρόπον τὸ θέμα τῆς προσφόρου χρησιμοποίησεως τῶν λιπασμάτων

παραγωγής της έγχωρίου βιομηχανίας, ώς και ή εξασφάλις της παραγωγής τών αναγκαιουσών ποσοτήτων ώρισμένων προϊόντων (σακχαροτεύτλων, τομάτας κ.τ.λ.) δια τήν άπρόσκοπτον λειτουργίαν και πλήρη άπόδοσιν τών έγχωρίων βιομηχανιών.

γ) Σοβαρόν βήμα έγένετο εις τόν τομέα τής αναπτύξεως τών γεωργικών βιομηχανιών και τής έγχωρίου παραγωγής κρέατος, δια τής έντόνου προωθήσεως τών μελετών και τών άπαραιτήτων έργων ύποδομής, τής όργανώσεως προτύπων περιοχών και τής εφαρμογής συστήματος δραστηκών κινήτρων. *Ηδη, μέγας άριθμός βιομηχανικών μονάδων, έπεξεργασίας γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, ιδρύθη ή τελει ύπό ίδρυσιν, διατιθεμένων πρòς τοϋτο σημαντικών έγχωρίων και ξένων κεφαλαίων.

δ) Έγένετο συστηματική έρευνα και καταπολέμησις τών ασθειών τής φυτικής και ζωϊκής παραγωγής (δάκου, περουνοσπόρου, πρασίνου σκώληκος, έπιζωσιτών). Σημειωτέον, ότι έξησφαλίσθη και ή έκ κεφαλαίων του ΟΗΕ (Όργανισμου Ένωμένων Έθνών) χρηματοδότησις, δια ποσού 2.191.000 δολλ. τής καταπολεμήσεως του δάκου.

ε) Κατά τò 1968, έπερατώθη ή άνέγερσις τριών κέντρων γεωργικής εκπαιδεύσεως και ένετάθη ή εκπαιδευτική δραστηριότης τών γεωπόνων γεωργικών εφαρμογών και ύπαλλήλων οικιακής οικονομίας, ό άριθμός τών όποιων ηύξήθη άντιστοιχως κατά 172 και 54 νεοδιορισθέντας.

Βιομηχανία

*Η συντελεσθεΐσα, μετά τήν Έπανάστασιν, πρόοδος εις τόν βιομηχανικόν τομέα, σκιαγραφείται έκ τών κάτωθι στοιχείων:

α) Ό μέσος γενικός δείκτης βιομηχανικής παραγωγής έσημείωσεν άνοδον κατά 5% έντός του 1967 και κατά 8% περίπου έντός του 1968. Σημειωτέον, ότι ή σημειωθείσα αύτη άνοδος κατά τήν τελευταίαν διετίαν (13% περίπου), κατατάσσει τήν Έλλάδα εις τήν τετάρτην θέσιν, έξ έπόψεως ρύθμου αύξήσεως τής βιομηχανικής παραγωγής, μεταξύ όλων τών Χωρών - μελών του ΟΟΣΑ.

β) Κατά τò 1968, έχορηγήθησαν προεγκρίσεις δια τήν είσαγωγήν μηχανικού έξοπλισμού άξίας 950 έκ.ατ. δρχ., ήτοι μεγαλυ-

τέρας κατά 60% έναντι του 1967. Έχορηγήθησαν, επίσης, άδειαι άτελοῦς εισαγωγῆς μηχανημάτων, άξίας 231 έκατ. δρχ., σημειωθείσης και έν προκειμένω αύξήσεως κατά 72%.

γ) Ἡ άξία τῶν έγκριθεισῶν, κατά τὸ 1968, έπενδύσεων, διά τήν επέκτασιν βιομηχανικῶν και βιοτεχνικῶν μονάδων, ανήλθεν εις 961 έκατ. δρχ. ἤτοι εις επίπεδον ύψηλότερον κατά 20% έναντι τῶν άντιστοιχῶν έπενδύσεων τοῦ 1967.

δ) Ἐντὸς τοῦ 1968, ιδρύθησαν 60 νέα άνώνυμοι βιομηχανικαί εταιρεΐαι, έναντι 41 τοῦ 1967 και 29 τοῦ 1966. Ἐπίσης, τὰ εΐσενεχθέντα νέα μετοχικά κεφάλαια και αΐ πραγματοποιηθεΐσαι νέα αύξήσεις αύτῶν, ανήλθον εις 1.107 έκατ. δρχ., ἤτοι εις ὕψος ύπερδιπλάσιον τοῦ 1967 και σχεδὸν διπλάσιον τοῦ 1966.

ε) Κατά τὸ 1968, ὑπήχθησαν εις τὰ ληφθέντα ευεργετικά μέτρα ιδιωτικαί έπενδύσεις, κυρίως εις τήν βιομηχανίαν, ὕψους 4.261 έκατ. δρχ., έναντι 2.097 έκατ. δρχ. τοῦ 1967.

στ) Ἡ συμβολή τῶν έπενδύσεων μεταποιήσεως και μεταλλείων, εις τήν συνολικὴν άκαθάριστον έπένδυσιν παγίου κεφαλαίου εις τήν Χώραν, κατά τὸ 1968, έσημείωσεν, έναντι τοῦ 1967, αύξησιν κατά 20,3% εις τρεχούσας τιμάς και 18,5% εις σταθεράς τιμάς 1958. Ἐξ άλλου, τὸ εισόδημα έκ τῆς βιομηχανίας, τὸ συμβάλλον εις τὸν σχηματισμὸν τοῦ άκαθαρίστου έθνικοῦ εισοδήματος, ηὔξήθη κατά 10%.

ζ) Ἡ συνολικὴ χρηματοδότησις τῆς μεταποιήσεως, άνελθοῦσα τήν 31ην Δεκεμβρίου 1968, εις 33.668 έκατ. δρχ. έσημείωσε, κατά τήν τελευταίαν διετίαν, αύξησιν έξ 9.5448 έκατ. δρχ. έναντι 5.088 έκατ. δρχ. τῆς προηγουμένης διετίας 1965 - 1966. Σημειωτέον, ὅτι αΐ μακροπρόθεσμοι χορηγήσεις τῆς ΕΤΒΑ (Έλληνικῆς Τραπεζῆς Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως) και τῶν λοιπῶν Τραπεζῶν Ἐπενδύσεων, διά βιομηχανικὰς έπενδύσεις, ύπερδιπλασιάσθησαν, έναντι τοῦ 1967.

Εΐδικῆς πιστωτικῆς μεταχειρίσεως έτυχε, τέλος, ἡ Βιοτεχνία χρηματοδοτηθεΐσα και έκ τῶν ειδικῶν δι' αύτήν κεφαλαίων, διά παγίας έγκαταστάσεις και κεφάλαιον κινήσεως. Οὔτω, από τῆς Ἐπαναστάσεως μέχρι τέλους τοῦ 1968, ένεκρίθη ἡ έκ τῶν ειδικῶν αύτῶν κεφαλαίων χορήγησις, εις 9.131 βιοτέχνας, χαμηλοτόκων μεσομακροπροθέσμων δανείων συνολικοῦ ὕψους 927 έκατ. δρχ., έξ ὧν τὰ 654 έκατ. δρχ., έκαλύφθησαν διά τῆς έγγυήσεως τοῦ Δημοσίου.

η) Τὸ καταναλωθέν διὰ τὴν κίνησιν τῶν βιομηχανικῶν μονάδων τῆς Χώρας ἠλεκτρικὸν ρεῦμα, ἀνῆλθε κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 1968 εἰς 7,8 δισεκατ. κιλοβατῶρας, ἔναντι 4,8 δισεκατ. κιλοβατῶρων τῆς προηγουμένης διετίας.

θ) Αἱ ἐξαγωγαὶ βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν προϊόντων, κατὰ τὸ 1968, ἦσαν διπλάσιαι τοῦ 1966 καὶ κατὰ 33% ὑψηλότεραι τοῦ 1967.

Τὸ Ἐνιαῖον Πρόγραμμα Κρατικῶν Προμηθειῶν

Τὸ Ἐνιαῖον Πρόγραμμα Κρατικῶν Προμηθειῶν, τὸ ὁποῖον, παρῶλον ὅτι ὑφίστατο σχετικὴ εἰδικὴ νομοθεσία ἀπὸ τοῦ 1947, ἤρχισε, διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τοῦ 1968, ἐφαρμοζόμενον ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, συνιστᾷ ἐπίσης ἐν ἐκ τῶν πλέον σημαντικῶν ἐπιτευγμάτων, εἰς τὸν τομέα τῆς ὑπευθύνου ἐκτιμῆσεως τῶν συνολικῶν ἀναγκῶν τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν, Ὁργανισμῶν καὶ Ἐπιχειρήσεων καὶ τῆς πλήρους ἀξιολογήσεως τῶν κρατικῶν προμηθειῶν, ὡς μέσου προωθήσεως τῆς βιομηχανικῆς καὶ οἰκονομικῆς, ἐν γένει, ἀναπτύξεως τῆς Χώρας. Διὰ τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῆς ὑφισταμένης νομοθεσίας καὶ τῆς ἐφαρμογῆς μέτρων ἀπλουστεύσεως τοῦ ὅλου μηχανισμοῦ τῶν κρατικῶν προμηθειῶν, ἐπιτυγχάνεται ἡ κατάργησις τῶν γραφειοκρατικῶν διατυπώσεων, ἡ μείωσις τοῦ κόστους τῶν προμηθειῶν διὰ τῆς προκηρύξεως συγκεντρωτικῶν διαγωνισμῶν καὶ ἡ παροχὴ δυνατότητος εὐρυτέρας συμμετοχῆς τῶν φορέων τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς εἰς τὰς ἐθνικὰς παραγγελίας.

Ἡ Ἐμπορικὴ Ναυτιλία

Μεγαλόπνοος εἶναι ἡ χαραχθεῖσα καὶ ἀκολουθουμένη, μετὰ παραδειγματικῆς συνεπειᾶς, πολιτικὴ τῆς Ἐθνικῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν τομέα τῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν θέσιν, ἡ ὁποία τῆς ἀνήκει ὡς Χώρας μὲ μεγάλην καὶ προαιώνιον ναυτικὴν παράδοσιν. Ἡ πολιτικὴ αὕτη συνίσταται:

1) Νὰ κυματίσῃ ἡ Κυανόλευκος ἐφ' ὀλοκλήρου, εἰ δυνατόν, τοῦ ἑλληνικῆς πλοιοκτησίας ἐμπορικοῦ στόλου. 2) Νὰ καταστῇ ἡ Ἑλλὰς διεθνῆς ναυτιλιακὸν κέντρον, διὰ τοῦ ἐπαναπατρισμοῦ τῶν

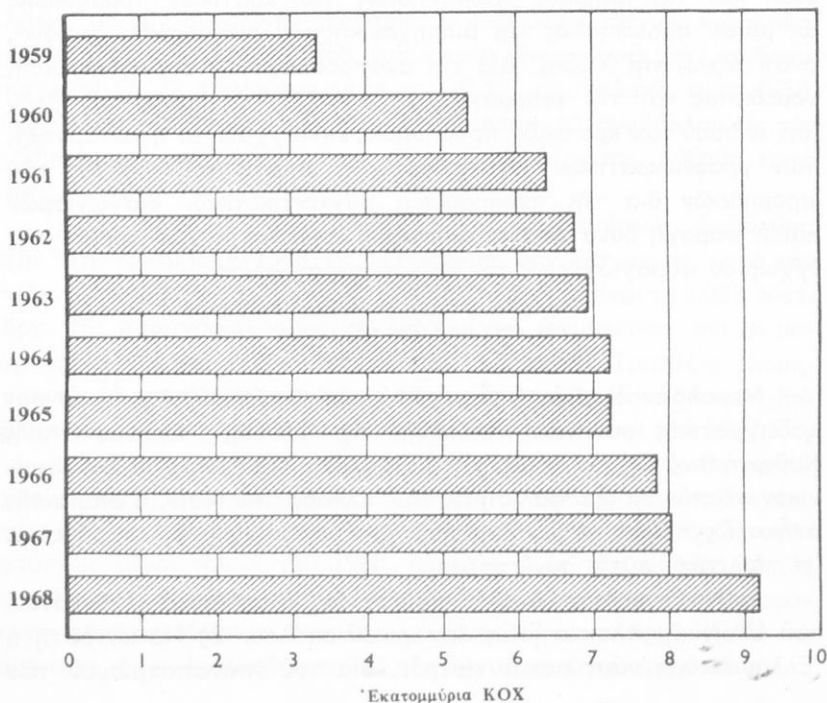
εις τὸ ἐξωτερικὸν ἐδρευουσῶν ἑλληνικῶν ἐφοπλιστικῶν ἐπιχειρήσεων. 3) Νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ ἑλληνικὴ ναυπηγικὴ βιομηχανία εἰς μίαν ἀπὸ τὰς πλέον συγχρόνους, δυναμικὰς καὶ ἀνταγωνιστικὰς εἰς τὸν διεθνῆ στίβον.

Εἰδικώτερον, ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ἐπιδιώκει νὰ συνδέσῃ τὴν Ἐθνικὴν Ναυτιλίαν, ὅσον τὸ δυνατόν στενώτερον μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Οἰκονομίαν της. Τοῦτο δέ, ὄχι μόνον διότι πιστεύει, ὅτι ἀπεριόριστα θὰ εἶναι τὰ ὀφέλη τῆς Ἐθνικῆς μας Οἰκονομίας ἀπὸ τὴν σύνδεσιν αὐτῆν, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι βεβαία ὅτι, ἂν ἐξασφαλίσῃ εἰς τὸν ναυτιλιακὸν μας κόσμον μίαν ἔθνικὴν βᾶσιν ἐξορμήσεως, αὕτη θὰ τοῦ ἐπιστρέψῃ νὰ ἀναπτυχθῇ ἀσφαλέστερα καὶ ἀποδοτικώτερα.

Μέτρα πρὸς ἐπίτευξιν τῶν στόχων.

Τὰ μέτρα πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν στόχων τούτων εἶναι:

ΔΥΝΑΜΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

α) ή ανάπτυξης της έθνικης ναυτιλιακής ύποδομης, β) ή βελτίωσης της αριθμητικής και ποιοτικής συγκροτήσεως του Σώματος τών Έλλήνων ναυτικών και γ) ή στέγασιν τών πλοίων υπό νομικόν και διοικητικόν καθεστώς, επιτρέπον τήν, άνευ άστοχων γραφειοκρατικών παρεμβάσεων και διαδικασιών, ανάπτυξιν τής άτομικής πρωτοβουλίας και τήν άκώλυτον διακίνησιν τών πλοίων εις τόν διεθνή χώρον τών θαλασσίων μεταφορών.

Προσέλκυσις τής ναυτιλιακής δραστηριότητος υπό τήν Κυανόλευκον

Σταθμόν εις τήν έλληνικήν ναυτιλιακήν ιστορίαν, άποτελουñ τά θεσπισθέντα βασικά νομοθετήματα. Διά τών νομοθετημάτων αυτών, ή Έθνική Κυβέρνησις έδημιούργησε, διά πρώτην φοράν, ώλοκληρωμένον και άποτελεσματικόν σύστημα κινήτρων, διά τήν προσέλκυσιν υπό τήν Κυανόλευκον τής τεραστίας, ανά τόν κόσμον, έλληνικής ναυτιλιακής δραστηριότητος, ήτοι τών έλληνικής πλοιοκτησίας σκαφών και τών έλληνικών συμφερόντων, ναυτιλιακών έπιχειρήσεων και γραφείων.

Η βασική αύτη νομοθεσία, παρέχουσα εις τήν έλληνικήν ναυτιλιακήν δραστηριότητα έθνικήν στέγην και προστασίαν, κατωχύρωθη, έπιπροσθέτως και διά ρητών διατάξεων του Νέου Συντάγματος τής Χώρας (άρθρον 23).

Ο Πειραιεύς καθίσταται διεθνές ναυτιλιακόν κέντρον

Ίδιαιτέρα έμφασις έδόθη υπό τής Έθνικής Κυβερνήσεως, διά τήν έγκατάστασιν εις τόν Πειραιά, πλήρους και συγχρόνου τηλεπικοινωνιακού δικτύου, προς άποκλειστικήν έξυπηρέτησιν τών έλληνικών και τών άθρόως έγκαθισταμένων έν Ελλάδαδι ξένων ναυτιλιακών έπιχειρήσεων, καθώς και τών συνδεομένων με τας ναυτιλιακάς έργασίας λοιπών έπιχειρήσεων (Τραπεζών, ναυλομεσιτών, ασφαλιστών, προμηθευτών κ.τ.λ.).

Η τηλεπικοινωνιακή ύποδομή του Πειραιώς, εις έξοπλισμόν και ειδικόν προσωπικόν, όλκληρωούται και τελειοποιείται εις τρόπον ώστε να καλυφθοῦν πλήρως αί άνάγκαι τής ναυτιλίας εις έπαρκή και σύγχρονα μέσα διεθνούς έπικοινωνίας.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἑλληνικῆς ναυπηγικῆς βιομηχανίας

Ἀπολύτως ἐπιτυχῆ ἀπεδείχθησαν τὰ ληφθέντα καὶ συμπληρωθέντα κυβερνητικὰ μέτρα, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς, ἀπασχολούσης πολυάριθμον ἐργατικὸν προσωπικόν, ναυπηγικῆς μας βιομηχανίας, ἥτις, ἐντὸς ὀλίγου μόνον χρόνου, κατατέστη, ἀπὸ ἐπισκευαστικῆ, εἰς κυρίως κατασκευαστικὴν. Ἡδη, εἰς τὰ Ναυπηγεῖα Σκαραμαγκᾶ κατασκευάζονται πλοῖα χωρητικότητος 5000 - 30.000 τόννων, τιθέμενα ὅλα ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν. Λίαν ἀξιόλογον δραστηριότητα ἀναπτύσσουσιν ἐπίσης καὶ αἱ ναυπηγικαὶ ἐπιχειρήσεις Περάματος, μετὰ τὴν κατασκευὴν πάσης κατηγορίας πλοίων, μέχρι 5.000 τόννων.

Ἀνάπτυξις τῆς ναυτικῆς ἐκπαιδεύσεως

Ἡ ἀνάγκη ἐξασφαλίσεως ἐπαρκoῦς καὶ ἱκανοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ, ἀνταποκρινομένου πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἀλματωδῶς ἀναπτυσσομένης ἑλληνικῆς ναυτιλίας, ὠδήγησε τὴν Ἐθνικὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν λήψιν συστηματικῶν καὶ τελεσφόρων μέτρων, διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς ναυτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν διάδοσιν τοῦ ναυτικοῦ ἐπαγγέλματος, ἰδίως εἰς περιοχὰς τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος, στερουμένης ναυτικῆς παραδόσεως.

Οὕτω, μόνον ἐντὸς τοῦ 1968, διετέθησαν 32 ἑκατ. δρχ., διὰ τὴν ἴδρυσιν νέων Δημοσίων Σχολῶν Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ, ὡς τῶν Σχολῶν Μηχανικῶν Ε.Ν. Θεσσαλονίκης καὶ Χανίων (Σούδας), τῆς Σχολῆς Μετεκπαιδεύσεως Ἀξιωματικῶν Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ εἰς Ἄγ. Ἰωάννην Ῥέντην, καθὼς καὶ διὰ τὴν συμπλήρωσιν καὶ βελτίωσιν τοῦ τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν ὑφισταμένων Δημοσίων Σχολῶν Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ μετὰ σύγχρονα ἠλεκτρονικά, ναυτιλιακὰ ὄργανα καὶ λοιπὰ μηχανήματα. Ἐξ ἄλλου ἐπρογραμματίσθη ἡ ἴδρυσις, διὰ τὴν ἑναρξιν τῆς λειτουργίας Σχολῶν προπαιδεύσεως κατωτέρων πληρωμάτων εἰς Θεσσαλονικὴν καὶ Πρέβεζαν.

Τέλος, καθιερώθη καὶ ἐπεξετάθη ὁ θεσμὸς τῶν ὑποτροφιῶν διὰ τοὺς φοιτῶντας εἰς τὰς Δημοσίας Σχολὰς Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ, ἐνῶ παραλλήλως λαμβάνεται πρόνοια διὰ τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῶν προγραμμάτων ναυτικῆς ἐκπαιδεύσεως, συμφώνως πρὸς τὰς ἠϋξημένας τεχνολογικὰς κ.τ.λ. ἀπαιτήσεις τῶν συγχρόνων πλοίων καὶ τῆς Ναυτιλιακῆς, ἐν γένει, ἐπιχειρήσεως.

Τὰ ἐπιτεύγματα ἐκ τῶν ληφθέντων μέτρων Ἡ δύναμις τοῦ ὑπὸ ἐλληνικὴν σημαίαν ἐμπορικοῦ στόλου

1) Ἡ δύναμις τοῦ ὑπὸ ἐλληνικὴν σημαίαν ἐμπορικοῦ στόλου ἀνῆλθε, τὴν 31ην Αὐγούστου 1969, εἰς 2.051 σκάφη, ὀλικῆς χωρητικότητος 10.293.687 κόρων, αὐξηθεῖσα, οὕτω, ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως μέχρι 31-8-69, κατὰ 276 πλοῖα, ὀλικῆς χωρητικότητος 2.440.687 κόρων (σημείωσις: Κόρος = ἐβραϊκὸν μέτρον χωρητικότητος χρησιμοποιοῦμενον ὑπὸ τῶν ναυτικῶν = 2,83 κυβικὰ μέτρα).

*Ἄξιον ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως καὶ χαρακτηριστικὸν τῆς ἀλματώδους ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, ἀνόδου τῆς Ἑλληνικῆς Ναυτιλίας, εἶναι τὸ γεγονός ὅτι, ἡ ἐντὸς τοῦ 1968 αὐξησης τοῦ ὑπὸ τὴν Κυανόλευκον ἐμπορικοῦ στόλου, εἶναι ἡ ὑψηλότερα σημειωθεῖσα, μέχρι τοῦδε, ἐτησίαι αὐξησης καὶ ὅτι, κατὰ τὸ πρῶτον τρίμηνον τοῦ 1969 ἡ αὐξησης ἀνῆλθεν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν 60 πλοίων ὀλικῆς χωρητικότητος 533.577 κόρων.

2) Μέχρι τέλους Μαρτίου 1969, εἶχον ἐγκαταστήσει γραφεῖα τῶν ἐν Ἑλλάδι 126 ναυτιλιακαὶ ἐπιχειρήσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ, καὶ ἔτεραι 65 ἡμεδαπαὶ ναυτιλιακαὶ ἐπιχειρήσεις.

3) Τὸ σύνολον τῶν ὑπὸ ξένας σημαίας πλοίων, τῶν ὁποίων τὰ ἐλληνικά πληρώματα εἶναι ἠσφαλισμένα εἰς τὸ Ν.Α.Τ. (Ναυτικὸν Ἀπομαχικὸν Ταμεῖον) ἀνῆλθον τὴν 31-3-1967 εἰς 1.086, ὀλικῆς χωρητικότητος 15 ἑκατομ. κόρων, σημειωθείσης, οὕτω, ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἐντεῦθεν, αὐξήσεως κατὰ 134 πλοῖα ὀλικῆς χωρητικότητος 3 ἑκατομ. κόρων.

4) Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐργαζομένων εἰς πλοῖα ὑπὸ ἐλληνικὴν σημαίαν Ἑλλήνων ναυτικῶν ἀνῆλθεν, τὴν 31-12-1968, εἰς 39.835, αὐξηθεῖς, ἐντὸς τοῦ 1968 κατὰ 1.695 άτομα. Εἰς τὸν ἀριθμὸν αὐτὸν δὲν περιλαμβάνονται οἱ ναυτολογούμενοι εἰς πλοῖα ὑπὸ ξένην σημαίαν Ἕλληνες ναυτικοί, ὑπολογιζόμενοι εἰς ἑτέρας 35 - 40 χιλιάδας.

5) Πραγματικὸν ὄργανον παρουσιάζουν αἱ ναυτικαὶ κατασκευαὶ εἰς ὅλας τὰς ἐλληνικὰς ναυπηγικὰς βιομηχανίας. Ἡδη, εἰς διάστημα μικρότερον τοῦ ἑξαμήνου, καθειλικύστη εἰς τὰ Ναυπηγεῖα Σκαραμαγκᾶ τὸ τρίτον πλοῖον τύπου S. D. 14 (φορτηγῶν), ἐνῶ σημαντικὸς εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν κατασκευασθέντων εἰς τὰ λοιπὰ ναυ-

πηγεία τῆς Χώρας νέων σκαφῶν, διαφόρων κατηγοριῶν. Ἐν τῷ μεταξύ παρεσχέθησαν ἐγκρίσεις χρηματοδοτήσεως, διὰ τὴν ναυπήγησιν εἰς Ἑλληνικὰς ναυπηγικὰς βιομηχανίας ἐτέρων 70 πλοίων, διαφόρων τύπων.

6) Τὸ εἰσρεῦσαν εἰς τὴν Χώραν ναυτιλιακὸν συνάλλαγμα ἀνῆλθε κατὰ τὸ 1968 εἰς 243 ἑκατ. δολλ., κατὰ τὴν τελευταίαν δὲ διετίαν εἰς 457 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 346 ἑκατ. δολλ. τῆς διετίας 1965 - 1966 (αὔξησις 32%).

7) Τὰ ἐμβάσματα τῶν Ἑλλήνων ναυτιλλομένων διὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι καταθέσεις των εἰς ἐλεύθερον συνάλλαγμα, αὐξάνουν μὲ ὅλον ἐπιταχυνόμενον ῥυθμόν.

Πάντα τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦντα τὴν ἐπιβράβευσιν τῆς ἐθνικῆς μεγαλοπνύου ναυτιλιακῆς πολιτικῆς τῆς Ἐπαναστάσεως, πείθουν ὅτι αἱ διανοιχθεῖσαι προοπτικαὶ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐμπορικὴν Ναυτιλίαν καὶ τοὺς παράγοντας αὐτῆς εἶναι λαμπρόταται.

Τὸ ἔτος 1969, καθιερωθὲν ὡς Ἔτος τῆς Ναυτιλίας, ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία τῆς μεγάλης εἰρηνικῆς ἐξορμήσεως τοῦ Ἔθνους, διὰ μίαν πράγματι Μεγάλην Ἑλληνικὴν Ναυτιλίαν ἀντλοῦσαν τὰς δυνάμεις τῆς ἀπὸ τὰ ἀνεξάντλητα ἀποθέματα τῆς βιολογικῆς ἀκμῆς καὶ τοῦ ψυχικοῦ σθένους τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ Περιήγησις (κοινῶς Τουρισμός)

Ἡ ταχύτερα δυνατὴ ἀξιοποίησις τῶν τουριστικῶν δυνατοτήτων τῆς Χώρας διὰ τῆς δραστηριοποιήσεως καὶ ὑποβοηθήσεως τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἀποτελεῖ βασικὸν στόχον τῆς περιηγητικῆς πολιτικῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως. Τὰ κατωτέρω παρατιθέμενα στοιχεῖα παρέχουν συνοπτικὴν εἰκόνα τοῦ ἐπιτελεσθέντος τεραστίου ἔργου εἰς τὸν τομέα ὀργανώσεως τοῦ μηχανισμοῦ προσφορᾶς τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἀναπτύξεως τῆς τουριστικῆς ὑποδομῆς τῆς Χώρας.

Τὰ ἐπὶ μέρους ἐπιτεύγματα.

1) Καθιερώθη εὐνοϊκώτατον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ τῆς Χώρας καθεστῶς κινήτρων καὶ αἱ ὑπὸ μορφήν ἀνωνύμων ἑταιρειῶν καὶ ἑταιρειῶν περιορισμένης εὐθύνης λειτουργοῦσαι ξενοδοχειακαὶ τουριστικαὶ ἐπιχειρήσεις ὑπήχθησαν εἰς τὰς εὐεργετικὰς διατάξεις τοῦ Νόμου.

2) Κατά τὸ 1968 ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁργανισμοῦ Τουρισμοῦ τουριστικά ἔργα καὶ μελέται ὕψους 636 ἑκατ. δολλ., διὰ πρώτην δὲ φοράν προέκυψεν ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν τουριστικῶν του μονάδων κέρδος ἐκ 10 ἑκατ. δρχ. περίπου.

3) Ἐχορηγήθησαν ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἄδειαι λειτουργίας 189 νέων ιδιωτικῶν ξενοδοχειακῶν μονάδων δυναμικότητος 10.271 κλινῶν.

4) Ἐνεκρίθησαν μελέται ιδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων διὰ 520 ξενοδοχεῖα δυναμικότητος 62.607 κλινῶν καὶ συνολικῆς ἐπένδυομένης ἀξίας ἄνω τῶν 3 δισεκ. δρχ.

5) Ἐπερατώθη σοβαρὰ νομοθετικὴ ἐργασία ἀφορῶσα εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τουριστικῶν ζωνῶν εἰς τὰ τουριστικὰ πλοῖα καὶ πλοιάρια ὡς καὶ εἰς τὴν διευκόλυνσιν τουριστικῶν ἐπενδύσεων.

Συγκοινωνίαι - Ταχυδρομεῖα

Σιδηρόδρομοι

Ἰδιαίτερα μέριμνα ἐλήφθη ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ βασικοῦ διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς Χώρας τομέως τῶν συγκοινωνιῶν.

Πρὸς ἐκσυγχρονισμὸν τῶν σιδηροδρομικῶν μεταφορῶν καὶ προσφορωτέραν ρύθμισιν τῶν σχέσεων μεταξὺ τοῦ σιδηροδρόμου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συναλλασσομένων ἀνεθεωρήθη καὶ συνεπληρώθη ἡ διέπουσα τοὺς ΣΕΚ (Σιδηρόδρομοι Ἑλλην. Κράτους) νομοθεσία. Ἐνεκαινιάσθη ἡ νέα διεθνὴς ἀμαξοστοιχία «Ἀκρόπολις» μὲ καθημερινὰ δρομολόγια μεταξὺ Ἀθηνῶν - Μονάχου, συντομέουσα τὸν ἀπαιτούμενον συνῆθη χρόνον τῆς διαδρομῆς κατὰ 8 ὥρας. Κατὰ τὸ 1968 διετέθησαν ἐκ τοῦ Προϋπολογισμοῦ Δημοσίων Ἐπενδύσεων 610 ἑκατ. δρχ. διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων βελτιώσεως τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου καὶ τὴν προμήθειαν τοῦ ἀναγκαιῶντος πρὸς τοῦτο ὕλικου.

Ὀδικαὶ συγκοινωνίαι

Ἐκτεταμένον νέον ὀδικὸν δίκτυον

Ἐντατικὴ ὑπῆρξεν ἐπίσης ἡ χρηματοδότησις τῶν βασικῶν ἔργων τοῦ ἔθνικοῦ ὀδικοῦ δικτύου πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ταχείας ἀπο-

περατώσεως αὐτῶν. Οὕτω, κατὰ τὸ 1968 ὠλοκληρώθη πρόγραμμα κατασκευῆς νέων ὁδῶν ἔθνικῆς κλίμακος μήκους 1.000 χλμ. περίπου καὶ ἐγένοντο συντηρήσεις καὶ βελτιώσεις ἐπὶ μήκους 8.000 χλμ. Παράλληλως, διὰ τὴν πληρεστέραν συγκοινωνιακὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου, ἐξετελέσθη, διὰ πρώτην φοράν κατὰ τὸ ἔτος 1968, εὐρύτερον πρόγραμμα περιφερειακῆς ὁδοποιΐας, ἀπεδόθησαν δὲ εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἐπαρχιακαὶ ὁδοὶ μήκους 1.200 χλμ. καὶ ἐπρογραμματίσθησαν συντηρήσεις καὶ βελτιώσεις ἐπὶ ἐτέρων, συνολικοῦ μήκους 26.000 χλμ.

Αἱ ὑπεραστικάι συγκοινωνίαι

Κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν διετέθησαν, ἐκ κεφαλαίων τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου Μονίμων Ὀδοστρωμάτων Ἀθηνῶν, 605 ἑκατ. δρχ., (ἔναντι 336 ἑκατ. δρχ. τῆς προηγούμενης διετίας 1965 - 1966), διὰ τὴν ἐκτέλεσιν πολλῶν καὶ σημαντικῶν ἔργων, ὡς νέων ὁδικῶν κόμβων, ἀγωγῶν ὀμβρίων καὶ ἀκαθάρτων ὑδάτων, ἠλεκτροφωτισμοῦ καὶ σηματοδοτήσεως λεωφόρων καὶ πλατειῶν, ἐπεκτάσεως ἀνακαινίσεως καὶ συντηρήσεως ἡμιαστικῶν καὶ ὑπεραστικῶν ὁδῶν, συνολικοῦ μήκους 150 χιλιομέτρων. Ἐξ ἄλλου, καθιερώθησαν νέα δρομολόγια ἐπὶ λεωφορειακῶν γραμμῶν, συνδεουσῶν τὰς πρωτευούσας τῶν Νομῶν τῆς Χώρας μετὰ τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ταχυτέραν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἐπιβατικοῦ κοινοῦ τῶν ἐπαρχιῶν.

Ὁ Σταθμὸς ὑπεραστικῶν αὐτοκινήτων εἰς Ἀθήνας

Ἐπίσης σπουδαιότητος συγκοινωνιακῶν ἔργων θὰ ἀποκτήσουν αἱ Ἀθηναὶ διὰ τῆς ἀποφασισθείσης ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως κατασκευῆς ἀπολύτως συγχρόνου σταθμοῦ ὑπεραστικῶν αὐτοκινήτων. Ὁ σταθμὸς αὐτὸς θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ταχείαν καὶ ἀνετον ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐπιβατῶν ἀστικῶν καὶ ὑπεραστικῶν γραμμῶν, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Περιηγήσεως, ὡς καὶ εἰς τὴν κυκλοφοριακὴν ἀποσυμφόρησιν μεγάλου τμήματος τῆς Πρωτευούσης.

Μέτρα βελτιώσεως τῶν χερσαίων καὶ θαλασσίων μεταφορῶν

Πέρα τῆς καταβληθείσης συντόνου προσπάθειας ἀνάπτύξεως τῆς συγκοινωνιακῆς ὑποδομῆς τῆς Χώρας, ἐλήφθησαν βασικῆς ση-

μασίας μέτρα διὰ τὴν ἐπαύξησιν τῶν μέσων καὶ βελτίωσιν τῶν ὄρων διεξαγωγῆς τῶν διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης μεταφορῶν προσώπων καὶ ἐμπορευμάτων. Ἡ ὀλικὴ ἢ μερικὴ ἄρσις τῶν ἀπὸ μακροῦ χρόνου ὑφισταμένων περιορισμῶν εἰς τὴν χορήγησιν ἀδειῶν κυκλοφορίας φορητῶν καὶ ἐπιβατηγῶν αὐτοκινήτων δημοσίας χρήσεως, ἀποδεικνύει τὴν ἐν προκειμένῳ κοινωνικότητα τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς. Ὡσαύτως, ἀναφέρονται: ἡ θεσμοθέτησις καὶ αὐστηρὰ τήρησις νέων κανόνων ὑψηλοῦ βαθμοῦ ἀσφαλείας εἰς τὰς διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας, ἡ κατασκευή πλήθους λιμενικῶν ἔργων καὶ ἡ προετοιμασία τῶν κυριωτέρων λιμένων τῆς Χώρας διὰ νὰ ἀνταποκριθῶν εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ νέου συστήματος τῶν δι' ἐμπορευματοκιβωτίων θαλασσίων μεταφορῶν.

Ἄκτοπλοῖα - Ἄγονοι γραμμαί

Ἐκ τῶν κυριωτέρων μελημάτων τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξεν ἡ μετὰ τῆς προσηκούσης προσοχῆς, μελέτη τῶν θεμάτων, τῶν σχετιζομένων μετὰ τὰς ἀκτοπλοϊκὰς συγκοινωνίας, πρὸς τὸν σκοπόν, ὅπως ἀνταποκριθῶν αὐταὶ πληρέστερον εἰς τὰς συγχρόνους συγκοινωνιακὰς ἀνάγκας τῶν νησιωτικῶν συμπλεγμάτων τῆς Χώρας καὶ τοῦ ὅλον ἐν διοικουμένου θαλασσίου τουρισμοῦ. Ἐν τῷ μεταξύ πρὸς πληρεστέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν πληθυσμῶν τῶν ἀκραιῶν καὶ μεμονωμένων νήσων, συνεστήθησαν κατὰ τὸ 1968 καὶ ἐξεμισθώθησαν 29 ἄγονοι ἀκτοπλοϊκαὶ γραμμαί, ἔναντι 24 τοῦ 1967.

Τομεὺς Πολιτικῆς Ἀεροπορίας

Εἰς τὸν τομέα τῶν ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν ἐπραγματοποιήθησαν σημαντικὰ ἔργα εἰς ὅλους τοὺς ἀερολιμένας καὶ λοιποὺς ἐπιγεῖους σταθμοὺς τῆς Χώρας, οἱ ὅποιοι ἐφωδιάσθησαν μετὰ τὸν πλέον σύγχρονον μηχανικὸν ἐξοπλισμὸν ἀσφαλείας καὶ τηλεπικοινωνιῶν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐξυπηρετηθέντων ἐπιβατῶν ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ φορέως ἐναερίων μεταφορῶν, τῆς «Ὀλυμπιακῆς Ἀεροπορίας», ὑπερέβη, διὰ πρώτην φοράν, τῷ 1967, τὸ ἐν ἑκατομμύριον, κατὰ τὸ ἔτος δὲ 1968 ἀνῆλθεν εἰς 1.264.499 ἐπιβάτας, ἐκ τῶν ὁποίων 452.199 ἐτάξιδεν ἐπὶ τῶν γραμμῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἐξ ἄλλου, συνήφθησαν ἢ ἀνενεώθησαν διμερεῖς ἀεροπορικοὶ συμβάσεις μετὰ ὀκτῶ χωρῶν, ἐνῶ νέαι διεθνεῖς καὶ ἐσωτερικαὶ γραμμαὶ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτικῆς Ἀεροπορίας ἐνεκαινιάσθησαν καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἤδη ὑφισταμένων ἐπεξετάθησαν (διηπειρωτικὴ γραμμὴ Ἀθηνῶν - Ναϊρόμπι - Κένυα - Γιοχάννεσμπουργκ, ἀπ' εὐθείας σύνδεσις Λονδίνου - Ῥόδου, Ῥόδου - Λευκωσίας, Ἀθηνῶν - Μόντρεαλ - Σικάγου, Ἀθηνῶν - Πύργου (Ἀνδραβίδας) κ.τ.λ.).

Ἐπίσης καθιερώθησαν διὰ πρώτην φοράν, τακτικὰ δρομολόγια δι' ἑλικοπτέρων κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ τρέχοντος δὲ ἔτους τίθεται εἰς ἐφαρμογὴν τολμηρὸν σχέδιον διαδόσεως τῶν «ἀεροταξί» εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ χρησιμοποίησεως ἐλαφρῶν ἀεροσκαφῶν καὶ ἑλικοπτέρων. Τὸ νέον τοῦτο σύστημα ἀερομεταφορῶν θὰ ἀποτελέσῃ σταθμὸν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διακίνησιν ταξιδιωτῶν καὶ ἐμπορευμάτων, καθὼς καὶ εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς Περιηγήσεως εἰς περιοχὰς τῆς Χώρας, ὅπου δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐκτέλεσις δρομολογίων μὲ κανονικὰ ἀεροσκάφη.

Ταχυδρομεῖα

Ἰπὸ πλήρους ἐπιτυχίας ἐστέφθησαν αἱ καταβληθεῖσαι προσπάθειαι ἐξυγιάνσεως καὶ ἀναδιοργανώσεως τῶν Ἑλληνικῶν Ταχυδρομείων. Ἡ ἀνακατανομὴ τοῦ προσωπικοῦ, ἡ πύκνωσις τῆς δι' αὐτοκινήτων περισυλλογῆς τῆς ἀλληλογραφίας καὶ ἡ λήψις ὄλων τῶν ἐνδεδειγμένων μέτρων διὰ τὴν ἠύξημένην ἀπόδοσιν μέσων καὶ προσωπικοῦ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν διακίνησιν τῆς ἀλληλογραφίας μὲ παραδειγματικὴν τάξιν καὶ ταχύτητα, ἀντὶ τῆς παροιμιώδους ἀνωμαλίας καὶ καθυστερήσεως τῆς ἀνεπαναλήπτου προεπαναστατικῆς περιόδου. Τέλος, πρὸς ἀρτιωτέραν ἐξυπηρέτησιν ἀπάντων τῶν πολιτῶν, ἰδίως τῆς ὑπαίθρου καὶ τῶν νήσων, ἐτοποθετήθησαν γραμματοκιβώτια εἰς χωρῖα καὶ συνοικισμοὺς ἕως 50 κατοίκων καὶ διενεργήθησαν διὰ πρώτην φοράν, μεταφοραὶ ταχυδρομείου εἰς νήσους τοῦ Αἰγαίου δι' ἑλικοπτέρων.

Τὸ Πρόγραμμα Δημοσίων Ἐπενδύσεων

Πλούσιος ὑπῆρξεν ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ ἔργου τῆς Ἑθνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν τομέα τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων κατὰ τὴν διαρ-

ρεύσαν, από τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 διετίαν. Δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι τὰ ἐπιτευχθέντα λίαν σημαντικά εἰς τὸν νευραλγικὸν αὐτὸν τομέα ἀποτελέσματα ἀποκτοῦν ἀκόμη μεγαλύτεραν σημασίαν, ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ πρόγραμμα Δημοσίων Ἐπενδύσεων εἶχε περιέλθει προεπαναστατικῶς εἰς χαώδη κατάστασιν καὶ πλήρη ἀποτελεμάτωσιν.

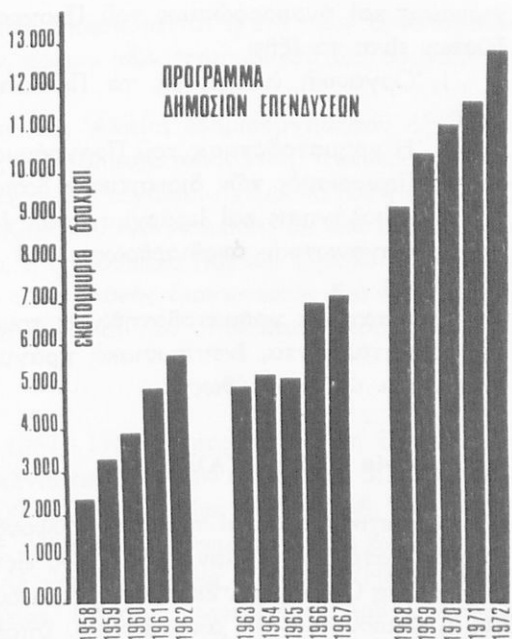
Πράγματι, τὸ Πρόγραμμα εἶχεν ἐπεκταθῆ ἀσυμμέτρως, ἐν σχέσει πρὸς τὰ διατιθέμενα τότε πενιχρὰ μέσα, διὰ τῆς ἐντάξεως εἰς αὐτὸ ἀβασανίσ-

στως πλήθους ἔργων βάσει κριτηρίων ξένων πρὸς πᾶσαν ἔννοιαν ἀξιολογήσεως καὶ ἱεραρχήσεως τῶν ἀμέσων μακροχρονιωτέρων ἀναγκῶν τῆς Οἰκονομίας. Ταῦτοχρόνως, τὸ ὕψος τῶν πληρωμῶν παρέμενεν, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, καθηλωμένον εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον, τὸ δὲ πραγματικὸν μέγεθος τῶν ἐκτελουμένων ἔργων ἐμειοῦτο λόγῳ τῶν ὑπερόγκων διοικητικῶν δαπανῶν τοῦ προγράμματος καὶ τῆς ἐν τῷ μεταξὺ ἀλματώδους αὐξήσεως τοῦ κόστους τῶν κατασκευῶν.

Ἐξυγιανσις καὶ ἀναμόρφωσις τοῦ Προγράμματος

Ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ἔλαβεν ὅλα τὰ ἀπαραίτητα μέτρα διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ Προγράμματος ἀπὸ τὰ ἀρνητικά του στοιχεῖα καὶ ἐπέτυχεν ἐντὸς συντόμου χρόνου, νὰ μεταβάλη τοῦτο εἰς ἕνα τῶν ἀποφασιστικωτέρων παραγόντων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας.

Τὰ ληφθέντα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ριζικὰ μέτρα ἐξυ-

γιάνσεως καὶ ἀναμορφώσεως τοῦ Προγράμματος Δημοσίων Ἐπενδύσεων εἶναι τὰ ἑξῆς:

1. Ὁργανικὴ ἔνταξις εἰς τὸ Πενταετὲς Πρόγραμμα Ἀναπτύξεως.

2. Ἡ χρηματοδότησις τοῦ Προγράμματος.

3. Περιορισμὸς τῶν διοικητικῶν δαπανῶν.

4. Ἀξιολόγησις καὶ ἱεράρχησις τῶν ἔργων καὶ μελετῶν.

5. Ὁργανωτικὴ ἀναδιάρθρωσις καὶ ἀποκέντρωσις τοῦ Προγράμματος.

Οἱ ἐντατικῶς χρηματοδοτηθέντες τομεῖς τοῦ Προγράμματος ὡς καὶ τὰ ἐπιτευχθέντα, ἐντυπωσιακὰ πράγματι ἀποτελέσματα, ἔχουν ἐν συνόψει ὡς ἀκολούθως :

Γεωργία - Δάση - Ἀλιεία

Ἐξαιρετικῶς ὑψηλαὶ πιστώσεις, ὕψους 1.289.000.000 δρχ., διετέθησαν κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 1968 εἰς τοὺς βασικοὺς τομεῖς τῆς Ἐθνικῆς μας Οἰκονομίας. Σκοπὸς τῆς ἐντόνου αὐτῆς χρηματοδοτήσεως ἦτο ἡ δημιουργία τῆς ἀπαραιτήτου ὑποδομῆς, διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν ἐμπορίας καὶ ἐπεξεργασίας τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἡ ἀνάπτυξις τῆς κτηνοτροφίας, ἡ προστασία τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἐκ τῶν φυτονόσων, ὁ περιορισμὸς τοῦ ὑφισταμένου ἐλλείμματος εἰς προϊόντα ἐκ ξύλου, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀλιείας κ.τ.λ. Οὕτω:

1. Κατεσκευάσθησαν σημαντικὰ ἔργα, περιλαμβάνοντα κέντρα ποιοτικῆς καὶ φυτοϋγειονομικῆς ἐλέγχου, συσκευαστήρια ὀπωροκηπευτικῶν, σταφυλῶν καὶ βρωσίμων ἐλαιῶν, ψυγεῖα, φυτοπαθολογικοὶ σταθμοὶ γεωργικῆς ἐρεύνης, πρότυπα βιωσίμων κτηνοτροφικῶν ἐκμεταλλεύσεων κ.τ.λ.

2. Εἰς τὸν τομέα τῶν δασοτεχνικῶν ἔργων ἐξετελέσθησαν καθ' ἅπασαν τὴν χώραν σημαντικὰ ἔργα ἀποσβέσεως χειμάρρων, δασικῆς ὁδοποιίας καὶ ἀναπτύξεως τῶν δασικῶν συμπλεγμάτων Δράμας, Λιτοχώρου, Βορείου Πίνδου καὶ Ἀχελώου, τὰ ὅποια θὰ τροφοδοτοῦν μὲ πρώτην ὕλην τὰς ὑπὸ Ἰδρυσιν, εἰς τὰς περιοχὰς αὐτάς, βιομηχανικὰς μονάδας ξύλου.

3. Ἀξία ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι, ἐπίσης, τὰ ἐγκαινιασθέντα ἔργα καθολικῆς ἀναπτύξεως τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν Εὐήνου - Μόρφου καὶ

Ἄρκαδιᾶς, διὰ τῶν ὁποίων ἀποσκοπεῖται ἡ ἐπὶ νέων ὀρθολογικῶν βάσεων ἀξιοποίησις τῶν πόρων τῶν πτωχῶν αὐτῶν ὀρεινῶν περιοχῶν.

4. Διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ἀλιείας ἐδημιουργήθησαν ἀξιόλογοι ἐγκαταστάσεις ὑποδοχῆς τῶν ἀλιευμάτων. Ἦδη, ἀπεπερατώθησαν αἱ κτιριακαὶ ἐγκαταστάσεις πέντε μεγάλων ἰχθυοσκαλῶν εἰς Πάτρας, Πειραιᾶ, Θεσσαλονίκην, Καβάλαν καὶ Χαλκίδα, ὡς καὶ ὁ ἀλιευτικὸς σταθμὸς Χίου. Ἐξ αὐτῶν, ἡ ἰχθυόσκαλα Πατρῶν εὐρίσκεται ἐν πλήρει λειτουργίᾳ, ἐνῶ ἐγένετο ἤδη διεθνὴς διαγωνισμὸς διὰ τὴν προμήθειαν τοῦ ψυκτικοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ τῶν ὑπολοίπων τεσσάρων.

Ἐγγειοβελτιωτικά

Κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 1968, ἐχρηματοδοτήθη ἐντατικῶς ἡ ἐκτέλεσις σειρᾶς ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων διὰ ποσοῦ 3.727.000.000 δρχ., ἔναντι 2.667.000.000 δρχ. τῆς διετίας 1965 - 1966. Ἐκ τοῦ σημερινοῦ τούτου τομέως, ἐνδεικτικῶς ἀναφέρονται τὰ ἀκόλουθα ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα: Ἀξιοῦ - Ἀλιάκμονος, Πηνειοῦ, Ἡλείας, Κάτω Ἀχελώου, Ἀλφειοῦ Ἡλείας, Νέστου, Ἰωαννίνων, Ἄρδα, Ἀργολικοῦ πεδίου, Ταυρωποῦ Καρδίτσης, Κάτω Μεσσηνίας.

Σημειῶται ὅτι διὰ τῆς ἀποπερατώσεως τῶν βασικῶν αὐτῶν ἔργων ἐξασφαλίζεται ἡ ἄρδευσις 2.500.000 στρεμμάτων, ἡ στράγγισις 2.000.000 στρεμμάτων, ἡ ἀντιπλημμυρική προστασία 1.200.000 στρεμμάτων καὶ ἡ ἀπόδοσις εἰς τὴν καλλιέργειαν νέων γαιῶν 400.000 στρεμμάτων.

Συγκοινωνίαι.

1. Διὰ τὰ ἔργα τῆς κατηγορίας ταύτης διετέθησαν, κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 68, 5.275.000.000 δρχ., ἔναντι 4.370.000.000 δρχ. τῆς προηγουμένης διετίας 1965 - 66.

Ἀποτέλεσμα τῆς γενομένης ἐντατικῆς χρηματοδοτήσεως διὰ τὴν κατασκευὴν μεγάλων ὁδικῶν ἀρτηριῶν ἦτο ἡ ταχυστάτη πρόοδος τῶν ἐργασιῶν.

2. Μεγάλῃ πρόοδος ἐσημειώθη εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν λιμένων καὶ ἀεροδρομίων τῆς Χώρας, πρὸς ἀντιμετώπισιν τόσοσιν τῆς ὁλονὲν αὐξανομένης ταξιδιωτικῆς καὶ ἰδίως τουριστικῆς κινήσεως, ὅσων

καί τῶν σημειουμένων ῥαγδαίων τεχνολογικῶν ἐξελίξεων εἰς τοὺς τομεῖς τῶν θαλασσίων καί ἑναερίων συγκοινωνιῶν.

3. Ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, παραλαβοῦσα τοὺς σιδηροδρόμους τῆς Χώρας εἰς κατάστασιν προΐουσης ἀποσυνθέσεως, κατήρτισε πλήρες πρόγραμμα ἐξυγιάνσεως αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 1968, ἐχρηματοδότησε γενναίως τὰ ἔργα ἀναπτύξεώς των, διὰ ποσοῦ 841 ἑκατ. δρχ., ἐναντι 614 ἑκατ. δρχ. τῆς διετίας 1965 - 1966. Σκοπὸς τῆς προσπάθειας αὐτῆς εἶναι νὰ καταστή τὸ βασικὸν αὐτὸ μεταφορικὸν μέσον οἰκονομικῶς αὐτοδύναμον καὶ πλήρως ἐκσυγχρονισμένον ὄργανον ἐξυπηρετήσεως τῶν συγκοινωνιακῶν ἀναγκῶν τῆς Χώρας.

Ἐορυκτὸς πλοῦτος

Ἰδιαιτέρα ἐπίσης πρόοδος ἐσημειώθη εἰς τὸν τομέα τῆς συστηματικῆς διερευνήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπεδάφους καὶ τῆς ὀριστικῆς ἐξακριβώσεως τοῦ ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχομένου πλοῦτου. Οὕτω, εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ καταρτισθέντος πενταετοῦς προγράμματος μεταλλευτικῶν ἐρευνῶν, ὕψους 500 ἑκατ. δρχ., ἐπραγματοποιήθησαν πάσης φύσεως εἰδικώτεραι ἐρευναι ὡς γεωλογικαί, ὑδρογεωλογικαί, γεωφυσικαί καὶ κοιτασματολογικαί ἀναγνωρίσεις καὶ μελέται, γεωλογικαὶ χαρτογραφήσεις κ.τ.λ. Πρὸς τοῦτο ἐχρησιμοποιήθησαν ὅλα τὰ διαθέσιμα μέσα τῆς συγχρόνου τεχνολογίας. Τὰ κυριώτερα ἀποτελέσματα τῆς ἐπιδειχθείσης, διὰ πρώτην φοράν, ἐντόνου αὐτῆς δραστηριότητος ἦσαν αἱ ἀκόλουθοι ἀνακαλύψεις: α) Σιδηρονικελιούχων κοιτασμάτων εἰς Κεντρικὴν Εὐβοίαν, μὲ πιθανὰ ἕως βέβαια, ἀποθέματα δεκάδων ἑκατομμυρίων τόννων. β) Νέων νικελιούχων κοιτασμάτων εἰς Λάρυμναν. γ) Νέου σημαντικοῦ κοιτάσματος χαλκοῦ εἰς περιοχὴν Σταυροῦ Χαλκιδικῆς. δ) Κοιτάσματος βωξίτου εἰς Ἀνατολικὴν Στερεὰν Ἑλλάδα.

*Ἄξιον ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως εἶναι, ἐξ ἄλλου, τὸ ἐγκαινιασθὲν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως πρόγραμμα ἐρευνῶν, διὰ τὴν ἐξακριβώσιν τῆς ποσότητος καὶ ποιότητος, τῶν εἰς τὴν Χώραν μας ὑπαρχόντων ἀποθεμάτων οὐρανιοῦχων ὀρυκτῶν.

Διὰ τῶν ἀνωτέρω ἐρευνῶν ἀποσκοπεῖται, κυρίως, ἡ ἐξασφάλις ἀπεριορίστων ἐγχωρίων ἐνεργειακῶν πηγῶν, διὰ τὴν ταχεῖαν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χώρας.

Παιδεία

Ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, ἔχουσα πλήρη ἐπίγνωσιν τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ παιδεία καὶ ἡ δι' αὐτῆς ἐπιτυγχανομένη βελτίωσις τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος, ἀποτελεῖ τὸν βασικώτερον συντελεστήν πάσης οικονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς προόδου, δὲν ἐφείσθη προσπαθειῶν καὶ δαπανῶν διὰ τὴν ἐξασφαλισθῆναι, εἰς ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐπαρκῆς καὶ συγχρονισμένη ὑποδομῆ. Οὕτω, λίαν ὑψηλαὶ πιστώσεις ὕψους 2.221.000.000 δρχ. διετέθησαν κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 1968 ἔναντι μόνον 1.361.000.000 δρχ. τῆς προηγουμένης διετίας 1965 - 1966, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων ὑποδομῆς εἰς τὴν Ἀνωτάτην, Μέσην καὶ Στοιχειώδη Ἐκπαίδευσιν.

Ἀξιόλογος πρόοδος ἐσημειώθη, εἰδικώτερον, εἰς τὸν τομέα ἀνεγέρσεως διδασκαλῶν γενικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως. Κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν ἐδημοπρατήθησαν ἔργα σχολικῆς στέγης ὕψους 574 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 65 μόνον ἑκατ. δρχ. τῆς διετίας 1965 - 1966, κατὰ τὸ ἔτος δὲ 1968 κατεσκευάσθησαν 852 νέαι αἴθουσαι διδασκαλίας καὶ ἐπεσκευάσθησαν 1.058 διδασκῆρια εἰς ἅπασαν τὴν Χώραν.

Κοινωνικὸς τομεὺς

Ἡ συνολικὴ χρηματοδότησις τῶν κοινωνικοῦ χαρακτῆρος ἐπενδυτικῶν προγραμμάτων, διὰ τῶν ὁποίων ἀποσκοπεῖται ἡ βελτίωσις τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως τῶν ἀσθενεστέρων εἰσοδηματικῶς, τάξεων, ἀνῆλθε κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν εἰς 2.275.000.000 δρχ., ἔναντι 1.417.000.000 δρχ. τῆς προηγουμένης διετίας 1965 - 1966.

Εἰδικώτεροι τομεῖς, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐστράφη ἡ κυβερνητικὴ μέριμνα καὶ στοργή, ἦσαν ἡ λαϊκὴ στέγη, ἡ ταχεῖα ἀποκατάστασις τῶν σεισμοπλήκτων, ἡ ἐργατικὴ κατοικία, ἡ ἴδρυσις νέων Κέντρων διὰ τὴν παροχὴν προστασίας ὑπὲρ τοῦ παιδιοῦ καὶ τῶν ἀναπήρων, τὴν περίθαλψιν γερόντων καὶ ἀνιάτων, τὴν καταπολέμησιν τῆς ἀλητείας καὶ ἐπαιτείας, καθὼς καὶ ἡ ἐκτέλεσις πολλῶν ἄλλων ἔργων, κοινωνικοῦ χαρακτῆρος, τὰ ὁποῖα συμβάλλουν εἰς τὴν ἐξυγίανσιν τοῦ οἰκογενειακοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου.

Τέλος, εἰς τὸν τομέα τῆς Ὑγείας, ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις κατήρτισε τὸ ἐκτελούμενον ἤδη μὲ ταχύτατον ῥυθμὸν ἐκτεταμένον πεντα-

εἰς πρόγραμμα κατασκευῆς μεγάλων νοσοκομειακῶν μονάδων, συνολικῆς δυναμικότητος 10.000 κλινῶν, ἐκ τῶν ὁποίων 7.000 εἰς ἑπαρχίας, πρὸς τὸν σκοπὸν παροχῆς ὑψηλῆς στάθμης νοσοκομειακῆς περιθάλψεως εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας.

Περιφερειακὴ ἀνάπτυξις

Εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ ἀναδημιουργικοῦ της προγράμματος, ἡ Ἐπανάστασις ἔταξεν ὡς πρωταρχικόν της στόχον τὴν βελτίωσιν τῶν ὄρων διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὑπαίθρου καὶ τὴν δημιουργίαν τῶν ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων διὰ τὴν αὐτοδύναμον, ἰσόρροπον καὶ ταχεῖαν ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν διαμερισμάτων τῆς Χώρας.

Πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν ὑψηλῶν αὐτῶν ἐπιδιώξεων, ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ἐξήντησε πᾶν οικονομικὸν περιθώριον διὰ νὰ ἐπιτύχη γενναίαν χρηματοδότησιν τοῦ αὐτοτελοῦς Προγράμματος Περιφερειακῆς Ἀναπτύξεως. Οὕτω, διὰ τὰ ἔτη 1968 καὶ 1969, διέτέθησαν, πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, τὰ πρωτοφανῆ εἰς τὰ ἑλληνικὰ χρονικὰ ποσὰ τῶν 1.280.000.000 δρχ. καὶ 2.478.715.000 ἀντιστοίχως.

Πρὸς ἀκριβεστέραν ἐκτίμησιν τοῦ ὕψους τῶν διατεθέντων ποσῶν κατὰ τὴν διετίαν 1968 - 1969, δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι, καθ' ὅλην τὴν προηγηθεῖσαν τῆς Ἐπαναστάσεως πενταετίαν, εἶχε δαπανηθῆ διὰ τὰ προγράμματα τοπικῆς ἀναπτύξεως, συνολικὸν ποσὸν 1.585.000.000 δρχ. μόνον, ἥτοι δι' ἓν μόνον ἔτος, τὸ 1969, διατίθεται ποσὸν κατὰ 893 ἑκατ. δρχ. ὑψηλότερον τοῦ διατεθέντος δι' ὀλόκληρον τὴν προεπαναστατικὴν πενταετῆ περίοδον 1963 - 1967.

Αἱ παράλληλοι ἐπενδύσεις

Παραλλήλως πρὸς τὴν παρατηρηθεῖσαν σημαντικὴν αὔξησιν τῶν χρηματοδοτουμένων ἐκ τοῦ Κρατικοῦ Προϋπολογισμοῦ ἐπενδύσεων, θεαματικὴν ἀνοδὸν ἐσημείωσαν καὶ αἱ λεγόμεναι «παράλληλοι» ἐπενδύσεις τοῦ δημοσίου τομέως, ἥτοι τῶν Δημοσίων Ἐπιχειρήσεων καὶ Ὄργανισμῶν, ἀνελθοῦσαι κατὰ τὴν διετίαν 1957 - 1968, εἰς 20 δισεκ. δρχ., ἔναντι 12,3 δισεκ. δρχ. τῆς τελευταίας προεπαναστατικῆς διετίας 1965 - 1966.

Δέον να σημειωθῆ, ὅτι αἱ ἐπενδύσεις τῆς κατηγορίας αὐτῆς, ἀποτελοῦσαι ἄριστον συμπλήρωμα τῆς κρατικῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος εἰς τομεῖς εἰδικῶν ἔργων ὑποδομῆς (ἐνέργεια, ἐπικοινωνία κ.τ.λ.), παίζουν πρωταρχικόν ρόλον εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐπηρεάζουν ἀμέσως τὴν δρᾶσιν τῆς ιδιωτικῆς ἐπιχειρηματικῆς πρωτοβουλίας, τὴν ὁποίαν ὑποβοηθοῦν καὶ διευκολύνουν.

Ἐν ὄψει τῆς ἀποφασιστικῆς αὐτῆς συμβολῆς τῶν παραλλήλων ἐπενδύσεων εἰς τὴν δημιουργίαν ἢ συμπλήρωσιν τῆς οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ὑποδομῆς τῆς Χώρας, ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ἔλαβεν ὅλα τὰ ἐνδεικνύμενα μέτρα, τόσον διὰ τὴν ἠύξημένην χρηματοδότησιν των, ὅσον καὶ διὰ τὸν ὀρθὸν προγραμματισμὸν καὶ ἱεράρχησιν των, βάσει τῶν αὐτῶν ἀρχῶν καὶ ὑγιῶν κριτηρίων τῆς κυρίας ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος τοῦ Κράτους καὶ τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, πρὸς τὸ ὁποῖον ἔχουν καὶ αὐταὶ ὀργανικῶς ἐνταχθῆ. Ἐπιπροσθέτως, ἐπετεύχθη καὶ ἡ ἐξυγίανσις τῶν φορέων ἐκτελέσεως τῶν ἐπενδύσεων αὐτῶν, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν θὰ καθίστατο δυνατὴ ἡ πραγματοποιήσις τοιαύτης ἐκτάσεως ἐπενδυτικῶν προγραμμάτων.

Δημοσία Ἐπιχειρήσις Ἡλεκτρισμοῦ (ΔΕΗ)

Ῥαγδαία ὑπῆρξεν ἡ πρόοδος τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Χώρας, ἀπὸ τῆς Ἐθνικῆς Ἐπαναστάσεως μέχρι σήμερον. Χαρακτηριστικὸν τῆς σημειωθείσης θαυματικῆς, πράγματι, ἀνόδου εἰς τὸν νευραλγικὸν αὐτὸν τομέα τῆς Οἰκονομίας, εἶναι τὸ ὕψος τῶν πραγματοποιηθεισῶν, κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν, ἐπενδύσεων τῆς ΔΕΗ, ἀνελθουσῶν εἰς τὸ ἄνευ προηγουμένου ἐπίπεδον τῶν 8.122 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 5.444 ἑκατ. δρχ. τῆς προηγουμένης διετίας 1965 - 1966.

Σαφεστέραν, ὁμως, εἰκόνα τοῦ ἐπιτελουμένου σήμερον τεραστίου ἔργου εἰς τὸν τομέα τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ, παρέχει τὸ ἐν ἐκτελεσει ἐφετεινὸν πρόγραμμα τῆς ΔΕΗ, βάσει τοῦ ὁποίου θὰ πραγματοποιηθοῦν ἐπενδύσεις εἰς ἐνεργειακὰ ἔργα τῆς τάξεως τῶν 5.840 ἑκατ. δρχ. ἤτοι κατὰ 396 ἑκατ. δρχ. ὑψηλότερα τῶν πραγματοποιηθεισῶν κατὰ τὴν διάρκειαν ὀλοκλήρου τῆς διετίας 1965 - 1966. Οὕτω, ἐπιτυγχάνεται μὲ γοργὸν ρυθμὸν ἡ κάλυψις τοῦ χάσματος μεταξύ προσφορᾶς καὶ ζητήσεως ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, τὸ ὁποῖον εἶχε δημιουργηθῆ, ἐξ

αίτιας τῆς σημειωθείσης, κατὰ τὸ παρελθόν, ἀδικοιογήτου καθυστερήσεως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων παραγωγῆς. Ἐπὶ πλέον, ἐπιτυχῶνεται ἡ μείωσις τοῦ κόστους παραγωγῆς καὶ ἡ ἐξασφάλισις τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χώρας περιθωρίων διαθεσίμου ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας.

Ἀξιόλογα ἐπιτεύγματα κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν

Τὰ ἐπιτευχθέντα, κατὰ τὴν διαρρέυσασαν διετίαν, ἀποτελέσματα εἰς τὸν τομέα τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Χώρας:

- Ἡ ἐγκατεστημένη ἰσχύς τῆς ΔΕΗ ἀπὸ 1.417.000 Kw τὸ 1966, ἠύξήθη τὸ 1968 εἰς 1.880.000 Kw, ἥτοι κατὰ 33%.
- Ἡ ἔτησίαι παραγωγή ἀπὸ 4.448.380.000 κιλοβατῶρας τὸ 1966, ἠύξήθη εἰς 7.120.000.000 τὸ 1968 (+ 31%).
- Ὁ ἐξυπηρετούμενος πληθυσμὸς ἀπὸ 6.157.000 τὸ 1966, ἀνῆλθεν εἰς 7.400.000 τὸ 1968 (+ 20%).
- Ἡλεκτροδοτήθησαν 2.750 χωρία, ἥτοι 93 ἐπὶ πλέον τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἠλεκτροδοτηθέντων χωρίων, καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῶν, πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, δώδεκα ἐτῶν.
- Ἡ ἀπορροφηθεῖσα ἀπὸ τὴν βιομηχανίαν ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια ἀνῆλθε, κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν, εἰς 7.821 ἑκατ. κιλοβατῶρας, ἔναντι 4.806 ἑκατομ. κιλοβατῶρων τῆς προηγουμένης διετίας 1965 - 1966 (αὔξησις 62%).

Ἡ κατὰ τομεῖς συντελεσθεῖσα πρόοδος :

(ΑΗΣ = ἀτμοηλεκτρικὸς σταθμὸς. ΥΗΣ = ὕδροηλεκτρικὸς σταθμὸς)

1. Τομεὺς παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας

Τόσον εἰς τὸ ὑπὸ ἐκτέλεσιν πρόγραμμα ἔργων ἐξηλεκτρισμοῦ, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἐκπονηθὲν μεγαλόπνοον πενταετὲς ἐνεργειακὸν πρόγραμμα τῆς ΔΕΗ, τὴν πλέον σημαντικὴν θέσιν καταλαμβάνουν τὰ ἔργα παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας. Ἡ συντελεσθεῖσα εἰς τὸν τομέα αὐτόν, κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν ἐξαιρετικὴ πρόοδος ἔχει ἀναλυτικώτερον ὡς ἀκολουθῶς:

Ἐτέθησαν εἰς λειτουργίαν: α) Ἡ Γ' μονὰς ΑΗΣ Ἀλιβερίου (ἐγκατεστημένη ἰσχύος 150.000 Kw). β) Ἡ μονὰς Η' τοῦ ΑΗΣ Ἀγίου Γεωργίου - Κερασινίου (ἐγκατ. ἰσχύος 160.000 Kw), γ) ἡ Δ' μονὰς τοῦ ΥΗΣ Κρεμαστῶν (ἰσχύος 109.000 Kw).

‘Ο Πρωθυπουργός κ. Γεώργιος Παπαδόπουλος θεμελιώνει τὸ ἀτμοηλεκτρικὸν ἔργοσκάσιον Μεγαλοπόλεως (ΔΕΗ)

Ἡ μέση ἔτησίᾳ παραγωγικὴ ἰκανότης τῶν τριῶν αὐτῶν, θετι-
σῶν εἰς λειτουργίαν μονάδων ἀνέρχεται εἰς 2,5 δισεκ. κιλοβατῶρας.

Ἐθεμελιώθησαν: α) ‘Ο λιγνιτοθερμικὸς Σταθμὸς Μεγαλοπό-
λεως (ἐγκατεστ. ἰσχύος 250.000 Kw). Σημειοῦται ὅτι διὰ τοῦ ἔργου
τούτου θὰ ἀξιοποιηθῆ τὸ ἐκτεταμένον λιγνιτικὸν πεδίου Μεγαλοπό-
λεως καὶ θὰ ἐξοικονομηθῆ συνάλλαγμα ὕψους 5.500.000 δολλ. ἔτη-
σίως. β) ‘Η Δ’ μονὰς τοῦ ΑΗΣ Ἀλιβερίου (ἐγκατεστ. ἰσχύος 150.000
Kw). γ) ‘Η Θ’ μονὰς τοῦ ΑΗΣ Ἀγίου Γεωργίου (ἰσχύος 200.000
Kw). δ) ‘Ο Σταθμὸς ἀεροστροβίλων Χανίων (ἰσχύος 16.200 Kw),

ὡς καὶ δύο ἕτεροι Σταθμοὶ ἠλεκτροπαραγωγῆς εἰς Λινοπεράματα Κρήτης (συνολικῆς ἰσχύος 30.000 Kw). Ἡ μέση ἔτησίᾳ παραγωγικὴ ἱκανότης τῶν θεμελιωθεισῶν νέων μονάδων ἀνέρχεται εἰς 4 δισεκ. κιλοβατῶρας περίπου.

Πρωωθήθη ἡ κατασκευὴ: α) τοῦ ΥΗΣ Καστρακίου (ἰσχύος 320.000 Kw), β) τοῦ ΥΗΣ Ἐδεσσαίου (ἰσχύος 16.000 Kw). Ἡ μέση ἔτησίᾳ παραγωγικὴ ἱκανότης τῶν δύο αὐτῶν Σταθμῶν θὰ ἀνέλθῃ εἰς 1.100 ἑκατ. κιλοβατῶρας περίπου.

Τέλος, ἐγένοντο αἱ δέουσαι προεργασίαι διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς κατασκευῆς: α) τοῦ ΥΗΣ Πολυφύτου - Ἀλιάκμονος (ἰσχύος 360.000 Kw). β) Τῆς Α' μονάδος τοῦ νεοδημιουργουμένου μεγάλου ἀτμοηλεκτρικοῦ κέντρου Λαυρείου (ἰσχύος 150.000 Kw). γ) Τῆς πρώτης πυρηνικῆς μονάδος (ἰσχύος 300.000 Kw), ἣτις καὶ θὰ ἀποτελέσῃ τὴν πρώτην μονάδα τοῦ προγραμματισθέντος Πυρηνικοῦ Κέντρου Λαυρείου (συνολικῆς ἰσχύος 1.000.000 Kw).

2. Τομεὺς μεταφορᾶς καὶ διανομῆς

Μεταξὺ τῶν κυριωτέρων ἔργων τῆς τελευταίας διετίας, περιλαμβάνονται: α) Ἡ κατασκευαζομένη, διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Χώραν μας, γραμμὴ ὑπερυψηλῆς τάσεως τῶν 380 κιλοβόλτ Ἀχελώου - Ἀθηνῶν κ.τ.λ. β) ἡ ἀποπερατωθεῖσα καὶ τεθεῖσα ὑπὸ τάσιν γραμμὴ τῶν 150 κιλοβόλτ Ἀλιβερίου - Ἀγίου Στεφάνου - Νέας Χαλκηδόνας, καὶ γ) ἡ ὑπὸ ἐγκατάστασιν γραμμὴ μεταφορᾶς 150 κιλοβόλτ Μεγαλοπόλεως - Κορίνθου - Κέντρου Κουμουνδούρου.

Εἰς τὸν τομέα τῆς διανομῆς, κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 69 ἐπετεύχθη πράγματι πρωτοφανῆς ἄθλος μὲ τὴν ἐγκατάστασιν λίαν ἐκτεταμένου δικτύου, μέσης καὶ χαμηλῆς τάσεως, μήκους 19.396 χιλιομέτρων, ἔναντι 10.861 χιλιομέτρων τῆς διετίας 1965 - 1966.

Λιγνιτωρυχεῖα Πτολεμαίδος (ΛΙΠΤΟΛ)

Ἡ διαρρεύσασα διετία ὑπῆρξεν ἐξ ἴσου ἀποφασιστικὴ καὶ διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λιγνίτου. Οὕτω, πέρα τῶν ἐγκαινιασθέντων ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ἔργων ἀξιοποιήσεως τῶν λιγνιτῶν Μεγαλοπόλεως, ἐπιτυχεῖς προσπάθειαι κατεβλήθησαν, διὰ τὴν οἰκονομικὴν - διοικητικὴν ἐξυγίανσιν καὶ αὐξησιν τῆς παραγωγῆς

γικής ικανότητας τῆς Ἀνωύμου Ἑλληνικῆς Μεταλλευτικῆς καὶ Βιομηχανικῆς Ἑταιρείας Λιγνιτωρυχείων Πτολεμαίδος (ΛΙΠΤΟΛ), φορέως τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ λιγνίτου τῆς ἐκεῖ περιοχῆς καὶ ἀποκλειστικοῦ προμηθευτοῦ λιγνίτου διὰ τὸ εἰς Πτολεμαίδα ἀτμοηλεκτρικὸν κέντρον τῆς ΔΕΗ.

Διὰ τῶν πραγματοποιηθεισῶν σχετικῶν ἐρευνῶν, ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὸ νότιον πεδίον τῆς περιοχῆς Πτολεμαίδος, ἀποθέματα ἐκμεταλλεύσιμου λιγνίτου, ὑπολογιζόμενα εἰς 400 ἑκατ τόννους, ἀναβιβάζοντα τὸ σύνολον τῶν ἀποθεμάτων τοῦ κυρίου πεδίου Πτολεμαίδος εἰς 750 ἑκατ. τόννους. Ἐπίσης, ἐμελετήθη ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ νέου λιγνιτικοῦ πεδίου Καρδιάς, ἐτησίας παραγωγικῆς ικανότητος 5 ἑκατ. τόννων καὶ προωθήθη ἡ διαδικασία προμηθείας τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς τοῦτο μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ.

Οὕτω, ἡ ΛΙΠΤΟΛ, μία ἀπὸ ἐτῶν χλωαίνουσα καὶ μὲ τεράστιον παθητικὸν ἐπιχείρησις, ἐξελίσσεται χάρις εἰς τὴν δραστηρίαν ἐπέμβασιν τῆς Ἑθνικῆς Κυβερνήσεως εἰς ἀνθῶσαν οἰκονομικὴν μονάδα καὶ θετικὸν παράγοντα ἐξηλεκτρισμοῦ καὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Ὁργανισμὸς Τηλεπικοινωνιῶν Ἑλλάδος (ΟΤΕ)

Πλούσιος εἰς ἐπιτεύγματα εἶναι ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ ἔργου τοῦ Ὁργανισμοῦ Τηλεπικοινωνιῶν Ἑλλάδος, κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἐντεῦθεν περίοδον.

Πρὸς ἐκτίμησιν τοῦ ἐπιτελεσθέντος καὶ εἰς τὸν ἔθνικὸν αὐτὸν φορέα τῶν τηλεπικοινωνιῶν, ἐξυγιαντικοῦ ἔργου, ἀρκεῖ νὰ ἀναφερθῆ, ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ 1967 κατετέθη ἀρχικῶς, πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, ἐλλειμματικὸς κατὰ 150 ἑκατ. δρχ. καὶ μὲ τὴν πρότασιν ὅπως, πρὸς κάλυψιν τοῦ ἐλλείμματος, ἐπιβληθῆ αὐξήσις τῶν ἀστικῶν τελῶν κατὰ 25%, ἄλλως τὸ ἀνοιγμα θὰ ἔφθανε, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1967, εἰς τὰ 500 ἑκατ. δρχ.

Τοιαύτην κατάστασιν παραλαβοῦσα ἡ Ἑθνικὴ Κυβέρνησις, ὄχι μόνον ἐξυγίανε πλήρως τὰ οἰκονομικὰ τοῦ ΟΤΕ, ἀλλὰ, ἐπὶ πλέον, ἀντὶ αὐξήσεως, προέβη εἰς μείωσιν τῶν προαστικῶν τηλεφωνικῶν τελῶν, ἐσχάτως δὲ καὶ τῶν ἰσχυόντων τηλεγραφικῶν τελῶν, κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς. Προσέτι, κατήρτισε καὶ πραγματοποιεῖ τεράστιον πρόγραμμα ἐπενδύσεων, οὕτως ὥστε νὰ προσδοκᾶται

βασίμως, ότι μέχρι τέλους του 1971, πᾶσα αἴτησις διὰ παροχήν τηλεφωνικῆς συνδέσεως θὰ ικανοποιηθῆται, τὸ πολὺ ἐντὸς μηνός.

Ὁργανισμὸς Λιμένος Πειραιῶς (ΟΛΠ)

Πρωτοφανὲς εἰς κλίμακα πρόγραμμα ἐπενδύσεων, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Λιμένος Πειραιῶς, ἐνεκαινίασεν ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις. Οὕτω, μόνον κατὰ τὸ 1968, ἐπραγματοποιήθησαν ὑπὸ τοῦ ΟΛΠ ἐπενδύσεις ὕψους 200 ἑκατ. δρχ. εἰς ἔργα καὶ μηχανικὸν ἐξοπλισμὸν. Ὡς κυριώτερα ἐκ τῶν ἐκτελεσθέντων ἔργων ἀναφέρονται: α) Ἡ ἔναρξις τῆς κατασκευῆς τῶν ἐμπορευματοκιβωτίων. β) Ἡ ἀποπεράτωσις τῆς κατασκευῆς προβλήτου μήκους 340 μέτρων. γ) Ἡ κατασκευὴ Ναυτικῶν Ἐπιβατικῶν Σταθμῶν ἑξωτερικοῦ εἰς περιοχὴν Ἀγ. Νικολάου Λιμένος Πειραιῶς, μήκους 250 μέτρων, καὶ δ) ἡ προμήθεια μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ, ἀξίας 35 ἑκατ. δρχ.

Διὰ τὸ 1969, προβλέπονται τριπλάσαι σχεδὸν ἐπενδύσεις ὕψους 520 ἑκατ. δρχ. πρὸς ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν ἀναμορφώσεως καὶ ἐξοπλισμοῦ, κυρίως τοῦ μείζονος λιμένος Πειραιῶς. Σημειωτέον ὅτι, τὰ προγραμματισθέντα διὰ τὸ ἄμεσον καὶ ἀπώτερον μέλλον ἔργα τοῦ λιμένος, προβλέπεται νὰ ἀπορροφήσουν πληρωμὰς κλιμακουμένας εἰς 20 ἔτη ὕψους 8 δισεκ. δρχ.

Μακροπρόθεσμοι χορηγήσεις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος (ΑΤΕ)

Σημαντικὸν τμῆμα τῶν παραλλήλων ἐπενδύσεων καλύπτουν αἱ μακροπρόθεσμοι χορηγήσεις τῆς ΑΤΕ, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιτυχάνεται ἡ αὔξησις τοῦ παγίου ἀγροτικοῦ κεφαλαίου, ὁ ἐκσυγχρονισμὸς τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων καὶ ἡ ἐξασφάλισις ἀνέτου καὶ ὑγιεινῆς στέγης διὰ τοὺς ἀγρότας. Αἱ χορηγήσεις αὗται ἀνῆλθον, κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 1968, εἰς 7.582 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 3.430 ἑκατ. δρχ., τῆς προηγουμένης διετίας 1965 - 1966.

Ἡ σημειωθείσα πρωτοφανὴς αὕτη αὔξησις (121%) τῶν μακροπρόθεσμων χορηγήσεων, παρέχει τὸ μέτρον τῆς στοργῆς, καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τοὺς ἀγρότας καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἐπιστέγασμα τῶν ληφθέντων ὑπὲρ αὐτῶν ἀποτελεσματικῶν μέτρων.

Ἐκ τῶν χρηματοδοτηθέντων, διὰ τῶν μακροπροθέσμων χορηγήσεων τῆς ΑΤΕ, ἐπενδύσεων τοῦ γεωργικοῦ τομέως κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν, ἀναφέρονται, ἐνδεικτικῶς, αἱ ἀκόλουθοι: α) Ἀγροτική στέγασις, 2.320 ἑκατ. δρχ. β) Γεωργικαὶ οἰκοδομαὶ καὶ ἐγκαταστάσεις 1.404 ἑκατ. δρχ. γ) Ἐργαλεῖα - ἐφόδια - μηχανήματα, 915 ἑκατ. δρχ. δ) Ἀρδευτικὰ ἔργα, 710 ἑκατ δρχ. ε) Γεωργικαὶ βιομηχαναίαι, 496 ἑκατ. δρχ. στ) Ἀγορὰ γαιῶν, 395 ἑκατ. δρχ. ζ) Παραγωγικὰ Ζῶα, 345 ἑκατ. δρχ. η) Ἀντικατάστασις πληγέντων ἐλαιοδένδρων, 68 ἑκατ. δρχ. κ.τ.λ.

Γενικὴ Γραμματεία Ἀθλητισμοῦ

Ἐκπληκτικῶν διαστάσεων Πρόγραμμα Ἐπενδύσεων εἰς ἐγκαταστάσεις διὰ τὴν ἄθλησιν τῆς Ἑλληνικῆς Νεότητος ἐπραγματοποίησεν ἡ Γενικὴ Γραμματεία Ἀθλητισμοῦ, ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἐντεῦθεν. Οὕτω κατὰ τὴν γόνιμον αὐτὴν εἰς ἔργα περίοδον, αἱ χορηγηθεῖσαι ὑπὸ τῆς Γενικῆς Γραμματείας Ἀθλητισμοῦ πιστώσεις ἀνῆλθον εἰς 678 ἑκατ. δρχ., ἐναντι ἀντιστοίχων συνολικῶν πιστώσεων 637 ἑκατ. δρχ. ὁλοκλήρου τῆς προηγούμενης, ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1959 μέχρι 21 Ἀπριλίου 1967, ὀκταετίας.

Ἀμυδρὰν μόνον εἰκόνα τῆς σημειωθείσης ἐντόνου δραστηριότητος τῆς Γενικῆς Γραμματείας Ἀθλητισμοῦ, δίδουν τὰ ἐκτελεσθέντα ἀνὰ τὴν Χώραν ἔργα, κατὰ τὸ 1968. Οὕτω, ἰδρύθησαν καὶ ἀπεπερατώθησαν 20 ἔθνικα στάδια, 2 κολυμβητήρια, 2 σκοπευτήρια, 7 κέντρα νεότητος καὶ 89 ἄλλα μικρότερα ἀθλητικὰ κέντρα. Πέρα δὲ τούτου, ἐπροχώρησαν μὲ ταχὺν ρυθμὸν αἱ ἐργασίαι διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Σταδίου Καραϊσκάκη πρὸς ἄνετον διεξαγωγὴν τῶν Πανερωπαϊκῶν ἀγώνων, διατεθέντων πρὸς τοῦτο, κατὰ τὸ 1968, 160 ἑκατ. δρχ. ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ Δημοσίων Ἐπενδύσεων καὶ 15 ὑπὸ τῆς Γενικῆς Γραμματείας Ἀθλητισμοῦ. Ἐπίσης, ἐξεπονήθησαν ὀριστικαὶ μελέται καὶ προωθήθησαν αἱ ἐργασίαι κατασκευῆς 38 ἐτέρων ἔθνικῶν σταδίων, 3 κολυμβητηρίων, 7 κέντρων νεότητος, 45 γυμναστηρίων ἀθλητικῶν σωματείων, 30 Δημοτικῶν καὶ 45 Κοινοτικῶν γυμναστηρίων.

Ἡ Οἰκοδομικὴ δραστηριότης

Ἐν συνεχείᾳ, τῆς ἐπιτευχθείσης, κατὰ τὸ 1967, ἀνακάμψεως τῆς

έμφανισιάσης, από τοῦ 1966, κάθετον πτώσιν οἰκοδομικῆς δραστηριότητος, αἱ ἐπενδύσεις, ἔλαβον σημαντικὰς διαστάσεις, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1968.

Οὕτω, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκδοθειῶν ἀδειῶν ἀνεγέρσεως οἰκοδομῶν καὶ προσθηκῶν ηὔξηθησαν κατὰ 30%, ὁ ὄγκος τῶν οἰκοδομικῶν κατασκευῶν κατὰ 35% καὶ ἡ ἀξία τῶν προβλεπομένων ἐπενδύσεων εἰς οἰκοδομὰς κατὰ 40%. Ὁ ἀριθμὸς, ἐξ ἄλλου, τῶν δημιουργουμένων νέων κατοικιῶν ηὔξηθη κατὰ 37%. Τέλος, κατὰ τὸ 11μηνον Ἰανουαρίου - Νοεμβρίου 1968, ἡ ἀξία τῶν μεταβιβασθέντων εἰς ὁλόκληρον τὴν Χώραν ἀκινήτων, ἀνελθοῦσα εἰς 12.737 ἑκατ. δρχ., ἐσημείωσεν αὐξησιν κατὰ 15% περίπου, ἔναντι τοῦ 1967. Ἐπίσης, ἡ ἀντίστοιχος αὐξησης εἰς τὰς πωλήσεις διαμερισμάτων ἀνέρχεται εἰς 27,5%.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΕΤΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΕΝΤΑΕΤΟΥΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ 1968 - 1972

Θεμελιῶδες ἐπίτευγμα τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ἀπετέλεσεν ἡ ἐκπόνησις τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως 1968 - 1972, τὸ ὁποῖον, ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους (1968), ἀποτελεῖ τὸν Καταστατικὸν Χάρτην τῆς Οἰκονομίας τῆς Χώρας. Τὸ πρόγραμμα τοῦτο, ἐκφράζον τὰς φιλελευθέρως ἀρχάς, ὑπὸ τῶν ὁποίων διαπνέεται ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς Ἐπαναστάσεως, διαγράφει τὸ γενικὸν πλαίσιον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, ἐνθαρρυνομένη, ὑποβοηθουμένη καὶ ἀπαλλασσομένη ἀπὸ ἀμέσους καὶ λεπτομερεῖς ἐλέγχους δύναται νὰ ἀναπτύξη ἐλευθέρως τὴν ἀποδοτικὴν δι' αὐτὴν καὶ ἐπιθυμητὴν διὰ τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον τῆς Χώρας δραστηριότητά της.

Ἡ πραγματικὴ ἐκτίμησις τῶν ὑφισταμένων καὶ μελλοντικῶν δυνατοτήτων, ἀλλὰ καὶ τῶν διαρθρωτικῶν ἀδυναμιῶν τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας, καθιστοῦν τὸ Πενταετὲς Πρόγραμμα πρότυπον ἐξ ἐπόψεως ἐπιτυχοῦς συνδυασμοῦ τοῦ «δέον γενέσθαι» μὲ τὸ «δυνατὸν γενέσθαι». Τὸ Πρόγραμμα δὲν εἶναι δογματικὸν εἰς τὰς κατευθύνσεις

του και δύσκαμπτον εις την εφαρμογήν του. Ἀπεναντίας, ἡ προσαρμοστικότητα του ἐπιτρέπει ἀναθεώρησιν τῶν ἐπὶ μέρους ἐπιδιώξεων εις περιπτώσιν ἐπιγενομένων ἀπροβλέπτων μεταβολῶν εις τὸ οἰκονομικὸν περιβάλλον. Ἐπιπροσθέτως, διὰ πρώτην φοράν, προβλέπονται λεπτομερῶς τὰ ἀναγκαῖα νομοθετικά καὶ διοικητικά μέτρα καὶ κίνητρα, πρὸς ἐπίτευξιν τῶν προγραμματισθέντων στόχων καὶ πραγματοποίησιν τῶν ἐνδεδειγμένων θεσμικῶν μεταβολῶν, συμβαλλουσῶν εις τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγικότητος καὶ ἀνταγωνιστικότητος τῆς Οἰκονομίας. Τέλος, δίδει ἔμφασιν εις τὴν συμβολὴν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος εις τὴν διαδικασίαν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Ἐξασφαλισμένη ἡ εφαρμογὴ τοῦ Προγράμματος

Παραλλήλως ἔχουν ἐξασφαλισθῆ ἔγγυήσεις, ὅτι τὸ Πενταετὲς Πρόγραμμα δὲν θὰ παραμείνῃ, ὡς συνέβαινε κατὰ τὸ παρελθόν, γράμμα νεκρὸν, ἀλλὰ θὰ ἐκτελεσθῆ συμφῶνως πρὸς τὰς προβλέψεις. Τοιαύτας ἔγγυήσεις παρέχουν: α) Ὁ ἄρτιος ἀναπτυξιακὸς μηχανισμὸς, διὰ τοῦ ὁποίου εἶναι σήμερον ἐξωπλισμένη ἡ Οἰκονομία τῆς Χώρας. β) Ἡ κατανόησις ἐκ μέρους ὅλων τῶν φορέων τοῦ προγραμματισμοῦ καὶ τῆς ἀσκήσεως τῆς οἰκονομικῆς, ἐν γένει, πολιτικῆς (Δημόσια Ὑπηρεσίαι καὶ Ὅργανισμοί), ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, ἔχουσα τὴν εὐθύνην τῆς ἐξασφαλίσεως ἐνὸς ἀνωτέρου ἐπιπέδου ζωῆς διὰ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν εἶναι ἀποφασισμένη νὰ ἐκτελέσῃ τὸ Πρόγραμμα. γ) Ἡ ὑπαρξίς ἀρτίως λειτουργοῦντος ὄργανου διὰ τὴν παρακολούθησιν τῆς πορείας τῆς ἐκτελέσεως τοῦ Προγράμματος, τὴν μελέτην τῶν σχετιζομένων μετ' αὐτοῦ θεμάτων, καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ εἰσήγησιν εις τὴν Κυβέρνησιν τῶν σταδιακῶς θεσπιζομένων ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ Προγράμματος μέτρων. Πρόκειται περὶ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως (ΚΕΠΟΑ), καὶ τὰς ὑπὸ τὴν αἰγίδα ταύτης συσταθείσας 36 Ὁμάδας Ἐργασίας τῶν ὁποίων τὸ μέχρι τοῦδε ἐπιστημονικὸν καὶ νομοπαρασκευαστικὸν ἔργον εἶναι λίαν ἀξιόλογον.

Σημαντικὴ πρόοδος ἐσημειώθη κατὰ τὸ 1968, πρῶτον ἔτος εφαρμογῆς τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως,

ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν σταδιακὴν πραγματοποιήσιν τῶν ἐπιδιώξεων του. Οὕτω:

1) Διὰ πρώτην φοράν, οἱ Κρατικοὶ Προϋπολογισμοὶ (Τακτικοὶ καὶ Δημοσίων Ἐπενδύσεων), καὶ τὰ οἰκονομικὰ καὶ ἐπενδυτικὰ προγράμματα τῶν Δημοσίων Ὄργανισμῶν καὶ Ἐπιχειρήσεων, ἔνηρμονίσθησαν πλήρως πρὸς τοὺς στόχους τοῦ Γενικοῦ Προγράμματος Ἀναπτύξεως τῆς Χώρας.

2) Μέχρι τέλους τοῦ 1968, εἶχον νομοθετηθῆ σημαντικαὶ θεσμικαὶ μεταβολαί, ἀναφερόμεναι εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς κεφαλαιαγορᾶς, τὰ κίνητρα διὰ νέας ἐπενδύσεις καὶ προσέλκυσιν ξένων ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν κλειστῶν ἐπαγγελματικῶν κεφαλαίων, τὴν νέαν πολιτικὴν εἰσοδηματικῆς προστασίας τῶν ἀγροτῶν, τὴν μεταρρύθμισιν τῆς φορολογίας τοῦ εἰσοδήματος, τὴν νέαν ναυτιλιακὴν πολιτικὴν, τὴν ἀσφάλισιν τῶν ἐξαγωγῶν, τὰς ριζοσπαστικὰς ἀπλουστεύσεις εἰς τὸ νομισματικὸν καὶ πιστωτικὸν σύστημα κ.ἄ.

3) Μετὰ μελέτην τῶν πρὸς θεσμοθέτησιν μέτρων, εἶχον ὑποβληθῆ, μέχρι τῶν μέσων τοῦ Μαρτίου 1969, εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως (ΚΕΠΟΑ), ὑπὸ τῶν Ὁμάδων Ἐργασίας, 56 σχέδια νομοθετικῶν διαταγμάτων, 8 σχέδια διοικητικῶν ἀποφάσεων καὶ 33 ἐκθέσεις. Αἱ ἐργασίαι αὗται θὰ ἀποτελέσουν τὸ βασικὸν ὕλικόν διὰ τὰ οἰκονομικὰ νομοθετήματα τοῦ τρέχοντος ἔτους (1969).

4) Τέλος, ὁ ρυθμὸς τῶν σημειωθεισῶν, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Προγράμματος, μεταβολῶν εἰς πολλὰ ἐπὶ μέρους οἰκονομικὰ μεγέθη, ἐκινήθη ἐντὸς τῶν προβλέψεων τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ*

A. 'Ανθρωπογεωγραφία 5

'Ο προϊστορικός άνθρωπος και ή ζωή του 6. Αι ηλικίαι τής ανθρωπότητος 8. 'Η εποχή τών μετάλλων 11. 'Η εποχή τοῦ σιδήρου και ή άτομική εποχή 12. 'Η γεωγραφική διασπορά τών ανθρώπων ἐπί τής γῆς 13. 'Ο άνθρωπος και ή φύσις 16. 'Ο πληθυσμός τής γῆς. 'Η ἐξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ τής γῆς 18. Δημογραφικά φαινόμενα τοῦ πληθυσμοῦ τής γῆς 22. Συγκέντρωσις τών ανθρώπων εἰς πόλεις 23. Ζῶναι τής γῆς μέ μικράν και μεγάλην πυκνότητα πληθυσμοῦ 27. Φυλλαί τών ανθρώπων 29. Κυριώτεροι γλῶσσαι τών λαῶν τής γῆς 32.

B. 'Ο πολιτισμός 34

'Η ἔννοια τοῦ πολιτισμοῦ. Βαθμοί τοῦ πολιτισμοῦ διαφόρων συγχρόνων λαῶν 34. 'Αρχαῖαι κοιτίδες τοῦ πολιτισμοῦ. Στοιχεῖα τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ 36. Κυριώτεροι θρησκείαι ἐπί τής γῆς 41. 'Η 'Επιστήμη. 'Η Τέχνη. 'Η Οἰκονομία. 'Η Πολιτεία 43. Σύγχρονα κέντρα τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ 48. Προσδοκωμένη ζωή 51.

Γ. 'Η οἰκονομική ζωή τοῦ ἀνθρώπου 53

'Η γεωργική παραγωγή 56. 'Η κτηνοτροφική παραγωγή 67. 'Η ἀλιευτική παραγωγή 68. 'Η δασική παραγωγή 71. 'Η μεταλλευτική παραγωγή 74. 'Η βιομηχανική παραγωγή 76. 'Η βαρεία βιομηχανία 78. Πηγαί ἐνεργείας. 'Ο γαιάνθραξ. Τό πετρέλαιον. Λευκός ἀνθραξ. Πυρηνική ἐνέργεια 80. Συγκοινωνία. Μέσα ἐπικοινωνίας 85. Τό ἐμπόριον 91.

Δ. 'Εθνική οἰκονομία τής 'Ελλάδος 94

Οἱ διάφοροι κλάδοι τής Οἰκονομίας 95. Σχέσις τής 'Εθνικῆς Οἰκονομίας τής 'Ελλάδος μέ τήν διεθνή ἀγοράν 103.

Ε. Κοινή Εὐρωπαϊκή 'Αγορά και σύνδεσις τής 'Ελλάδος μέ αὐτήν 104

ΣΤ. Μεγάλαι οἰκονομικαί Δυνάμεις και χῶραι πρὸς ἀνάπτυξιν 109

Ζ. Τά ἐπιτεύγματα τής 'Εθνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα 128

Νομισματική και πνευματική πολιτική 128. Λοιπὰ κοινωνικά μέτρα τής 'Εθνικῆς Κυβερνήσεως 136. Τά ἐπιτεύγματα τών ληφθέντων μέτρων 152. Τό Πρόγραμμα Δημοσιῶν ἐπενδύσεων 157. 'Αξιόλογα ἐπιτεύγματα κατὰ τήν τελευταίαν διετίαν 165. Τό πρῶτον ἔτος ἐφαρμογῆς τοῦ πενταετοῦς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως 171.

* Οἱ ἀριθμοὶ δηλοῦν σελίδας.

ΕΛΛΑΣ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

0020557444

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ Δ' 1972 (VI) - ΑΝΤ. 133.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 2233 / 5-4-1972
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ : ΑΛ. & ANNA ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ - ΒΙΒΛ. Π. ΟΚΤΩΡΑΤΟΣ - Κ. ΚΟΥΚΙΑΣ

